କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ

ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଯଜୁର୍ବେଦ

(यजुर्वेद / Yajurveda)

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ

ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା

(कृष्ण यजुर्वेद - तैत्तिरीय संहिता)

(Krushna Yajurveda - Taittiriya Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Compiled by – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

Not For Commercial Use

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,
ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋଡାମାରି ଗଡ, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,
ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

Non Commercial Use

ସୂଚୀପତ୍ର

କ୍ରମ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା	କ୍ରମ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
1	ପୂର୍ବାଭାଷ	5			
2	ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ...	8			
3	ଯଜୁର୍ବେଦ - ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ	24			
ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା					
4	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧	43	24	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୧	256
5	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨	50	25	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୨	267
6	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩	58	26	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୩	274
7	ଅଧ୍ୟାୟ - ୪	67	27	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୪	284
8	ଅଧ୍ୟାୟ - ୫	75	28	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୫	291
9	ଅଧ୍ୟାୟ - ୬	84	29	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୬	299
10	ଅଧ୍ୟାୟ - ୭	92	30	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୭	304
11	ଅଧ୍ୟାୟ - ୮	102	31	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୮	312
12	ଅଧ୍ୟାୟ - ୯	114	32	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୯	320
13	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୦	123	33	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୦	330
14	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୧	131	34	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୧	335
15	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୨	144	35	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୨	340
16	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୩	161	36	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୩	344
17	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୪	171	37	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୪	358
18	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୫	179	38	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୫	368
19	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୬	191	39	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୬	373
20	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୭	202	40	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୭	378
21	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୮	216	41	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୮	384
22	ଅଧ୍ୟାୟ - ୧୯	229	42	ଅଧ୍ୟାୟ - ୩୯	390
23	ଅଧ୍ୟାୟ - ୨୦	243	43	ଅଧ୍ୟାୟ - ୪୦	394

Not For Commercial Use

ପୂର୍ବାଭାଷ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତୃପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।
ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ ।
ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।
ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

Not For Commercial Use

୧୫ ଜାନୁୟାରୀ ୨୦୨୪, ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ବେଦମାନଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ସୃଙ୍ଖଳାରେ ଏହା ମୋର ୫ମ ପ୍ରକଳ୍ପ । "ଋକ୍-ବେଦ", "ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ", "ସାମବେଦ", "ଅଥର୍ବବେଦ" ଓ "୧୦୮ ଉପନିଷଦ" ମାନଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପରେ, ପାଠକ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ " କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେଲି, ଓ ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡିଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ - ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା" ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଅନେକଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପରେ "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ - ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା" କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ସଂସ୍କରଣର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହା ଯେ, ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ମାନଙ୍କର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି, ଯାହାକି ଅନ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ସଂସ୍କୃତ ସଂହିତା ମାନଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରିପାରିବ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷ୍ୱତ ରହିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ବିବରଣୀ ଆଗାମୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ ୧୯୫୧ ଓ ୧୯୫୭ ମସିହାର ଦୁଇଟି ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ - ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା"ଙ୍କୁ ଆଧାର ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସଂସ୍କରଣର ସମାପନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ସୂତ୍ରର ସୂଚନା ତଳେ "ସୂତ୍ର ସୂଚନା" ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ"ର ସ୍ୱର (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇଅଛି । ପୂର୍ବରୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ବୈଦିକ ସ୍ୱର ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଅନେକ ଗବେଷଣା ଓ ଅନ୍ୱେଷଣ ପରେ ଏହାର ସମାଧାନ ମିଳିଲା । ଏହାକୁ ସଫଳ କରିବାପାଇଁ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଓ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି । ୱେବ ସାଇଟରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱରାବୃତି ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

"କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ"ର ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୨ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା", ଓ "ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ" ମୂଖ୍ୟରୁପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପବିତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ "**କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ ଓଡିଆରେ**" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୨୭.୦୩.୨୦୨୬ **ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,**

ଶ୍ରୀରାମ ନବମୀ **ସଂପାଦକ,**

ସଂସାରଫଳ,ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

Not For Commercial Use

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ - ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା**" ଓଡିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ବଦ

ସଂପାଦକ

Not For Commercial Use

ନିବେଦନ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ - ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା**" ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲ ରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି **ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ** ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଏହି ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ରୂପାନ୍ତରିତ କରାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏଥିରେ ଭୂଲ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇ ପାରେ । ତେଣୁ କୃପାଳୁ ପାଠକ, କ୍ଷମା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ....

ॐ

ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ (୧୦.୩.୫.୧-୨) ରେ "ଯଜୁଃ" ଶବ୍ଦକୁ ସ୍ୱଷ୍ଟକରି ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ, - ଏହା "ଯତ୍+ଜୁଃ"ର ସଂଯୋଗ ଅଟେ । 'ଯତ୍' ର ଅର୍ଥ 'ଗତିଶୀଳ", ତଥା 'ଜୁଃ' ର ଅର୍ଥ 'ଆକାଶ' ଅଟେ । ସୃଷ୍ଟିର ନିର୍ମାଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ "ଜୁଃ" ଆକାଶ ରୂପରେ ଏକ ମାତ୍ର ଚେତନ ତତ୍ୱ ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପି ରହିଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ସେହି ଚେତନାରେ ସଂକଳ୍ପର ସଂଚାରହେଲା, ସେତେବେଳେ ସେଥିରୁ ଆକାଶରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ କଣମାନ (ସବ୍ ଆଟମିକ୍ ପାର୍ଟିକିଲ୍ସ) ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଲା । ସେମାନେ ଗତିଶୀଳ ଥିଲେ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏହାକୁ "ଯତ୍" କୁହାଯାଇଛି । ଏହାକୁ (**ଆକାଶାତ୍ ବାୟୁଃ**) ଆକାଶରେ ବାୟୁର ଉତ୍ପତ୍ତି କୁହାଯାଇପାରେ । ସେହି ପ୍ରବାହିତ ସୂକ୍ଷ୍ମ କଣମାନଙ୍କର ଗତିର କାରଣରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଭବ (ଫିବିଲଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ପୋଟେନ୍ସିୟଲ୍) ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଲା । ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିକୁ ହିଁ "ଅଗ୍ନି"ର ଉତ୍ପତି (**ବାୟୋଃ ଅଗ୍ନିଃ**) କୁହାଯାଇପାରେ । ଏହି ତିନୋଟି (**ଜୁଃ** - ଆକାଶ, "**ଯତ୍**" - ସୂକ୍ଷ୍ମ ପ୍ରବାହିତ କଣମାନ, ତଥା ସେହି ଗତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ **ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଭବ**) ର ସଂଯୋଗରୁ ହିଁ ପରମାଣୁ ମାନଙ୍କର ରଚନା ହେଲା । କେନ୍ଦ୍ରରେ ଘନ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବିଭବଯୁକ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମକଣ (ନ୍ୟୁକ୍ଲିୟସ୍ ପ୍ରୋର୍ଟନ୍ସ), ତଥା ଏହାର ପାଖା-ପାଖି ର ଆକାଶକୁ ଘେରିକରି ରହିଥିବା ଗତିଶୀଳ ଋଣ (ବିଯୁକ୍ତ) ବିଭବଯୁକ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମକଣ (ଇଲେକ୍ଟ୍ରନ୍ସ); ଏହି ହେଉଛି ବିଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ମାନଙ୍କର ପରମାଣୁ ସମୁହର ସଂରଚନା । ଏହିମାନଙ୍କର ଅନୁପାତ ବଦଳିଗଲେ ପଦାର୍ଥ ବଦଳିଯାଏ ।

"ଯତ୍" ଓ "ଜୁଃ" ର ସଂଯୋଗରେ ପଞ୍ଚଭୂତାତ୍ମକ ଜଗତ-ସୃଷ୍ଟିର ଏହି ପ୍ରକ୍ରରଣରୁ ଏହା ସ୍ୱଷ୍ଟ ହୁଏ ଯେ, ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି ନିର୍ମାଣର ଯଜ୍ଞିୟ ଚକ୍ରର ହିଁ ସୂଚକ ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

"**ବେଦ**" ଦୀର୍ଘକାଳରୁ ଭାରତୀୟ ଜନ-ଜୀବନ ସହିତ ଏକ ଅଙ୍ଗରୂପେ ରହିଆସିଅଛି । ଆଜି ଏହା ବୁଝିହୁଏ ଯେ, ଭାରତୀୟ ଜନ-ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ବେଦ-ବିଜ୍ଞାନ ଠାରୁ ଅନେକ ଆଗକୁ ଚାଲିଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ "**ଯଜୁର୍ବେଦ**" ବେଦର ଏକ ଏପରି ଭାଗ ଯାହା ଏବେ ବି ମଧ୍ୟ ଆଜିର ଜନ-ଜୀବନ ସହିତ କୌଣସି ନା କୌଣସି ରୂପରେ ଯୋଡିହୋଇ ରହିଅଛି । 'ବେଦ ସଂସ୍କୃତି' ଅନୁଗାମୀ ପଶ୍ଚିମ ସଭ୍ୟତାରୁ କିଏ କେତେ ବି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଉ ନା କାହିଁକି, ଜନ୍ମଠୁ ବିବାହ ଏବଂ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସ୍କାର କର୍ମକାଣ୍ଡମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଳ୍ପାଧିକ ଯୋଡିହୋଇ ରହିଅଛି । ସଂସ୍କାର ଏବଂ ଯଜ୍ଞିୟ କର୍ମକାଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର "ଯଜୁର୍ବେଦ"ରୁ ହିଁ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରେରଣା ର ସଂପର୍କ ଭାରତୀୟ ଜନ-ଜୀବନ ସହିତ ନିରନ୍ତର ଜଡିତ ରହିଅଛି ।

ଯଜୁଃ - ଯଜ୍ଞାର୍ଥକ

ଯଜୁର୍ବେଦର ମନ୍ତ୍ରକୁ "**ଯଜୁ**' (ଯଜୁଷ୍) କୁହନ୍ତି । ଋକ୍-ବେଦ ଓ ସାମବେଦର ମନ୍ତ୍ର ପଦ୍ୟାତ୍ମକ ଅଟେ, ଯଜୁର୍ବେଦର ମନ୍ତ୍ର ଏହି ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ଅଟେ । "**ଗଦ୍ୟାତ୍ମକୋ ଯଜୁଃ**" ଅନୁସାରେ ଏହା ଗଦ୍ୟ ପ୍ରକାର ର ଅଟେ । ଅନ୍ୟ ଉକ୍ତି ଅନୁସାରେ "**ଅନିୟତାକ୍ଷରାବସାନୋ ଯଜୁଃ**" ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁଥିରେ ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଧାରିତ ନ ଥାଏ, ତାହା "ଯଜୁ" ଅଟେ । ଏହାର ନିର୍ଧାରଣ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ରଚନା ଅନୁସାରେ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଯଜୁର୍ବେଦରେ ମଧ୍ୟ ବଡ ସଂଖ୍ୟାରେ ପଦ୍ୟାତ୍ମକ ଛନ୍ଦରେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ରହିଅଛି । 'ଋକ୍-ବେଦ'ର ପାଖା-ପାଖି ୬୬୩ଟି ମନ୍ତ୍ର ଯଥାବତ୍ "ଯଜୁର୍ବେଦ"ରେ ଅଛନ୍ତି, ଯାହାକି ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ଗଦ୍ୟାତ୍ମକ ଶୈଳୀରେ ପାଠ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଜୁର୍ବେଦ "ଯଜ୍ଞ" ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବୋଲି ମାନ୍ୟତା ଅଛି । 'ପାଣିନି' "ଯଜ୍ଞ"ର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି 'ଯଜ୍' ଧାତୁରୁ ହୋଇଅଛି ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ "ଯଜୁଷ୍"କୁ 'ଯଜ୍' ଧାତୁ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏହି ପ୍ରକାରରେ "ଯଜୁଃ", "ଯଜ୍" ଓ "ଯଜ୍ଞ" ତିନୋଟି ପରଷ୍ପର ସମାନାର୍ଥକ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଯେପରିକି -

ଯଚ୍ଛିଷ୍ଟଂ ତୁ ଯଜୁର୍ବେଦେ ତେନ ଯଜ୍ଞମଯୁଞ୍ଜତ ।
ଯଜନାତ୍ ସ ଯଜୁର୍ବେଦ ଇତି ଶାସ୍ତ୍ରବିନିଶ୍ଚୟଃ ।। (ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁରାଣ - ୨.୩୪.୨୨) ।

Not For Commercial Use

ଅର୍ଥାତ୍ ଯଜୁର୍ବେଦରେ ଯାହାକିଛି ପ୍ରତିପାଦିତ ଅଛି, ସେହିଥିରୁ ଯଜ୍ଞର ଯଜନ କରାଯାଏ । ଯଜ୍ଞମାନଙ୍କରେ ଯଜନ କାରଣରୁ ହିଁ ତାହାଙ୍କୁ ଯଜୁର୍ବେଦ ନାମ ଦିଆଯାଇଅଛି, ଏହା ଶାସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚୟ କରାଯାଇଛି । ଏହି ତଥ୍ୟର ସ୍ପଷ୍ଟତା ନିରୁକ୍ତକାର "**ଯଜୁର୍ଯଜତେଃ**" (ନି. - ୭.୧୨) ଉକ୍ତିରୁ କରିଛନ୍ତି । "**ଯଜୁର୍ଭିଯଜନ୍ତି**" (କାଠକ ସଂହିତା - ୨୭.୧), "**ଯଜୁସ୍ତସ୍ମାଦ୍ (ଯଜ୍ଞାତ୍) ଅଜାୟତ**" (କାଠକ ସଂହିତା ୧୦୦.୨୧), "**ଯଜ୍ଞୋ ହ ବୈ ନାମୈତଦ୍ୟଦ୍ୟଜୁରିତି**" (ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ୪.୬.୭.୧୩) ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରୁତିବଚନ ମାନଙ୍କରୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ତଥ୍ୟର ସ୍ପଷ୍ଟତା ମିଳିଥାଏ ।

ଏଠି ଧ୍ୟାନଯୋଗ୍ୟ ବିଷୟ ଏହା ଅଟେ କି, ଯଜ୍ଞ ଅଥବା ଯଜନ କେବଳ ଲୌକିକ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର ପ୍ରକାର କର୍ମକାଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ରଖାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପାଣିନି "ଯଜ୍" ଧାତୁର ଅର୍ଥ ଦେବପୂଜନ, ସଂଗୀତିକରଣ ଏବଂ ଦାନ ବୋଲି କରିଛନ୍ତି । ଏହାକୁ ଆଧାରକରି, ନିଜଠୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚେତନ-ସତ୍ତା ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବିକାଶ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି; ସେହି ଦିବ୍ୟ ଅନୁଶାସନରେ ସଂଗଠିତ ହୋଇ କର୍ମ-ଅନୁଷ୍ଠାନ ତଥା ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରାପ୍ତ ବିଭୂତିମାନଙ୍କୁ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ପ୍ରୟୋଜନ ପାଇଁ ସମର୍ପିତ କରିବା; ଏହିସବୁ କ୍ରିୟାମାନେ ଯଜ୍ଞ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆସିଥାଆନ୍ତି । ବେଦୋକ୍ତ ଯଜ୍ଞକୁ ଏହିଭଳି ବ୍ୟାପକ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ନିଆଯିବା ଦରକାର । "ଯଜ୍ଞ"କୁ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥ ନେବା ସନ୍ଦର୍ଭରେ ପୂରାତନ, ନୂତନ, ସନାତନୀ, ଆର୍ଯ୍ୟସମାଜୀ, ତଥା ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୱାନଙ୍କର ଏକ ମତ ଅଟେ । ଯଜ୍ଞର ବ୍ୟାପକ ଭାବ ମଧ୍ୟ
ଶ୍ରୀମଦ ଭାଗବତ (**ସହଯଜ୍ଞାଃ ପ୍ରଜାଃ ସୃଷ୍ଟ୍ୱା...** - ୩.୧୦) ରେ କୁହାଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଯଜ୍ଞର ମୁଖ୍ୟ ଧାରାମାନ

ଯଜ୍ଞର ୨ଟି ମୁଖ୍ୟ ଧାରା କୁହାଯାଇପାରେ - **(୧)** ଯଜ୍ଞର ଏହି **ସନାତନ ରୂପ**, ଯାହା ଅନାଦି କାଳରୁ ଅବାଧ୍ୟ ଗତିରେ ଚାଲୁଅଛି, ଯେଉଁଥିରୁ (କ) ବିଶ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ଓ (ଖ) ତାହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସୃଷ୍ଟିର ପୋଷଣ-ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚକ୍ର ଚାଲିଆସୁଅଛି । **(୨)** ଯଜ୍ଞର **ଲୌକିକ ରୂପ**, ଯାହା ସଂକଳ୍ପପୂର୍ବକ କରାଯାଏ । ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ (କ) ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରାଦି ବିବିଧ ଯଜନ-କର୍ମକାଣ୍ଡ ଆସିଥାନ୍ତି, ତଥା (ଖ) ଲୋକବ୍ୟବହାର ରେ ଜୀବନ ଯଜ୍ଞ ରୂପରେ ଯାହା ଅନିବାରଣୀୟ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଲୌକିକ ଯଜ୍ଞୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ମୂଳ ସୂତ୍ର ହେଉଛି - ନିଜ ଅଧିକାର କ୍ଷେତ୍ରର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ବସ୍ତୁକୁ ଦେବତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଥବା ଲୋକମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସମର୍ପିତ କରିଦେବା । ମିମାଂସା ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯଜ୍ଞର ଲୌକିକ କର୍ମକାଣ୍ଡକୁ ହିଁ ବିଶେଷ ରୂପରେ ମହତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ବେଦ ତ ଯଜ୍ଞର ସନାତନ, ସୃଜନାତ୍ମକ ଓ ପୋଷଣ-ପରିବର୍ତ୍ତନ ଧାରା ସହିତ ଓତପ୍ରୋତ ଭାବରେ ଜଡିତ ।

ପୁରୁଷସୂକ୍ତରେ ସାରା ସୃଷ୍ଟି ତ ବିରାଟ୍ ଯଜ୍ଞ ପୁରୁଷରୁ ହିଁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଋକ୍, ଯଜୁ, ସାମ ଆଦି ମଧ୍ୟ ସେହି ଯଜ୍ଞରୁ ପ୍ରକଟ ହୋଇଛନ୍ତି –

ତସ୍ମାଦ୍ ଯଜ୍ଞାତ୍ସର୍ବହୁତଂ ଋଚଃ ସାମାନି ଜଜ୍ଞିରେ ।

ଛନ୍ଦାସି ଜଜ୍ଞିରେ ତସ୍ମାଦ୍ ଯଜୁଃ ତସ୍ମାଦଜାୟତ || (ଋ.ବେ - ୧୦.୧୦.୧, ଯଜୁଃ - ୩୧.୭) ।

ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ସର୍ବହୁତ ଯଜ୍ଞରୁ ଋଚାମାନ ଏବଂ ସାମ ଆଦି ଉତ୍ପତି ହୋଇଅଛି । ସେହିଥିରୁ ଛନ୍ଦ ଆଦି ତଥା "ଯଜୁଃ" ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପତି ହୋଇଅଛି । ଏହି ସର୍ବହୁତ ଯଜ୍ଞ ଯେଉଁକ୍ରମେ ବିକଷିତ ହୋଉଅଛି, ସେହିକ୍ରମେ ସୃଷ୍ଟିର ବିକାଶ ହୋଇଆସୁଅଛି । ପୁରୁଷସୂକ୍ତ ଅନୁସାରେ ଯାହା ହୋଇଯାଇଛି (**ଯଦ୍ ଭୂତଂ**) ତଥା ଯାହା ହେବାକୁ ଯାଉଛି (**ଯତ୍ ଚ ଭାବ୍ୟଂ**), ତାହା ସବୁ ଏହି ବିରାଟ୍ ପୁରୁଷ ହିଁ ଅଟେ (**ପୁରୁଷ ଏବ ଇଦଂ ସର୍ବ**) । ସୃଷ୍ଟିର ପୋଷଣ-ସଂଚାଳନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ବିରାଟ୍ ସତ୍ତାର ଯଜନ କରାଯାଏ । ସେହି ବିରାଟ୍ ଯଜ୍ଞ ହିଁ ପ୍ରକୃତିରେ ଚାଲିଆସୁଅଛି ।

ଯତ୍-ପୁରୁଷେଣ ହବିଷା ଦେବା ଯଜ୍ଞମତନ୍ୱତ ।

ବସନ୍ତୋ ଽସ୍ୟାସୀଦାଜ୍ୟଂ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଽ ଇଧ୍ମଃ ଶରଦ୍ ହବିଃ || (ଯଜୁଃ - ୩୧-୧୪)

ଯେବେ ଦେବଗଣ ସେହି ବିରାଟ୍ ଚେତନାକୁ ଯଜନ କଲେ, ତେବେ (ସେହି ଯଜ୍ଞରେ) ବସନ୍ତଋତୁ ଆଜ୍ୟ ରୂପରେ, ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ଇନ୍ଧନ ରୂପରେ, ତଥା ଶରତଋତୁ ହବି ରୂପରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ବେଦରେ ଯଜ୍ଞର ବିରାଟ୍ ସ୍ୱରୂପର ଦର୍ଶନ ବହୁତ ସ୍ୱଷ୍ଟତା ସହିତ ସ୍ଥାନ-ସ୍ଥାନରେ ହୋଇଆସୁଅଛି

Not For Commercial Use

। ଲୌକିକ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତିବାଦୀ ଯଜ୍ଞକୁ ଦିବ୍ୟ-ଅନୁଶାସନରେ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠକର୍ମର ସଂଜ୍ଞା ଦେଇଛନ୍ତି (**ଯଜ୍ଞୋ ବୈ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମଂ କର୍ମ**) ।

ମନୁସ୍ମୃତି ଅନୁସାରେ ବେଦାଧ୍ୟୟନ-ଜ୍ଞାନବିସ୍ତାର **ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ** ଅଟେ; ତର୍ପଣ **ପିତୃଯଜ୍ଞ** ଅଟେ; ହୋମାଦି କର୍ମ **ଦେବଯଜ୍ଞ** ଅଟେ; ବଳିବୈଶ୍ୱାଦି କର୍ମ **ଭୂତଯଜ୍ଞ** ଅଟେ, ତଥା ଅତିଥି ଆଦିଙ୍କୁ ତୃପ୍ତ କରିବା **ମନୁଷ୍ୟଯଜ୍ଞ** ଅଟେ ।

'ଯଜ୍' ଧାତୁ ଅନୁସାରେ "ଦେବପୂଜନ" (ଉଚ୍ଚତମ ଆଦର୍ଶ ପାଇଁ), "ସଂଗୀତକରଣ" (ସହଯୋଗାତ୍ମକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହିତ), ଏବଂ "ଦାନ" (ନିଜର ଅଧିକାର ର ପ୍ରିୟବସ୍ତୁ ସମର୍ପିତ କରିବା) ଯଜ୍ଞ ଅଟେ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିର୍ଧାରିତ, ଅଥବା ସ୍ୱୀକୃତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ତ୍ତବ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଯଜ୍ଞ କୁହାଯାଏ । ଏହି ଭାବ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାନ-ସ୍ଥାନରେ ବହୁତ ସ୍ପଷ୍ଟତାର ସହିତ ମିଳିଥାଏ । ଯେପରି -

ଆରମ୍ଭଯଜ୍ଞାଃ କ୍ଷତ୍ରାଶ୍ଚ ହବିର୍ଯଜ୍ଞା ବିଶଃ ସ୍ମୃତାଃ ।
ପରିଚାରଯଜ୍ଞାଃ ଶୁଦ୍ରାଶ୍ଚ ଜପଯଜ୍ଞା ଦ୍ୱିଜାସ୍ତଥା ॥ (ମହାଭାରତ ଶାନ୍ତିପର୍ବ ୩୬୭.୧୨)

ଅର୍ଥାତ୍ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପରାକ୍ରମ-ଉଦ୍ୟୋଗ କରିବା ଯଜ୍ଞ ଅଟେ । ହୋମ ଆଦି (ଅନ୍ନାଦି ସାଧନାମନଙ୍କରୁ ଯଜନ) କରିବା ବୈଶ୍ୟମାନଙ୍କର ଯଜ୍ଞ ଅଟେ । ଶୁଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ଯଜ୍ଞ ଅଟେ, ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜପ ଆଦି (ଆତ୍ମ ଚେତନାକୁ ପରମାତ୍ମା ଚେତନା ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରିବା) କର୍ମ ଯଜ୍ଞ ଅଟେ ।

ଯେଉଁଠି ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର ପ୍ରକାର ଯଜ୍ଞ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆସେ, ସେଠି ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ନିରେ ଦିଆଯାଉଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ମାନଙ୍କୁ ଏକ ଛୋଟ କ୍ରିୟାଭଳି କର୍ମ ମାନିବା ବା ବିଚାରରେ ସୀମିତ ରଖିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଏହା ସହିତ ପ୍ରବୃତିମାନଙ୍କର ଶୋଧନ, ପର୍ଯ୍ୟାବରଣର ସନ୍ତୁଳନ, ତଥା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାମାଜିକ ପରମ୍ପରାମାନଙ୍କ ବିସ୍ତାର ଭଳି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୃଷ୍ଟି ସହିତ ଯୋଡିକରି ଦେଖିବା ଉଚିତ୍ । ଯଜ୍ଞିୟ କର୍ମକାଣ୍ଡ ସହିତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାବନା, ବିଚାର ଓ ପ୍ରେରଣା ମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଡିକରି ଦେଖିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ । ଏହିସବୁ ବିଷୟମାନଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଆକର୍ଷଣକରି 'ମୀମାଂସା ଦର୍ଶନ'ର ଅଷ୍ଟମ ପାଦର ସୂତ୍ର ୯.୧୦.୧୧ ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, - କେବଳ ଧନଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଯଜ୍ଞରେ ସିଦ୍ଧି ମିଳେ ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ତପ ଆଦି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ବିଦ୍ୱାନମାନେ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ବିଧିବଦ୍ଧ ଦ୍ୱାରା

Not For Commercial Use

କରାଯାଉଥିବା ଯଜନ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ପ୍ରକୃତିର ସନ୍ତୁଳନ ଚକ୍ର (ଇକୋଲୋଜିକଲ୍ ସାଇକେଲ୍) କୁ ସହଯୋଗ ମିଳିଥାଏ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବେଦରେ ଯଜନ କର୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ, - "**ଇୟଂ ବେଦିଃ ପରୋଅନ୍ତଃ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ଅୟଂ ଯଜ୍ଞୋ ଭୁବନସ୍ୟ ନାଭିଃ**" (ଯଜୁଃ - ୨୩.୬୨),

ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଯଜ୍ଞବେଦି ପୃଥିବୀର ଅନ୍ତିମ ବିନ୍ଦୁ ଅଟେ ଓ ଏହି ଯଜ୍ଞ ଏହି ଭୁବନର ନାଭିକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥଳ ଅଟେ । ଯଜ୍ଞବେଦି ପୃଥିବୀର ଅନ୍ତିମ ବିନ୍ଦୁ କେମିତି ? ଅନ୍ତିମ ବିନ୍ଦୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିବା ପୁରୁଷାର୍ଥ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତାର ସୂଚକ ଅଟେ । ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁରୁଷାର୍ଥ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ ହିଁ ଅଟେ, ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସଂଚାଳନ ଯଜ୍ଞିୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଚାଲିଆସୁଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଯଜ୍ଞକୁ ତାହାର ନାଭି (ଯଜ୍ଞୋ ଭୁବନସ୍ୟ ନାଭିଃ) କୁହାଯାଇଛି । ଯଜୁର୍ବେଦର ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧ ଯଜ୍ଞ ସହିତ ଯୋଡିକରି ଦେଖିବା ସମୟରେ ଏହିସବୁ ବ୍ୟାପକ ସନ୍ଦର୍ଭ ମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ଯଜୁର୍ବେଦରେ ଋଷି, ଦେବତା, ଛନ୍ଦର ମହତ୍ୱ ଓ ତାହାର ନିର୍ଧାରଣ

ମନ୍ତ୍ରାର୍ଥ କରିବା ସମୟରେ ଯେଉଁଭଳି "ଯଜ୍ଞ"ର ବିଭିନ୍ନ ରୂପକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ, ସେହିଭଳି ମନ୍ତ୍ରସମୁହଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତିକୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, - ଯିଏ ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ଆଦି ବିନିଯୋଗ ନ କରି ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ଅଧ୍ୟାପନ ଆଦି କରେ, ସିଏ ଅତିଶୟ ପାପର ଭାଗୀଦାର ହୁଏ । ଅପର ପକ୍ଷରେ ଯିଏ ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ଆଦି ମାନଙ୍କର ବିଦ୍ଧିବଧ ଜ୍ଞାନ ସହିତ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ-ଅଧ୍ୟାପନ ଆଦି କରେ, ତାଙ୍କର ସକଳ ମନୋରଥ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, ଏହା ସହିତ ଯଦି ଅର୍ଥବୋଧକ ପୂର୍ବକ ଅଧ୍ୟାୟାନାଦି କରେ, ତାଙ୍କୁ ଅଧିକ ସଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କଥା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କାତ୍ତାୟନ ତାଙ୍କ ସର୍ବାନୁକ୍ରମସୂତ୍ର ୧.୧ ରେ କହିଛନ୍ତି । ସେହିଭଳି ମଧ୍ୟ ମହର୍ଷି ଶୌନକ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି (ବୃହଦ୍ଦେବତା ୮.୧୩୨) । ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ଆଦି ବେଦ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରେ ଯଥାର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କହିଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ -

ଋଷି - କୌଣସି କଥନ ବା ଉକ୍ତିର ବାସ୍ତବିକ ଭାବ ତାହାର ବକ୍ତାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଜାଣିବା ବିନା ବାହରକରିବା କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ । "**ମୋ ସମ କୌନ କୁଟିଲ ଖଲ କାମୀ**" ଏହି ଉକ୍ତିକୁ ସାମାନ୍ୟ ଦୃଷିକୋଣରୁ ଦେଖିଲେ ଲାଗିବ ଯେ, କୌଣସି ଏକ ଅଧମ ବ୍ୟକ୍ତିର କଥନ; କିନ୍ତୁ ଏହି ବାକ୍ୟ "ସନ୍ଥ ସୂରଦାସ"ଙ୍କର ଅଟେ, ଏହାର ରଚକ ସ୍ୱଷ୍ଟ ହେବାପରେ ଏହି ଉକ୍ତି ଅତି ଗହନ ଆତ୍ମଚିନ୍ତନ ଯୁକ୍ତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ନିଆଯିବ । ତେଣୁ ଋଷିଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ତାଙ୍କର କଥନ ବା ଉକ୍ତିର ଅର୍ଥ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଦେବତା - ଋଷି କୌଣସି ସାମାନ୍ୟ କ୍ରିୟା ବା ସାମାନ୍ୟ ଉପକରଣ ପଛରେ ସନ୍ନିହିତ କୌଣସି ଦିବ୍ୟ ଚେତନ ଶକ୍ତିର ସକ୍ରିୟତା ଦେଖନ୍ତି । ସେହି ଦେବଶକ୍ତିର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଅବଧାରଣା ନ ଥିଲେ, ସେହି ଉକ୍ତିର ଭାବ ଜାଣିବା ସହଜ ହେବ ନାହିଁ । "**ସୋମେନାଦିତ୍ୟାଃ ବଲିନଃ**" ଏହି ଉକ୍ତିରୁ ଯଦି ସୋମଙ୍କୁ ସୋମବଲ୍ଲୀ ମାନି ନିଆଯାଏ, କେମିତି ଚଳିବ ? ଏଠି ସୋମଙ୍କ ଦିବ୍ୟ ପ୍ରବାହର ସ୍ୱରୂପ ସ୍ୱଷ୍ଟହେବା ଦରକାର ଯେ, ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅବିରଳ ଶକ୍ତି ବଳରେ ସୋମଙ୍କର ଦିବ୍ୟତା

Not For Commercial Use

କୋଟି ବର୍ଷରୁ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ବସ୍ତୁଆଦି ଅଥବା କ୍ରିୟାମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦେବ ପ୍ରବାହର ଅବଧାରଣା ବିନା ଠିକ୍ ଅର୍ଥ ବାହାର କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଛନ୍ଦ - ଅଭୀଷ୍ଟ ଭାବମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିବା ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ବିଶେଷ-ଅନୁଶାସନରେ ବାନ୍ଧି ଦେଲେ ତାହା ଛନ୍ଦ ହୁଏ । ସଂସ୍କୃତ ବଡ ସମୃଦ୍ଧ ଭାଷା, ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ଭାବ ପାଇଁ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଉପଲବ୍ଧ, ତଥା ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦର ଅନେକ ଅର୍ଥ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଛନ୍ଦରେ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅନୁରୂପ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଚୟନ କରାଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ଅନେକାର୍ଥ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ଛନ୍ଦର ଭାବାନୁସାରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ । ଛନ୍ଦ ରଚନାରେ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଅନେକଥର ବଦଳାଇବାକୁ ପଡିଥାଏ, ଅନ୍ୱୟରେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କୁ ଏପଟ ସେପଟ କରିଦିଆଯାଏ, ତେବେ ତାହାର ଭାବ ବଦଳିଯାଏ । ତେଣୁ ଛନ୍ଦର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ଏହାର ଅର୍ଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା କଠିନ । ପୁନଃ ଛନ୍ଦର ସମ୍ବନ୍ଧ ‘ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଧ୍ୱନି-ବିଜ୍ଞାନ’ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗରେ ଛନ୍ଦର ଭାବାନୁରୂପ ହିଁ ଉଚ୍ଚାରଣ ବା ପାଠ କରିବା ଦରକାର । ଏକ ବାକ୍ୟ "**ମୁଁ ଧନ୍ୟ ହୋଇଗଲି**", ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭାବରେ, ପ୍ରସନ୍ନ ଭାବରେ, ଅଥବା ବ୍ୟଙ୍ଗ ଭାବରେ କୁହାଯାଇପାରେ । ସେଥିପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସାର୍ଥକ ପ୍ରୟୋଗରେ ଛନ୍ଦ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଜ୍ଞାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ଯଜୁର୍ବେଦ ରଚନାରେ ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଧାରଣ କରିବା ଏକ ଶ୍ରମସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ । **ଋଷି** - ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ସାୟଣ ତାଙ୍କ ଭାଷ୍ୟରେ ଋଷିଙ୍କର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟକରି ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ - ମନ୍ତ୍ରର ପ୍ରବକ୍ତାଙ୍କୁ ଋଷି କୁହାଯାଏ - "**ୟସ୍ୟ ବାକ୍ୟଂ ସ ଋଷିଃ**" (ଋ-୧୦.୧୦, ସା.ଭା) । ଯଜୁର୍ବେଦ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଯେବେ ଋଷିମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଚାର କରାଯାଏ, ସେଠାରେ ଋଷିମାନଙ୍କର ୩ଟି ରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

୧ - ପ୍ରଥମଟି ଏହି ବେଦର ଆଦିଦ୍ରଷ୍ଟା-ପ୍ରତ୍ନଦ୍ରଷ୍ଟା "ଋଷି ବିବସ୍ୱାନ୍" ଅଟନ୍ତି, ଏହା "ଯଜୁଃ ସର୍ବାନୁକ୍ରମସୂତ୍ର" ରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି - "**ଇଷେତ୍ୱାଦି ଖଂ ବ୍ରହ୍ମାନ୍ତଂ ବିବସ୍ୱାନ୍ ଅପଶ୍ୟତ୍**" (ପୃଷ୍ଠା -୧) । ଏହି ବେଦଜ୍ଞାନ "ସୂର୍ଯ୍ୟ"ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କ୍ରମଶଃ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଆଦିଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ପ୍ରସାରିତ ହେଲେ – ଏହା ସର୍ବବିଦିତ ତଥ୍ୟ ଅଟେ ।

୨ - ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏହି ବେଦର ସେହି ଋଷିମାନେ ଅଟନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ "ଦର୍ଶପୌର୍ଣ୍ଣମାସ" ଆଦି ପ୍ରକରଣ ବିଶେଷର ସାମୁହିକ ଋଷି ରୂପରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାୟଃ ଦେବସ୍ତର ର ଅଟନ୍ତି । ଏହାର ଉଲ୍ଲେଖ ସର୍ବାନୁକ୍ରମସୂତ୍ରରେ ଅଛି - "**ତତଃ ପ୍ରତିକର୍ମ-ବିଭାଗେନ**

Not For Commercial Use

ବ୍ରାହ୍ମଣାନୁସାରେଣ ଋଷୟୋ ବେଦିତବ୍ୟାଃ" । ଏଠାରେ ଦେବସ୍ତର ର ଋଷିମାନଙ୍କର ୨ଟି ଅପବାଦ ମଧ୍ୟ ଅଛି - (କ) ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ (ଖ) ଦଧ୍ୟଙ୍ ଆଥର୍ବଣ ।

୩. ତୃତୀୟ ସ୍ତରରେ ସେହି ସମସ୍ତ ଋଷିମାନେ ଆସନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ବେଦମନ୍ତ୍ରକୁ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସ୍ତୁତି-ପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ରୂପରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି ଓ ସିଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବୈୟକ୍ତିକ ସ୍ତରର ଯଥାବସର ସମ୍ବନ୍ଧ ଋଷି ରୂପରେ ମାନ୍ୟତା ପ୍ରାପ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।

ଏହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯଜୁର୍ବେଦ ସଂହିତା (ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ) ର ପ୍ରତ୍ୟକ ଅଧ୍ୟାୟର ଅନ୍ତିମ ଭାଗରେ ("**ଋଷି, ଦେବାତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ**") ୩ୟ ସ୍ତରର ଋଷି ମାନଙ୍କର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ସ୍ତରର ଋଷିମାନଙ୍କର ସୂଚୀ ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରର –

ପ୍ରଥମ ସ୍ତର - ଅଧ୍ୟାୟ ୧ ରୁ ୪୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅର୍ଥାତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦର ଋଷି ବିବସ୍ୱାନ୍ ଅଟନ୍ତି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତର -

ପ୍ରକରଣ	**ଅଧ୍ୟାୟ-କଣ୍ଡିକା**	**ଋଷି ନାମ**
ଦର୍ଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସ		ପରମେଷ୍ଠୀ ପ୍ରଜାପତି ବା ଦେବଗଣ ପ୍ରଜାପତି
ପିତୃଯଜ୍ଞ		ପ୍ରଜାପତି
ଅଗ୍ନ୍ୟାଧେୟ		ପ୍ରଜାପତି, ଦେବଗଣ, ଅଗ୍ନି, ବା ଗନ୍ଧର୍ବ
ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର		ପ୍ରଜାପତି
ଯଜମାନାଗ୍ନି-ଉପସ୍ଥାନ		ଦେବଗଣ
ଆଗତୋପସ୍ଥାନ		ଆଦିତ୍ୟ
ଚାତୁର୍ମାସ୍ୟ		ପ୍ରଜାପତି
ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋମ		ପ୍ରଜାପତି
ସତ୍ରୋପସ୍ଥାନ		ଦେବଗଣ
ନୈମିତ୍ତିକ		ବସିଷ୍ଠ
ବାଜପେୟ		ବୃହସ୍ପତି, ଇନ୍ଦ୍ର
ରାଜସୂୟ		ବରୁଣ
ଚରକସୌତ୍ରାମଣୀ		ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର
ଅଗ୍ନିଚୟନ		ପ୍ରଜାପତି. ବା ସାଧ୍ୟଗଣ

Not For Commercial Use

ସୌତ୍ରାମଣୀ		ପ୍ରଜାପତି, ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର, ସରସ୍ୱତୀ
ଅଶ୍ୱମେଧ		ପ୍ରଜାପତି ପ୍ରଜାପତି
ଅଗ୍ନିକୋଽଧ୍ୟାୟ		ପ୍ରଜାପତି
ପୁରୁଷମେଧ		ନାରାୟଣପୁରୁଷ
ସର୍ବମେଧ		ବ୍ରହ୍ମ, ସ୍ୱୟଂଭୂ
ଅନାରଭ୍ୟାଧୀତ		ଆଦିତ୍ୟ, ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ
ପିତ୍ର୍ୟୋଽଧ୍ୟାୟ		ଆଦିତ୍ୟ ଅଥବା ଦେବଗଣ
ପ୍ରବର୍ଗ୍ୟାଗ୍ନିକାଶ୍ୱ		ଦଧ୍ୟଙ୍ଙ୍ଆଥର୍ବଣ
ମେଧୋପନିଷତ୍ ମହାବୀର-ସମ୍ଭରଣ		ଦଧ୍ୟଙ୍ଙ୍ଆଥର୍ବଣ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣାଦି ମହାବୀର-ନିରୂପଣେ		ଦଧ୍ୟଙ୍ଙ୍-ଆଥର୍ବଣ
ଘର୍ମଧୁଗ୍-ଦୋହନମ୍-ପ୍ରବର୍ଗ୍ୟେ-ଘର୍ମଭେଦେ-ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ		ଦଧ୍ୟଙ୍ଙ୍-ଆଥର୍ବଣ
ଇଶାବାସ୍ୟୋପନିଷତ୍		ଦଧ୍ୟଙ୍ଙ୍-ଆଥର୍ବଣ

ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟା ଋଷିଗଣ ନିଜର ସାକ୍ଷାତ୍କୃତ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଯାହାଙ୍କର ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେହି ମନ୍ତ୍ରର ଦେବତା ଅଟନ୍ତି । ଏକଥା ସାୟଣାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଭାଷ୍ୟରେ (ସା.ଭା - ୧୦.୧୦) ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି - "**ଯା ତେନୋଚ୍ୟତେ ସା ଦେବତା**" । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟରେ ଯେବେ ଯଜୁର୍ବେଦରେ ଦେଦତା ନିର୍ଧାରଣ ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଅତିକମରେ ୨ଟି ବିଚାରଧାରା ସାମ୍ନାକୁ ଆସିଥାଏ । ପ୍ରଥମଟି **ସନାତନ** ଧାରା ଅଟେ, ଯାହା ଯଜୁର୍ବେଦକୁ ଅଶ୍ୱମେଧାଦି ଯଜ୍ଞୀୟ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ମାନିଛନ୍ତି ଓ ତାହାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଧାରାଟି ଅତି **ବିଚାରଶୀଳ** ଅଟେ, ଯାହା ଯଜୁର୍ବେଦକୁ ଆଦର୍ଶ ସାମାଜ-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୂତ୍ରଧାର ମାନନ୍ତି ଓ ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତି । ଏହି କାରଣରୁ ସଂହିତା ମାନଙ୍କରେ ଏହି ଦୁଇଟି ବିଚାରଧାରା ପାଇଁ ଦୁଇପ୍ରକାର ର ଦେବତା ନିର୍ଧାରଣ ଉପଲବ୍ଧ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ବିଷୟରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଗବେଷଣାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଏହି ସଂକଳନରେ ଉପଯୁକ୍ତ ସିଦ୍ଧ ତଥ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ, ସେମାନଙ୍କର ତଥ୍ୟ ପ୍ରତିପାଦନ କରାଯାଇଛି । ଯଜୁର୍ବେଦର

Not For Commercial Use

ପ୍ରତିମନ୍ତ୍ର ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଧ୍ୟାୟ଼ ଶେଷରେ "**ଋଷି, ଦେବାତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ**"ରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଛନ୍ଦ - ଛନ୍ଦମାନଙ୍କର ନିର୍ଧାରଣ କରିବାରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କଠିନତା ଆସିଥିଲା । ଯତ୍ର-ତତ୍ର ଛନ୍ଦମାନଙ୍କର ନିର୍ଧାରଣର ଯେଉଁ ସୂଚୀମାନ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ସେଥିରେ ମନ୍ତ୍ରସମୂହଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଛନ୍ଦରେ ନିର୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି, ସେମାନେ ଛନ୍ଦର ବ୍ୟାକରଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ମେଳ ଖାଉନାହାଁନ୍ତି । ଏହା ହୋଇପାରେ ଯେ, ପୂର୍ବ ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ପ୍ରଥମେ ଯଜୁଷ୍ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ଛନ୍ଦମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସୂତ୍ର ନିର୍ଧାରିତ କରିଥିଲେ ? ଅଥବା ପରସମୟ଼ରେ ବ୍ୟାକରଣ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଧାରିତ ସୂତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ସଂଗୀତ ତାଳ ଖାଇ ପାରୁନଥିଲା ।

ଉକ୍ତ ପ୍ରଭେଦ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହି ପ୍ରକରଣ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଶୋଧାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟ଼ନ-ନିର୍ଧାରଣର ଅପେକ୍ଷା ରଖୁଛି । ଏହି ଭାଷାର୍ଥ ସହିତ ପରମ୍ପରା ଓ ବିବେକ ର ସଂଯୋଗ କରି ଛନ୍ଦମାନଙ୍କର ସୂଚନା ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ ତିଆରି କରାଯାଇଛି, ଓ ସେମାନଙ୍କର ସୂଚନା ଅଧ୍ୟାୟ଼ର ଶେଷରେ "**ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ**"ରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଯଜୁର୍ବେଦରେ ମେଧ ପ୍ରକରଣ ! କିଛି ଭ୍ରମତା

ବେଦରେ "ମେଧ" ଶବ୍ଦ "ଯଜ୍ଞ"ର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅଟେ । ନିରୁକ୍ତର ନିଘଣ୍ଟୁରେ ଯଜ୍ଞର ୨୫ଟି ନାମ ଦିଆଯାଇଛି । ସେଥିମଧ୍ୟରେ "ଅଧ୍ୱର" ତଥା "ମେଧ" ମଧ୍ୟ ସମ୍ମିଳିତ ଅଟେ । "ଅଧ୍ୱର"ର ଶାବ୍ଦିକ ଅର୍ଥ ଯଦି କରାଯାଏ, ଏହାର ଅର୍ଥ ହୁଏ "**ଧ୍ୱରାତି ବଧକର୍ମା**" "**ନ ଧ୍ୱରଃ ଇତି ଅଧ୍ୱରଃ**", ଅର୍ଥାତ୍ ହିଂସାର ନିଷେଧ କରିବାର କର୍ମ । "ମେଧ" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସ୍ୱଷ୍ଟ କରିବା ହେତୁ ଧାତୁକୋଷରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ - "**ମେଧୃ-ମେଧା, ହିସନୟୋଃ ସଂଗମେ ଚ**", ଅର୍ଥାତ୍ ମେଧ ଶବ୍ଦର ଉପଯୋଗ ୩ଟି ସଂଦର୍ଭରେ କରାଯାଇପାରେ । (୧) ମେଧା-ସଂବର୍ଧନ (୨) ହିଂସା (୩) ସଂଗମ, ସଂଗତିକରଣ, ଏକୀକରଣ, ସଂଗଠନ । ତେଣୁ ଯଜ୍ଞ ଯେତେବେଳେ "ଅଧ୍ୱର" ଅଟେ, ସେତେବେଳେ ସେହି ପ୍ରକରଣରେ "ମେଧ"ର ଅର୍ଥ ହିଂସା କେବେ ବି ହୋଇ ପାରେନା । "ମେଧା-ସଂବର୍ଧନ" ଏବଂ "ସଂଗତିକରଣ" ର ସଂଦର୍ଭରେ ହିଁ ନେବା ଉଚିତ୍ ହେବ ।

ଏହା ସର୍ବମାନ୍ୟ ଅଟେ ଯେ, "ବେଦବ୍ୟାସ" ବେଦକୁ ୪ଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେ ଯଜ୍ଞରେ ହିଂସାର ନିଷେଧ କଥା ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ –

"**ସୁରାମତ୍ସ୍ୟା ମଧୁମାଂସମାସବଂ କୃସରୌଦନମ୍ ।**

ଧୂର୍ତୈଃ ପ୍ରବର୍ତିତଂ ହ୍ୟେତନ୍ନୈତଦ୍ ବେଦେଷୁ କଲ୍ପିତମ୍ ।।" (ମହାଭାରତ ଶାନ୍ତିପର୍ବ - ୨୬୫.୧) ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଧୂର୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଦ୍ୟ, ମତ୍ସ୍ୟ, ପଶୁମାଂସ, ଦ୍ୱିଜାତିମାନଙ୍କର ବଳିଦାନ ଆଦି ପ୍ରବର୍ତିତ ହୋଇଅଛି, ବେଦ ମାନଙ୍କରେ ଏ ପ୍ରକାର ବିଧାନ ନାହିଁ । ତେଣୁ 'ମେଧ'ର ହିଂସାତ୍ମକ ଅର୍ଥ କୌଣସି ବିବେକଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି କେବେ ହିଁ କରିବେ ନାହିଁ । ଯଜ୍ଞଭଳି ପାରମାର୍ଥିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଏହି ଲାଞ୍ଛରୁ ଦୂରରେ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ।

ଯଜୁର୍ବେଦକୁ ଯଜ୍ଞ ପ୍ରବୃତିର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଦର୍ଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସ, ସୋମଯଜ୍ଞ, ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋମ, ବାଜପେୟ, ରାଜସୂୟ, ସୌତ୍ରାମଣୀ ଆଦି ଯଜ୍ଞମାନଙ୍କରେ ଯଜୁର୍ମନ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କର ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥାଏ । "ମେଧ" ସମ୍ବୋଧନ ସହିତ ଯେଉଁ ଯଜ୍ଞମାନଙ୍କର ପ୍ରକରଣ କରାଯାଇଛି, ସେମାନେ ହେଲେ - ଅଶ୍ୱମେଧ, ପୁରୁଷମେଧ, ସର୍ବମେଧ, ତଥା ପିତୃମେଧ ଇତ୍ୟାଦି । ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ "ମେଧ"ର ହିଂସାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯଦି 'ମେଧ'ର ଅର୍ଥ ବଧ ହୁଏ, ତେବେ ପିତୃମେଧ କେମିତି ସମ୍ଭବ ? କାରଣ ପିତରମାନଙ୍କର ଶରୀର ତ ଆଗରୁ ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ସେହିଭଳି

Not For Commercial Use

'ସର୍ବମେଧ'ରେ ଆତ୍ମାକୁ ପରମାତ୍ମାରେ ସମର୍ପିତକରି ମୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ବିଷୟରେ କୁହାଯାଇଛି । 'ପୁରୁଷମେଧ'ରେ ଆଦର୍ଶ ସମାଜବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନ୍ତର୍ଗତରେ କିପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କେଉଁଠି ନିୟୋଜନ କରାଯିବା କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

୩୨ତମ ଅଧ୍ୟାୟରେ "ଆଲଭନ" ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଅଛି । "ମେଧ" ଭଳି ଆଲଭନ ଶବ୍ଦର ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥ ବଧ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ତାହାର ମାନ୍ୟ ଅର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା, ଯୋଡିବା ଆଦି ମଧ୍ୟ ଅଟେ । ତେଣୁ "ଅଧ୍ୱର" ବଧଶୁନ୍ୟ ଯଜ୍ଞ କର୍ମରେ ତାହାର ହିଂସାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ମାନଙ୍କୁ ଆଗ୍ରହ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

Not For Commercial Use

ଯଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ କ୍ଷମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ।।
ବିସର୍ଗବିନ୍ଦୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୂନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି କ୍ଷମସ୍ୱ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।।

ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• www.archive.org • www.vedicheritage.gov.in • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • https://asi.nic.in/pages/Central-Archaelogical-Library/HQ (Archaeological Survey of India) • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ୱେବ ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି 'ଦସ୍ତାବେଜ ବା ପୁସ୍ତକ' ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ଯଜୁର୍ବେଦ (ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ)

ମନ୍ତ୍ରସମୂହର ଶୈଳୀର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ମନ୍ତ୍ରଗୁଡିକୁ ୩ଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯଥା, ଋକ୍, ୟଜୁଃ ଓ ସାମ । ଛନ୍ଦରେ ନିବଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରଗୁଡିକୁ "ଋକ୍ ବେଦ", **ଗଦ୍ୟାତ୍ମକ** ମନ୍ତ୍ରଗୁଡିକୁ "ଯଜୁର୍ବେଦ", ଓ ଗାନମୟ (ଗୀତମୟ) ମନ୍ତ୍ରଗୁଡିକୁ "ସାମବେଦ" ନାମ ଦିଆଗଲା ।

"ୟଜୁଃ" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ 'ଗଦ୍ୟ' ଓ "ୟଜୁସ୍"ର ଅର୍ଥ ପୂଜା କରିବା, ଅନ୍ୟ ଏକ ବାଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ - "ୟଜୁର୍ ୟାଜତେଃ", ଅର୍ଥାତ ଏହା ଯଜ୍ଞ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କର୍ମ ଅଟେ, କାରଣ ଏ ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦର ମୂଳ 'ୟଜ୍' ଅଟେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଯକ୍ଷ ନିରୁକ୍ତରେ, "ୟଜୁଃ" ଶବ୍ଦ 'ୟଜ୍' ଧାତୁରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି ବୋଲି କହିଛନ୍ତି, ସେହି ହିସାବରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'ରୁ **ଯଜ୍ଞ**ର ସ୍ୱରୂପ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଥାଏ । 'ଋକ୍-ବେଦ' ଅନୁସାରେ, "ୟଜ୍ଞସ୍ୟ ମାତ୍ରାଂ ବି ମିମୀତ ଉ ତ୍ୱଃ" (ଋ.ବେ - ୧୦.୭୧.୧୧), ଅତଃ, ଯାଜ୍ଞିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଉପର ନାମ "**ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁବେଦ**" ମଧ୍ୟ ଅଟେ । 'ଋକ୍ ବେଦ' "ଜ୍ଞାନକାଣ୍ଡ" ରୂପେ ପରିଚିତ । 'ଋକ୍ ବେଦ' ଜ୍ଞାନର ବାସ୍ତବ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ବିସ୍ତାର 'ଯଜୁର୍ବେଦ' ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ "**କର୍ମକାଣ୍ଡ**" କୁହାଯାଏ ।

'ଯଜୁର୍ବେଦ' ପ୍ରବନ୍ଧନ

ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆଧାରକୁ ମୂଳ କରି 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ ୨ଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଯଥା, "**ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ**" ଓ "**କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ**" । '**ଆଦିତ୍ୟ-ପରମ୍ପରା**' ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଗୁଡିକୁ "ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ" ଓ '**ବ୍ରହ୍ମ-ପରମ୍ପରା**' ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଗୁଡିକୁ "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଏହାର ନାମକୁ ଭୁଲ ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି 'ବ୍ଲାକ୍ (black) ଓ ହ୍ୱାଇଟ୍ (white) ଯଜୁର୍ବେଦ', ଯେଉଁଟାକି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ । ଏହା କେବଳ ୨ଟି ସୂତ୍ର ବା ପଦ୍ଧତି ବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ । ମହର୍ଷି **ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ**, ଯାହା ସୁର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ ତାହା "ଆଦିତ୍ୟ ପରମ୍ପରା", ଅର୍ଥାତ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ; ଓ ଯାହା ବେଦରୁ ବା **ବ୍ରହ୍ମ** ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲା, ତାହା "ବ୍ରହ୍ମ ପରମ୍ପରା" । ତେଣୁ 'ଆଦିତ୍ୟ ପରମ୍ପରା' ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ, "**ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ**" ନାମରେ ଓ 'ବ୍ରହ୍ମ ପରମ୍ପରା' ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ, "**କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ**" ନାମରେ ଜଣା ।

Not For Commercial Use

ଯଜୁର୍ବେଦ ସଂହିତା ଶାଖା

ମହାଭାଷ୍ୟକାର ପତଞ୍ଜଳିଙ୍କ ଅନୁସାରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ସମୁଦାୟ **୧୦୧**ଟି ଶାଖା ଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୧୫ଟି 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଓ ୮୬ଟି 'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ମାତ୍ର **୨**ଟି ଶାଖା ଓ 'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର **୪**ଟି ଶାଖା ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି ।

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ

ମହର୍ଷି **'ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ବାଜସେନ୍ୟ'**ଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଠାରୁ ଗ୍ରହୀତ ବେଦ ଶିକ୍ଷା "ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ" ନାମରେ ଜଣା । ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟମାନେ ଏହି ଗୁରୁକୁଳର ହୋଇଥିବାରୁ, ସେମାନେ 'ବଜସନେୟୀ' ନାମରେ ଜଣାହେଲେ । ଯେହେତୁ ସେ, ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଆରାଧନା କରି ଏହି ଯଜୁର୍ବେଦ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିଲେ ଓ ତାହାର ଅନୁସରଣକାରୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ "**ଆଦିତ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ**" କୁହାଯାଉଥିଲା । ସେ, ସେହି ଯଜୁର୍ବେଦକୁ ତାଙ୍କର ୧୫ଜଣ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ, ପର ସମୟରେ ସେହି ୧୫ଜଣ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ନାମ ଅନୁସାରେ **୧୫ଟି ଶାଖା** ରୂପେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହେଲା । ସେହି ୧୫ଜଣ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କ ନାମ 'ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଶାୟଣ'ଙ୍କ 'କାଣ୍ଵଭାଷ୍ୟ'ରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ସେମାନେ ହେଲେ, କାଣ୍ଵ, ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ, ଗାଲବ, ଔଧେୟ, ଶାପେୟି, ତାପାୟନିୟ, କାପାଲ, ପୌଣ୍ଡ୍ରବତ୍ସ, ଆବଟିକ, ପରମାବଟିକ, ପାରାଶର, ବୈନେୟ, ବୈଧେୟ, କାତ୍ୟାୟନ ଓ ବୈଜବା । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର ୨ଟି ଶାଖା, ଯଥା, **ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ** ଶାଖା ଓ **କାଣ୍ଵ** ଶାଖା, ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । "ବାଜସେନେୟୀ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ସଂହିତା" ଆଚାର୍ଯ୍ୟ '**ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ**'ଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଓ "ବାଜସେନେୟୀ କାଣ୍ଵ ସଂହିତା" ଆଚାର୍ଯ୍ୟ '**କାଣ୍ଵ**'ଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା ।

'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଶାଖା ସଂହିତା, ତାହାର ଅଧ୍ୟାୟ, ଅନୁବାକ, ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଓ କେଉଁ ଅଂଚଳ ମାନଙ୍କରେ ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଆସୁଅଛି, ତାହାର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସଂହିତା ନାମ	ଅଧ୍ୟାୟ	ଅନୁବାକ	କଣ୍ଡିକା/ମନ୍ତ୍ର	ଅଂଚଳ
ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ	୪୦	୩୦୩	୧୯୭୫	ବିହାର, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ଗୁଜୁରାଟ, ଉତ୍ତର ଭାରତ
କାଣ୍ଵ	୪୦	୩୨୮	୨୦୬୮	ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଓଡ଼ିଶା, ତେଲଙ୍ଗାନା, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, କେରଳ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ତାମିଲନାଡୁ

Not For Commercial Use

'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ' ବିଷୟବସ୍ତୁ

'ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ସଂହିତା' ଓ 'କାଣ୍ୱ ସଂହିତା'ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ । ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିଲେ କେବଳ ମନ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଓ ଅଧ୍ୟାୟ ମାନଙ୍କ କ୍ରମର ପ୍ରବନ୍ଧନ । ୪୦ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୩୧ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ମୁଖ୍ୟତଃ '**ଶ୍ରୌତକର୍ମକାଣ୍ଡ**" ବିଷୟ ଅଟେ । ଅଧ୍ୟାୟ ମାନଙ୍କର ବିଷୟବସ୍ତୁ ତଳ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଗଲା ।

ଅଧ୍ୟାୟ	ବିଷୟବସ୍ତୁ
୧-୨	ଦଶ ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ଓ ପିଣ୍ଡପିତୃ ଯଜ୍ଞ
୩	ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର ଓ ଚାତୁର୍ମାସ୍ୟ
୪-୮	ସୋମ ସଂସ୍କାର ବର୍ଣ୍ଣନ ଓ ସୋମଯଜ୍ଞ
୯-୧୦	ବାଜପେୟ ଯଜ୍ଞ ଓ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ
୧୧-୧୮	ଅଗ୍ନି ଚୟନ ବର୍ଣ୍ଣନ, ଶତରୁଦ୍ରିୟ ମନ୍ତ୍ର, ବସୋଧାରା ମନ୍ତ୍ର
୧୯-୨୧	ଶୌତ୍ରାମଣି ଯଜ୍ଞ
୨୨-୨୫	ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ
୨୬-୨୯	ଖିଲମନ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରହ
୩୦	ପୁରୁଷମେଧ ଯଜ୍ଞ
୩୧	ପୁରୁଷସୂକ୍ତ
୩୨-୩୩	ସର୍ବମେଧ ମନ୍ତ୍ର ଓ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ ସୂକ୍ତ
୩୪	ଶିବସଂକଳ୍ପୋପନିଷଦ
୩୫	ପିତୃମେଧ ଯଜ୍ଞ
୩୬-୩୯	ଘର୍ମ, ପ୍ରବର୍ଗ୍ୟ, ସଂଭରଣ, ପ୍ରୋଶନ ଓ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଇତ୍ୟାଦି ମନ୍ତ୍ର
୪୦	ଈଶୋପନିଷଦ

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ

'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ଉଭୟ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଓ କାଣ୍ୱ ଶାଖା ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ଯାହା "**ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏଥିରେ ୧୦୦ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ରହିଥିବାରୁ, ଏହା ଶତ-ପଥ ନାମରେ ଜଣା । ସମସ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିପୁଳକାୟ, ଓ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କର ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରତିପାଦକ, ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ 'ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ' ଅଟେ । ଏହି ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ଓ କାଣ୍ୱ ୨ଟି ଶାଖାରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଯଦିଓ ଏହି ଦୁଇଟି ଶାଖାର

Not For Commercial Use

ବିଷୟବସ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନକ୍ରମ ଓ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅନ୍ତର ରହିଅଛି । ଏହା ତଳ ଟେବୁଲରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଶାଖା	କାଣ୍ଡ	ଅଧ୍ୟାୟ	ବ୍ରାହ୍ମଣ ସୂତ୍ର	କଣ୍ଡିକା	ପ୍ରପାଠକ
ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ	୧୪	୧୦୦	୪୩୮	୭୬୨୪	୬୮
ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ - କାଣ୍ୱ	୧୭	୧୦୪	୪୩୫	୬୮୦୬	୦

ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବିଷୟବସ୍ତୁ

୧ମ ରୁ ୯ମ କାଣ୍ଡରେ ପିତୃପିଣ୍ଡ-ଯଜ୍ଞର ବିଷୟକୁ ଛାଡିଦେଲ, ଏହାର ବିଷୟକ୍ରମ, ସଂହିତାର ବିଷୟକ୍ରମ ଅନୁସାରେ ରହିଅଛି । ସଂହିତାରେ, ଏହା ଦଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ସହିତ ରହିଅଛି, କିନ୍ତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣରେ ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣନ ଅଲଗା ରହିଅଛି । ଏହାକୁ ଛାଡିଦେଲେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ସଂହିତା ର ବିଷୟକ୍ରମ ସମାନ । ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ କାଣ୍ୱ ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମଧ୍ୟରେ, 'ଦଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ଯଜ୍ଞ'ର ବର୍ଣ୍ଣନ ଅଳ୍ପ ଭିନ୍ନ, ଏହା ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଶାଖାରେ ୧ମ କାଣ୍ଡରେ ଥିବାବେଳେ, କାଣ୍ୱ ଶାଖାରେ ୨ୟ କାଣ୍ଡରେ ରହିଅଛି । ସେହିପରି ୨ୟ କାଣ୍ଡର ବିଷୟ ୧ମ କାଣ୍ଡରେ ଓ ୧ମ କାଣ୍ଡର ବିଷୟ ୨ୟ କାଣ୍ଡରେ ରହିଅଛି । ଏହା କେବଳ ଏହି ଦୁଇଟି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାଖା ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର ।

'ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ'ର ବିଶେଷତ୍ୱ, ଏଥିରେ ଯଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ରୂପ, ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କର, ଯେଉଁ ପ୍ରକାରର ଅସାଧାରଣ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ସହିତ ନିରୂପଣ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ମିଳେ ନାହିଁ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଯଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ ନିରୂପଣ କରିବାର ଶ୍ରେୟ, 'ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ'କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଏହାର କାରଣ, 'ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ'ରେ ଯଜ୍ଞ ମିମାଂସାର ପ୍ରାରମ୍ଭ, '**ହର୍ବିଯଜ୍ଞ**'ରୁ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାର ମୂଳ ଆଧାର '**ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର**' ଅଟେ ।

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ଆରଣ୍ୟକ

ଅଧିକାଂଶ 'ଆରଣ୍ୟକ', 'ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥ'ର ଅନ୍ତିମ ଭାଗ ଅଟେ, ତେଣୁ ପ୍ରାୟତଃ 'ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥ'ର ପ୍ରବଚନକର୍ତ୍ତା ହିଁ 'ଆରଣ୍ୟକ'ର ପ୍ରବଚନକର୍ତ୍ତା ଅଟନ୍ତି । ତେଣୁ ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ

Not For Commercial Use

"**ବୃହଦାରଣ୍ୟକ**"ର ପ୍ରବଚନକର୍ତ୍ତା ମହର୍ଷି **ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ** ଅଟନ୍ତି । 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ଅଛି, ଯାହା "ବୃହଦାରଣ୍ୟକ" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ 'ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ'ର ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଶାଖାର ୧୪ତମ ଅଧ୍ୟାୟ ତଥା କାଣ୍ୱ ଶାଖାର ୧୭ତମ ଅଧ୍ୟାୟ, 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଆରଣ୍ୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ । 'ଆରଣ୍ୟକ'ର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଯଜ୍ଞ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଯଜ୍ଞ ଭିତରେ ଥିବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ୱର ମିମାଂସା ଅଟେ । ତେଣୁ ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ "ବୃହଦାରଣ୍ୟକ" ମଧ୍ୟ ଏହାର ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥାଏ ।

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ଉପନିଷଦ

'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ **୧୮**ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "**ଈଶ ଉପନିଷଦ**" ଓ "**ବୃହଦାରଣ୍ୟକ ଉପନିଷଦ**" ପ୍ରମୁଖ ଅଟନ୍ତି । "ଈଶ ଉପନିଷଦ" କେବଳ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଉପନିଷଦ, ଯାହା 'ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ରଚିତ ରହିଅଛି । ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକରେ "ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା" ଓ "ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା" ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ କଳ୍ପ ସୂତ୍ର, ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ "**କାତ୍ୟାୟନ ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର**" ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରଚଳିତ, ଓ ଏହା ଏକ ମାତ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର ଅଟେ । ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର ଗୁଡିକର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଶୌତ୍ରଯଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ, ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ କ୍ରମବଦ୍ଧତାର ପ୍ରତିପାଦନ ଅଟେ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ଉପଲବ୍ଧ ମୂଳ ସାମଗ୍ରୀକୁ କେଉଁଠି ବିସ୍ତାର କରି ଓ କେଉଁଠି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରି ରଚନା କରାଯାଇଛି । କାତ୍ୟାୟନଙ୍କ ରଚିତ ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର, ଉଭୟ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ଓ କାଣ୍ୱ ଶାଖାର ପ୍ରତିନିଧୀତ୍ୱ କରିଥାଏ । ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁର କ୍ରମ, ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ଓ କାଣ୍ୱ ଶାଖାର ବିଷୟବସ୍ତୁର କ୍ରମ ଭଳି ରହିଥାଏ । ଏହି "କାତ୍ୟାୟନ ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର"ରେ ୨୬ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ରହିଅଛି । ଏଥିରେ '**ଶ୍ରାଦ୍ଧ**' ବିଷୟର ବର୍ଣ୍ଣନ ମଧ୍ୟ ରହିଅଛି ।

ସେହିପରି "ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର" ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ୨ଟି ଗ୍ରନ୍ଥ ରହିଅଛି, ଯଥା, "**କାତ୍ୟାୟନ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର**" ଓ "**ପାରସ୍କାର ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର**" । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପାରସ୍କାର ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର" ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରଚଳିତ । 'ପାରସ୍କାର ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର' ୩ଟି କାଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ୧ମ କାଣ୍ଡରେ,

Not For Commercial Use

ଅବସଧ୍ୟାୟନ, ବିବାହ, ଓ ଗର୍ଭାଧାନ ଆଦି ବିଷୟ, ୨ୟ କାଣ୍ଡରେ, ଚୁଡାକରଣ, ଉପନୟନ, ସମାବର୍ତନ, ପଞ୍ଚମହାଯଜ୍ଞ, ଶ୍ରବଣାକର୍ମ, ସୀତାଯଜ୍ଞ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ, ଓ ୩ୟ କାଣ୍ଡରେ, ଅବକୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ରହିଅଛି ।

ସେହିପରି କାତ୍ୟାୟନଙ୍କ ରଚିତ ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ "ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର" ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଏହି "**କାତ୍ୟାୟନ ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର**"ରେ ୭ଟି କାଣ୍ଡ ରହିଅଛି । ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ, 'ଯଜ୍ଞଶାଳା'ର ମାପ, 'ଯଜ୍ଞମଣ୍ଡପ'ର ମାପ, 'ଯଜ୍ଞବେଦୀ'ର ମାପ, ଓ 'ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡ'ର ମାପ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବର୍ଣ୍ଣନ ଓ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ରହିଥାଏ ।

ସେହିପରି 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ବେଦ-ପଠନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମୁହ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦର "**ବାଜସନେୟୀ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ**" ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟେ । ଏହାର ରଚନା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କାତ୍ୟାୟନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଇଛି । ଏହା ୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ, ଓ ୭୩୪ଟି ସୂତ୍ର ରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ, ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ଵର, ସନ୍ଧି, ପଦପାଠ ଓ କ୍ରମପାଠ ଇତ୍ୟାଦି ଅଟେ । ଏହାର ସୂତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ୨ଟି ପରିଶିଷ୍ଟ ସୂତ୍ର ଅଛି । 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସ୍ଵରାଦି ନିୟମର ବିବରଣ "**ପ୍ରତିଜ୍ଞାସୂତ୍ର**"ରେ ଦିଆଯାଇଛି ଓ "**ଭାଷିକସୂତ୍ର**"ରେ 'ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ'ର ସ୍ଵର ସଂଚାରଣର ବିଧାନ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସେହିପରି 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ପ୍ରାୟ ୩୩ ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ 'ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରନ୍ଥ' ରହିଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "**ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଶିକ୍ଷା**" ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରଚଳିତ ।

'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର, ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାଲିକା ତଳେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ, କାଣ୍ୱ	ଶତପଥ (ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ, କାଣ୍ୱ)	ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ଈଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ମୁକ୍ତିକା, ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାଟ୍ୟାୟନୀୟ, ତାରସାର, ଅଦ୍-ଵୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଲ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ କଲ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର	ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	କାତ୍ୟାୟନ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର,	କାତ୍ୟାୟନ ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର,	ପାରସ୍କାର ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, କାତ୍ୟାୟନ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	ବିଷ୍ଣୁ ଧର୍ମସୂତ୍ର,

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	ବାଜସନେୟୀ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଶିକ୍ଷା, ବାସିଷ୍ଠ୍ୟ ଶିକ୍ଷା, କାତ୍ୟାୟନୀ ଶିକ୍ଷା, ପାରାଶରୀ ଶିକ୍ଷା, ମାଣ୍ଡବ୍ୟ ଶିକ୍ଷା, ଅମୋଘାନନ୍ଦିନୀ ଶିକ୍ଷା, ଲଘୁ ଅମୋଘାନନ୍ଦିନୀ ଶିକ୍ଷା, ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଶିକ୍ଷା, ଲଘୁ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣରତ୍ନପ୍ରଦୀପିକା ଶିକ୍ଷା, କେଶବୀ ଶିକ୍ଷା, ହସ୍ତସ୍ୱରପ୍ରକ୍ରିୟା ଶିକ୍ଷା, ଅୟାବସାନନିର୍ଣ୍ଣୟ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱରଭକ୍ତିଲକ୍ଷଣପରିଶିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷା, କ୍ରମସନ୍ଧାନ ଶିକ୍ଷା, ମନଃସ୍ୱାର ଶିକ୍ଷା, ଯଜୁର୍ବିଧାନ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱରାଷ୍ଟକ ଶିକ୍ଷା, କ୍ରମକାରିକା ଶିକ୍ଷା, କୌଷିକ ଶିକ୍ଷା, ତ୍ରୈସ୍ୱରୀୟ ଶିକ୍ଷା, ପରିଭାଷାଙ୍କସୂତ୍ର ଶିକ୍ଷା, ନବାଙ୍କସୂତ୍ର ଶିକ୍ଷା, କାରିକାବଲୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱରଭକ୍ତି ଶିକ୍ଷା, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପ୍ରବୋଧିନୀ ଶିକ୍ଷା, ବେଦପରିଭାଷାସୂତ୍ର ଶିକ୍ଷା, ବେଦପରିଭାଷାକାରିକା ଶିକ୍ଷା, କ୍ରମସନ୍ଧାନ ଶିକ୍ଷା, ମଲଶ୍ରମକୃତ ଶିକ୍ଷା, ଗଲଦୃଗ ଶିକ୍ଷା, ପଦ୍ମକାରିକାରତ୍ନମାଲା ଶିକ୍ଷା

।। ଇତି ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ।।

Not For Commercial Use

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅନୁସାରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ ୨ଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯାହା 'ବ୍ରହ୍ମ-ପରମ୍ପରା'ରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି , ତାହା "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ" ଅଟେ । ଯେଉଁ 'ଯଜୁର୍ବେଦ' "ଋଷି **ବୈଷମ୍ପାୟନ**" "ବେଦବ୍ୟାସ"ଙ୍କ ଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ, ତାହା "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ" ଓ ଏହାର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ମହାତ୍ମା ଋଷି ମାନଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ଓ ତପ ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଏହାକୁ 'ବ୍ରହ୍ମ ପରମ୍ପରା'ରେ ପ୍ରାପ୍ତ 'ଯଜୁର୍ବେଦ' କୁହାଯାଏ । 'ଶୁକ୍ଳ' ଓ 'କୃଷ୍ଣ' ଯଜୁର୍ବେଦ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ହେଉଛି, 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଆରଣ୍ୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଥିଲାବେଳେ, 'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ, ତା'ର ସଂହିତା ଭିତରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓ ଆରଣ୍ୟକ ରହିଥାଏ।

ପତଞ୍ଜଳି ମହାଭାଷ୍ୟ ଓ ବାୟୁ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ"ର **୮୬ଟି ଶାଖା** ଥିଲା । ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଋଷି ବୈଷମ୍ପାୟନ ଏହି "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ" ତାଙ୍କର ୮୬ଜଣ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ଓ ପର ସମୟରେ ଏହା ଶାଖା ରୂପରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ବୈଷମ୍ପାୟନ ଅନେକ ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କରିଥିଲେ, ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ "ଚରକ" କୁହାଯାଉଥିଲା ଓ ସେ "**ଚରକାଧର୍ଯ୍ୟୁ**" ଉପାଧି ପାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ୮୬ଜଣ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ **୪୩ ଜଣଙ୍କ ନାମ** ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରିଛି । ସେମାନେ ଏହି "କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ"ର ଶାଖା ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଥିଲେ । ସେ ଶାଖା ଗୁଡିକ ହେଲେ, - ଚରକ ଶାଖା, ଆହ୍ୱରକ ଶାଖା, କଠ ଶାଖା, ପ୍ରାଚ୍ୟ କଠ ଶାଖା, କପିଷ୍ଠଳ କଠ ଶାଖା, ଚାରାଣୀୟ ଶାଖା, ବାରାୟଣୀୟ ଶାଖା, ବାର୍ତନ୍ତବୀକ ଶାଖା, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଶାଖା, ଉପମାନ୍ୟବ ଶାଖା, ପାତଣ୍ଡିନୀୟ ଶାଖା, ମୈତ୍ରେୟଣୀ ଶାଖା, ମାନବ ଶାଖା, ବରହା ଶାଖା, ଦୁଣ୍ଡୁଭ ଶାଖା, ଛାଗଲେୟ ଶାଖା, ହାରିଦ୍ରବୀୟ ଶାଖା, ଶ୍ୟାମାୟନ ଶାଖା, ଶ୍ୟାମ ଶାଖା, ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା, ଔଖେୟ ଶାଖା, ଖାଣ୍ଡିକେୟ ଶାଖା, ଆପସ୍ତମ୍ବ ଶାଖା, ଭରଦ୍ୱାଜ ଶାଖା, ହିରଣ୍ୟକେଶିନ ଶାଖା, ବୌଦ୍ଧାୟନ ଶାଖା, ସତ୍ୟାଶାଢ଼ ଶାଖା, ଆତ୍ରେୟ ଶାଖା, ଆଳମ୍ବି ଶାଖା, ପଳଙ୍ଗା ଶାଖା, କମଳା ଶାଖା, ଋଚାଭ ଶାଖା, ଆରୁଣୀ ଶାଖା, ତଣ୍ଡି ଶାଖା, କଲାପ ଶାଖା, ତୁମ୍ବରୁ ଶାଖା, ଉଳପା ଶାଖା, ବୈଖାନସ ଶାଖା, ବାଧୂଳା ଶାଖା, ଆଗ୍ନିବେଶ୍ୟ ଶାଖା, କୌଣ୍ଡିନୟ ଶାଖା, ହାରୀତ ଶାଖା, ଓ ଐକେୟ ଶାଖା ।

Not For Commercial Use

ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ **୪ଟି ଶାଖା** ସଂହିତାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବା ଆଂଶିକ **ଉଦ୍ଧାର** ହୋଇପାରିଛି । ସେମାନେ ହେଲେ, **ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା, କଠ ବା କାଠକ ଶାଖା, କଠ-କପିଷ୍ଠଲ ଶାଖା,** ଓ **ମୈତ୍ରେୟଣୀ ଶାଖା** ।

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଶାଖା ସଂହିତା, ତାହାର କାଣ୍ଡ, ପ୍ରପାଠକ, ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଓ କେଉଁ ଅଂଚଳ ମାନଙ୍କରେ ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଆସୁଅଛି, ତାହାର ତାଲିକା ତଳେ ଟେଚୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଶାଖା ସଂହିତା	କାଣ୍ଡ	ପ୍ରପାଠକ	ଅନୁବାକ	କାଣ୍ଡିକା/ମନ୍ତ୍ର	ଅଂଚଳ
ତୈତ୍ତିରୀୟ	୭	୪୪	୬୫୧	୧୨୦୦୦+	ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର
କାଠକ	୫	୪୦	୮୪୩	୩୦୯୩	କାଶ୍ମିର, ଉତ୍ତର ଓ ପୂର୍ବ ଭାରତ
କପିଷ୍ଠଲ	୬	୪୮	-	-	ହରିୟାଣା, ରାଜସ୍ଥାନ
ମୈତ୍ରୟଣୀ	୪	୫୪	୬୫୪	୩୧୪୪	ପଶ୍ଚିମ ଭାରତ

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ ବିଷୟବସ୍ତୁ

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ବିଷୟବସ୍ତୁ, 'ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ପରି ମଧ୍ୟ ସମାନ । ଏଥିରେ ଦଶ ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ, ପିଣ୍ଡପିତୃ ଯଜ୍ଞ, ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଚାତୁର୍ମାସ୍ୟ, ସୋମ ସଂସ୍କାର ବର୍ଣ୍ଣନ, ସୋମଯଜ୍ଞ, ବାଜପେୟ ଯଜ୍ଞ ଓ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ, ଅଗ୍ନି ଚୟନ ବର୍ଣ୍ଣନ, ଶୌତ୍ରାମଣି ଯଜ୍ଞ, ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ, ଖିଲମନ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରହ, ପୁରୁଷମେଧ ଯଜ୍ଞ, ପୁରୁଷସୂକ୍ତ, ସର୍ବମେଧ ମନ୍ତ୍ର, ପିତୃମେଧ ଯଜ୍ଞ, ଗ୍ରହଗ୍ରହଣ ଓ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବିବରଣୀ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଅଛି ।

ଏବେ ଆମେ ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖା ସଂହିତା ବିଷୟରେ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ଜାଣିବା ।

ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା ସଂହିତା

'ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଋଷି "**ତିତ୍ତିରି**" ଓ ସେ, ଏହି ସଂହିତାର ପ୍ରବାଚକ ଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ 'ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା' କେବଳ ଗୋଟିଏ ସଂହିତା, ଯାହାର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର, ଓ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ଆଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ଗୁଡିକ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଅଛି । ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର କିଛି

Not For Commercial Use

ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଆସୁଅଛି । 'ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା'ରେ **ସାରସ୍ୱତ** ଓ **ଆର୍ଷେୟ** ରୂପରେ ଦୁଇଟି ପାଠ-ଭେଦ ଅଛି । ସାରସ୍ୱତ ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଆରଣ୍ୟକ, ସଂହିତା ମଧ୍ୟରେ ରହିବା ଦରକାର, ଯାହା 'ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା'ରେ ମିଳେ, ତଥା, ଆର୍ଷେୟ ପରମ୍ପରାରେ ଏହାର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓ ଆରଣ୍ୟକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରହିବା ଦରକାର, ଯାହା 'ତୈତ୍ତିରୀୟ ଶାଖା'ରେ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ । ଅନ୍ୟ କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ ଶାଖା ମାନଙ୍କର, ସଂହିତା ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓ ଆରଣ୍ୟକ ରହିଅଛି । ଏହାର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ର ନାମ "**ତୈତ୍ତିରୀୟ**" ।

ଏହି 'ଶାଖା ସଂହିତା'ରେ ୭ଟି କାଣ୍ଡ, ୪୪ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ୬୫୧ଟି ଅନୁବାକ ରହିଅଛି । ଏହାର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ ଓ ଉପନିଷଦ ର ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୧୨୦୦୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ରହିଅଛି । କାଣ୍ଡାନୁକ୍ରମାଣୀ ଅନୁସାରେ ଏହାକୁ ୫ଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହାର କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଗୁଡିକ ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

କାଣ୍ଡ	ବିଷୟ
୧	ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ କାଣ୍ଡ
୨	ସୌମ୍ୟ କାଣ୍ଡ
୩	ଆଗ୍ନେୟ କାଣ୍ଡ
୪	ବିଶ୍ୱଦେବ କାଣ୍ଡ
୫	ସ୍ୱାୟଂଭୁବ କାଣ୍ଡ

କଠ ଶାଖା ସଂହିତା

'କଠ ଶାଖା'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଋଷି '**କଠ**' ଅଟନ୍ତି ଓ ସେ, ଏହି ଶାଖା ସଂହିତାର ପ୍ରବାଚକ ଅଟନ୍ତି । ପତଞ୍ଜଳିଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଏହି ଶାଖା ଅତି ଲୋକପ୍ରିୟ ଥିଲା, ଏପରିକି ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ ଏହାର ପାଠ କରାଯାଉଥିଲା । 'କଠ ଶାଖା' ବହୁତ ବଡ଼ ଓ ବିସ୍ତାରରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ, ଏହାର ୪୪ଟି ଉପଗ୍ରନ୍ଥ ଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ 'କଠ ଶାଖା'ର ବେଦରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ରହିଅଛି । 'କଠ ଶାଖା' ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଏହାର ସଂହିତା ଉଦ୍ଧାର

Not For Commercial Use

ହୋଇପାରିଛି, କିନ୍ତୁ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ଓ ଏହା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଏହାର ଆରଣ୍ୟକ ନାହିଁ ।

'କଠ ସଂହିତା'ରେ ୫ଟି କାଣ୍ଡ, ୪୦ଟି ସ୍ଥାନକ ବା ପ୍ରପାଠକ, ୮୪୩ଟି ଅନୁବାକ, ଓ ୩୦୯୩ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହାର ମନ୍ତ୍ର ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ମିଶାଇଲେ, ଏହାର ସମୁଦାୟ ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୧୯୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ହେବ । ଏହାର ସଂହିତା ଓ ଉପନିଷଦର ନାମ "**କଠ**" ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣର ନାମ "**କାଠକ**" ଅଟେ । ଏହାର "**କାଠକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର**" ଅଛି ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ପାଇଁ "**ତୈତ୍ତିରୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ**" ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

ଏହାର କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ବିଷୟବସ୍ତୁ ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

କାଣ୍ଡ	ବିଷୟ
୧	ଇଠିମିକା
୨	ମାଧ୍ୟମିକା
୩	ଓରିମିକା
୪	ଯାଜ୍ୟାନୁବାକ୍ୟା
୫	ଅଶ୍ୱମେଧ ଗ୍ରନ୍ଥ

କପିଷ୍ଠଲ ଶାଖା ସଂହିତା

'କପିଷ୍ଠଲ ଶାଖା'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା 'ଋଷି **କପିଷ୍ଠଲ**' ଥିଲେ, ଓ ଏହି ସଂହିତାର ପ୍ରବାଚକ ଥିଲେ । ନିରୁକ୍ତ ପ୍ରବଚନକାରୀ 'ଦୁର୍ଗାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହି ଶାଖାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିଲେ । ଏହି ଶାଖା ଆଂଶିକ ଭାବେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହାର ରଚନା ପ୍ରାୟ "କାଠକ ସଂହିତା" ଭଳି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଅଛି । ଏହାର ସ୍ୱରାଙ୍କନ 'ଋକ୍ ବେଦ' ଭଳି, ତେଣୁ ଏହାର ବିଭାଜନ ମଧ୍ୟ 'ଋକ୍ ବେଦ' ପରି ଅଷ୍ଟକ ଓ ଅଧ୍ୟାୟ ପଦ୍ଧତିରେ ହୋଇଅଛି ।

ଏଥିରେ ୬ଟି ଅଷ୍ଟକ ଓ ୪୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ରହିଅଛି । ଏହାର ବିଭାଜନ ତଳ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଅଷ୍ଟକ	ଅଧ୍ୟାୟ	ମନ୍ତବ୍ୟ
୧	୧-୮	ଉପଲବ୍ଧ
୨	୯-୧୬	ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ
୩	୧୭-୨୪	ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ
୪	୨୫-୩୨	୩୨, ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ
୫	୩୩-୪୦	ଉପଲବ୍ଧ
୬	୪୧-୪୮	୪୩, ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ

ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ ଅଧ୍ୟାୟ ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନାହିଁ । ଏହାର ଏକ "ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର"ର **ପାଣ୍ଡୁଲିପି** ବାରଣାସୀର ସରସ୍ୱତୀ ଭବନ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଏହି ଶାଖାର ବ୍ୟବହାର ହରିୟାଣା ଓ ରାଜସ୍ଥାନ ର କିଛି ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ହୋଇଆସୁଅଛି ।

ମୈତ୍ରୟଣୀ ଶାଖା ସଂହିତା

'ମୈତ୍ରୟଣୀ ଶାଖା', 'ଋଷି **ମିତ୍ରୟୁ**'ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା, ଓ ସେ, ଏହି ସଂହିତାର ପ୍ରବାଚକ ଥିଲେ । ଏହାର ଅନୁସରଣକାରୀ, ସୌରାଷ୍ଟ୍ର, ଗୁଜୁରାଟ, ନାସିକ, ନାଗପୁର ଆଦି ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଆସୁଅଛି । ଏହାର ରଚନା ଗଦ୍ୟାତ୍ମକ ଶୈଳୀରେ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ୪ଟି କାଣ୍ଡ, ୫୪ଟି ପ୍ରପାଠକ, ୬୫୪ଟି ଅନୁବାକ ଓ ୩୧୪୪ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି ।

ଏହାର ରଚନାରେ, "ମୈତ୍ରୟଣୀ" ନାମକ **ବ୍ରାହ୍ମଣ**, ଓ "ମୈତ୍ରୟଣୀୟ" ନାମକ **ଆରଣ୍ୟକ** ରହିଅଛି, । ଏହାର, "ମୈତ୍ରୟଣୀୟ" ନାମକ **ଉପନିଷଦ** ଅଛି । ଏହାର ଅନେକ 'କଳ୍ପସୂତ୍ର" ରହିଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ '**ମାନବ**', '**ବୌଦ୍ଧାୟନ**', ଓ '**ବରାହ**' ସୂତ୍ର ଗୁଡିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏହାର ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ '**ତୈତ୍ତିରିୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ**' ଓ ଅନେକ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରନ୍ଥ ଗୁଡିକ ରହିଅଛି ।

ଏହି ଶାଖାର ବିଭାଜନ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ତଳ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

କାଣ୍ଡ	ପ୍ରପାଠକ	ଅନୁବାକ	ମନ୍ତ୍ର
୧	୧୧ (ଆଦିମ)	୧୬୫	୬୯୫
୨	୧୩ (ମଧ୍ୟମ)	୧୫୧	୬୮୩
୩	୧୬ (ଉପରି)	୧୮୦	୪୮୫
୪	୧୪ (ଖିଲ)	୧୫୮	୧୧୮୧

ଅନ୍ୟ ଶାଖା ମାନଙ୍କ ପରି, ଏଥିରେ ଯାଜ୍ଞିକ ବର୍ଣ୍ଣନ, ବ୍ୟବସ୍ଥିତକ୍ରମରେ ରହିନାହିଁ । ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଅତିରିକ୍ତ, '**ଗୋନାମିକ**' ପ୍ରକରଣରେ (ମୈ. ସଂ ୪/୨) ଗାୟକ ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ତ୍ରର ଉଲ୍ଲେଖକରି, ତାଙ୍କର ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣନ କରିଛନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ ଶାଖାରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପରେ ଉପଲବ୍ଧ ଓ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱଶାଳୀ ଏକମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ, "**ତୈତ୍ତିରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ**" ଅଟେ । ଏହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଅନ୍ୟ ଶାଖା ମାନଙ୍କରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଆରଣ୍ୟକ, ସଂହିତା ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ରହିଅଛି । "ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ପରି ଏହା ସସ୍ୱର ଅଟେ ।

'ତୈତ୍ତିରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ' ୩ଟି କାଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଏହାକୁ ଅଷ୍ଟକ ମଧ୍ୟ କୁହନ୍ତି । ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୩୫୩ଟି ଅନୁବାକ ଅଛି । ଏହାର ବିଭାଜନ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ତଳ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

କାଣ୍ଡ	ଅଧ୍ୟାୟ	ବିଷୟ
୧	୮	ଅଗ୍ନ୍ୟାଧାନ ଯଜ୍ଞ, ଗବାମୟନ ଯଜ୍ଞ, ବାଜପେୟ ଯଜ୍ଞ, ନକ୍ଷତ୍ରେଷ୍ଟି ଯଜ୍ଞ, ଓ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ ଆଦିର ବର୍ଣ୍ଣନ
୨	୮	ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଉପହୋମ, ଶୌତ୍ରାମଣି, ଓ ବୃହସ୍ପତିସବ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ସବର ନିରୂପଣ
୩	୧୨	ନକ୍ଷତ୍ରେଷ୍ଟି ଓ ପୁରୁଷମେଧ ସଂବନ୍ଧୀତ ବିବରଣ

Not For Commercial Use

ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଅତିରିକ୍ତ, ଏଥିରେ ଭରଦ୍ୱାଜ, ନଚିକେତା, ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଓ ଅଗସ୍ତ୍ୟ-ବିଷୟ ଇତ୍ୟାଦି ଆଖ୍ୟାନ ଗୁଡିକ ରହିଅଛି । ସତ୍ୟଭାଷଣ, ବାଣୀର ମଧୁରତା, ତପୋମୟ ଜୀବନ, ଅତିଥି ସତ୍କାର, ସଂପତ୍ତିର ପରୋପକାର ହେତୁ ବିନିଯୋଗ, ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପାଳନ, ଆଚାର ଦର୍ଶନ ଓ ସୃଷ୍ଟି ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଅଛି ।

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ ଆରଣ୍ୟକ ଓ ଉପନିଷଦ

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ଦୁଇଟି ଆରଣ୍ୟକ ଅଛି, ସେଥିରୁ "**ତୈତ୍ତିରିୟ ଆରଣ୍ୟକ**" 'ତୈତ୍ତିରିୟ ଶାଖା'ର, ଓ ଏହା ସଂହିତା ମଧ୍ୟରେ ରହିବା ସହିତ, ଏହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟ ଅଟେ । "**ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ଆରଣ୍ୟକ**", 'ମୈତ୍ରୟଣୀ ଶାଖା'ର, କିନ୍ତୁ ଏହା ତାହାର ସଂହିତା ମଧ୍ୟରେ ରଚିତ ଅଛି । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ଶାଖାର ଆରଣ୍ୟକ ନାହିଁ ।

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ୩୨ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୪ଟି ଉପନିଷଦ ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଗଣା ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ହେଲେ '**କଠ**', '**ତୈତ୍ତିରିୟ**', '**ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ**' ଓ '**ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର**' ।

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ରେ ଅନେକ କଳ୍ପସୂତ୍ର ଅଛି, ଯଥା, ୧୧ଟି ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ୯ଟି ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର, ୩ଟି ଶୁଲ୍ୱସୂତ୍ର ଓ ୨ଟି ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବୌଦ୍ଧାୟନ, ମାନବ, ଭରଦ୍ୱାଜ, ଆପସ୍ତମ୍ବ, ବରାହ, ଶୌତ୍ରସୂତ୍ର ଓ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ଅଟନ୍ତି, ସେହିପରି 'ଶୁକ୍ଲ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ବୌଦ୍ଧାୟନ, ମାନବ ଓ ଆପସ୍ତମ୍ବ 'ଶୁଲ୍ୱସୂତ୍ର' ପ୍ରମୁଖ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ଏକ ମାତ୍ର '**ତୈତ୍ତିରିୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ**' ଏହାର ୪ଟି ଶାଖାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥାଏ, ତଥା ଏହାର ୨୧ଟି ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି ଓ ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ '**ପାଣିନି ଶିକ୍ଷା**' ଓ '**ଭରଦ୍ୱାଜ ଶିକ୍ଷା**' ଏହାର ୪ଟି ଶାଖାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥାଏ । ଏ ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ 'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର, ସନ୍ଧି, ପଦପାଠ, ଓ କ୍ରମପାଠ ର ବର୍ଣ୍ଣନ ରହିଅଛି ।

Not For Commercial Use

'କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ'ର ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର, ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାଲିକା ତଳେ ଦିଆଯାଇଛି ।

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	ତୈତ୍ତିରୀୟ, କାଠକ, କଠ-କପିଷ୍ଠଲ, ମୈତ୍ରାୟଣୀ	ତୈତ୍ତିରୀୟ, ମୈତ୍ରାୟଣୀ, କାଠକ, କଠ-କପିସ୍ଥଳ।	ତୈତ୍ତିରୀୟ , ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ, ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍କନ୍ଦ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି, ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି, ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ, ନାରାୟଣ, କଳି ସନ୍ତରଣ, କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ, ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧ୍ୟାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ

Not For Commercial Use

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ କଳ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର	ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	ବୌଦ୍ଧାୟନ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ବାଧୂଳା ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ମାନବ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ଭରଦ୍ୱାଜ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ଆପସ୍ତମ୍ବ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ହିରଣ୍ୟକେଶି ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ବରାହ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର, ବୈଖାନସ ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର,	ବୌଦ୍ଧାୟନ ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର, ମାନବ ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର, ଆପସ୍ତମ୍ବ ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର,	ବୌଦ୍ଧାୟନ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ବାଧୂଳା ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ମାନବ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ଭରଦ୍ୱାଜ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ଆପସ୍ତମ୍ବ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ହିରଣ୍ୟକେଶି ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ବରାହ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ବୈଖାନସ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, ଆଗ୍ନିବେଶ୍ୟ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, କାଠକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର, କଠ-କପିସ୍ଥଳା ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	ବୌଦ୍ଧାୟନ ଧର୍ମସୂତ୍ର, ଆପସ୍ତମ୍ବ ଧର୍ମସୂତ୍ର,

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	ତୈତ୍ତିରୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଚାରାୟଣ ଶିକ୍ଷା, ଭାରଦ୍ୱାଜ ଶିକ୍ଷା, ବ୍ୟାସ ଶିକ୍ଷା, ଶମ୍ଭୁ ଶିକ୍ଷା, ପାଣିନୀୟ ଶିକ୍ଷା (ଯଜୁସ୍), କୌହଲ୍ୟ ଶିକ୍ଷା, ବୋଧାୟନ ଶିକ୍ଷା, ବାସିଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷା, ବାଲ୍ମିକୀ ଶିକ୍ଷା, ହାରିତ୍ ଶିକ୍ଷା, ଆତ୍ରେୟ ଶିକ୍ଷା, କୌଣ୍ଡିନୀୟ ଶିକ୍ଷା, ସର୍ବସମ୍ମତ ଶିକ୍ଷା, ଆରଣ୍ୟ ଶିକ୍ଷା, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଶିକ୍ଷା, ଆପିଶଲି ଶିକ୍ଷା, କାଳନିର୍ଣ୍ଣୟ ଶିକ୍ଷା, ପାରି ଶିକ୍ଷା, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଶିକ୍ଷା, ନବ ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷାସମୁଚ୍ଚୟ

।। ଇତି କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ ।।

Not For Commercial Use

ଯଜୁର୍ବେଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ଅନୁବାଦ

"ଯଜୁର୍ବେଦ"ର ଅନେକ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଏବେବି ଅନୁବାଦ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହାର ଅନେକ ପାଣ୍ଡୁଲିପି, '**ପୁନେ**'ର ଭଣ୍ଡାରକର ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍, **ରାଜସ୍ଥାନ**ର ଅଲବର ରାଜକୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ , **ଓଡ଼ିଶା** ରାଜ୍ୟ ମ୍ୟୁଜିୟମ୍ ରେ ଓ **ବାରଣାସୀ**ର ସରସ୍ୱତୀ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

"ଯଜୁର୍ବେଦ"ର ଅନୁବାଦ ଅନେକ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ବିଦେଶୀ ଭାଷା ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ଇଂରାଜୀ, ଜର୍ମାନୀ, ଓ ରୁଷି ଭାଷାରେ, ତଥା ଭାରତୀୟ ଭାଷା ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୁଜୁରାଟି, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, କନ୍ନଡ଼, ମାଲାୟଲମ ଓ ହିନ୍ଦି ଭାଷାରେ ଅନେକ ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଭାଷ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ପୁସ୍ତକ ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ, ଦେବୀଚନ୍ଦ, ଦୟାନନ୍ଦ ସରସ୍ୱତୀ, ଆର୍ଯ୍ୟ ସମାଜ, ଓ ଜୟଦେବ ଶର୍ମା ଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରମୁଖ ଅଟନ୍ତି ।

।। ଇତି ଯଜୁର୍ବେଦ ।।

Not For Commercial Use

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ

ତୈତ୍ତିରୀୟ ସଂହିତା

(कृष्ण यजुर्वेद - तैत्तिरीय संहिता)

(Krushna Yajurveda - Taittiriya Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

Not For Commercial Use

ତୃତୀୟ କାଣ୍ଡ

ଆଗ୍ନେୟଂ କାଣ୍ଡମ୍

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

|| ଅଥ ତୃତୀୟଃ କାଣ୍ଡଃ ||

|| ଅଥ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ପ୍ରଥମଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

| ନ୍ୟୂନକର୍ମାଭିଧାନମ୍ |

(ଦୀକ୍ଷିତେନ ବକ୍ତବ୍ୟମନ୍ତ୍ରେଷୁ ଅମେଧ୍ୟଦର୍ଶନେ ବର୍ଷଣେ ଚ ବକ୍ତବ୍ୟୌ ॥ ବିଶ୍ବେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିରକାମୟତ ପ୍ର॒ଜାଃ ସୃ॑ଜେ॒ୟେତି॒ ସ ତପୋ॑ଽତପ୍ୟତ॒ ସ ସ॒ର୍ପାନ॑ସୃଜତ॒ ସୋ॑ଽକାମୟତ ପ୍ର॒ଜାଃ ସୃ॑ଜେ॒ୟେତି॒ ସ ଦ୍ୱି॒ତୀୟ॑ମତପ୍ୟତ॒ ସ ବୟା॑ଗ୍ଂସ୍ୟସୃଜତ॒ ସୋ॑ଽକାମୟତ ପ୍ର॒ଜାଃ ସୃ॑ଜେ॒ୟେତି॒ ସ ତୃ॒ତୀୟ॑ମତପ୍ୟତ॒ ସ ଏ॒ତଂ ଦୀ॑କ୍ଷିତବା॒ଦମ॑ପଶ୍ୟ॒ତ୍ ତମ॑ବଦ॒ତ୍ ତତୋ॒ ବୈ ସ ପ୍ର॒ଜା ଅ॑ସୃଜତ॒ ୟତ୍ତପ॑ସ୍ତ॒ପ୍ତ୍ୱା ଦୀ॑କ୍ଷିତବା॒ଦଂ ବଦ॑ତି ପ୍ର॒ଜା ଏ॒ବ ତଦ୍ୟଜ॑ମାନଃ (୧) ସୃଜତେ॒ ୟଦ୍ୱୈ ଦୀ॑କ୍ଷି॒ତୋ॑ଽମେ॒ଧ୍ୟଂ ପ॒ଶ୍ୟତ୍ୟପା॑ସ୍ମାଦ୍ଦୀ॒କ୍ଷା କ୍ରା॑ମତି॒ ନୀଲ॑ମସ୍ୟ॒ ହରୋ॒ ବ୍ୟେ॑ତ୍ୟବ॑ଦ୍ଧ॒ଂ ମନୋ॑ ଦ॒ରିଦ୍ରଂ॒ ଚକ୍ଷୁଃ॒ ସୂର୍ୟୋ॒ ଜ୍ୟୋତି॑ଷା॒ଗ୍ଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋ॒ ଦୀକ୍ଷେ॒ ମା ମା॑ ହାସୀ॒ରିତ୍ୟା॑ହ॒ ନାସ୍ମା॑ଦ୍ଦୀ॒କ୍ଷାଽପ॑ କ୍ରାମତି॒ ନାସ୍ୟ॒ ନୀଲଂ॒ ନ ହରୋ॒ ବ୍ୟେ॑ତି॒ ୟଦ୍ୱୈ ଦୀ॑କ୍ଷି॒ତମ॑ଭି॒ବର୍ଷ॑ତି ଦି॒ବ୍ୟା ଆପୋଽଶା॑ନ୍ତା॒ ଓଜୋ॒ ବଲଂ॑ ଦୀ॒କ୍ଷାଂ (୨) ତପୋ॑ଽସ୍ୟ॒ ନିର୍ଘ୍ନ॑ନ୍ତ୍ୟୁନ୍ଦ॒ତୀର୍ବଲ॑ଂ ଧ॒ତ୍ତୌଜୋ॑ ଧତ୍ତ॒ ବଲଂ॑ ଧତ୍ତ॒ ମା ମେ॑ ଦୀ॒କ୍ଷାଂ ମା ତପୋ॒ ନିର୍ବ॑ଧି॒ଷ୍ଟେତ୍ୟା॑ହୈ॒ତଦେ॒ବ ସର୍ବ॑ମା॒ତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତେ॒ ନାସ୍ୟୌଜୋ॒ ବଲଂ॒ ନ ଦୀ॒କ୍ଷାଂ ନ ତପୋ॒ ନିର୍ଘ୍ନ॑ନ୍ତ୍ୟ॒ଗ୍ନିର୍ବୈ ଦୀ॑କ୍ଷି॒ତସ୍ୟ॑ ଦେ॒ବତା॒ ସୋ॑ଽସ୍ମାଦେ॒ତର୍ହି॑ ତି॒ର ଇ॑ବ॒ ୟର୍ହି॒ ୟାତି॒ ତମୀ॑ଶ୍ୱ॒ରଗ୍ଂ ରକ୍ଷା॑ଗ୍ଂସି॒ ହନ୍ତୋ॑ଃ (୩) ଭ॒ଦ୍ରାଦ॒ଭି ଶ୍ରେୟଃ॒ ପ୍ରେହି॒ ବୃହ॒ସ୍ପତିଃ॑ ପୁ॒ର ଏ॒ତା ତେ॑ ଅ॒ସ୍ତ୍ୱିତ୍ୟା॑ହ॒ ବ୍ରହ୍ମ॒ ବୈ ଦେ॒ବାନା॒ଂ ବୃହ॒ସ୍ପତି॒ସ୍ତମେ॒ବାନ୍ୱାର॑ଭତେ॒ ସ ଏ॑ନ॒ଗ୍ଂ ସଂ ପା॑ରୟ॒ତ୍ୟେଦମ॑ଗନ୍ମ ଦେ॒ବ॒ୟଜ॑ନଂ ପୃଥି॒ବ୍ୟା ଇତ୍ୟା॑ହ ଦେ॒ବ॒ୟଜ॑ନ॒ଗ୍ଂ ହ୍ୟେ॑ଷ ପୃ॑ଥି॒ବ୍ୟା ଆ॒ଗଚ୍ଛ॑ତି॒ ୟୋ ୟଜ॑ତେ॒

Not For Commercial Use

ବିଶ୍ୱେ ଦେ॒ବା ୟଦଜୁ॑ଷନ୍ତ ପୂ॒ର୍ବ ଇତ୍ୟା॑ହ ବିଶ୍ୱେ॒ ହ୍ୟେ॑ତଦ୍ଦେ॒ବା ଜୋ॒ଷୟ॑ନ୍ତେ॒ ୟଦ୍-ବ୍ରା॑ହ୍ମଣା ଋ॑କ୍-ସା॒ମାଭ୍ୟା॒ଂ ୟଜୁ॑ଷା ସ॒ନ୍ତର॑ନ୍ତ ଇତ୍ୟା॑ହର୍କ୍ସା॒ମାଭ୍ୟା॒ଂ ହ୍ୟେ॑ଷ ୟଜୁ॑ଷା ସ॒ନ୍ତର॑ତି॒ ୟୋ ୟଜ॑ତେ ରା॒ୟସ୍ପୋଷେ॑ଣ॒ ସମି॒ଷା ମ॑ଦେ॒ମେତ୍ୟା॑ହା॒ଽଽଶିଷ॑ମେ॒ବୈତାମା ଶା॑ସ୍ତେ (୪) ॥

(ୟଜ॑ମାନୋ ଦୀ॒କ୍ଷାଂ ହନ୍ତୋର୍ବ୍ରା॑ହ୍ମଣାଶ୍ଚ॒ତୁର୍ବି॑ଂଶତିଶ୍ଚ) **॥ ୩। ୧। ୧॥**

(ସୋମୋପସ୍ଥାନମନ୍ତ୍ରାଃ; ଅଧ୍ୱର୍ୟୁକର୍ତବ୍ୟବିଧୟଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଏ॒ଷ ତେ॑ ଗାୟ॒ତ୍ରୋ ଭା॒ଗ ଇତି॑ ମେ॒ ସୋମା॑ୟ ବ୍ରୂତାଦେ॒ଷ ତେ॒ ତ୍ରୈଷ୍ଟୁ॑ଭୋ॒ ଜାଗ॑ତୋ ଭା॒ଗ ଇତି॑ ମେ॒ ସୋମା॑ୟ ବ୍ରୂତାଚ୍ଛନ୍ଦୋ॒ମାନା॒ଂ ସାମ୍ରା॑ଜ୍ୟଂ ଗ॒ଚ୍ଛେତି॑ ମେ॒ ସୋମା॑ୟ ବ୍ରୂତା॒ଦ୍ୟୋ ବୈ ସୋମ॒ଂ ରାଜା॑ନ॒ଂ ସାମ୍ରା॑ଜ୍ୟଂ ଲୋ॒କଂ ଗ॑ମୟି॒ତ୍ୱା କ୍ରୀ॒ଣାତି॒ ଗଚ୍ଛ॑ତି॒ ସ୍ୱାନା॒ଂ ସାମ୍ରା॑ଜ୍ୟ॒ଂ ଛନ୍ଦା॑ଂସି॒ ଖଲୁ॒ ବୈ ସୋମ॑ସ୍ୟ॒ ରାଜ୍ଞଃ॒ ସାମ୍ରା॑ଜ୍ୟୋ ଲୋ॒କଃ ପୁ॒ରସ୍ତା॒ତ୍ ସୋମ॑ସ୍ୟ କ୍ର॒ୟାଦେ॒ବମ॒ଭି ମ॑ନ୍ତ୍ରୟେତ॒ ସାମ୍ରା॑ଜ୍ୟମେ॒ବୈ (୧) ନ॑ଂ ଲୋ॒କଂ ଗ॑ମୟି॒ତ୍ୱା କ୍ରୀ॒ଣାତି॒ ଗଚ୍ଛ॑ତି॒ ସ୍ୱାନା॒ଂ ସାମ୍ରା॑ଜ୍ୟ॒ଂ ୟୋ ବୈ ତା॑ନୂନ॒ପ୍ତ୍ରସ୍ୟ॑ ପ୍ରତି॒ଷ୍ଠାଂ ବେଦ॒ ପ୍ରତ୍ୟେ॒ବ ତି॑ଷ୍ଠତି ବ୍ରହ୍ମବା॒ଦିନୋ॑ ବଦନ୍ତି॒ ନ ପ୍ରା॒ଶ୍ନନ୍ତି॒ ନ ଜୁ॑ହ୍ୱ॒ତ୍ୟଥ॒ କ୍ୱ॑ ତାନୂନ॒ପ୍ତ୍ରଂ ପ୍ରତି॑ ତିଷ୍ଠ॒ତୀତି॑ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତୌ॒ ମନ॒ସୀତି॑ ବ୍ରୂୟା॒ତ୍ତ୍ରିରବ॑ ଜିଘ୍ରେତ୍ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତୌ ତ୍ୱା॒ ମନ॑ସି ଜୁହୋ॒ମୀତ୍ୟେ॒ଷା ବୈ ତା॑ନୂନ॒ପ୍ତ୍ରସ୍ୟ॑ ପ୍ରତି॒ଷ୍ଠା ୟ ଏ॒ବଂ ବେଦ॒ ପ୍ରତ୍ୟେ॒ବ ତି॑ଷ୍ଠତି॒ ୟୋ (୨) ବା ଅ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୋଃ ପ୍ର॑ତି॒ଷ୍ଠାଂ ବେଦ॒ ପ୍ରତ୍ୟେ॒ବ ତି॑ଷ୍ଠତି॒ ୟତୋ॒ ମନ୍ୟେ॒ତାନ॑ଭିକ୍ରମ୍ୟ ହୋଷ୍ୟା॒ମୀତି॒ ତତ୍ତି॑ଷ୍ଠନ୍ନା ଶ୍ରା॑ବୟେଦେ॒ଷା ବା ଅ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୋଃ ପ୍ର॑ତି॒ଷ୍ଠା ୟ ଏ॒ବଂ ବେଦ॒ ପ୍ରତ୍ୟେ॒ବ ତି॑ଷ୍ଠତି॒ ୟଦ॑ଭି॒କ୍ରମ୍ୟ॑ ଜୁହୁ॒ୟାତ୍ ପ୍ର॑ତି॒ଷ୍ଠାୟା॑ ଇୟା॒ତ୍ ତସ୍ମା॑ତ୍ସମା॒ନତ୍ର॒ ତିଷ୍ଠ॑ତା ହୋତ॒ବ୍ୟଂ॑ ପ୍ରତି॑ଷ୍ଠିତ୍ୟୈ॒ ୟୋ ବା ଅ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୋଃ ସ୍ୱଂ ବେଦ॒ ସ୍ୱବା॑ନେ॒ବ ଭ॑ବତି॒ ସ୍ରୁଗ୍ୱା ଅ॑ସ୍ୟ॒ ସ୍ୱଂ ବା॑ୟ॒ବ୍ୟ॑ମସ୍ୟ॒ (୩) ସ୍ୱଂ ଚ॑ମ॒ସୋ॑ଽସ୍ୟ॒ ସ୍ୱଂ ୟଦ୍ୱା॑ୟ॒ବ୍ୟଂ॑ ବା ଚମ॒ସଂ ବାନ॑ନ୍ୱା॒ରଭ୍ୟା॑ଽଽଶ୍ରା॒ବୟେ॑ତ୍ ସ୍ୱାଦି॑ୟା॒ତ୍ ତସ୍ମା॑ଦନ୍ୱା॒ରଭ୍ୟା॑ଽଽଶ୍ରାବ୍ୟ॒ଂ ସ୍ୱାଦେ॒ବ

Not For Commercial Use

ନୈତି ୟୋ ବୈ ସୋମମପ୍ରତିଷ୍ଠାପ୍ୟ ସ୍ତୋତ୍ରମୁପାକରୋତ୍ୟପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ସୋମୋ ଭବତ୍ୟପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ସ୍ତୋମୋଽପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନ୍ୟୁକ୍-ଥାନ୍ୟପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋ ୟଜମାନୋଽପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋଽଧ୍ୱର୍ୟୁର୍ବାୟବ୍ୟଂ ବୈ ସୋମସ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଚମସୋଽସ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସୋମଃ ସ୍ତୋମସ୍ୟ ସ୍ତୋମ ଉକ୍-ଥାନାଂ ଗ୍ରହଂ ବା ଗୃହୀତ୍ୱା ଚମସଂ ବୋନ୍ନୀୟ ସ୍ତୋତ୍ରମୁପାକୁର୍ୟାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟେବ ସୋମଂଁ ସ୍ଥାପୟତି ପ୍ରତି ସ୍ତୋମଂ ପ୍ରତ୍ୟୁକ୍-ଥାନି ପ୍ରତି ୟଜମାନସ୍ତିଷ୍ଠତି ପ୍ରତ୍ୟଧ୍ୱର୍ୟୁଃ (୪)॥

(ଏବ ତିଷ୍ଠତି ୟୋ ବାୟବ୍ୟମସ୍ୟ ଗ୍ରହଂବୈକାନ୍ନ ବିଂଶତିଶ୍ଚ) ॥ ୩। ୧। ୨॥

(ସୋମକ୍ରୟଣୀପଦାଞ୍ଜନମ୍; ପଶୁଶ୍ରପଣାର୍ଥସ୍ୟାଗ୍ନେଃ ପ୍ରଣୟନମ୍; ପଶୋରବଦାନନାଶେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ; ପଶ୍ୱପହର୍ତୃନାଶାର୍ଥ ହୋମଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟଜ୍ଞଂ ବା ଏତତ୍-ସଂ ଭରନ୍ତି ୟତ୍-ସୋମକ୍ରୟଣ୍ୟୈ ପଦଂ ୟଜ୍ଞମୁଖଂ ହବିର୍ଧାନେ ୟର୍ହି ହବିର୍ଧାନେ ପ୍ରାଚୀ ପ୍ରବର୍ତୟେୟୁସ୍ତର୍ହି ତେନାକ୍ଷମୁପାଞ୍ଜ୍ୟାଦ୍ୟଜ୍ଞମୁଖ ଏବ ୟଜ୍ଞମନୁ ସଂ ତନୋତି ପ୍ରାଞ୍ଚମଗ୍ନିଂ ପ୍ର ହରନ୍ତ୍ୟୁତ୍-ପତ୍ନୀମା ନୟନ୍ତ୍ୟନ୍ୱନାଂସି ପ୍ର ବର୍ତୟନ୍ତ୍ୟଥ ବା ଅସ୍ୟୈଷ ଧିଷ୍ଣିୟୋ ହୀୟତେ ସୋଽନୁ ଧ୍ୟାୟତି ସ ଈଶ୍ୱରୋ ରୁଦ୍ରୋ ଭୂତ୍ୱା (୧) ପ୍ରଜାଂ ପଶୂନ୍ ୟଜମାନସ୍ୟ ଶମୟିତୋର୍ୟର୍ହି ପଶୁମାପ୍ରୀତମୁଦଞ୍ଚଂ ନୟନ୍ତି ତର୍ହି ତସ୍ୟ ପଶୁଶ୍ରପଣଂ ହରେତ୍ ତେନୈବୈନଂ ଭାଗିନଂ କରୋତି ୟଜମାନୋ ବା ଆହବନୀୟୋ ୟଜମାନଂ ବା ଏତଦ୍ୱି କର୍ଷନ୍ତେ ୟଦାହବନୀୟାତ୍ ପଶୁଶ୍ରପଣଂ ହରନ୍ତି ସ ବୈବ ସ୍ୟାନ୍ନିର୍ମନ୍ଥ୍ୟଂ ବା କୁର୍ୟାଦ୍ୟଜମାନସ୍ୟ ସାତ୍ମତ୍ୱାୟ ୟଦି ପଶୋରବଦାନଂ ନଶ୍ୟେଦାଜ୍ୟସ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାୟମବ ଦ୍ୟେସୈବ ତତଃ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତିର୍ୟେ ପଶୁଂ ବିମଥ୍ନୀରନ୍ ୟସ୍ତାନ୍ କାମୟେତାଽଽର୍ତିମାର୍ଚ୍ଛେୟୁରିତି କୁବିଦଙ୍ଗେତି ନମୋ ବୃକ୍ତିବତ୍ୟର୍ଚାଽଽଗ୍ନୀଧ୍ରେ ଜୁହୁୟାନ୍ନମୋ ବୃକ୍ତିମେବୈଷାଂ

Not For Commercial Use

ବୃଙ୍କ୍ତେ ତା॒ଜଗା॑ର୍ତି॒ମାର୍ଚ୍ଛ॑ନ୍ତି (୨) ॥ (ଭୂ॒ତ୍ୱା ତତ॒ଃ ଷଡ୍-ବିଁ॑ଶତିଶ୍ଚ) **॥ ୩। ୧। ୩॥**

(ପଶୂପାକରଣମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ର॒ଜାପ॑ତେ॒ର୍ଜାୟ॑ମାନାଃ ପ୍ର॒ଜା ଜା॒ତାଶ୍ଚ॒ ୟା ଇ॒ମାଃ ।

ତସ୍ମୈ॒ ପ୍ରତି॒ ପ୍ର ବେ॑ଦୟ ଚିକି॒ତ୍ୱାଁ॒ ଅନୁ॑ ମନ୍ୟତାମ୍ ॥

ଇ॒ମଂ ପ॒ଶୁଂ ପ॑ଶୁପତେ ତେ ଅ॒ଦ୍ୟ ବ॒ଧ୍ନାମ୍ୟ॑ଗ୍ନେ ସୁକୃ॒ତସ୍ୟ॒ ମଧ୍ୟେ॑ ।

ଅନୁ॑ ମନ୍ୟସ୍ୱ ସୁ॒ୟଜା॑ ୟଜାମ॒ ଜୁଷ୍ଟଂ॑ ଦେ॒ବାନା॑ମି॒ଦମ॑ସ୍ତୁ ହ॒ବ୍ୟମ୍ ॥

ପ୍ର॒ଜା॒ନନ୍ତଃ॒ ପ୍ରତି॑ ଗୃହ୍ଣନ୍ତି॒ ପୂର୍ବେ॑ ପ୍ରା॒ଣମଙ୍ଗେ॑ଭ୍ୟଃ॒ ପର୍ୟା॒ଚର॑ନ୍ତମ୍ ।

ସୁ॒ବ॒ର୍ଗଂ ୟା॑ହି ପ॒ଥିଭି॑ର୍ଦେବ॒ୟାନୈ॒ରୋଷ॑ଧୀଷୁ॒ ପ୍ରତି॑ ତିଷ୍ଠା॒ ଶରୀ॑ରୈଃ ॥

ୟେଷା॒ମୀଶେ॑ (୧) ପଶୁ॒ପତିଃ॑ ପଶୂ॒ନାଂ ଚତୁ॑ଷ୍ପଦାମୁ॒ତ ଚ॑ ଦ୍ୱି॒ପଦା॑ମ୍ ।

ନିଷ୍କ୍ରୀ॑ତୋ॒ଽୟଂ ୟ॒ଜ୍ଞିୟଂ॑ ଭା॒ଗମେ॑ତୁ ରା॒ୟସ୍ପୋଷା॒ ୟଜ॑ମାନସ୍ୟ ସନ୍ତୁ ॥

ୟେ ବ॒ଧ୍ୟମା॑ନ॒ମନୁ॑ ବ॒ଧ୍ୟମା॑ନା ଅ॒ଭ୍ୟୈକ୍ଷ॑ନ୍ତ॒ ମନ॑ସା॒ ଚକ୍ଷୁ॑ଷା ଚ ।

ଅ॒ଗ୍ନିସ୍ତାଁ॒ ଅଗ୍ରେ॒ ପ୍ର ମୁ॑ମୋକ୍ତୁ ଦେ॒ବଃ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିଃ ପ୍ର॒ଜୟା॑ ସଂବି॒ଦା॒ନଃ ॥

ୟ ଆ॑ର॒ଣ୍ୟାଃ ପ॒ଶବୋ॑ ବି॒ଶ୍ୱରୂ॑ପା॒ ବିରୂ॑ପାଃ॒ ସନ୍ତୋ॑ ବହୁ॒ଧୈକ॑ରୂପାଃ ।

ବା॒ୟୁସ୍ତାଁ॒ ଅଗ୍ରେ॒ ପ୍ର ମୁ॑ମୋକ୍ତୁ ଦେ॒ବଃ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିଃ ପ୍ର॒ଜୟା॑ ସଂବି॒ଦା॒ନଃ ॥

ପ୍ର॒ମୁଞ୍ଚମା॑ନା॒ (୨) ଭୁବ॑ନସ୍ୟ॒ ରେତୋ॑ ଗା॒ତୁଂ ଧ॑ତ୍ତ॒ ୟଜ॑ମାନାୟ ଦେବାଃ ।

ଉ॒ପାକୃ॑ତଁ॒ ଶଶମା॒ନଂ ୟଦସ୍ଥା॑ଜ୍ଜୀ॒ବଂ ଦେ॒ବାନା॒ମପ୍ୟେ॑ତୁ ପାଥଃ॑ ॥

ନାନା॑ ପ୍ରା॒ଣୋ ୟଜ॑ମାନସ୍ୟ ପ॒ଶୁନା॑ ୟ॒ଜ୍ଞୋ ଦେ॒ବେଭିଃ॑ ସ॒ହ ଦେ॑ବ॒ୟାନଃ॑ ।

ଜୀ॒ବଂ ଦେ॒ବାନା॒ମପ୍ୟେ॑ତୁ ପାଥଃ॑ ସ॒ତ୍ୟାଃ ସ॑ନ୍ତୁ ୟଜ॑ମାନସ୍ୟ॒ କାମାଃ॑ ॥

ୟତ୍-ପ॒ଶୁର୍ମା॒ୟୁମକୃ॒ତୋରୋ॑ ବା ପ॒ଦ୍-ଭିରା॑ହ॒ତେ ।

ଅ॒ଗ୍ନିର୍ମା॒ ତସ୍ମା॒ଦେନ॑ସୋ॒ ବିଶ୍ଵା᳚ନ୍ମୁଞ୍ଚ॒ତ୍ୱଗ୍ଂ ହ॑ସଃ ॥

ଶମି॑ତାର ଉ॒ପେତ॑ନ ଯ॒ଜ୍ଞଂ (୩) ଦେ॒ବେଭି॑ରିନ୍ୱି॒ତମ୍ ।

ପାଶା᳚ତ୍ ପ॒ଶୁଂ ପ୍ର ମୁ॑ଞ୍ଚତ ବ॒ନ୍ଧାଦ୍ୟ॒ଜ୍ଞପ॑ତିଂ॒ ପରି॑ ॥

ଅଦି॑ତିଃ॒ ପାଶ॒ଂ ପ୍ର ମୁ॑ମୋକ୍ତ୍ରେ॒ତଂ ନମ॑ଃ ପ॒ଶୁଭ୍ୟ॑ଃ ପଶୁ॒ପତ॑ୟେ କରୋମି ।

ଅ॒ରା॒ତୀ॒ୟନ୍ତ॒ମଧ॑ରଂ କୃଣୋମି॒ ୟଂ ଦ୍ୱି॒ଷ୍ମସ୍ତସ୍ମି॒ନ୍-ପ୍ରତି॑ ମୁଞ୍ଚାମି॒ ପାଶ॑ମ୍ ॥

ତ୍ୱାମୁ॒ ତେ ଦ॑ଧିରେ ହବ୍ୟ॒ବାହ॒ଗ୍ଂ॒ ଶୃ॒ତଂ କ॒ର୍ତାର॑ମୁ॒ତ ଯ॒ଜ୍ଞିୟ॑ଂ ଚ ।

ଅଗ୍ନେ॒ ସଦ॑କ୍ଷ॒ଃ ସତ॑ନୁ॒ର୍ହି ଭୂ॒ତ୍ୱାଽଥ॑ ହ॒ବ୍ୟା ଜା॑ତବେଦୋ ଜୁଷସ୍ୱ ॥

ଜାତ॑ବେଦୋ ବ॒ପୟା॑ ଗଚ୍ଛ ଦେ॒ବାନ୍ତ୍ୱଂ ହି ହୋତା॑ ପ୍ରଥ॒ମୋ ବ॒ଭୂଥ॑ ।

ଘୃ॒ତେନ॒ ତ୍ୱଂ ତ॒ନୁବୋ॑ ବର୍ଧୟସ୍ୱ॒ ସ୍ୱାହା॑କୃତଂ ହ॒ବିର॑ଦନ୍ତୁ ଦେ॒ବାଃ ॥

ସ୍ୱାହା॑ ଦେ॒ବେଭ୍ୟୋ॑ ଦେ॒ବେଭ୍ୟ॒ଃ ସ୍ୱାହା॑ (୪)॥

(ଇଶେ॑ ପ୍ରମୁଞ୍ଚମା॑ନା ଯ॒ଜ୍ଞଂ ତ୍ୱଂ ଷୋଡ॑ଶ ଚ) **॥ ୩। ୧। ୪॥**

(ପଶୂପାକରଣବିଧିଃ ॥ ବିଶ୍ଵେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ରା॒ଜା॒ପ॒ତ୍ୟା ବୈ ପ॒ଶବ॒ସ୍ତେଷା॑ଂ ରୁ॒ଦ୍ରୋଽଧି॑ପତି॒ର୍ୟଦେ॒ତାଭ୍ୟା॑ମୁପାକ॒ରୋତି॒ ତାଭ୍ୟା॑ମେ॒ବୈନ॑ଂ

ପ୍ରତି॒ପ୍ରୋଚ୍ୟାଽଽଲ॑ଭତ ଆ॒ତ୍ମନୋଽନା᳚ବ୍ରସ୍କାୟ॒ ଦ୍ୱାଭ୍ୟା॑ମୁ॒ପାକ॑ରୋତି ଦ୍ୱି॒ପାଦ୍ୟଜ॑ମାନ॒ଃ

ପ୍ରତି॑ଷ୍ଠିତ୍ୟା ଉପା॒କୃତ୍ୟ॒ ପଞ୍ଚ॑ ଜୁହୋତି॒ ପାଙ୍କ୍ତା॑ଃ ପ॒ଶବ॑ଃ ପ॒ଶୂନେ॒ବାବ॑ ରୁନ୍ଧେ ମୃ॒ତ୍ୟବେ॒ ବା

ଏ॒ଷ ନୀ॑ୟତେ॒ ଯତ୍-ପ॒ଶୁସ୍ତଂ ଯଦ॑ନ୍ୱା॒ରଭେ॑ତ ପ୍ର॒ମାୟୁ॑କୋ॒ ଯଜ॑ମାନଃ ସ୍ୟା॒ନ୍ନାନା॑ ପ୍ରା॒ଣୋ

ଯଜ॑ମାନସ୍ୟ ପ॒ଶୁନେତ୍ୟା॑ହ॒ ବ୍ୟାବୃ॑ତ୍ତ୍ୟୈ॒ (୧) ଯତ୍-ପ॒ଶୁର୍ମା॒ୟୁମକୃ॒ତେତି॑ ଜୁହୋତି॒ ଶାନ୍ତ୍ୟୈ॒

ଶମି॑ତାର ଉ॒ପେତ॒ନେତ୍ୟା॑ହ ଯଥାଯ॒ଜୁରେ॒ବୈତଦ୍ୱ॒ପାୟା॑ଂ ବା

ଆହ୍ରି॒ୟମା॑ଣାୟାମ॒ଗ୍ନେର୍ମେ॑ଧୋଽପ॑ କ୍ରାମତି॒ ତ୍ୱାମୁ॒ ତେ ଦ॑ଧିରେ ହବ୍ୟ॒ବାହ॒ମିତି॑ ବ॒ପାମ॒ଭି

ଜୁ॑ହୋତ୍ୟ॒ଗ୍ନେରେ॒ବ ମେଧ॒ମବ॑ ରୁନ୍ଧେ଼ଥୋ॑ ଶୃତ॒ତ୍ୱାୟ॑ ପୁରସ୍ତା॑ତ୍-ସ୍ୱାହାକୃତୟୋ॒ ବା ଅ॒ନ୍ୟେ ଦେ॒ବା ଉ॒ପରି॑ଷ୍ଟାତ୍-ସ୍ୱାହାକୃତୟୋ଼॒ନ୍ୟେ ସ୍ୱାହା॑ ଦେ॒ବେଭ୍ୟୋ॑ ଦେ॒ବେଭ୍ୟଃ॒ ସ୍ୱାହେତ୍ୟ॒ଭିତୋ॑ ବ॒ପାଂ॑ ଜୁ॑ହୋତି॒ ତାନେ॒ବୋଭୟା॑ନ୍-ପ୍ରୀଣାତି (୨)॥

(ବ୍ୟାବୃ॑ତ୍ୟା ଅ॒ଭିତୋ॑ ବ॒ପାଂ॑ ପଞ୍ଚ॑ ଚ) **॥ ୩। ୧। ୫॥**

(ଆଗ୍ନୀଧ୍ରାଭିମର୍ଶନାଦିବିଧୟଃ; ଦ୍ରୋଣକଲଶାଦ୍ୟାସାଦନମନ୍ତ୍ରବିଶେଷାଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟୋ ବା ଅୟ॑ଥାଦେବତଂ ୟ॒ଜ୍ଞମୁ॑ପ॒ଚର॒ତ୍ୟା ଦେ॒ବତା॑ଭ୍ୟୋ ବୃଶ୍ଚ୍ୟତେ॒ ପାପୀ॑ୟାନ୍-ଭବତି॒ ୟୋ ୟ॑ଥାଦେବ॒ତଂ ନ ଦେ॒ବତା॑ଭ୍ୟ॒ ଆ ବୃ॑ଶ୍ଚ୍ୟତେ॒ ବସୀ॑ୟାନ୍-ଭବତ୍ୟାଗ୍ନେ॒ୟ୍ୟର୍ଚା଼଼ଗ୍ନୀଧ୍ରମ॒ଭି ମୃ॑ଶେଦ୍ୱୈଷ୍ଣ॒ବ୍ୟା ହ॑ବି॒ର୍ଧାନ॑ମାଗ୍ନେ॒ୟ୍ୟା ସ୍ରୁଚୋ॑ ବାୟ॒ବ୍ୟ॑ୟା ବାୟ॒ବ୍ୟା॑ନ୍ୟୈନ୍ଦ୍ରି॒ୟା ସଦୋ॑ ୟଥାଦେବ॒ତମେ॒ବ ୟ॒ଜ୍ଞମୁପ॑ ଚରତି॒ ନ ଦେ॒ବତା॑ଭ୍ୟ॒ ଆ ବୃ॑ଶ୍ଚ୍ୟତେ॒ ବସୀ॑ୟାନ୍-ଭବତି ୟୁ॒ନଜ୍ମି॑ ତେ ପୃଥି॒ବୀଂ ଜ୍ୟୋତି॑ଷା ସ॒ହ ୟୁ॒ନଜ୍ମି॑ ବା॒ୟୁମ॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷେଣ (୧) ତେ ସ॒ହ ୟୁ॒ନଜ୍ମି॒ ବାଚଂ॑ଁ ସ॒ହ ସୂର୍ୟେ॑ଣ ତେ ୟୁ॒ନଜ୍ମି॑ ତି॒ସ୍ରୋ ବି॒ପୃଚଃ॒ ସୂର୍ୟ॑ସ୍ୟ ତେ । ଅ॒ଗ୍ନିର୍ଦେ॒ବତା॑ ଗାୟ॒ତ୍ରୀ ଛନ୍ଦ॑ ଉପା॒ଂଶୋଃ ପାତ୍ର॑ମସି॒ ସୋମୋ॑ ଦେ॒ବତା॑ ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁପ୍-ଛନ୍ଦୋ଼॑ନ୍ତର୍ୟା॒ମସ୍ୟ॒ ପାତ୍ର॑ମ॒ସୀନ୍ଦ୍ରୋ॑ ଦେ॒ବତା॒ ଜଗ॑ତୀ॒ ଛନ୍ଦ॑ ଇନ୍ଦ୍ରବାୟୁ॒ବୋଃ ପାତ୍ର॑ମସି॒ ବୃହ॒ସ୍ପତି॑ର୍ଦେ॒ବତା଼॑ନୁ॒ଷ୍ଟୁପ୍-ଛନ୍ଦୋ॑ ମି॒ତ୍ରାବରୁ॑ଣୟୋଃ॒ ପାତ୍ର॑ମସ୍ୟ॒ଶ୍ୱିନୌ॑ ଦେ॒ବତା॑ ପ॒ଙ୍କ୍ତିଶ୍ଛନ୍ଦୋ଼॒ଶ୍ୱିନୋଃ॒ ପାତ୍ର॑ମସି॒ ସୂର୍ୟୋ॑ ଦେ॒ବତା॑ ବୃହ॒ତୀ (୨) ଛନ୍ଦଃ॑ ଶୁ॒କ୍ରସ୍ୟ॒ ପାତ୍ର॑ମସି ଚ॒ନ୍ଦ୍ରମା॑ ଦେ॒ବତା॑ ସ॒ତୋ ବୃ॑ହତୀ॒ ଛନ୍ଦୋ॑ ମ॒ନ୍ଥିନଃ॒ ପାତ୍ର॑ମସି॒ ବିଶ୍ୱେ॑ ଦେ॒ବା ଦେ॒ବତୋ॒ଷ୍ଣିହା॒ ଛନ୍ଦ॑ ଆଗ୍ରୟ॒ଣସ୍ୟ॒ ପାତ୍ର॑ମ॒ସୀନ୍ଦ୍ରୋ॑ ଦେ॒ବତା॑ କ॒କୁଚ୍ଛନ୍ଦ॑ ଉ॒କ୍ଥାନା॒ଂ ପାତ୍ର॑ମସି ପୃଥି॒ବୀ ଦେ॒ବତା॑ ବି॒ରାଟ୍-ଛନ୍ଦୋ॑ ଧ୍ରୁ॒ବସ୍ୟ॒ ପାତ୍ର॑ମସି (୩)॥

(ଅ॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷେଣ ବୃହ॒ତୀ ତ୍ରୟ॑ସ୍ତ୍ରିଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୧। ୬॥**

Not For Commercial Use

(ସ୍ପର୍ଧାବତୋର୍ୟଜମାନୟୋଃ ପ୍ରୟୋଗାଃ କେଚିନ୍ମନ୍ତ୍ରାଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଇଷ୍ଟର୍ଗୋ ବା ଅଧ୍ୱର୍ୟୁର୍ୟଜମାନସ୍ୟେଷ୍ଟର୍ଗଃ ଖଲୁ ବୈ ପୂର୍ବୋଽର୍ଷ୍ଟୁଃ କ୍ଷୀୟତ ଆସନ୍ୟାନ୍ମା
ମନ୍ତ୍ରାତ୍ପାହି କସ୍ୟାଶ୍ଚିଦଭିଶସ୍ତ୍ୟା ଇତି ପୁରା ପ୍ରାତରନୁବାକାଜ୍ଜୁହୁୟାଦାତ୍ମନ ଏବ ତଦଧ୍ୱର୍ୟୁଃ
ପୁରସ୍ତାଚ୍ଛର୍ମ ନହ୍ୟତେଽନାର୍ତ୍ୟୈ ସଂବେଶାୟ ତ୍ୱୋପବେଶାୟ ତ୍ୱା ଗାୟତ୍ରିୟାସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟୁଭୋ
ଜଗତ୍ୟା ଅଭିଭୂତ୍ୟୈ ସ୍ୱାହା ପ୍ରାଣାପାନୌ ମୃତ୍ୟୋର୍ମା ପାତଂ ପ୍ରାଣାପାନୌ ମା ମା ହାସିଷ୍ଟଂ
ଦେବତାସୁ ବା ଏତେ ପ୍ରାଣାପାନୟୋ (୧) ର୍ବ୍ୟାୟଚ୍ଛନ୍ତେ ୟେଷାଂ ସୋମଃ ସମୃଚ୍ଛତେ
ସଂବେଶାୟ ତ୍ୱୋପବେଶାୟ ତ୍ୱେତ୍ୟାହ ଛନ୍ଦାଂସି ବୈ ସଂବେଶ
ଉପବେଶଶ୍ଛନ୍ଦୋଭିରେବାସ୍ୟ ଛନ୍ଦାଂସି ବୃଙ୍କ୍ତେ ପ୍ରେତିବନ୍ତ୍ୟାଜ୍ୟାନି ଭବନ୍ତ୍ୟଭିଜିତ୍ୟୈ
ମରୁତ୍ୱତୀଃ ପ୍ରତିପଦୋ ବିଜିତ୍ୟା ଉଭେ ବୃହଦ୍ରଥନ୍ତରେ ଭବତ ଇୟଂ ବାବ ରଥନ୍ତରମସୌ
ବୃହଦାଭ୍ୟାମେବୈନମନ୍ତରେତ୍ୟଦ୍ୟ ବାବ ରଥନ୍ତରଂ ଶ୍ୱୋ ବୃହଦଦ୍ୟାଶ୍ୱାଦେବୈନମନ୍ତରେତି
ଭୂତଂ (୨) ବାବ ରଥନ୍ତରଂ ଭବିଷ୍ୟଦ୍ ବୃହଦ୍-ଭୂତାଶ୍ଚୈବୈନଂ ଭବିଷ୍ୟତଶ୍ଚାନ୍ତରେତି
ପରିମିତଂ ବାବ ରଥନ୍ତରମପରିମିତଂ ବୃହତ୍ ପରିମିତାଚ୍ଚୈବୈନମପରିମିତାଚ୍ଚାନ୍ତରେତି
ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଜମଦଗ୍ନୀବସିଷ୍ଠେନାସ୍ପର୍ଧେତାଂ ସ ଏତଜ୍ଜମଦଗ୍ନିର୍ବିହବ୍ୟମପଶ୍ୟତ୍ତେନ ବୈ ସ
ବସିଷ୍ଠସ୍ୟେନ୍ଦ୍ରିୟଂ ବୀର୍ୟମବୃଙ୍କ୍ତ ୟଦ୍ୱିହବ୍ୟଂ ଶସ୍ୟତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମେବ ତଦ୍ୱୀର୍ୟଂ ୟଜମାନୋ
ଭ୍ରାତୃବ୍ୟସ୍ୟ ବୃଙ୍କ୍ତେ ୟସ୍ୟ ଭୂୟାଂସୋ ୟଜ୍ଞକ୍ରତବ ଇତ୍ୟାହୁଃ ସ ଦେବତା ବୃଙ୍କ୍ତ ଇତି
ୟଦ୍ୟଗ୍ନିଷ୍ଟୋମଃ ସୋମଃ ପରସ୍ତାତ୍-ସ୍ୟାଦୁକ୍-ଥ୍ୟଂ କୁର୍ବୀତ ୟଦ୍ୟୁକ୍-ଥ୍ୟଃ ସ୍ୟାଦତିରାତ୍ରଂ
କୁର୍ବୀତ ୟଜ୍ଞକ୍ରତୁଭିରେବାସ୍ୟ ଦେବତା ବୃଙ୍କ୍ତେ ବସୀୟାନ୍-ଭବତି (୩)॥

(ପ୍ରାଣାପାନୟୋର୍ଭୂତଂ ବୃଙ୍କ୍ତେଽଷ୍ଟାବିଂଶତିଶ୍ଚ) ॥ **୩। ୧। ୭॥**

Not For Commercial Use

(ଉପାଂଶୁଗ୍ରହାଭିଷବଃ ବିଧିଃ ମନ୍ତ୍ରାଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ନି॒ଗ୍ରା॒ଭ୍ୟାଃ᳚ ସ୍ଥ ଦେବ॒ଶ୍ରୁତ॒ ଆୟୁ॑ର୍ମେ ତର୍ପୟତ ପ୍ରା॒ଣଂ ମେ᳚ ତର୍ପୟତାପା॒ନଂ ମେ᳚ ତର୍ପୟତ ବ୍ୟା॒ନଂ ମେ᳚ ତର୍ପୟତ॒ ଚକ୍ଷୁ॑ର୍ମେ ତର୍ପୟତ॒ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ॑ ମେ ତର୍ପୟତ॒ ମନୋ᳚ ମେ ତର୍ପୟତ॒ ବାଚଂ॑ ମେ ତର୍ପୟତା॒ତ୍ମାନଂ॑ ମେ ତର୍ପୟ॒ତାଙ୍ଗା॑ନି ମେ ତର୍ପୟତ ପ୍ର॒ଜାଂ ମେ᳚ ତର୍ପୟତ ପ॒ଶୂନ୍ ମେ᳚ ତର୍ପୟତ ଗୃ॒ହାନ୍ ମେ᳚ ତର୍ପୟତ ଗ॒ଣାନ୍ ମେ᳚ ତର୍ପୟତ ସ॒ର୍ବଗ॑ଣଂ ମା ତର୍ପୟତ ତ॒ର୍ପୟ॑ତ ମା (୧) ଗ॒ଣା ମେ॒ ମା ବି ତୃ॑ଷ॒ନ୍ନୋଷ॑ଧୟୋ॒ ବୈ ସୋମ॑ସ୍ୟ॒ ବିଶୋ॒ ବିଶଃ॒ ଖଲୁ॒ ବୈ ରାଜ୍ଞଃ॒ ପ୍ରଦା॑ତୋରୀଶ୍ୱ॒ରା ଐ॒ନ୍ଦ୍ରଃ ସୋମୋଽବୀ॑ବୃଧଂ ବୋ॒ ମନ॑ସା ସୁଜାତା॒ ଋତ॑ପ୍ରଜାତା॒ ଭଗ॒ ଇଦ୍ୱଃ॑ ସ୍ୟାମ ।

ଇନ୍ଦ୍ରେ॑ଣ ଦେ॒ବୀର୍ବୀ॒ରୁଧଃ॑ ସଂବିଦା॒ନା ଅନୁ॑ ମନ୍ୟନ୍ତା॒ଂ ସବ॑ନାୟ॒ ସୋମ॒ମିତ୍ୟା॒ହୌଷ॑ଧୀଭ୍ୟ ଏ॒ବୈନ॒ଂ ସ୍ୱାୟୈ॒ ବି॒ଶଃ ସ୍ୱାୟୈ॑ ଦେ॒ବତା॑ୟୈ ନି॒ର୍ୟାଚ୍ୟା॒ଭି ଷୁ॑ଣୋତି॒ ଯୋ ବୈ ସୋମ॑ସ୍ୟାଭିଷୂୟମା॑ଣସ୍ୟ (୨) ପ୍ରଥ॒ମୋଽଂ॑ଶୁଃ ସ୍କନ୍ଦ॑ତି॒ ସ ଈଶ୍ୱ॒ର ଇ॑ନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ବୀ॒ର୍ୟଂ॑ ପ୍ର॒ଜାଂ ପ॒ଶୂନ୍ ଯଜ॑ମାନସ୍ୟ॒ ନିର୍ହ॑ନ୍ତୋ॒ସ୍ତମ॒ଭି ମ॑ନ୍ତ୍ରୟେ॒ତାଽଽମା॑ସ୍କାନ୍-ସ॒ହ ପ୍ର॒ଜୟା॑ ସ॒ହ ରା॒ୟସ୍ପୋଷେ॑ଣେନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ମେ᳚ ବୀ॒ର୍ୟଂ॑ ମା ନିର୍ବ॑ଧୀ॒ରିତ୍ୟା॒ଶିଷ॑ମେ॒ବୈତାମା ଶା᳚ସ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରି॒ୟସ୍ୟ॑ ବୀ॒ର୍ୟ॑ସ୍ୟ ପ୍ର॒ଜାୟୈ॑ ପଶୂ॒ନାମନି॑ର୍ଘାତାୟ ଦ୍ର॒ପ୍ସଶ୍ଚ॑ସ୍କନ୍ଦ ପୃଥି॒ବୀମନୁ॒ ଦ୍ୟାମି॒ମଂ ଚ॒ ଯୋନି॒ମନୁ॒ ଯଶ୍ଚ॒ ପୂର୍ବଃ॑ ।

ତୃ॒ତୀୟ॒ଂ ଯୋନି॒ମନୁ॑ ସ॒-ଞ୍ଚର॑ନ୍ତଂ ଦ୍ର॒ପ୍ସଂ ଜୁ॑ହୋ॒ମ୍ୟନୁ॑ ସ॒ପ୍ତ ହୋତ୍ରାଃ᳚ (୩) ॥

(ତ॒ର୍ପୟ॑ତ ମାଽଭିଷୂୟମା॑ଣସ୍ୟ॒ ଯଶ୍ଚ॒ ଦଶ॑ ଚ) ॥ ୩। ୧। ୮॥

Not For Commercial Use

(ଗ୍ରହମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣାଦିଧର୍ମାଃ; ଆଘାରସଂସ୍ରାବମନ୍ତ୍ରାଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟୋ ବୈ ଦେ॒ବାନ୍ ଦେ॑ବୟଶ॒ସେନା॒ର୍ପୟ॑ତି ମନୁ॒ଷ୍ୟା᳚ନ୍ ମନୁଷ୍ୟୟଶ॒ସେନ॑ ଦେବୟଶ॒ସ୍ୟେ᳚ବ

ଦେ॒ବେଷ୍ୱ ଭବ॑ତି ମନୁଷ୍ୟୟଶ॒ସୀ ମ॑ନୁ॒ଷ୍ୟେ᳚ଷ୍ୱ ୟାନ୍ ପ୍ରା॒ଚୀନ॑ମାଗ୍ରୟ॒ଣାଦ୍ ଗ୍ରହା᳚ନ୍ ଗୃହ୍ଣୀ॒ୟାତ୍

ତାନୁ॑ପା॒ଂଶୁ ଗୃ॑ହ୍ଣୀୟା॒ଦ୍ୟାନୂ॒ର୍ଧ୍ୱାଂ ସ୍ତାନୁ॑ପବ୍ଦି॒ମତୋ॑ ଦେ॒ବାନେ॒ବ ତଦ୍ଦେ॑ବୟଶ॒ସେନା॑ର୍ପୟତି

ମନୁ॒ଷ୍ୟା᳚ନ୍ ମନୁଷ୍ୟୟଶ॒ସେନ॑ ଦେବୟଶ॒ସ୍ୟେ᳚ବ ଦେ॒ବେଷୁ॑ ଭବତି ମନୁଷ୍ୟୟଶ॒ସୀ

ମ॑ନୁ॒ଷ୍ୟେ᳚ଷ୍ୱ॒ଗ୍ନିଃ ପ୍ରା॑ତଃସବ॒ନେ ପା॑ତ୍ୱ॒ସ୍ମାନ୍ ବୈ᳚ଶ୍ୱାନ॒ରୋ ମ॑ହି॒ନା ବି॒ଶ୍ୱଶ॑ମ୍ଭୂଃ ।

ସ ନଃ॑ ପାବ॒କୋ ଦ୍ରବି॑ଣଂ ଦଧା॒ତ୍ୱା- (୧) ୟୁ॑ଷ୍ମନ୍ତଃ ସ॒ହଭ॑କ୍ଷାଃ ସ୍ୟାମ ॥

ବିଶ୍ୱେ॑ ଦେ॒ବା ମ॒ରୁତ॒ ଇନ୍ଦ୍ରୋ॑ ଅ॒ସ୍ମାନ॒ସ୍ମିନ୍ଦ୍ୱି॒ତୀୟେ॒ ସବ॑ନେ॒ ନ ଜ॑ହ୍ୟୁଃ ।

ଆୟୁ॑ଷ୍ମନ୍ତଃ ପ୍ରି॒ୟମେ॑ଷା॒ଂ ବଦ॑ନ୍ତୋ ବ॒ୟଂ ଦେ॒ବାନା॑ଂ ସୁ॒ମ॒ତୌ ସ୍ୟା॑ମ ॥

ଇ॒ଦଂ ତୃ॒ତୀୟ॒ଂ ସବ॑ନଂ କବୀ॒ନାମୃ॒ତେନ॒ ୟେ ଚ॑ମ॒ସମୈର॑ୟନ୍ତ ।

ତେ ସୌ॑ଧନ୍ୱ॒ନାଃ ସୁବ॑ରାନଶା॒ନାଃ ସ୍ୱି॑ଷ୍ଟିଂ ନୋ ଅ॒ଭି ବସୀ॑ୟୋ ନୟନ୍ତୁ ॥

ଆ॒ୟତ॑ନବତୀ॒ର୍ବା ଅ॒ନ୍ୟା ଆହୁ॑ତୟୋ ହୂ॒ୟନ୍ତେ॑ଽନାୟତ॒ନା ଅ॒ନ୍ୟା ୟା ଆ॑ଘା॒ରବ॑ତୀ॒ସ୍ତା

ଆ॒ୟତ॑ନବତୀ॒ର୍ୟାଃ (୨) ସୌ॒ମ୍ୟାସ୍ତା ଅ॑ନାୟତ॒ନା ଐ᳚ନ୍ଦ୍ରବାୟ॒ବମା॒ଦାୟା॑ଽଽଘା॒ରମା

ଘା॑ରୟେଦଧ୍ୱ॒ରୋ ୟ॒ଜ୍ଞୋ॑ଽୟମ॑ସ୍ତୁ ଦେବା॒ ଓଷ॑ଧୀଭ୍ୟଃ ପ॒ଶବେ॑ ନୋ॒ ଜନା॑ୟ॒ ବିଶ୍ୱ॑ସ୍ମୈ

ଭୂ॒ତାୟା᳚ଧ୍ୱ॒ରୋ॑ଽସି॒ ସ ପି॑ନ୍ୱସ୍ୱ ଘୃ॒ତବ॑ଦ୍ଦେବ ସୋ॒ମେତି॑ ସୌ॒ମ୍ୟା ଏ॒ବ

ତଦାହୁ॑ତୀରା॒ୟତ॑ନବତୀଃ କରୋତ୍ୟା॒ୟତ॑ନବାନ୍ ଭବତି॒ ୟ ଏ॒ବଂ ବେଦାଥୋ॒ ଦ୍ୟାବା॑ପୃଥି॒ବୀ

ଏ॒ବ ଘୃ॒ତେନ॒ ବ୍ୟୁ॑ନତ୍ତି॒ ତେ ବ୍ୟୁ॑ତ୍ତେ ଉପଜୀବ॒ନୀ ୟେ॑ ଭବତ ଉପଜୀବ॒ନୀୟୋ॑ ଭବତି॒ (୩)

ୟ ଏ॒ବଂ ବେଦୈ॒ଷ ତେ॑ ରୁଦ୍ର ଭା॒ଗୋ ୟଂ ନି॒ରୟା॑ଚଥା॒ସ୍ତଂ ଜୁ॑ଷସ୍ୱ ବି॒ଦେର୍ଗୌ॑ପ॒ତ୍ୟଂ

ରା॒ୟସ୍ପୋଷ॑ଂ ସୁ॒ବୀର୍ୟ॑ଂ ସଂବ॒ତ୍ସ॒ରୀଣା॑ଂ ସ୍ୱ॒ସ୍ତିମ୍ ॥

Not For Commercial Use

ମନୁଃ ପୁତ୍ରେଭ୍ୟୋ ଦାୟଂ ବ୍ୟଭଜଥ୍ସ ନାଭାନେଦିଷ୍ଠଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ୟଂ ବସଂନ୍ତଂ ନିରଭଜଥ୍ସ

ଆଽଗଂଚ୍ଛତ୍ ସୋଽବ୍ରବୀତ୍-କଥା ମା ନିରଭାଗିତି ନ ତ୍ୱା ନିରଭାକ୍ଷମିତ୍ୟବ୍ରବୀଦଙ୍ଗିରସ ଇମେ

ସତ୍ରମାସତେ ତେ (୪) ସୁବର୍ଗଂ ଲୋକଂ ନ ପ୍ର ଜାନନ୍ତି ତେଭ୍ୟ ଇଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ବ୍ରୂହି ତେ

ସୁବର୍ଗଂ ଲୋକଂ ୟନ୍ତୋ ୟ ଏଷାଂ ପଶବସ୍ତାଂସ୍ତେ ଦାସ୍ୟନ୍ତୀତି ତଦେଭ୍ୟୋଽବ୍ରବୀତ୍ତେ

ସୁବର୍ଗଂ ଲୋକଂ ୟନ୍ତୋ ୟ ଏଷାଂ ପଶବ ଆସନ୍ତାନସ୍ମା ଅଦଦୁସ୍ତଂ ପଶୁଭିଶ୍ଚରନ୍ତଂ

ୟଜ୍ଞବାସ୍ତୌ ରୁଦ୍ର ଆଽଗଂଚ୍ଛତ୍-ସୋଽବ୍ରବୀନ୍ମମ ବା ଇମେ ପଶବ ଇତ୍ୟଦୁର୍ୱୈ (୫)

ମହ୍ୟମିମାନିତ୍ୟବ୍ରବୀନ୍ନ ବୈ ତସ୍ୟ ତ ଈଶତ ଇତ୍ୟବ୍ରବୀଦ୍ୟଦ୍ୟଜ୍ଞବାସ୍ତୌ ହୀୟତେ ମମ ବୈ

ତଦିତି ତସ୍ମାଦ୍ୟଜ୍ଞବାସ୍ତୁ ନାଭ୍ୟବେତ୍ୟଂ ସୋଽବ୍ରବୀଦ୍ୟଜ୍ଞେ ମା ଭଜାଥ ତେ ପଶୂନ୍ନାଭି

ମଂସ୍ୟ ଇତି ତସ୍ମା ଏତଂ ମନ୍ଥିନଃ ସଂ ସ୍ରାବମଜୁହୋତ୍ତତୋ ବୈ ତସ୍ୟ ରୁଦ୍ରଃ

ପଶୂନ୍ନାଭ୍ୟମନ୍ୟତ ୟତ୍ରୈତମେବଂ ବିଦ୍ୱାନ୍ ମନ୍ଥିନଃ ସଂ ସ୍ରାବଂ ଜୁହୋତି ନ ତତ୍ର ରୁଦ୍ରଃ

ପଶୂନଭି ମନ୍ୟତେ (୬)॥

(ଦଧାତ୍ୱାୟତନବତୀର୍ୟା ଉପ ଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ତେଽଦୁର୍ୱୈ ୟତ୍ରୈତମେକାଦଶ ଚ) **॥ ୩। ୧। ୯॥**

(ପ୍ରବୃତହୋମାଦିମନ୍ତ୍ରାଭିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଜୁଷ୍ଟୋ ବାଚୋ ଭୂୟାସଂ ଜୁଷ୍ଟୋ ବାଚସ୍ପତୟେ ଦେବି ବାକ୍ ।

ୟଦ୍ୱାଚୋ ମଧୁମତ୍ତସ୍ମିନ୍ମା ଧାଃ ସ୍ୱାହା ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ॥

ଋଚା ସ୍ତୋମଂ ସମର୍ଧୟ ଗାୟତ୍ରେଣ ରଥନ୍ତରମ୍ । ବୃହଦ୍-ଗାୟତ୍ରବର୍ତନି ॥

ୟସ୍ତେ ଦ୍ରପ୍ସଃ ସ୍କନ୍ଦତି ୟସ୍ତେ ଅଂଶୁର୍ବାହୁଚ୍ୟୁତୋ ଧିଷଣୟୋରୁପସ୍ଥାତ୍ ।

ଅଧ୍ୱର୍ୟୋର୍ବା ପରି ୟସ୍ତେ ପବିତ୍ରାତ୍ ସ୍ୱାହାକୃତମିନ୍ଦ୍ରାୟ ତଂ ଜୁହୋମି ॥

Not For Commercial Use

ଯୋ ଦ୍ରପ୍ସୋ ଅଂଶୁଃ ପତିତଃ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ପରିବାପାତ୍ (୧) ପୁରୋଡାଶାତ୍ କରମ୍ଭାତ୍ ।

ଧାନାସୋମାନ୍ମନ୍ଥିନ ଇନ୍ଦ୍ର ଶୁକ୍ରାତ୍ ସ୍ୱାହାକୃତମିନ୍ଦ୍ରାୟ ତଂ ଜୁହୋମି ॥

ଯସ୍ତେ ଦ୍ରପ୍ସୋ ମଧୁମାଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାବାନ୍-ସ୍ୱାହାକୃତଃ ପୁନରପ୍ୟେତି ଦେବାନ୍ ।

ଦିବଃ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ପର୍ୟନ୍ତରିକ୍ଷାତ୍ ସ୍ୱାହାକୃତମିନ୍ଦ୍ରାୟ ତଂ ଜୁହୋମି ॥

ଅଧ୍ୱର୍ୟୁର୍ବା ଋତ୍ୱିଜାଂ ପ୍ରଥମୋ ଯୁଜ୍ୟତେ ତେନ ସ୍ତୋମୋ ଯୋକ୍ତବ୍ୟ ଇତ୍ୟାହୁର୍ବାଗଗ୍ରେଗା

ଅଗ୍ରେ ଏତ୍ୱୃଜୁଗା ଦେବେଭ୍ୟୋ ଯଶୋ ମୟି ଦଧତୀ ପ୍ରାଣାନ୍-ପଶୁଷୁ ପ୍ରଜାଂ ମୟି (୨) ଚ

ଯଜମାନେ ଚେତ୍ୟାହ ବାଚମେବ ତଦ୍ୟଜ୍ଞମୁଖେ ଯୁନକ୍ତି ବାସ୍ତୁ ବା ଏତଦ୍ୟଜ୍ଞସ୍ୟ କ୍ରିୟତେ

ଯଦ୍-ଗ୍ରହାନ୍-ଗୃହୀତ୍ୱା ବହିଷ୍ପବମାନଂ ସର୍ପନ୍ତି ପରାଞ୍ଚୋ ହି ଯନ୍ତି ପରାଚୀଭିଃ ସ୍ତୁବତେ

ବୈଷ୍ଣବ୍ୟର୍ଚା ପୁନରେତ୍ୟୋପ ତିଷ୍ଠତେ ଯଜ୍ଞୋ ବୈ ବିଷ୍ଣୁର୍ୟଜ୍ଞମେବାକର୍ବିଷ୍ଣୋ ତ୍ୱଂ ନୋ

ଅନ୍ତମଃ ଶର୍ମ ଯଚ୍ଛ ସହନ୍ତ୍ୟ ।

ପ୍ର ତେ ଧାରା ମଧୁଶ୍ଚୁତ ଉତ୍ସଂ ଦୁହ୍ରତେ ଅକ୍ଷିତମିତ୍ୟାହ ଯଦେବାସ୍ୟ ଶୟାନସ୍ୟୋପ

ଶୁଷ୍ୟତି ତଦେବାସ୍ୟୈତେନାଽଽପ୍ୟାୟୟତି (୩)॥

(ପରିବାପାତ୍-ପ୍ରଜାଂ ମୟି ଦୁହ୍ରତେ ଚତୁର୍ଦଶ ଚ) **॥ ୩। ୧। ୧୦॥**

(ଚିତ୍ରାଦିୟାଜ୍ୟାପୁରୋଽନୁବାକ୍ୟାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଅଗ୍ନିନା ରୟିମଶ୍ନବତ୍ ପୋଷମେବ ଦିବେ ଦିବେ । ଯଶସଂ ବୀରବତ୍ତମମ୍ ॥

ଗୋମାଂ ଅଗ୍ନେଽବିମାଂ ଅଶ୍ୱୀ ଯଜ୍ଞୋ ନୃବତ୍ସଖା ସଦମିଦପ୍ରମୃଷ୍ୟଃ ।

ଇଡାବାଂ ଏଷୋ ଅସୁର ପ୍ରଜାବାନ୍ଦୀର୍ଘୋ ରୟିଃ ପୃଥୁବୁଧ୍ନଃ ସଭାବାନ୍ ॥

ଆ ପ୍ୟାୟସ୍ୱ ସଂ ତେ ॥

ଇହ ତ୍ୱଷ୍ଟାରମଗ୍ରିୟଂ ବିଶ୍ୱରୂପମୁପ ହ୍ୱୟେ । ଅସ୍ମାକମସ୍ତୁ କେବଲଃ ॥

Not For Commercial Use

ତନ୍ନ॑ସ୍ତୁରୀପ॒ମଧ॑ ପୋଷୟି॒ତ୍ନୁ ଦେବ॑ ତ୍ୱଷ୍ଟ॒ର୍ବି ର॑ରା॒ଣଃ ସ୍ୟ॑ସ୍ୱ ।

ୟତୋ॑ ବୀ॒ରଃ (୧) କ॑ର୍ମ॒ଣ୍ୟଃ॑ ସୁ॒ଦକ୍ଷୋ॑ ୟୁ॒କ୍ତଗ୍ରା॑ବା॒ ଜାୟ॑ତେ ଦେ॒ବକା॑ମଃ ॥

ଶି॒ବସ୍ତ୍ୱ॑ଷ୍ଟରି॒ହାଽଽ ଗ॑ହି ବି॒ଭୁଃ ପୋଷ॑ ଉ॒ତ ତ୍ମନା॑ । ୟ॒ଜ୍ଞେ ୟ॑ଜ୍ଞେ ନ॒ ଉଦ॑ବ ॥

ପି॒ଶଙ୍ଗ॑ରୂପଃ ସୁ॒ଭରୋ॑ ବୟୋ॒ଧାଃ ଶ୍ରୁ॒ଷ୍ଟୀ ବୀ॒ରୋ ଜା॑ୟତେ ଦେ॒ବକା॑ମଃ ।

ପ୍ର॒ଜାଂ॑ ତ୍ୱଷ୍ଟା॒ ବି ଷ୍ୟ॑ତୁ ନାଭି॑ମ॒ସ୍ମେ ଅଥା॑ ଦେ॒ବାନା॒ମପ୍ୟେ॑ତୁ ପାଥଃ॑ ॥

ପ୍ର ଣୋ॑ ଦେ॒ବ୍ୟା ନୋ॑ ଦି॒ବଃ ॥

ପୀ॒ପି॒ବାꣳ ସ॒ꣳ ସର॑ସ୍ୱତଃ॒ ସ୍ତନ॒॑ ୟୋ ବି॒ଶ୍ୱଦ॑ର୍ଶତଃ । ଧୁ॒କ୍ଷୀ॒ମହି॑ ପ୍ର॒ଜାମିଷ॑ମ୍ ॥ (୨)

ୟେ ତେ॑ ସରସ୍ୱ ଊ॒ର୍ମୟୋ॒ ମଧୁ॑ମନ୍ତୋ ଘୃ॒ତ॒ଶ୍ଚୁତଃ॑ । ତେଷା॑ଂ ତେ ସୁ॒ମ୍ନମୀ॑ମହେ ॥

ୟସ୍ୟ॑ ବ୍ର॒ତଂ॑ ପ॒ଶବୋ॒ ୟନ୍ତି॒ ସର୍ବେ॒ ୟସ୍ୟ॑ ବ୍ର॒ତମୁ॑ପ॒ତିଷ୍ଠ॑ନ୍ତ॒ ଆପଃ॑ ।

ୟସ୍ୟ॑ ବ୍ର॒ତେ ପୁ॑ଷ୍ଟି॒ପତି॒ର୍ନିବି॑ଷ୍ଟ॒ସ୍ତꣳ ସର॑ସ୍ୱନ୍ତ॒ମବ॑ସେ ହୁବେମ ॥

ଦି॒ବ୍ୟꣳ ସୁ॑ପ॒ର୍ଣଂ॑ ବ॑ୟ॒ସଂ॑ ବୃ॒ହନ୍ତ॑ମ॒ପାଂ॑ ଗର୍ଭଂ॑ ବୃଷ॒ଭମୋଷ॑ଧୀନାମ୍ ।

ଅ॒ଭୀ॒ପ॒ତୋ ବୃ॒ଷ୍ଟ୍ୟା ତ॒ର୍ପୟ॑ନ୍ତ॒ଂ ତꣳ ସର॑ସ୍ୱନ୍ତ॒ମବ॑ସେ ହୁବେମ ॥

ସିନୀ॑ବାଲି॒ ପୃଥୁ॑ଷ୍ଟୁକେ॒ ୟା ଦେ॒ବାନା॒ମସି॒ ସ୍ୱସା॑ ।

ଜୁ॒ଷସ୍ୱ॑ ହ॒ବ୍ୟ (୩) ମାହୁ॑ତଂ ପ୍ର॒ଜାଂ॑ ଦେ॑ବି ଦିଦିଡ୍-ଢି ନଃ ॥

ୟା ସୁ॑ପା॒ଣିଃ ସ୍ୱ॑ଙ୍ଗୁ॒ରିଃ ସୁ॒ଷୂମା॑ ବହୁ॒ସୂବ॑ରୀ ।

ତସ୍ୟୈ॑ ବି॒ଶ୍ପତ୍ନି॑ୟୈ ହ॒ବିଃ ସି॑ନୀବା॒ଲ୍ୟୈ ଜୁ॑ହୋତନ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରଂ॑ ବୋ ବି॒ଶ୍ୱତ॒ସ୍ପରୀନ୍ଦ୍ର॒॑ ନରଃ॑ ॥

ଅସି॑ତବର୍ଣା॒ ହର॑ୟଃ ସୁପ॒ର୍ଣା ମିହୋ॒ ବସା॑ନା॒ ଦିବ॒ମୁତ୍ ପ॑ତନ୍ତି ।

ତ ଆବ॑ବୃତ୍ର॒ନ୍-ସଦ॑ନାନି କୃତ୍ୱାଽଽଦିତ୍-ପୃ॑ଥି॒ବୀ ଘୃ॒ତୈର୍ବ୍ୟୁ॑ଦ୍ୟତେ ॥

Not For Commercial Use

ହିର॑ଣ୍ୟକେଶୋ॒ ରଜ॑ସୋ ବିସା॒ରେଽହି॒ର୍ଧୁନି॒ର୍ବାତ॑ ଇବ॒ ଧ୍ରଜୀ॑ମାନ୍ ।

ଶୁଚି॑ଭ୍ରାଜା ଉ॒ଷସୋ॒ (୪) ନବେ॑ଦା॒ ୟଶ॑ସ୍ୱତୀରପ॒ସ୍ୟୁବୋ॒ ନ ସ॒ତ୍ୟାଃ ॥

ଆ ତେ॑ ସୁପ॒ର୍ଣା ଅ॑ମିନନ୍ତ॒ ଏବୈଃ॑ କୃଷ୍ଣୋ ନୋ॑ନାବ ବୃଷ॒ଭୋ ୟଦୀ॒ଦମ୍ ।

ଶି॒ବାଭି॒ର୍ନ ସ୍ମୟ॑ମାନାଭି॒ରାଽଗା॒ତ୍ ପତ॑ନ୍ତି॒ ମିହଃ॑ ସ୍ତ॒ନୟ॑ନ୍ତ୍ୟ॒ଭ୍ରା ॥

ବା॒ଶ୍ରେବ॑ ବି॒ଦ୍ୟୁନ୍ମି॑ମାତି ବ॒ତ୍ସଂ ନ ମା॒ତା ସି॑ଷକ୍ତି । ୟଦେ॑ଷାଂ ବୃ॒ଷ୍ଟିରସ॑ର୍ଜି ॥

ପର୍ବ॑ତଶ୍ଚି॒ନ୍ମହି॑ ବୃ॒ଦ୍ଧୋ ବି॑ଭାୟ ଦି॒ବଶ୍ଚି॒ତ୍ସାନୁ॑ ରେଜତ ସ୍ୱ॒ନେ ବଃ॑ ।

ୟତ୍-କ୍ରୀଡ॑ଥ ମରୁତ (୫) ଋଷ୍ଟି॒ମନ୍ତ॒ ଆପ॑ ଇବ ସ॒ଧ୍ରିୟ॑ଞ୍ଚୋ ଧବଧ୍ୱେ ॥

ଅ॒ଭି କ୍ର॑ନ୍ଦ ସ୍ତ॒ନୟ॒ ଗର୍ଭ॒ମା ଧା॑ ଉଦ॒ନ୍ୱତା॒ ପରି॑ ଦୀୟା॒ ରଥେ॑ନ ।

ଦୃତି॒ꣳ ସୁ କ॑ର୍ଷ॒ ବିଷି॑ତଂ॒ ନ୍ୟ॑ଞ୍ଚꣳ ସ॒ମା ଭ॑ବନ୍ତୂ॒ଦ୍ୱତା॑ ନିପା॒ଦାଃ ॥

ତ୍ୱଂ ତ୍ୟା ଚି॒ଦଚ୍ୟୁ॒ତାଽଗ୍ନେ॑ ପ॒ଶୁର୍ନ ୟବ॑ସେ ।

ଧାମା॑ ହ॒ ୟତ୍ତେ॑ ଅଜର॒ ବନା॑ ବୃ॒ଶ୍ଚନ୍ତି॒ ଶିକ୍ୱ॑ସଃ ॥

ଅଗ୍ନେ॒ ଭୂରୀ॑ଣି॒ ତବ॑ ଜାତବେଦୋ॒ ଦେବ॑ ସ୍ୱଧାବୋ॒ଽମୃତ॑ସ୍ୟ॒ ଧାମ॑ ।

ୟାଶ୍ଚ॑ (୬) ମା॒ୟା ମା॒ୟିନାଂ॑ ବିଶ୍ୱମିନ୍ୱ ତ୍ୱେ ପୂ॒ର୍ବୀଃ ସଂ॑ଦ॒ଧୁଃ ପୃ॑ଷ୍ଟବନ୍ଧୋ ॥

ଦି॒ବୋ ନୋ॑ ବୃ॒ଷ୍ଟିଂ ମ॑ରୁତୋ ରରୀଧ୍ୱ॒ଂ ପ୍ର ପି॑ନ୍ୱତ॒ ବୃଷ୍ଣୋ॒ ଅଶ୍ୱ॑ସ୍ୟ॒ ଧାରାଃ॑ ।

ଅ॒ର୍ବାଙ୍ଙେ॒ତେନ॑ ସ୍ତନୟି॒ତ୍ନୁନେହ୍ୟ॒ପୋ ନି॑ଷି॒ଞ୍ଚନ୍ନସୁ॑ରଃ ପି॒ତା ନଃ॑ ॥

ପିନ୍ୱ॑ନ୍ତ୍ୟ॒ପୋ ମ॒ରୁତଃ॑ ସୁ॒ଦାନ॑ବଃ॒ ପୟୋ॑ ଘୃ॒ତବ॑ଦ୍ୱି॒ଦଥେ॑ଷ୍ୱା॒ଭୁବଃ॑ ।

ଅତ୍ୟ॒ଂ ନ ମି॒ହେ ବି ନ॑ୟନ୍ତି ବା॒ଜିନ॒ମୁତ୍ସଂ॑ ଦୁହନ୍ତି ସ୍ତ॒ନୟ॑ନ୍ତ॒ମକ୍ଷି॑ତମ୍ ॥

ଉ॒ଦ॒ପ୍ରୁତୋ॑ ମରୁତ॒ସ୍ତାꣳ ଇ॑ୟର୍ତ॒ ବୃଷ୍ଟି॒ଂ (୭) ୟେ ବିଶ୍ୱେ॑ ମ॒ରୁତୋ॑ ଜୁନନ୍ତି॑ ।

କ୍ରୋଶା॑ତି॒ ଗର୍ଦା॑ କ॒ନ୍ୟେ॑ବ ତୁ॒ନ୍ନା ପେରୁ॑ଂ ତୁଞ୍ଜା॒ନା ପତ୍ୟେ॑ବ ଜା॒ୟା ॥

Not For Commercial Use

ଘୃତେନ୍ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ମଧୁନା ସମୁକ୍ଷତ ପୟସ୍ବତୀଃ କୃଣୁତାଽଽପ ଓଷଧୀଃ ।

ଊର୍ଜଂ ଚ ତତ୍ର ସୁମତିଂ ଚ ପିନ୍ବଥ ୟତ୍ରା ନରୋ ମରୁତଃ ସିଞ୍ଚଥା ମଧୁ ॥

ଉଦୁ ତ୍ୟଂ ଚିତ୍ରମ୍ ॥

ଔର୍ବଭୃଗୁବଚ୍ଛୁଚିମପ୍ନବାନବଦା ହୁବେ । ଅଗ୍ନିଂ ସମୁଦ୍ରବାସସମ୍ ॥

ଆ ସବଂ ସବିତୁର୍ୟଥା ଭଗସ୍ୟେବ ଭୁଜିଂ ହୁବେ । ଅଗ୍ନିଂ ସମୁଦ୍ରବାସସମ୍ ॥

ହୁବେ ବାତସ୍ବନଂ କବିଂ ପର୍ଜନ୍ୟକ୍ରନ୍ଦ୍ୟଂ ସହଃ । ଅଗ୍ନିଂ ସମୁଦ୍ରବାସସମ୍ (୮) ॥

(ବୀର ଇଷଂଂ ହବ୍ୟମୁଷସୋ ମରୁତଶ୍ଚ ବୃଷ୍ଟିଂ ଭଗସ୍ୟ ଦ୍ୱାଦଶ ଚ) **॥ ୩। ୧। ୧୧॥**

=|| 0 ||=

(ପ୍ରଜାପତିରକାମୟତ୍ରୈଷ ତେ ଗାୟତ୍ରୋ ୟଜ୍ଞଂ ବୈ ପ୍ରଜାପତେର୍ଜାୟମାନାଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ୟୋ ବା ଅୟଥା
ଦେବତମିଷ୍ଟର୍ଗୌ ନିଗ୍ରାଭ୍ୟାଃ ସ୍ଥ ୟୋ ବୈ ଦେବାଞ୍ଜୁଷ୍ଟୋଽଗ୍ନିନା ରୟିମେକାଦଶ ॥ ୧୧॥)

(ପ୍ରଜାପତିରକାମୟତ ପ୍ରଜାପତେର୍ଜାୟମାନା ବ୍ୟାୟଚ୍ଛନ୍ତେ ମହ୍ୟମିମାନ୍ମାୟା ମାୟିନାଂ ଦ୍ୱିଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍ ॥ ୪୨॥)

(ପ୍ରଜାପତିରକାମୟତାଗ୍ନିଂ ସମୁଦ୍ରବାସସମ୍ ॥)

॥ ହରିଃ ଓଁ ॥

ଇତି କୃଷ୍ଣୟଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟସଂହିତାୟାଂ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ପ୍ରଥମଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥ ୧ ॥

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

|| ଅଥ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

| ପବମାନଗ୍ରହାଦୀନାଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନମ୍ |

(ପବମାନଗ୍ରହତ୍ରୟମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟୋ ବୈ ପବମାନାନାମନ୍ୱାରୋହାନ୍ ବିଦ୍ୱାନ୍ ୟଜତେଽନୁ ପବମାନାନା ରୋହତି ନ ପବମାନେଭ୍ୟୋଽବ ଛିଦ୍ୟତେ ଶ୍ୟେନୋଽସି ଗାୟତ୍ର ଛନ୍ଦା ଅନୁ ତ୍ୱାଽଽରଭେ ସ୍ୱସ୍ତି ମା ସଂ ପାରୟ ସୁପର୍ଣୋଽସି ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍-ଛନ୍ଦା ଅନୁ ତ୍ୱାଽଽରଭେ ସ୍ୱସ୍ତି ମା ସଂ ପାରୟ ସଘାଽସି ଜଗତୀ ଛନ୍ଦା ଅନୁ ତ୍ୱାଽଽରଭେ ସ୍ୱସ୍ତି ମା ସଂ ପାରୟେତ୍ୟାହୈତେ (୧) ବୈ ପବମାନାନାମନ୍ୱାରୋହାସ୍ତାନ୍ ୟ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନ୍ ୟଜତେଽନୁ ପବମାନାନା ରୋହତି ନ ପବମାନେଭ୍ୟୋଽବ ଛିଦ୍ୟତେ ୟୋ ବୈ ପବମାନସ୍ୟ ସନ୍ତତିଂ ବେଦ ସର୍ବମାୟୁରେତି ନ ପୁରାଽଽୟୁଷଃ ପ୍ର ମୀୟତେ ପଶୁମାନ୍ ଭବତି ବିନ୍ଦତେ ପ୍ରଜାଂ ପବମାନସ୍ୟ ଗ୍ରହା ଗୃହ୍ୟନ୍ତେଽଥ ବା ଅସ୍ୟୈତେଽଗୃହୀତା ଦ୍ରୋଣକଲଶ ଆଧବନୀୟଃ ପୂତଭୃତ୍ତାନ୍ ୟଦଗୃହୀତ୍ୱୋପାକୁର୍ୟାତ୍-ପବମାନଂ ବି (୨) ଛିନ୍ଦ୍ୟାତ୍ତଂ ବିଛିଦ୍ୟମାନମଧ୍ୱର୍ୟୋଃ ପ୍ରାଣୋଽନୁ ବି ଛିଦ୍ୟେତୋପୟାମଗୃହୀତୋଽସି ପ୍ରଜାପତୟେ ତ୍ୱେତି ଦ୍ରୋଣକଲଶମଭି ମୃଶେଦିନ୍ଦ୍ରାୟ ତ୍ୱେତ୍ୟାଧବନୀୟଂ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଦେବେଭ୍ୟ ଇତି ପୂତଭୃତଂ ପବମାନମେବ ତଥ୍ସଂ ତନୋତି ସର୍ବମାୟୁରେତି ନ ପୁରାଽଽୟୁଷଃ ପ୍ର ମୀୟତେ ପଶୁମାନ୍ ଭବତି ବିନ୍ଦତେ ପ୍ରଜାମ୍ (୩) ॥

(ଏତେ ବି ଦ୍ୱିଚତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) ॥ ୩। ୨। ୧॥

Not For Commercial Use

(ସବନନିରୂପଣମ୍; ତନ୍-ମନ୍ତ୍ରାଷ୍ଟ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ତ୍ରୀଣି ବାବ ସବ॑ନା॒ନ୍ୟଥ॑ ତୃ॒ତୀୟ॒ꣳ ସବ॑ନ॒ମବ॑ ଲୁମ୍ପନ୍ତ୍ୟନ॒ꣳଶୁ କୁ॒ର୍ବନ୍ତ॑ ଉପା॒ꣳଶୁꣳ

ହୁ॒ତ୍ୱୋପା॑ꣳଶୁ ପା॒ତ୍ରେଽꣳଶୁମ॒ବାସ୍ୟ॒ ତଂ ତୃ॑ତୀୟ ସବ॒ନେଽପି॒ସୃଜ୍ୟା॒ଭି

ଷୁ॑ଣୁୟା॒ଦ୍ୟଦା॑ପ୍ୟା॒ୟୟ॑ତି॒ ତେନା॑ꣳଶୁମ॒ଦ୍ୟଦ॑ଭିଷୁ॒ଣୋତି॒ ତେନ॑ର୍ଜୀ॒ଷି ସର୍ବା॑ଣ୍ୟେ॒ବ

ତତ୍-ସବ॑ନାନ୍ୟꣳଶୁମନ୍ତି॑ ଶୁକ୍ରବ॑ନ୍ତି ସ॒ମାବ॑ଦ୍ୱୀର୍ୟାଣି କରୋତି॒ ଦ୍ୱୌ ସ॑ମୁ॒ଦ୍ରୌ ବିତ॑ତାବଜୂ॒ର୍ୟୌ

ପ॒ର୍ୟାବ॑ର୍ତେତେ ଜ॒ଠରେ॑ବ॒ ପାଦାଃ ।

ତୟୋ॒ଃ ପଶ୍ୟ॑ନ୍ତୋ॒ ଅତି॑ ୟନ୍ତ୍ୟନ୍ୟମପ॑ଶ୍ୟନ୍ତଃ॒ (୧) ସେତୁ॒ନାଽତି॑ ୟନ୍ତ୍ୟ॒ନ୍ୟମ୍ ॥

ଦ୍ୱେ ଦ୍ର॒ଧସୀ ସ॒ତତୀ॑ ବସ୍ତ॒ ଏକଃ॑ କେ॒ଶୀ ବିଶ୍ୱା॒ ଭୁବ॑ନାନି ବି॒ଦ୍ୱାନ୍ ।

ତି॒ରୋ॒ଧାୟୈ॒ତ୍ୟସି॑ତ॒ଂ ବସା॑ନଃ ଶୁ॒କ୍ରମା ଦ॑ତ୍ତେ ଅନୁ॒ହାୟ॑ ଜା॒ର୍ୟୈ ॥

ଦେ॒ବା ବୈ ୟଦ୍ୟ॒ଜ୍ଞେଽକୁ॑ର୍ବତ॒ ତଦସୁ॑ରା ଅକୁର୍ବତ॒ ତେ ଦେ॒ବା ଏ॒ତଂ

ମ॑ହାୟ॒ଜ୍ଞମ॑ପଶ୍ୟ॒ନ୍ତମ॑ତନ୍ୱତାଗ୍ନିହୋ॒ତ୍ରଂ ବ୍ର॒ତମ॑କୁର୍ବତ॒ ତସ୍ମା॒ଦ୍-ଦ୍ୱିବ୍ର॑ତଃ ସ୍ୟା॒ଦ୍-ଦ୍ୱିର୍ହ୍ୟ॑ଗ୍ନିହୋ॒ତ୍ରଂ

ଜୁ॒ହ୍ୱ॑ତି ପୌର୍ଣମା॒ସଂ ୟ॒ଜ୍ଞମ॑ଗ୍ନୀଷୋ॒ମୀୟ॑ଂ (୨) ପ॒ଶୁମ॑କୁର୍ବତ ଦା॒ର୍ଶ୍ୟଂ ୟ॒ଜ୍ଞମା॑ଗ୍ନେ॒ୟଂ

ପ॒ଶୁମ॑କୁର୍ବତ ବୈଶ୍ୱଦେ॒ବଂ ପ୍ରା॒ତଃ ସବ॒ନମ॑କୁର୍ବତ ବରୁଣପ୍ରଘା॒ସାନ୍ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ꣳ ସବ॑ନꣳ

ସାକମେ॒ଧାନ୍ ପି॑ତୃୟ॒ଜ୍ଞଂ ତ୍ର୍ୟ॑ମ୍ବକା॒ꣳ ସ୍ତୃତୀୟସବ॒ନମ॑କୁର୍ବତ॒ ତମେ॑ଷା॒ମସୁ॑ରା

ୟ॒ଜ୍ଞମ॒ନ୍ୱବା॑ଜିଗା॒ꣳ ସ॒ନ୍ତଂ ନାନ୍ୱବା॑ୟ॒ନ୍ତେଽବ୍ରୁବନ୍ନଧ୍ୱର୍ତବ୍ୟା ବା ଇ॒ମେ ଦେ॒ବା ଅ॑ଭୂବ॒ନ୍ନିତି॒

ତଦ॑ଧ୍ୱ॒ରସ୍ୟା॑ଧ୍ୱରତ୍ୱ॒ଂ ତତୋ॑ ଦେ॒ବା ଅଭ॑ବ॒ନ୍-ପରାଽସୁ॑ରା॒ ୟ ଏ॒ବଂ ବି॒ଦ୍ୱାନ୍-ସୋମେ॑ନ॒

ୟଜ॑ତେ॒ ଭବ॑ତ୍ୟା॒ତ୍ମନା॒ ପରା॑ଽସ୍ୟ॒ ଭ୍ରାତୃ॑ବ୍ୟୋ ଭବତି (୩)॥

(ଅପ॑ଶ୍ୟନ୍ତୋଽଗ୍ନୀଷୋ॒ମୀୟ॑ମା॒ତ୍ମନା॒ ପରା॒ ତ୍ରୀଣି॑ ଚ) **॥ ୩। ୨। ୨॥**

Not For Commercial Use

(ସୋମାବେକ୍ଷଣମ୍ ॥ ବିଶ୍ବେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ରିଭୂରଗ୍ନିଂ ପରିଭୂରିନ୍ଦ୍ରଂ ପରିଭୂର୍ବିଶ୍ୱାନ୍ ଦେବାନ୍ ପରିଭୂର୍ମାଂ ସହ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସେନ ସ ନଃ

ପବସ୍ବ ଶଂ ଗବେ ଶଂ ଜନାୟ ଶମର୍ବତେ ଶଂ ରାଜନ୍ନୋଷଧୀଭ୍ୟୋଽଚ୍ଛିନ୍ନସ୍ୟ ତେ

ରୟିପତେ ସୁବୀର୍ୟସ୍ୟ ରାୟସ୍ପୋଷସ୍ୟ ଦଦିତାରଃ ସ୍ୟାମ ।

ତସ୍ୟ ମେ ରାସ୍ବ ତସ୍ୟ ତେ ଭକ୍ଷୀୟ ତସ୍ୟ ତ ଇଦମୁନ୍-ମୃଜେ ॥

ପ୍ରାଣାୟ ମେ ବର୍ଚୋଦା ବର୍ଚସେ ପବସ୍ବାପାନାୟ ବ୍ୟାନାୟ ବାଚେ (୧) ଦକ୍ଷକ୍ରତୁଭ୍ୟାଂ

ଚକ୍ଷୁର୍ଭ୍ୟାଂ ମେ ବର୍ଚୋଦୌ ବର୍ଚସେ ପବେଥାଂ ଶ୍ରୋତ୍ରାୟାଽଽତ୍ମନେଽଙ୍ଗେଭ୍ୟ ଆୟୁଷେ

ବୀର୍ୟାୟ ବିଷ୍ଣୋରିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବିଶ୍ୱେଷାଂ ଦେବାନାଂ ଜଠରମସି ବର୍ଚୋଦା ମେ ବର୍ଚସେ ପବସ୍ବ

କୋଽସି କୋ ନାମ କସ୍ମୈ ତ୍ୱା କାୟ ତ୍ୱା ୟଂ ତ୍ୱା ସୋମେନାତୀତୃପଂ ୟଂ ତ୍ୱା

ସୋମେନାମୀମଦଂ ସୁପ୍ରଜାଃ ପ୍ରଜୟା ଭୂୟାସଂ ସୁବୀରୋ ବୀରୈଃ ସୁବର୍ଚା ବର୍ଚସା

ସୁପୋଷଃ ପୋଷୈର୍ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ ମେ ରୂପେଭ୍ୟୋ ବର୍ଚୋଦା (୨) ବର୍ଚସେ ପବସ୍ବ ତସ୍ୟ ମେ

ରାସ୍ବ ତସ୍ୟ ତେ ଭକ୍ଷୀୟ ତସ୍ୟ ତ ଇଦମୁନ୍-ମୃଜେ ॥

ବୁଭୂଷନ୍ନବେକ୍ଷେତୈଷ ବୈ ପାତ୍ରିୟଃ ପ୍ରଜାପତିର୍ୟଜ୍ଞଃ ପ୍ରଜାପତିସ୍ତମେବ ତର୍ପୟତି ସ ଏନଂ

ତୃପ୍ତୋ ଭୂତ୍ୟାଽଭି ପବତେ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସକାମୋଽବେକ୍ଷେତୈଷ ବୈ ପାତ୍ରିୟଃ ପ୍ରଜାପତିର୍ୟଜ୍ଞଃ

ପ୍ରଜାପତିସ୍ତମେବ ତର୍ପୟତି ସ ଏନଂ ତୃପ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସେନାଭି ପବତ ଆମୟାବ୍ୟ (୩)

ବେକ୍ଷେତୈଷ ବୈ ପାତ୍ରିୟଃ ପ୍ରଜାପତିର୍ୟଜ୍ଞଃ ପ୍ରଜାପତିସ୍ତମେବ ତର୍ପୟତି ସ ଏନଂ ତୃପ୍ତ

ଆୟୁଷାଽଭି ପବତେଽଭିଚରନ୍ନବେକ୍ଷେତୈଷ ବୈ ପାତ୍ରିୟଃ ପ୍ରଜାପତିର୍ୟଜ୍ଞଃ ପ୍ରଜାପତିସ୍ତମେବ

ତର୍ପୟତି ସ ଏନଂ ତୃପ୍ତଃ ପ୍ରାଣାପାନାଭ୍ୟାଂ ବାଚୋ ଦକ୍ଷକ୍ରତୁଭ୍ୟାଂ ଚକ୍ଷୁର୍ଭ୍ୟାଂ

ଶ୍ରୋତ୍ରାଭ୍ୟାମାତ୍ମନୋଽଙ୍ଗେଭ୍ୟ ଆୟୁଷୋଽନ୍ତରେତି ତାଜକ୍ ପ୍ର ଧନ୍ୱତି (୪)॥

Not For Commercial Use

(ବା॒ଚେ ରୂ॒ପେଭ୍ୟୋ॑ ବର୍ଚୋ॒ଦା ଆ॑ମୟା॒ବୀ ପଞ୍ଚ ଚତ୍ୱାରି॑ଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୨। ୩॥**

(ସ୍ଫ୍ୟାଦ୍ୟୁପସ୍ଥାନମନ୍ତ୍ରାଃ ବିଧିଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ସ୍ଫ୍ୟଃ ସ୍ୱ॒ସ୍ତିର୍ବି॑ଘ॒ନଃ ସ୍ୱ॒ସ୍ତିଃ ପର୍ଶୁ॒ର୍ବେଦିଃ॑ ପର॒ଶୁର୍ନଃ॑ ସ୍ୱ॒ସ୍ତିଃ । ଯ॒ଜ୍ଞିୟା॑ ଯଜ୍ଞ॒କୃତଃ॑ ସ୍ଥ ତେ ମା॒ଽସ୍ମିନ୍ ଯ॒ଜ୍ଞ ଉପ॑ ହ୍ୱୟଧ୍ୱ॒ମୁପ॑ ମା॒ ଦ୍ୟାବା॑ପୃଥି॒ବୀ ହ୍ୱ॑ୟେତା॒ମୁପା॑ଽଽସ୍ତା॒ବଃ କ॒ଲଶଃ॒ ସୋମୋ॑ ଅ॒ଗ୍ନିରୁପ॑ ଦେ॒ବା ଉପ॑ ଯ॒ଜ୍ଞ ଉପ॑ ମା॒ ହୋତ୍ରା॑ ଉପହ॒ବେ ହ୍ୱ॑ୟନ୍ତା॒ଂ ନମୋ॒ଽଗ୍ନୟେ॑ ମଖ॒ଘ୍ନେ ମ॒ଖସ୍ୟ॑ ମା॒ ଯଶୋ॑ଽର୍ଯ୍ୟା॒ଦିତ୍ୟା॑ହବ॒ନୀୟ॒ମୁପ॑ ତିଷ୍ଠତେ ଯ॒ଜ୍ଞୋ ବୈ ମ॒ଖୋ (୧) ଯ॒ଜ୍ଞଂ ବାବ ସ ତଦ॑ହ॒ନ୍ତସ୍ମା॑ ଏ॒ବ ନ॑ମ॒ସ୍କୃତ୍ୟ॒ ସଦଃ॒ ପ୍ର ସ॑ର୍ପତ୍ୟା॒ତ୍ମନୋ॑ଽନା॑ର୍ତ୍ୟୈ॒ ନମୋ॑ ରୁ॒ଦ୍ରାୟ॑ ମଖ॒ଘ୍ନେ ନମ॑ସ୍କୃତ୍ୟା ମା ପା॒ହୀତ୍ୟାଗ୍ନୀ॑ଧ୍ର॒ଂ ତସ୍ମା॑ ଏ॒ବ ନ॑ମ॒ସ୍କୃତ୍ୟ॒ ସଦଃ॒ ପ୍ର ସ॑ର୍ପତ୍ୟା॒ତ୍ମନୋ॑ଽନା॑ର୍ତ୍ୟୈ॒ ନମ॒ ଇନ୍ଦ୍ରା॑ୟ ମଖ॒ଘ୍ନ ଇ॑ନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ॑ ମେ॑ ବୀ॒ର୍ୟଂ॑ ମା ନିର୍ବ॑ଧୀ॒ରିତି॑ ହୋ॒ତ୍ରୀୟ॑ମା॒ଶିଷ॑ମେ॒ବୈତାମା ଶା॑ସ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରି॒ୟସ୍ୟ॑ ବୀ॒ର୍ୟ॑ସ୍ୟାନି॑ର୍ଘାତାୟ॒ ଯା ବୈ (୨) ଦେ॒ବତାଃ॒ ସଦ॒ସ୍ୟାର୍ତି॑ମା॒ର୍ପୟ॑ନ୍ତି॒ ଯସ୍ତା ବି॒ଦ୍ୱାନ୍-ପ୍ର॒ସର୍ପ॑ତି॒ ନ ସଦ॒ସ୍ୟାର୍ତି॒ମାର୍ଚ୍ଛ॑ତି॒ ନମୋ॒ଽଗ୍ନୟେ॑ ମଖ॒ଘ୍ନ ଇତ୍ୟା॑ହୈ॒ତା ବୈ ଦେ॒ବତାଃ॒ ସଦ॒ସ୍ୟାର୍ତି॒ମାଽର୍ପ॑ୟନ୍ତି॒ ତା ଯ ଏ॒ବଂ ବି॒ଦ୍ୱାନ୍-ପ୍ର॒ସର୍ପ॑ତି॒ ନ ସଦ॒ସ୍ୟାର୍ତି॒ମାର୍ଚ୍ଛ॑ତି ଦୃ॒ଢେ ସ୍ଥଃ॑ ଶିଥି॒ରେ ସ॒ମୀଚୀ॒ ମାଽଂହ॑ସସ୍ପାତ॒ଂ ସୂର୍ୟୋ॑ ମା ଦେ॒ବୋ ଦି॒ବ୍ୟାଦଂହ॑ସସ୍ପାତୁ ବା॒ୟୁର॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷାଦ॒ (୩) ଗ୍ନିଃ ପୃ॑ଥି॒ବ୍ୟା ଯ॒ମଃ ପି॒ତୃଭ୍ୟଃ॒ ସର॑ସ୍ୱତୀ ମନୁ॒ଷ୍ୟେ॑ଭ୍ୟୋ॒ ଦେବୀ॑ ଦ୍ୱାରୌ॒ ମା ମା॒ ସନ୍ତା॑ପ୍ତ॒ଂ ନମଃ॒ ସଦ॑ସେ॒ ନମଃ॒ ସଦ॑ସ॒ସ୍ପତ॑ୟେ॒ ନମଃ॒ ସଖୀ॑ନାଂ ପୁରୋ॒ଗାଣା॒ଂ ଚକ୍ଷୁ॑ଷେ॒ ନମୋ॑ ଦି॒ବେ ନମଃ॑ ପୃଥି॒ବ୍ୟା ଅହେ॒ ଦୈଧି॑ଷବ୍ୟୋ॒ଦତ॑ସ୍ତିଷ୍ଠା॒ନ୍ୟସ୍ୟ॒ ସଦ॑ନେ ସୀଦ॒ ଯୋ॑ଽସ୍ମତ୍ ପାକ॑ତର॒ ଉନ୍ନି॒ବତ॒ ଉଦ୍ଦୁ॒ଦ୍ୱତ॑ଶ୍ଚ ଗେଷଂ ପା॒ତଂ ମା॑ ଦ୍ୟାବାପୃଥି॒ବୀ ଅ॒ଦ୍ୟାହ୍ନଃ॒ ସଦୋ॒ ବୈ ପ୍ର॒ସର୍ପ॑ନ୍ତଂ (୪) ପି॒ତରୋ॑ଽନୁ ପ୍ର ସ॑ର୍ପନ୍ତି॒ ତ ଏ॑ନମୀଶ୍ୱ॒ରା ହିଂସି॑ତୋ॒ଃ ସଦଃ॑ ପ୍ର॒ସୃପ୍ୟ॑ ଦକ୍ଷିଣା॒ର୍ଧଂ ପରେ॑କ୍ଷେ॒ତାଽଗ॑ନ୍ତ ପିତରଃ

Not For Commercial Use

ପିତୃମାନହଂ ୟୁଷ୍ମାଭିର୍ଭୂୟାସଂ ସୁପ୍ରଜସୋ ମୟା ୟୂୟଂ ଭୂୟାସ୍ତେତି ତେଭ୍ୟ ଏବ ନମସ୍କୃତ୍ୟ ସଦଃ ପ୍ର ସର୍ପତ୍ୟାତ୍ମନୋଽନାର୍ତ୍ୟୈ (୫)॥

(ମୁଖୋ ବା ଅନ୍ତରିକ୍ଷାତ୍-ପ୍ରସର୍ପନ୍ତଂ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶଚ୍ଚ) ॥ **୩। ୨। ୪॥**

(ଭକ୍ଷମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଭକ୍ଷେହି ମାଽଽ ବିଶ ଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟ ଶନ୍ତନୁତ୍ୱାୟ ରାୟସ୍ପୋଷାୟ ବର୍ଚସେ ସୁପ୍ରଜାସ୍ତ୍ୱାୟେହି ବସୋ ପୁରୋବସୋ ପ୍ରିୟୋ ମେ ହୃଦୋଽସ୍ୟଶ୍ୱିନୋସ୍ତ୍ୱା ବାହୁଭ୍ୟାଂ ସଘ୍ୟାସଂ ନୃଚକ୍ଷସଂ ତ୍ୱା ଦେବ ସୋମ ସୁଚକ୍ଷା ଅବ ଖ୍ୟେଷଂ ମନ୍ଦ୍ରାଭିଭୂତିଃ କେତୁର୍ୟଜ୍ଞାନାଂ ବାଗ୍-ଜୁଷାଣା ସୋମସ୍ୟ ତୃପ୍ୟତୁ ମନ୍ଦ୍ରା ସ୍ୱର୍ବାଚ୍ୟଦିତିରନାହତଶୀର୍ଷ୍ଣୀ ବାଗ୍-ଜୁଷାଣା ସୋମସ୍ୟ ତୃପ୍ୟତ୍ୱେହି ବିଶ୍ୱଚର୍ଷଣେ (୧) ଶମ୍ଭୂର୍ମୟୋଭୂଃ ସ୍ୱସ୍ତି ମା ହରିବର୍ଣ ପ୍ର ଚର କ୍ରତ୍ୱେ ଦକ୍ଷାୟ ରାୟସ୍ପୋଷାୟ ସୁବୀରତାୟୈ ମା ମା ରାଜନ୍ବି ବୀଭିଷୋ ମା ମେ ହାର୍ଦିତ୍ୱିଷା ବଧୀଃ ।

ବୃଷଣେ ଶୁଷ୍ମାୟାଽଽୟୁଷେ ବର୍ଚସେ ॥

ବସୁମଦ୍-ଗଣସ୍ୟ ସୋମ ଦେବ ତେ ମତିବିଦଃ ପ୍ରାତଃ ସବନସ୍ୟ ଗାୟତ୍ର ଛନ୍ଦସ ଇନ୍ଦ୍ରପୀତସ୍ୟ ନରାଶଂସପୀତସ୍ୟ ପିତୃପୀତସ୍ୟ ମଧୁମତ ଉପହୂତସ୍ୟୋପହୂତୋ ଭକ୍ଷୟାମି ରୁଦ୍ରବଦ୍-ଗଣସ୍ୟ ସୋମ ଦେବ ତେ ମତିବିଦୋ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନସ୍ୟ ସବନସ୍ୟ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍-ଛନ୍ଦସ ଇନ୍ଦ୍ରପୀତସ୍ୟ ନରାଶଂସପୀତସ୍ୟ (୨) ପିତୃପୀତସ୍ୟ ମଧୁମତ ଉପହୂତସ୍ୟୋପହୂତୋ ଭକ୍ଷୟାମ୍ୟାଦିତ୍ୟବଦ୍ ଗଣସ୍ୟ ସୋମ ଦେବ ତେ ମତିବିଦସ୍ତୃତୀୟସ୍ୟ ସବନସ୍ୟ ଜଗତୀ ଛନ୍ଦସ ଇନ୍ଦ୍ରପୀତସ୍ୟ ନରାଶଂସପୀତସ୍ୟ ପିତୃପୀତସ୍ୟ ମଧୁମତ ଉପହୂତସ୍ୟୋପହୂତୋ ଭକ୍ଷୟାମି ॥

ଆ ପ୍ୟାୟସ୍ୱ ସମେତୁ ତେ ବିଶ୍ୱତଃ ସୋମ ବୃଷ୍ଣିୟମ୍ । ଭବା ବାଜସ୍ୟ ସଙ୍ଗଥେ ॥

Not For Commercial Use

ହିନ୍ୱ ମେ ଗାତ୍ରା ହରିବୋ ଗଣାନ୍ମେ ମା ବି ତୀତୃଷଃ ।

ଶିବୋ ମେ ସପ୍ତର୍ଷୀନୁପ ତିଷ୍ଠସ୍ୱ ମା ମେବାଙ୍-ନାଭିମତି (୩) ଗାଃ ॥

ଅପାମ ସୋମମମୃତା ଅଭୂମାଦର୍ଶ୍ମ ଜ୍ୟୋତିରବିଦାମ ଦେବାନ୍ ।

କିମସ୍ମାନ୍ କୃଣବଦରାତିଃ କିମୁ ଧୂର୍ତିରମୃତ ମର୍ତ୍ୟସ୍ୟ ॥

ଯନ୍ମ ଆତ୍ମନୋ ମିନ୍ଦାଽଭୂଦଗ୍ନିସ୍ତତ୍-ପୁନରାଽହାର୍ଜାତବେଦା ବିଚର୍ଷଣିଃ ।

ପୁନରଗ୍ନିଶ୍ଚକ୍ଷୁରଦାତ୍-ପୁନରିନ୍ଦ୍ରୋ ବୃହସ୍ପତିଃ ।

ପୁନର୍ମେ ଅଶ୍ୱିନା ଯୁବଂ ଚକ୍ଷୁରା ଧତ୍ତମକ୍ଷ୍ୟୋଃ ॥

ଇଷ୍ଟୟଜୁଷସ୍ତେ ଦେବ ସୋମ ସ୍ତୁତସ୍ତୋମସ୍ୟ (୪) ଶସ୍ତୋକ୍-ଥସ୍ୟ ହରିବତ ଇନ୍ଦ୍ରପୀତସ୍ୟ

ମଧୁମତ ଉପହୂତସ୍ୟୋପହୂତୋ ଭକ୍ଷୟାମି ॥

ଆପୂର୍ୟାଃ ସ୍ଥାଽଽ ମା ପୂରୟତ ପ୍ରଜୟା ଚ ଧନେନ ଚ ॥

ଏତତ୍ତେ ତତ ୟେ ଚ ତ୍ୱାମନ୍ୱେତତ୍ତେ ପିତାମହ ପ୍ରପିତାମହ ୟେ ଚ ତ୍ୱାମନ୍ୱତ୍ର ପିତରୋ

ୟଥାଭାଗଂ ମନ୍ଦଧ୍ୱଂ ନମୋ ବଃ ପିତରୋ ରସାୟ ନମୋ ବଃ ପିତରଃ ଶୁଷ୍ମାୟ ନମୋ ବଃ

ପିତରୋ ଜୀବାୟ ନମୋ ବଃ ପିତରଃ (୫) ସ୍ୱଧାୟୈ ନମୋ ବଃ ପିତରୋ ମନ୍ୟବେ

ନମୋ ବଃ ପିତରୋ ଘୋରାୟ ପିତରୋ ନମୋ ବୋ ୟ ଏତସ୍ମିଁଲ୍ଲୋକେ ସ୍ଥ

ଯୁଷ୍ମାଂସ୍ତେଽନୁ ୟେଽସ୍ମିଁଲ୍ଲୋକେ ମାଂ ତେଽନୁ ୟ ଏତସ୍ମିଁଲ୍ଲୋକେ ସ୍ଥ ଯୂୟଂ ତେଷାଂ ବସିଷ୍ଠା

ଭୂୟାସ୍ତ ୟେଽସ୍ମିଁଲ୍ଲୋକେଽହଂ ତେଷାଂ ବସିଷ୍ଠୋ ଭୂୟାସଂ ପ୍ରଜାପତେ ନ ତ୍ୱଦେତାନ୍ୟନ୍ୟୋ

ବିଶ୍ୱା ଜାତାନି ପରି ତା ବଭୂବ ।(୬)

ୟତ୍-କାମାସ୍ତେ ଜୁହୁମସ୍ତନ୍ନୋ ଅସ୍ତୁ ବୟଂ ସ୍ୟାମ ପତୟୋ ରୟୀଣାମ୍ ॥

ଦେବକୃତସ୍ୟୈନସୋଽବୟଜନମସି ମନୁଷ୍ୟକୃତସ୍ୟୈନସୋଽବୟଜନମସି

Not For Commercial Use

ପି୒ତୃକ୍ତ୒ସ୍ୟୈନ୍ସୋ୒ଽବ୍ୟଜ୍ନମସ୍ୟ୒ପ୍ସୁ ଧୌତସ୍ୟ ସୋମ ଦେବ ତେ୒ ନୃଭିଃ

ସୁତସ୍ୟେ୒ଷ୍ଟୟ୍ଜୁଷଃ ସ୍ତୁତସ୍ତୋମସ୍ୟ ଶ୒ସ୍ତୋକ୍-ଥସ୍ୟ୒ ଯୋ ଭ୒କ୍ଷୋ ଅଶ୍ୱ୒ସନି୒ର୍ୟୋ

ଗୋ୒ସନି୒ସ୍ତସ୍ୟ ତେ ପି୒ତୃଭିର୍ଭ୒କ୍ଷଂ କୃ୒ତସ୍ୟୋପହୂତ୒ସ୍ୟୋପହୂତୋ ଭକ୍ଷୟାମି (୭)॥

(ବି୒ଶ୍ୱ୒ଚ୒ର୍ଷ୒ଣେ୒ ତ୍ରି୒ଷ୍ଟୁପ୍-ଛନ୍ଦସ୒ ଇନ୍ଦ୍ରପୀତସ୍ୟ୒ ନରା୒ଶଂସପୀତ୒ସ୍ୟାତି ସ୍ତୁତସ୍ତୋମସ୍ୟ ଜୀ୒ବାୟ୒ ନମୋ ବଃ ପିତରୋ ବଭୂବ୒ ଚତୁଶ୍ଚତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) ॥ ୩। ୨। ୫॥

(ପୃଷଦାଜ୍ୟମ୍; ଦଧିଘର୍ମମନ୍ତ୍ରଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ମ୒ହୀ୒ନାଂ ପୟୋ୒ଽସି୒ ବିଶ୍ୱେଷାଂ ଦେ୒ବାନାଂ ତ୒ନୂରୃ୒ଧ୍ୟାସମ୒ଦ୍ୟ ପୃଷତୀନା୒ଂ ଗ୍ରହ୒ଂ ପୃଷତୀନା୒ଂ

ଗ୍ରହୋ୒ଽସି୒ ବିଷ୍ଣୋ୒ର୍ହୃଦୟ୒ମସ୍ୟେକ୍ମିଷ୒ ବିଷ୍ଣୁସ୍ତ୍ୱାନୁ୒ ବି ଚକ୍ରମେ ଭୂ୒ତିର୍ଦ୒ଧ୍ନା ଘୃ୒ତେନ ବର୍ଧତା୒ଂ

ତସ୍ୟ ମେ୒ଷ୍ଟସ୍ୟ ବୀ୒ତସ୍ୟ୒ ଦ୍ରବି୒ଣମା ଗମ୍ୟା୒ଜ୍ଜ୍ୟୋତିରସି ବୈଶ୍ୱାନ୒ରଂ ପୃଶ୍ନିୟୈ ଦୁ୒ଗ୍ଧଂ ୟାବତୀ୒

ଦ୍ୟାବାପୃଥି୒ବୀ ମହି୒ତ୍ୱା ୟାବ୍ଚ୍ଚ ସ୒ପ୍ତ ସିନ୍ଧବୋ ବିତ୒ସ୍ଥୁଃ ।

ତାବନ୍ତମିନ୍ଦ୍ର ତେ୒ (୧) ଗ୍ରହଂ ସ୒ହୋର୍ଜା ଗୃହ୍ଣା୒ମ୍ୟସ୍ତୃତମ୍ ॥

ୟତ୍-କୃଷ୍ଣଶକୁନଃ ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟମବମୃ୒ଶେଚ୍ଛୂ୒ଦ୍ରା ଅସ୍ୟ ପ୍ର୒ମାୟୁକାଃ ସ୍ୟୁ୒ର୍ୟଚ୍ଛ୍ୱା୒ଽବ

ମୃ୒ଶେଚ୍ଚତୁଷ୍ପାଦୋ୒ଽସ୍ୟ ପ୒ଶବଃ ପ୍ର୒ମାୟୁକାଃ ସ୍ୟୁ୒ର୍ୟତ୍ ସ୍କନ୍ଦେ୒ଦ୍ୟଜମାନଃ ପ୍ର୒ମାୟୁକଃ

ସ୍ୟାତ୍ପ୒ଶବୋ୒ ବୈ ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟଂ ପ୒ଶବୋ୒ ବା ଏ୒ତସ୍ୟ ସ୍କନ୍ଦନ୍ତି ୟସ୍ୟ ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟଂ ସ୍କନ୍ଦତି୒

ୟତ୍-ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟଂ ପୁନ୒ର୍ଗୃହ୍ଣାତି ପ୒ଶୂନେ୒ବାସ୍ମୈ ପୁନ୒ର୍ଗୃହ୍ଣାତି ପ୍ରା୒ଣୋ ବୈ ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟଂ ପ୍ରା୒ଣୋ

ବା (୨) ଏ୒ତସ୍ୟ ସ୍କନ୍ଦତି୒ ୟସ୍ୟ ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟଂ ସ୍କନ୍ଦତି୒ ୟତ୍-ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟଂ ପୁନ୒ର୍ଗୃହ୍ଣାତି

ପ୍ରା୒ଣମେ୒ବାସ୍ମୈ ପୁନ୒ର୍ଗୃହ୍ଣାତି ହିର୍ଣ୍ୟମବ୒ଧାୟ ଗୃହ୍ଣାତ୍ୟ୒ମୃତ୒ଂ ବୈ ହିର୍ଣ୍ୟଂ ପ୍ରା୒ଣଃ

ପୃଷଦା୒ଜ୍ୟମ୒ମୃତମେ୒ବାସ୍ୟ ପ୍ରା୒ଣେ ଦଧାତି ଶ୒ତମାନଂ ଭବତି ଶ୒ତାୟୁଃ ପୁରୁଷଃ ଶ୒ତେନ୍ଦ୍ରିୟ୒

ଆୟୁଷ୍ୟେ୒ବେନ୍ଦ୍ରି୒ୟେ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠ୒ତ୍ୟଶ୍ୱ୒ମବ ଘ୍ରାପୟତି ପ୍ରାଜାପ୒ତ୍ୟୋ ବା ଅଶ୍ୱଃ ପ୍ରାଜାପ୒ତ୍ୟଃ

Not For Commercial Use

ପ୍ରାଣଃ ସ୍ୱାଦେବାସ୍ମୈ ଯୋନେଃ ପ୍ରାଣଂ ନିର୍ମିମୀତେ ବି ବା ଏତସ୍ୟ ଯଜ୍ଞଶ୍ଛିଦ୍ୟତେ ଯସ୍ୟ ପୃଷଦାଜ୍ୟଂ ସ୍କନ୍ଦତି ବୈଷ୍ଣବ୍ୟର୍ଚା ପୁନର୍ଗୃହ୍ଣାତି ଯଜ୍ଞୋ ବୈ ବିଷ୍ଣୁର୍ଯଜ୍ଞେନୈବ ଯଜ୍ଞଂ ସଂ ତନୋତି (୩) ॥ (ତେ ପୃଷଦାଜ୍ୟଂ ପ୍ରାଣୋ ବୈ ଯୋନେଃ ପ୍ରାଣଂ ଦ୍ୱାବିଂଶତିଶ୍ଚ) **॥ ୩। ୨। ୬॥**

(ସ୍ତୁତଶସ୍ତ୍ରୟୋରଭିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଦେବ ସବିତରେତତ୍ତେ ପ୍ରାଽଽହ ତତ୍ ପ୍ର ଚ ସୁବ ପ୍ର ଚ ଯଜ ବୃହସ୍ପତିର୍ବ୍ରହ୍ମାଽଽଯୁଷ୍ମତ୍ୟା ଋଚୋ ମା ଗାତ ତନୂପାସାମ୍ନଃ ସତ୍ୟା ବ ଆଶିଷଃ ସନ୍ତୁ ସତ୍ୟା ଆକୂତଯ ଋତଂ ଚ ସତ୍ୟଂ ଚ ବଦତ ସ୍ତୁତ ଦେବସ୍ୟ ସବିତୁଃ ପ୍ରସବେ ସ୍ତୁତସ୍ୟ ସ୍ତୁତମସ୍ୟୂର୍ଜଂ ମହ୍ୟଂ ସ୍ତୁତଂ ଦୁହାମା ମା ସ୍ତୁତସ୍ୟ ସ୍ତୁତଂ ଗମ୍ୟାଚ୍ଛସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ର (୧) ମସ୍ୟୂର୍ଜଂ ମହ୍ୟଂ ଶସ୍ତ୍ରଂ ଦୁହାମା ମା ଶସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ରଂ ଗମ୍ୟାଦିନ୍ଦ୍ରିଯାବନ୍ତୋ ବନାମହେ ଧୁକ୍ଷୀମହି ପ୍ରଜାମିଷମ୍ ॥

ସା ମେ ସତ୍ୟାଽଽଶୀର୍ଦେବେଷୁ ଭୂଯାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସଂ ମାଽଽଗମ୍ୟାତ୍ ॥

ଯଜ୍ଞୋ ବଭୂବ ସ ଆ ବଭୂବ ସ ପ୍ର ଜଜ୍ଞେ ସ ବାବୃଧେ ।

ସ ଦେବାନାମଧିପତିର୍ବଭୂବ ସୋ ଅସ୍ମାଂ ଅଧିପତୀନ୍-କରୋତୁ ବଯଂ ସ୍ୟାମ ପତଯୋ ରଯୀଣାମ୍ ॥

ଯଜ୍ଞୋ ବା ବୈ (୨) ଯଜ୍ଞପତିଂ ଦୁହେ ଯଜ୍ଞପତିର୍ବା ଯଜ୍ଞଂ ଦୁହେ ସ ଯଃ ସ୍ତୁତଶସ୍ତ୍ରଯୋର୍ଦୋହମବିଦ୍ୱାନ୍ ଯଜତେ ତଂ ଯଜ୍ଞୋ ଦୁହେ ସ ଇଷ୍ଟ୍ୱା ପାପୀଯାନ୍ ଭବତି ଯ ଏନଯୋର୍ଦୋହଂ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଯଜତେ ସ ଯଜ୍ଞଂ ଦୁହେ ସ ଇଷ୍ଟ୍ୱା ବସୀଯାନ୍ ଭବତି ସ୍ତୁତସ୍ୟ ସ୍ତୁତମସ୍ୟୂର୍ଜଂ ମହ୍ୟଂ ସ୍ତୁତଂ ଦୁହାମା ମା ସ୍ତୁତସ୍ୟ ସ୍ତୁତଂ ଗମ୍ୟାଚ୍ଛସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ରମସ୍ୟୂର୍ଜଂ ମହ୍ୟଂ ଶସ୍ତ୍ରଂ ଦୁହାମା ମା ଶସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ରଂ ଗମ୍ୟାଦିତ୍ୟାହୈଷ ବୈ ସ୍ତୁତଶସ୍ତ୍ରଯୋର୍ଦୋହସ୍ତଂ ଯ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଯଜତେ ଦୁହ ଏବ ଯଜ୍ଞମିଷ୍ଟ୍ୱା ବସୀଯାନ୍ ଭବତି (୩)॥

Not For Commercial Use

(ଶ୍ୱଂ ବୈ ଶ୍ୱଂ ଦୁହା ଦ୍ୱାବିଂଶତିଶ୍ଚ) ॥ ୩। ୨। ୭॥

(ପ୍ରସ୍ଥିତଯାଜ୍ୟାଖ୍ୟହୋମାଦିମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଶ୍ୟେନାୟ ପତ୍ୱନେ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମୋ ବିଷ୍ଟମ୍ଭାୟ ଧର୍ମଣେ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମଃ ପରିଧୟେ ଜନପ୍ରଥନାୟ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମ ଊର୍ଜେ ହୋତ୍ରାଣାଂ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମଃ ପୟସେ ହୋତ୍ରାଣାଂ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମଃ ପ୍ରଜାପତୟେ ମନବେ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମ ଋତମୃତପାଃ ସୁବର୍ବାଟ୍ ସ୍ୱାହା ବଟ୍-ସ୍ୱୟମଭିଗୂର୍ତାୟ ନମସ୍ତୃମ୍ପନ୍ତାଂ ହୋତ୍ରା ମଧୋର୍ଘୃତସ୍ୟ ୟଜ୍ଞପତିମୃଷୟ ଏନସା (୧) ଽଽହୁଃ ।

ପ୍ରଜା ନିର୍ଭକ୍ତା ଅନୁତପ୍ୟମାନା ମଧବ୍ୟୌ ସ୍ତୋକାବପ ତୌ ରରାଧ ।

ସଂ ନସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ସୃଜତୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଘୋରା ଋଷୟୋ ନମୋ ଅସ୍ତ୍ୱେଭ୍ୟଃ ।

ଚକ୍ଷୁଷ ଏଷାଂ ମନସଶ୍ଚ ସନ୍ଧୌ ବୃହସ୍ପତୟେ ମହି ଷଦ୍-ଦ୍ୟୁମନ୍ନମଃ ।

ନମୋ ବିଶ୍ୱକର୍ମଣେ ସ ଉ ପାତ୍ୱସ୍ମାନନନ୍ୟାନ୍-ସୋମପାନ୍ ମନ୍ୟମାନଃ ।

ପ୍ରାଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍-ସମରେ ନ ଧୀର ଏନଶ୍ଚକୃବାନ୍ ମହି ବଦ୍ଧ ଏଷାମ୍ ॥

ତଂ ବିଶ୍ୱକର୍ମନ୍ (୨) ପ୍ର ମୁଞ୍ଚା ସ୍ୱସ୍ତୟେ ୟେ ଭକ୍ଷୟନ୍ତୋ ନ ବସୂନ୍ୟାନୃହୁଃ ।

ୟାନଗ୍ନୟୋଽନ୍ୱତପ୍ୟନ୍ତ ଧିଷ୍ଣିୟା ଇୟଂ ତେଷାମବୟା ଦୁରିଷ୍ଟ୍ୟୈ ସ୍ୱିଷ୍ଟିଂ ନସ୍ତାଂ କୃଣୋତୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ॥

ନମଃ ପିତୃଭ୍ୟୋ ଅଭି ୟେ ନୋ ଅଖ୍ୟନ୍ ୟଜ୍ଞକୃତୋ ୟଜ୍ଞକାମାଃ ସୁଦେବା ଅକାମା ବୋ ଦକ୍ଷିଣାଂ ନ ନୀନିମ ମା ନସ୍ତସ୍ମାଦେନସଃ ପାପୟିଷ୍ଟ ।

Not For Commercial Use

ୟାବ॑ନ୍ତୋ॒ ବୈ ସ॑ଦ॒ସ୍ୟା॑ସ୍ତେ ସର୍ବେ॑ଦକ୍ଷି॒ଣ୍ୟା॑ସ୍ତେଭ୍ୟୋ॒ ୟୋ ଦକ୍ଷି॑ଣା॒ଂ ନ (୩) ନୟେ॒ଦୈଭ୍ୟୋ॑

ବୃଶ୍ଚ୍ୟେତ॒ ୟଦ୍ଵୈ॑ଶ୍ଵକର୍ମ॒ଣାନି॑ ଜୁହୋତି॑ ସଦ॒ସ୍ୟା॑ନେ॒ବ ତତ୍-ପ୍ରୀ॑ଣାତ୍ୟ॒ସ୍ମେ ଦେ॑ବାସୋ॒ ବପୁ॑ଷେ

ଚିକିତ୍ସତ॒ ୟମା॒ଶିରା॒ ଦମ୍ପ॑ତୀ ବା॒ମମ॑ଶ୍ନୁ॒ତଃ ।

ପୁମା॑ନ୍-ପୁ॒ତ୍ରୋ ଜା॑ୟତେ ବି॒ନ୍ଦତେ॒ ବସ୍ଵଥ॒ ବିଶ୍ଵେ॑ ଅର॒ପା ଏ॑ଧତେ ଗୃ॒ହଃ ॥

ଆ॒ଶୀ॒ର୍ଦା॒ୟା ଦମ୍ପ॑ତୀ ବା॒ମମ॑ଶ୍ନୁତା॒ମରି॑ଷ୍ଟୋ॒ ରାୟଃ॑ ସଚତା॒ꣳ ସମୋ॑କସା ।

ୟ ଆଽସି॑ଚ॒ତ୍ ସନ୍ଦୁ॑ଗ୍ଧଂ କୁ॒ମ୍ଭ୍ୟା ସ॒ହେଷ୍ଟେନ॒ ୟାମ॒ନ୍ନମ॑ତିଂ ଜହାତୁ ସଃ ॥

ସ॒ର୍ପି॒ର୍ଗ୍ରୀ॒ବୀ (୪) ପୀବ॑ର୍ୟସ୍ୟ ଜା॒ୟା ପୀବା॑ନଃ ପୁ॒ତ୍ରା ଅକୃ॑ଶାସୋ ଅସ୍ୟ ।

ସ॒ହଜା॑ନି॒ର୍ୟଃ ସୁ॑ମଖ॒ସ୍ୟମା॑ନ॒ ଇନ୍ଦ୍ରା॑ୟା॒ଽଽଶିର॑ꣳ ସ॒ହ କୁ॒ମ୍ଭ୍ୟାଽଦା॑ତ୍ ॥

ଆ॒ଶୀର୍ମ॒ ଊର୍ଜ॑ମୁ॒ତ ସୁ॑ପ୍ରଜା॒ସ୍ତ୍ଵମିଷ॑ଂ ଦଧାତୁ ଦ୍ରବି॑ଣ॒ꣳ ସବ॑ର୍ଚସମ୍ ।

ସ॒ଞ୍ଜୟ॒ନ୍ କ୍ଷେତ୍ରା॑ଣି॒ ସହ॑ସା॒ଽହମି॑ନ୍ଦ୍ର କୃଣ୍ଵା॒ନୋ ଅ॒ନ୍ୟାꣳ ଅଧ॑ରାନ୍-ସ॒ପତ୍ନାନ୍॑ ॥

ଭୂ॒ତମ॑ସି ଭୂ॒ତେ ମା॑ ଧା॒ ମୁଖ॑ମସି॒ ମୁଖ॑ଂ ଭୂୟାସ॒ଂ ଦ୍ୟାବା॑ପୃଥି॒ବୀଭ୍ୟା॑ଂ ତ୍ଵା॒ ପରି॑ ଗୃହ୍ଣାମି॒

ବିଶ୍ଵେ॑ ତ୍ଵା ଦେ॒ବା ବୈ॑ଶ୍ଵାନ॒ରାଃ (୫) ପ୍ର ଚ୍ୟା॑ବୟନ୍ତୁ ଦି॒ବି ଦେ॒ବାନ୍ ଦୃꣳ॑ହା॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷେ॒ ବୟା॑ꣳସି

ପୃଥି॒ବ୍ୟା॑ଂ ପାର୍ଥି॑ବାନ୍-ଧ୍ରୁ॒ବଂ ଧ୍ରୁ॒ବେଣ॑ ହ॒ବିଷାଽବ॒ ସୋମ॑ଂ ନୟାମସି ।

ୟଥା॑ ନଃ॒ ସର୍ବ॒ମିଜ୍ଜଗ॑ଦୟ॒କ୍ଷ୍ମꣳ ସୁ॒ମନା॒ ଅସ॑ତ୍ ॥

ୟଥା॑ ନ॒ ଇନ୍ଦ୍ର॒ ଇଦ୍ଵିଶଃ॒ କେବ॑ଲୀଃ॒ ସର୍ବାଃ॒ ସମ॑ନସଃ॒ କର॑ତ୍ ।

ୟଥା॑ ନଃ॒ ସର୍ବା॒ ଇଦ୍ଦିଶୋ॒ଽସ୍ମାକ॒ଂ କେବ॑ଲୀ॒ରସନ୍॑ (୬)॥

(ଏନ॑ସା ବିଶ୍ଵକର୍ମ॒ନ୍ ୟୋ ଦକ୍ଷି॑ଣା॒ଂ ନ ସ॑ର୍ପିର୍ଗ୍ରୀ॒ବୀ ବୈ॑ଶ୍ଵାନ॒ରାଶ୍ଚ॑ତ୍ଵାରି॒ꣳଶଚ୍॑) ॥ ୩। ୨। ୮॥

Not For Commercial Use

(ପ୍ରତିଗରଃ; ତନ୍-ମନ୍ତ୍ରାଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟଦ୍ୱୈ ହୋତା॑ଽଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁମ॑ଭ୍ୟା॒ହ୍ୱୟ॑ତେ॒ ବଜ୍ର॑ମେନମ॒ଭି ପ୍ର ବ॑ର୍ତୟ॒ତ୍ୟୁକ୍-ଥ॑ଶା॒ ଇତ୍ୟା॑ହ

ପ୍ରା॒ତଃସ॒ବ॒ନଂ ପ୍ର॑ତି॒ଗୀର୍ୟ॒ ତ୍ରୀଣ୍ୟେ॒ତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣି ତ୍ରି॒ପଦା॑ ଗାୟ॒ତ୍ରୀ ଗା॑ୟ॒ତ୍ରଂ ପ୍ରା॑ତଃସ॒ବ॒ନଂ

ଗା॑ୟ॒ତ୍ରି॒ୟୈବ ପ୍ରା॑ତଃସ॒ବ॒ନେ ବଜ୍ର॑ମ॒ନ୍ତର୍ଧ॑ତ୍ତ ଉ॒କ୍-ଥଂ ବା॒ଚୀତ୍ୟା॑ହ॒ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ꣳ ସବ॑ନଂ

ପ୍ରତି॒ଗୀର୍ୟ॑ ଚ॒ତ୍ୱାର୍ୟେ॒ତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣି॒ ଚତୁ॑ଷ୍ପଦା ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁପ୍-ତ୍ରୈଷ୍ଟୁ॑ଭ॒ଂ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ꣳ ସବ॑ନଂ ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁଭୈ॒ବ

ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନେ॒ ସବ॑ନେ॒ ବଜ୍ର॑ମ॒ନ୍ତର୍ଧ॑ତ୍ତ (୧) ଉ॒କ୍-ଥଂ ବା॒ଚୀନ୍ଦ୍ରା॒ୟେତ୍ୟା॑ହ ତୃତୀୟସ॒ବ॒ନଂ ପ୍ର॑ତି॒ଗୀର୍ୟ॑

ସ॒ପ୍ତୈତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣି ସ॒ପ୍ତପ॑ଦା॒ ଶକ୍ୱ॑ରୀ ଶାକ୍ୱ॒ରୋ ବଜ୍ରୋ॒ ବଜ୍ରେ॑ଣୈ॒ବ ତୃ॑ତୀୟସ॒ବ॒ନେ

ବଜ୍ର॑ମ॒ନ୍ତର୍ଧ॑ତ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମବା॒ଦିନୋ॑ ବଦନ୍ତି॒ ସ ତ୍ୱା ଅ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁଃ ସ୍ୟା॒ଦ୍ୟୋ ୟ॑ଥାସ॒ବ॒ନଂ ପ୍ରତି॒ଗ॒ରେ

ଛନ୍ଦା॑ꣳସି ସମ୍ପା॒ଦୟେ॒ତ୍ତେଜଃ॑ ପ୍ରାତଃସ॒ବ॒ନ ଆ॒ତ୍ମନ୍ ଦଧୀ॑ତେନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନେ॒ ସବ॑ନେ

ପ॒ଶୂꣳସ୍ତୃ॑ତୀୟସ॒ବ॒ନ ଇତ୍ୟୁକ୍-ଥ॑ଶା॒ ଇତ୍ୟା॑ହ ପ୍ରା॒ତଃସ॒ବ॒ନଂ ପ୍ର॑ତି॒ଗୀର୍ୟ॒ ତ୍ରୀଣ୍ୟେ॒ତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣି

(୨) ତ୍ରି॒ପଦା॑ ଗାୟ॒ତ୍ରୀ ଗା॑ୟ॒ତ୍ରଂ ପ୍ରା॑ତଃସ॒ବ॒ନଂ ପ୍ରା॑ତଃସ॒ବ॒ନ ଏ॒ବ ପ୍ର॑ତିଗ॒ରେ ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ସଂ

ପା॑ଦୟ॒ତ୍ୟଥୋ॒ ତେଜୋ॒ ବୈ ଗା॑ୟ॒ତ୍ରୀ ତେଜଃ॑ ପ୍ରାତଃସ॒ବ॒ନଂ ତେଜ॑ ଏ॒ବ ପ୍ରା॑ତଃସ॒ବ॒ନ

ଆ॒ତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତ ଉ॒କ୍-ଥଂ ବା॒ଚୀତ୍ୟା॑ହ॒ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ꣳ ସବ॑ନଂ ପ୍ରତି॒ଗୀର୍ୟ॑ ଚ॒ତ୍ୱାର୍ୟେ॒ତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣି॒

ଚତୁ॑ଷ୍ପଦା ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁପ୍-ତ୍ରୈଷ୍ଟୁ॑ଭ॒ଂ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ꣳ ସବ॑ନ॒ଂ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ ଏ॒ବ ସବ॑ନେ ପ୍ରତିଗ॒ରେ

ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ସଂ ପା॑ଦୟ॒ତ୍ୟଥୋ॑ ଇନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ବୈ ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁଗି॑ନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ꣳ ସବ॑ନ (୩)

ମିନ୍ଦ୍ରି॒ୟମେ॒ବ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନେ॒ ସବ॑ନ ଆ॒ତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତ ଉ॒କ୍-ଥଂ ବା॒ଚୀନ୍ଦ୍ରା॒ୟେତ୍ୟା॑ହ ତୃତୀୟସ॒ବ॒ନଂ

ପ୍ର॑ତି॒ଗୀର୍ୟ॑ ସ॒ପ୍ତୈତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣି ସ॒ପ୍ତପ॑ଦା॒ ଶକ୍ୱ॑ରୀ ଶାକ୍ୱ॒ରାଃ ପ॒ଶବୋ॒ ଜାଗ॑ତଂ

ତୃତୀୟସ॒ବ॒ନଂ ତୃ॑ତୀୟସ॒ବ॒ନ ଏ॒ବ ପ୍ର॑ତିଗ॒ରେ ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ସଂ ପା॑ଦୟ॒ତ୍ୟଥୋ॑ ପ॒ଶବୋ॒

ବୈ ଜଗ॑ତୀ ପ॒ଶବ॑ସ୍ତୃତୀୟସ॒ବ॒ନଂ ପ॒ଶୂନେ॒ବ ତୃ॑ତୀୟସ॒ବ॒ନ ଆ॒ତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତେ॒ ୟଦ୍ୱୈ

Not For Commercial Use

ହୋତା॑ଽଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁମ॑ଭ୍ୟା॒ହ୍ୱୟ॑ତ ଆ॒ର୍ବ୍ୟ॑ମସ୍ମିନ୍ ଦଧାତି॒ ତଦ୍ୟନ୍ନା (୪) ଽପ॒ହନୀ॑ତ ପୁ॒ରାଽସ୍ୟ॑

ସଂବ॒ତ୍ସ॒ରାଦ୍-ଗୃ॒ହ ଆ ବେ॑ବୀ॒ରଞ୍ଛୋଂ॑ସା॒ ମୋଦ॑ ଇ॒ବେତି॑ ପ୍ର॒ତ୍ୟାହ୍ୱ॑ୟତେ॒ ତେନୈ॒ବ ତଦପ॑

ହତେ॒ ୟଥା॒ ବା ଆୟ॑ତାଂ ପ୍ର॒ତୀକ୍ଷ॑ତ ଏ॒ବମ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁଃ ପ୍ର॑ତିଗ॒ରଂ ପ୍ରତୀ॑କ୍ଷତେ॒

ୟଦ॑ଭିପ୍ରତିଗୃଣୀ॒ୟାଦ୍ୟଥାଽଽୟ॑ତୟା ସମୃଚ୍ଛତେ॑ ତା॒ଦୃଗେ॒ବ ତଦ୍ୟଦ॑ର୍ଧ॒ର୍ଚାଲ୍ଲୁପ୍ୟେ॑ତ॒ ୟଥା॒

ଧାବ॑ଦ୍-ଭ୍ୟୋ॒ ହୀୟ॑ତେ ତା॒ଦୃଗେ॒ବ ତତ୍-ପ୍ର॒ବାହୁଗ୍ୱା ଋ॒ତ୍ୱିଜା॑ମୁଦ୍-ଗୀ॒ଥା ଉ॑ଦ୍-ଗୀ॒ଥ

ଏ॒ବୋଦ୍-ଗା॑ତୃଣା (୫) ମୃଚଃ ପ୍ର॑ଣ॒ବ ଉ॑କ୍-ଥଶ॒ଂସିନା॑ଂ ପ୍ରତିଗ॒ରୋ॑ଽଧ୍ୱ॒ର୍ୟୂଣା॑ଂ ୟ ଏ॒ବଂ

ବି॒ଦ୍ୱାନ୍ ପ୍ର॑ତିଗୃଣାତ୍ୟ॑ନ୍ନା॒ଦ ଏ॒ବ ଭ॑ବ॒ତ୍ୟାଽସ୍ୟ॑ ପ୍ର॒ଜାୟା॑ଂ ବା॒ଜୀ ଜା॑ୟତ ଇ॒ୟଂ ବୈ

ହୋତା॒ଽସାବ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁର୍ୟଦାସୀ॑ନଃ॒ ଶଂସ॑ତ୍ୟ॒ସ୍ୟା ଏ॒ବ ତଦ୍ଧୋତା॒ ନୈତ୍ୟାସ୍ତ॑ ଇବ॒ ହୀୟମଥୋ॑

ଇ॒ମାମେ॒ବ ତେନ॒ ୟଜ॑ମାନୋ ଦୁହେ॒ ୟତ୍ତିଷ୍ଠ॑ନ୍ ପ୍ରତିଗୃଣାତ୍ୟ॒ମୁଷ୍ୟା॑ ଏ॒ବ ତଦ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁର୍ନେତି॒ (୬)

ତିଷ୍ଠ॑ତୀବ॒ ହ୍ୟ॑ସାବଥୋ॑ ଅ॒ମୂମେ॒ବ ତେନ॒ ୟଜ॑ମାନୋ ଦୁହେ॒ ୟଦାସୀ॑ନଃ॒ ଶଂସ॑ତି॒

ତସ୍ମା॑ଦି॒ତଃ ପ୍ର॑ଦାନଂ ଦେ॒ବା ଉପ॑ ଜୀବନ୍ତି॒ ୟତ୍ତିଷ୍ଠ॑ନ୍ ପ୍ରତିଗୃଣାତି॒ ତସ୍ମା॑ଦ॒ମୁତଃ॑ ପ୍ରଦାନଂ

ମନୁଷ୍ୟା॑ ଉପ॑ ଜୀବନ୍ତି॒ ୟତ୍-ପ୍ରାଙାସୀ॑ନଃ॒ ଶଂସ॑ତି ପ୍ର॒ତ୍ୟଙ୍-ତିଷ୍ଠ॑ନ୍ ପ୍ରତିଗୃଣାତି॒ ତସ୍ମା॑ତ୍-

ପ୍ରା॒ଚୀନ॒ଂ ରେତୋ॑ ଧୀୟତେ ପ୍ର॒ତୀଚୀଃ॑ ପ୍ର॒ଜା ଜା॑ୟନ୍ତେ॒ ୟଦ୍ୱୈ ହୋତା॑ଽଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁମ॑ଭ୍ୟା॒ହ୍ୱୟ॑ତେ॒

ବଜ୍ର॑ମେନମ॒ଭି ପ୍ର ବ॑ର୍ତୟତି॒ ପରା॒ଙା ବ॑ର୍ତତେ॒ ବଜ୍ର॑ମେ॒ବ ତନ୍ନି କ॑ରୋତି (୭)॥

(ସବ॑ନେ॒ ବଜ୍ର॑ମ॒ନ୍ତର୍ଧ॑ତ୍ତେ॒ ତ୍ରୀଣ୍ୟେ॒ତାନ୍ୟ॒କ୍ଷରା॑ଣୀନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ମାଧ୍ୟ॑ନ୍ଦିନ॒ଂ ସବ॑ନ॒ଂ ନୋଦ୍-ଗା॑ତୃଣାମ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁର୍ନେତି॑

ବର୍ତୟତ୍ୟ॒ଷ୍ଟୌ ଚ॑) **॥ ୩। ୨। ୯॥**

(ପ୍ରତିନିର୍ଗ୍ରାହ୍ୟମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଉ॒ପ॒ୟା॒ମଗୃ॑ହୀତୋଽସି ବାକ୍ଷ॒ସଦ॑ସି ବା॒କ୍-ପାଭ୍ୟା॑ଂ ତ୍ୱା କ୍ରତୁପାଭ୍ୟା॑ମ॒ସ୍ୟ ୟ॒ଜ୍ଞସ୍ୟ॑

ଧ୍ରୁ॒ବସ୍ୟାଧ୍ୟ॑କ୍ଷାଭ୍ୟାଂ ଗୃହ୍ଣାମ୍ୟୁପୟା॒ମଗୃ॑ହୀତୋଽସ୍ୟୃତ॒ସଦ॑ସି ଚକ୍ଷୁଷ୍ପାଭ୍ୟା॑ଂ ତ୍ୱା କ୍ରତୁପାଭ୍ୟା॑ମ॒ସ୍ୟ

Not For Commercial Use

ୟଜ୍ଞସ୍ୟ ଧ୍ରୁବସ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷାଭ୍ୟାଂ ଗୃହ୍ଣାମ୍ୟୁପୟାମଗୃହୀତୋଽସି ଶ୍ରୁତସଦସି ଶ୍ରୋତ୍ରପାଭ୍ୟାଂ ତ୍ୱା କ୍ରତୁପାଭ୍ୟାମସ୍ୟ ୟଜ୍ଞସ୍ୟ ଧ୍ରୁବସ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷାଭ୍ୟାଂ ଗୃହ୍ଣାମି ଦେବେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ବିଶ୍ୱଦେବେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଦେବେଭ୍ୟୋ ବିଷ୍ଣବୁରୁକ୍ରମୈଷ ତେ ସୋମସ୍ତଂ ରକ୍ଷସ୍ୱ (୧) ତଂ ତେ ଦୁଶ୍ଚକ୍ଷା ମାଽବ ଖ୍ୟନ୍ମୟି ବସୁଃ ପୁରୋବସୁର୍ବାକ୍-ପା ବାଚଂ ମେ ପାହି ମୟି ବସୁର୍ବିଦଦ୍ୱସୁଶ୍ଚକ୍ଷୁଷ୍ପାଶ୍ଚକ୍ଷୁର୍ମେ ପାହି ମୟି ବସୁଃ ସଂୟଦ୍ୱସୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରପାଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ମେ ପାହି ଭୂରସି ଶ୍ରେଷ୍ଠୋ ରଶ୍ମୀନାଂ ପ୍ରାଣପାଃ ପ୍ରାଣଂ ମେ ପାହି ଧୂରସି ଶ୍ରେଷ୍ଠୋ ରଶ୍ମୀନାମପାନପା ଅପାନଂ ମେ ପାହି ୟୋ ନ ଇନ୍ଦ୍ରବାୟୂ ମିତ୍ରାବରୁଣାବଶ୍ୱିନାବଭିଦାସତି ଭ୍ରାତୃବ୍ୟ ଉତ୍ପିପୀତେ ଶୁଭସ୍ପତୀ ଇଦମହଂ ତମଧରଂ ପାଦୟାମି ୟଥେନ୍ଦ୍ରାହମୁତ୍ତମଶ୍ଚେତୟାନି (୨)॥

(ରକ୍ଷସ୍ୱ ଭ୍ରାତୃବ୍ୟସ୍ତ୍ରୟୋଦଶ ଚ) **॥ ୩। ୨। ୧୦॥**

(ତ୍ରୈଧାତବୀୟେଷ୍ଟିମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ର ସୋ ଅଗ୍ନେ ତବୋତିଭିଃ ସୁବୀରାଭିସ୍ତରତି ବାଜକର୍ମଭିଃ । ୟସ୍ୟ ତ୍ୱଂ ସଖ୍ୟମାବିଥ ॥

ପ୍ର ହୋତ୍ରେ ପୂର୍ବ୍ୟଂ ବଚୋଽଗ୍ନୟେ ଭରତା ବୃହତ୍ ।

ବିପାଂ ଜ୍ୟୋତୀଂଷି ବିଭ୍ରତେ ନ ବେଧସେ ॥

ଅଗ୍ନେ ତ୍ରୀ ତେ ବାଜିନା ତ୍ରୀ ଷଧସ୍ଥା ତିସ୍ରସ୍ତେ ଜିହ୍ୱା ଋତଜାତ ପୂର୍ବୀଃ ।

ତିସ୍ର ଉ ତେ ତନୁବୋ ଦେବବାତାସ୍ତାଭିର୍ନଃ ପାହି ଗିରୋ ଅପ୍ରୟୁଚ୍ଛନ୍ ॥

ସଂ ବାଂ କର୍ମଣା ସମିଷା (୧) ହିନୋମୀନ୍ଦ୍ରାବିଷ୍ଣୂ ଅପସସ୍ପାରେ ଅସ୍ୟ ।

ଜୁଷେଥାଂ ୟଜ୍ଞଂ ଦ୍ରବିଣଂ ଚ ଧତ୍ତମରିଷ୍ଟୈର୍ନଃ ପଥିଭିଃ ପାରୟନ୍ତା ॥

ଉଭା ଜିଗ୍ୟଥୁର୍ନ ପରା ଜୟେଥେ ନ ପରା ଜିଗ୍ୟେ କତରଶ୍ଚନୈନୋଃ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ବିଷ୍ଣୋ ୟଦପସ୍ପୃଧେଥାଂ ତ୍ରେଧା ସହସ୍ରଂ ବି ତଦୈରୟେଥାମ୍ ॥

ତ୍ରୀଣ୍ୟାୟୂଂଷି ତବ ଜାତବେଦସ୍ତିସ୍ର ଆଜାନୀରୁଷସସ୍ତେ ଅଗ୍ନେ ।

ତାଭିର୍ଦେବାନାମବୋ ୟକ୍ଷି ବିଦ୍ୱାନଥା (୨) ଭବ ୟଜମାନାୟ ଶଂ ୟୋଃ ॥

ଅଗ୍ନିସ୍ତ୍ରୀଣି ତ୍ରିଧାତୂନ୍ୟା କ୍ଷେତି ବିଦଥା କବିଃ । ସ ତ୍ରୀଂରେକାଦଶାଂ ଇହ ।

ୟକ୍ଷଚ୍ଚ ପିପ୍ରୟଚ୍ଚ ନୋ ବିପ୍ରୋ ଦୂତଃ ପରିଷ୍କୃତଃ । ନଭନ୍ତାମନ୍ୟକେ ସମେ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରାବିଷ୍ଣୂ ଦୃଂହିତାଃ ଶମ୍ବରସ୍ୟ ନବ ପୁରୋ ନବତିଂ ଚ ଶ୍ନଥିଷ୍ଟମ୍ ।

ଶତଂ ବର୍ଚିନଃ ସହସ୍ରଂ ଚ ସାକଂ ହଥୋ ଅପ୍ରତ୍ୟସୁରସ୍ୟ ବୀରାନ୍ ॥

ଉତ ମାତା ମହିଷମନ୍ୱବେନଦମୀ ତ୍ୱା ଜହତି ପୁତ୍ର ଦେବାଃ ।

ଅଥାବ୍ରବୀଦ୍ ବୃତ୍ରମିନ୍ଦ୍ରୋ ହନିଷ୍ୟନ୍-ସଖେ ବିଷ୍ଣୋ ବିତରଂ ବି କ୍ରମସ୍ୱ (୩)॥

(ଇଷାଽଥ ତ୍ୱା ତ୍ରୟୋଦଶ ଚ) ॥ ୩। ୨। ୧୧॥

=|| 0 ||=

(ୟୋ ବୈ ପବମାନାନାଂ ତ୍ରୀଣି ପରିଭୂଃ ସ୍ୱାଃ ସ୍ୱସ୍ତିର୍ଭକ୍ଷେହି ମହୀନାଂ ପୟୋଽସି ଦେବ ସବିତରେତତ୍ତେ ଶ୍ୟେନାୟ ୟଦ୍ୱୈ ହୋତୋପୟାମଗୃହୀତୋଽସି ବାକ୍ଷସଦସି ପ୍ର ସୋ ଅଗ୍ନ ଏକାଦଶ ॥ ୧୧॥)

(ୟୋ ବୈ ସ୍ୱାଃ ସ୍ୱସ୍ତିଃ ସ୍ୱଧାୟୈ ନମଃ ପ୍ର ମୁଞ୍ଚ ତିଷ୍ଠତୀବ ଷଟ୍-ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍ ॥ ୪୬॥)

(ୟୋ ବୈ ପବମାନାନାଂ ବି କ୍ରମସ୍ୱ ॥)

॥ ହରିଃ ଓଁ ॥

ଇତି କୃଷ୍ଣୟଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟସଂହିତାୟାଂ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥ ୨ ॥

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

|| ଅଥ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ତୃତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

| ବୈକୃତବିଧୀନାମଭିଧାନମ୍ |

(ଅତିଗ୍ରାହ୍ୟଗତମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଅଗ୍ନେ॑ ତେଜସ୍ୱିନ୍ତେଜ॒ସ୍ୱୀ ତ୍ୱଂ ଦେ॒ବେଷୁ॑ ଭୂୟା॒ସ୍ତେଜ॑ସ୍ୱନ୍ତ॒ଂ ମାମାୟୁ॑ଷ୍ମନ୍ତ॒ଂ ବର୍ଚ᳚ସ୍ୱନ୍ତଂ ମନୁଷ୍ୟେ॑ଷୁ କୁରୁ ଦୀ॒କ୍ଷାୟୈ॑ ଚ ତ୍ୱା॒ ତପ॑ସଶ୍ଚ॒ ତେଜ॑ସେ ଜୁହୋମି ତେଜୋ॒ବିଦ॑ସି॒ ତେଜୋ॑ ମା॒ ମା ହା॑ସୀ॒ନ୍ମାଽହଂ ତେଜୋ॑ ହାସିଷ॒ଂ ମା ମାଂ ତେଜୋ॑ ହାସୀ॒ଦିନ୍ଦ୍ରୌ॑ଜସ୍ୱିନ୍ନୋଜ॒ସ୍ୱୀ ତ୍ୱଂ ଦେ॒ବେଷୁ॑ ଭୂୟା॒ ଓଜ॑ସ୍ୱନ୍ତ॒ଂ ମାମାୟୁ॑ଷ୍ମନ୍ତ॒ଂ ବର୍ଚ᳚ସ୍ୱନ୍ତଂ ମନୁଷ୍ୟେ॑ଷୁ କୁରୁ ବ୍ରହ୍ମ॑ଣଶ୍ଚ ତ୍ୱା କ୍ଷ॒ତ୍ରସ୍ୟ॒ ଚୌ (୧)

ଜ॑ସେ ଜୁହୋମ୍ୟୋଜୋ॒ବିଦ॒ସ୍ୟୋଜୋ॑ ମା॒ ମା ହା॑ସୀ॒ନ୍ମାଽହମୋଜୋ॑ ହାସିଷ॒ଂ ମା ମାମୋଜୋ॑ ହାସୀ॒ତ୍ସୂର୍ୟ᳚ ଭ୍ରାଜସ୍ୱିନ୍ ଭ୍ରାଜ॒ସ୍ୱୀ ତ୍ୱଂ ଦେ॒ବେଷୁ॑ ଭୂୟା॒ ଭ୍ରାଜ॑ସ୍ୱନ୍ତ॒ଂ ମାମାୟୁ॑ଷ୍ମନ୍ତ॒ଂ ବର୍ଚ᳚ସ୍ୱନ୍ତଂ ମନୁଷ୍ୟେ॑ଷୁ କୁରୁ ବା॒ୟୋଶ୍ଚ॑ ତ୍ୱା॒ଽପାଂ ଚ॒ ଭ୍ରାଜ॑ସେ ଜୁହୋମି ସୁବ॒ର୍ବିଦ॑ସି॒ ସୁବ॑ର୍ମା॒ ମା ହା॑ସୀ॒ନ୍ମାହଂ ସୁବ॑ର୍ହାସିଷ॒ଂ ମା ମାଂ ସୁବ॑ର୍ହାସୀ॒ନ୍ମୟି॑ ମେ॒ଧାଂ ମୟି॑ ପ୍ର॒ଜାଂ ମୟ୍ୟ॒ଗ୍ନିସ୍ତେଜୋ॑ ଦଧାତୁ॒ ମୟି॑ ମେ॒ଧାଂ ମୟି॑ ପ୍ର॒ଜାଂ ମୟୀନ୍ଦ୍ର॑ ଇନ୍ଦ୍ରି॒ୟଂ ଦ॑ଧାତୁ॒ ମୟି॑ ମେ॒ଧାଂ ମୟି॑ ପ୍ର॒ଜାଂ ମୟି॒ ସୂର୍ୟୋ॒ ଭ୍ରାଜୋ॑ ଦଧାତୁ (୨)॥

(କ୍ଷ॒ତ୍ରସ୍ୟ॑ ଚ॒ ମୟି॒ ତ୍ରୟୋ॑ବିଂଶତିଶ୍ଚ) **॥ ୩। ୩। ୧॥**

(ସ୍ତୋତ୍ରୋପାକରଣଂ; ପ୍ରତିଗରାଙ୍ଗମନ୍ତ୍ରଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ବା॒ୟୁର୍ହିଂ॑କ॒ର୍ତାଽଗ୍ନିଃ ପ୍ର॑ସ୍ତୋ॒ତା ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିଃ॒ ସାମ॒ ବୃହ॒ସ୍ପତି॑ରୁଦ୍-ଗା॒ତା ବିଶ୍ୱେ॑ ଦେ॒ବା ଉ॑ପଗା॒ତାରୋ॑ ମ॒ରୁତଃ॑ ପ୍ରତିହ॒ର୍ତାର॒ ଇନ୍ଦ୍ରୋ॑ ନି॒ଧନ॒ଂ ତେ ଦେ॒ବାଃ ପ୍ରା॑ଣ॒ଭୃତଃ॑ ପ୍ରା॒ଣଂ ମୟି॑ ଦଧ॒ତ୍ୱେତଦ୍ୱୈ ସର୍ବ᳚ମଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁରୁ॑ପାକୁ॒ର୍ବନ୍ନୁ॑ଦ୍-ଗା॒ତୃଭ୍ୟ॑ ଉ॒ପାକ॑ରୋତି॒ ତେ ଦେ॒ବାଃ

Not For Commercial Use

ପ୍ରାଣଭୃତଃ ପ୍ରାଣଂ ମୟି ଦଧିତ୍ୟାହୈତଦେବ ସର୍ବମାମ୍ନର୍ଦ୍ଧ ଇଡା

ଦେବହୂର୍ମନୁର୍ୟଜ୍ଞନୀର୍ବୃହସ୍ପତିରୁକ୍-ଥାମଦାନି ଶꣳସିଷଦ୍ୱିଶ୍ୱେ ଦେବାଃ (୧) ସୂକ୍ତବାଚଃ ପୃଥିବି

ମାତର୍ମା ମା ହିꣳସୀର୍ମଧୁ ମନିଷ୍ୟେ ମଧୁ ଜନିଷ୍ୟେ ମଧୁ ବକ୍ଷ୍ୟାମି ମଧୁ ବଦିଷ୍ୟାମି

ମଧୁମତୀଂ ଦେବେଭ୍ୟୋ ବାଚମୁଦ୍ୟାସꣳ ଶୁଶ୍ରୂଷେଣ୍ୟାଂ ମନୁଷ୍ୟେଭ୍ୟସ୍ତଂ ମା ଦେବା ଅବନ୍ତୁ

ଶୋଭାୟୈ ପିତରୋଽନୁ ମଦନ୍ତୁ (୨) ॥ (ଶꣳସିଷଦ୍ୱିଶ୍ୱେ ଦେବା ଅଷ୍ଟାବିꣳଶତିଶ୍ଚ) **॥୩।୩।୨॥**

(ଅଦାଭ୍ୟାଂଶୁଗ୍ରହମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ବସବସ୍ତ୍ୱା ପ୍ର ବୃହନ୍ତୁ ଗାୟତ୍ରେଣ ଛନ୍ଦସାଽଗ୍ନେଃ ପ୍ରିୟଂ ପାଥ ଉପେହି ରୁଦ୍ରାସ୍ତ୍ୱା ପ୍ର ବୃହନ୍ତୁ

ତ୍ରୈଷ୍ଟୁଭେନ ଛନ୍ଦସେନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ପ୍ରିୟଂ ପାଥ ଉପେହ୍ୟାଦିତ୍ୟାସ୍ତ୍ୱା ପ୍ର ବୃହନ୍ତୁ ଜାଗତେନ ଛନ୍ଦସା

ବିଶ୍ୱେଷାଂ ଦେବାନାଂ ପ୍ରିୟଂ ପାଥ ଉପେହି ମାନ୍ଦାସୁ ତେ ଶୁକ୍ର ଶୁକ୍ରମା ଧୂନୋମି ଭନ୍ଦନାସୁ

କୋତନାସୁ ନୂତନାସୁ ରେଶୀଷୁ ମେଷୀଷୁ ବାଶୀଷୁ ବିଶ୍ୱଭୃସୁ ମାଧ୍ୱୀଷୁ କକୁହାସୁ ଶକ୍ୱରୀଷୁ

(୧) ଶୁକ୍ରାସୁ ତେ ଶୁକ୍ର ଶୁକ୍ରମା ଧୂନୋମି ଶୁକ୍ରଂ ତେ ଶୁକ୍ରେଣ ଗୃହ୍ଣାମ୍ୟହ୍ନୋ ରୂପେଣ

ସୂର୍ୟସ୍ୟ ରଶ୍ମିଭିଃ ।

ଆଽସ୍ମିନ୍ନୁଗ୍ରା ଅଚୁଚ୍ୟବୁର୍ଦିବୋ ଧାରା ଅସଶ୍ଚତ ॥

କକୁହꣳ ରୂପଂ ବୃଷଭସ୍ୟ ରୋଚତେ ବୃହଚ୍ଛୋମଃ ସୋମସ୍ୟ ପୁରୋଗାଃ ଶୁକ୍ରଃ ଶୁକ୍ରସ୍ୟ

ପୁରୋଗାଃ ।

ୟତ୍ତେ ସୋମାଦାଭ୍ୟଂ ନାମ ଜାଗୃବି ତସ୍ମୈ ତେ ସୋମ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହୋଶିକ୍ତ୍ୱଂ ଦେବ

ସୋମ ଗାୟତ୍ରେଣ ଛନ୍ଦସାଽଗ୍ନେଃ (୨) ପ୍ରିୟଂ ପାଥୋ ଅପୀହି ବଶୀ ତ୍ୱଂ ଦେବ ସୋମ

ତ୍ରୈଷ୍ଟୁଭେନ ଛନ୍ଦସେନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ପ୍ରିୟଂ ପାଥୋ ଅପୀହ୍ୟସ୍ମତ୍ସଖା ତ୍ୱଂ ଦେବ ସୋମ ଜାଗତେନ

Not For Commercial Use

ଛନ୍ଦ॑ସା॒ ବିଶ୍ୱେ॑ଷାଂ ଦେ॒ବାନା॑ଂ ପ୍ରି॒ୟଂ ପାଥୋ॒ ଅପୀ॒ହ୍ୟା ନଃ ପ୍ରା॒ଣ ଏ॑ତୁ ପରା॒ବତ॒

ଆଽନ୍ତରି॑କ୍ଷାଦ୍ଦି॒ବସ୍ପରି॑ ।

ଆୟୁଃ॑ ପୃଥି॒ବ୍ୟା ଅଧ୍ୟ॒ମୃତ॑ମସି ପ୍ରା॒ଣାୟ॑ ତ୍ୱା ।

ଇ॒ନ୍ଦ୍ରା॒ଗ୍ନୀ ମେ॒ ବର୍ଚ॑ଃ କୃଣୁତା॒ଂ ବର୍ଚ॒ଃ ସୋମୋ॒ ବୃହ॒ସ୍ପତି॑ଃ ।

ବର୍ଚୋ॑ ମେ॒ ବିଶ୍ୱେ॑ ଦେ॒ବା ବର୍ଚୋ॑ ମେ ଧତ୍ତମଶ୍ୱିନା ॥

ଦ॒ଧ॒ନ୍ୱେ ବା॒ ୟଦୀ॒ମନୁ॒ ବୋଚ॒ଦ୍ ବ୍ରହ୍ମା॑ଣି॒ ବେରୁ॒ ତତ୍ ।

ପରି॒ ବିଶ୍ୱା॑ନି॒ କାବ୍ୟା॑ ନେ॒ମିଶ୍ଚ॒କ୍ରମି॑ବାଭବତ୍ (୩) ॥

(ଶର୍କ॑ରୀଷ୍ୱଗ୍ନେର୍ବୃହ॒ସ୍ପତି॒ଃ ପଞ୍ଚ॑ବିଂଶତିଶ୍ଚ) **॥ ୩। ୩। ୩॥**

(ଅଦାଭ୍ୟାଂଶୁଗ୍ରହମନ୍ତ୍ରବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଏ॒ତଦ୍ୱା ଅ॒ପାଂ ନା॑ମ॒ଧେୟ॒ଂ ଗୁହ୍ୟ॒ଂ ୟଦା॑ଧା॒ବା ମା॒ନ୍ଦା॑ସୁ ତେ ଶୁକ୍ର ଶୁକ୍ରମା ଧୂ॑ନୋ॒ମୀତ୍ୟା॑ହା॒ପାମେ॒ବ ନା॑ମ॒ଧେୟେ॑ନ॒ ଗୁହ୍ୟେ॑ନ ଦି॒ବୋ ବୃଷ୍ଟି॒ମବ॑ ରୁନ୍ଧେ ଶୁ॒କ୍ରଂ ତେ॑ ଶୁକ୍ରେ॑ଣ ଗୃହ୍ଣା॒ମୀତ୍ୟା॑ହୈ॒ତଦ୍ୱା ଅହ୍ନୋ॑ ରୂ॒ପଂ ୟଦ୍ରାତ୍ରି॒ଃ ସୂର୍ୟ॑ସ୍ୟ ର॒ଶ୍ମୟୋ॒ ବୃଷ୍ଟ୍ୟା॑ ଈଶ॒ତେଽହ୍ନ॑ ଏ॒ବ ରୂ॒ପେଣ॒ ସୂର୍ୟ॑ସ୍ୟ ର॒ଶ୍ମିଭି॑ର୍ଦି॒ବୋ ବୃଷ୍ଟି॑ଂ ଚ୍ୟାବୟ॒ତ୍ୟାଽସ୍ମି॑ନ୍ନୁଗ୍ରା (୧) ଅ॑ଚୁଚ୍ୟବୁରିତ୍ୟା॑ହ ୟଥାୟ॒ଜୁରେ॒ବୈତତ୍ କ॑କୁହ॑ଂ ରୂ॒ପଂ ବୃ॑ଷ॒ଭସ୍ୟ॑ ରୋଚତେ ବୃ॒ହଦିତ୍ୟା॑ହୈ॒ତଦ୍ୱା ଅ॑ସ୍ୟ କକୁହ॑ଂ ରୂ॒ପଂ ୟଦ୍ବୃଷ୍ଟୀ॑ ରୂ॒ପେଣୈ॒ବ ବୃଷ୍ଟି॒ମବ॑ ରୁନ୍ଧେ॒ ୟତ୍ତେ॑ ସୋ॒ମାଦା॑ଭ୍ୟ॒ଂ ନାମ॒ ଜାଗୃ॒ବୀତ୍ୟା॑ହୈ॒ଷ ହ॒ ବୈ ହ॒ବିଷା॑ ହ॒ବିର୍ୟ॑ଜତି॒ ୟୋଽଦା॑ଭ୍ୟଂ ଗୃହୀ॒ତ୍ୱା ସୋମା॑ୟ ଜୁହୋତି॒ ପରା॒ ବା ଏ॒ତସ୍ୟାଽଽୟୁଃ॑ ପ୍ରା॒ଣ ଏ॑ତି॒ (୨) ୟୋଽଂ॑ଶୁଂ ଗୃ॒ହ୍ଣାତ୍ୟା ନଃ॑ ପ୍ରା॒ଣ ଏ॑ତୁ ପରା॒ବତ॒ ଇତ୍ୟା॒ହାଽଽୟୁ॑ରେ॒ବ ପ୍ରା॒ଣମା॒ତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତେଽମୃତ॑ମସି ପ୍ରା॒ଣାୟ॒ ତ୍ୱେତି॒ ହିର॑ଣ୍ୟମ॒ଭି ବ୍ୟ॑ନିତ୍ୟ॒ମୃତ॒ଂ ବୈ ହିର॑ଣ୍ୟ॒ମାୟୁଃ॑ ପ୍ରା॒ଣୋଽମୃତେ॑ନୈ॒ବାଽଽୟୁ॑ରା॒ତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତେ ଶ॒ତମା॑ନଂ ଭବତି

Not For Commercial Use

ଶ॒ତାୟୁଃ॒ ପୁରୁ॑ଷଃ ଶ॒ତେନ୍ଦ୍ରି॑ୟ॒ ଆୟୁ॑ଷ୍ୟେ॒ବେନ୍ଦ୍ରି॒ୟେ ପ୍ରତି॑ ତିଷ୍ଠତ୍ୟ॒ପ ଉପ॑ ସ୍ପୃଶତି ଭେଷ॒ଜଂ ବା

ଆପୋ॑ ଭେଷ॒ଜମେ॒ବ କୁ॑ରୁତେ (୩) ॥ (ଉ॒ଗ୍ରା ଏ॒ତ୍ୟାପ॒ସ୍ତ୍ରୀଣି॑ ଚ) **॥ ୩। ୩। ୪॥**

(ଦ୍ୱାଦଶାହଶେଷାଃ ପୃଶ୍ନିଗ୍ରହାଖ୍ୟା ଉନ୍ମାନବିଶେଷାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ବା॒ୟୁର॑ସି ପ୍ରା॒ଣୋ ନାମ॑ ସବି॒ତୁରାଧି॑ପତ୍ୟେ॒ଽପା॒ନଂ ମେ॑ ଦା॒ଶ୍ଚକ୍ଷୁ॑ରସି॒ ଶ୍ରୋତ୍ର॒ଂ ନାମ॑
ଧା॒ତୁରାଧି॑ପତ୍ୟ॒ ଆୟୁ॑ର୍ମେଦା ରୂ॒ପମ॑ସି॒ ବର୍ଣୋ॒ ନାମ॒ ବୃହ॒ସ୍ପତେ॒ରାଧି॑ପତ୍ୟେ ପ୍ର॒ଜାଂ ମେ॑ ଦା
ଋ॒ତମ॑ସି ସ॒ତ୍ୟଂ ନାମେନ୍ଦ୍ର॒ସ୍ୟାଽଽଧି॑ପତ୍ୟେ କ୍ଷ॒ତ୍ରଂ ମେ॑ ଦା ଭୂ॒ତମ॑ସି॒ ଭବ୍ୟ॒ଂ ନାମ॑
ପିତୃ॒ଣାମାଧି॑ପତ୍ୟେ॒ଽପାମୋଷ॑ଧୀନା॒ଂ ଗର୍ଭ॑ଂ ଧା ଋ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା॒ ବ୍ୟୋ॑ମନ ଋ॒ତସ୍ୟ॑ (୧) ତ୍ୱା॒
ବିଭୂ॑ମନ ଋ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା ବିଧର୍ମ॑ଣ ଋ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା ସ॒ତ୍ୟାୟ॒ର୍ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା॒ ଜ୍ୟୋତି॑ଷେ
ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିର୍ବି॒ରାଜ॑ମପଶ୍ୟ॒ତ୍ତୟା॑ ଭୂ॒ତଂ ଚ॒ ଭବ୍ୟ॑ଂ ଚାସୃଜତ॒ ତାମୃଷି॑ଭ୍ୟସ୍ତି॒ରୋ॑ଽଦଧା॒ତ୍ତାଂ
ଜ॒ମଦ॑ଗ୍ନି॒ସ୍ତପ॑ସାଽପଶ୍ୟ॒ତ୍ତୟା॒ ବୈ ସ ପୃଶ୍ନୀ॒ନ୍ କାମା॑ନସୃଜତ॒ ତତ୍-ପୃଶ୍ନୀ॑ନାଂ ପୃଶ୍ନି॒ତ୍ୱଂ
ୟତ୍-ପୃଶ୍ନ॑ୟୋ ଗୃ॒ହ୍ୟନ୍ତେ॒ ପୃଶ୍ନୀ॑ନେ॒ବ ତୈଃ କାମା॒ନ୍ ୟଜ॑ମା॒ନୋଽବ॑ ରୁନ୍ଧେ ବା॒ୟୁର॑ସି
ପ୍ରା॒ଣୋ (୨) ନାମେତ୍ୟା॑ହ ପ୍ରାଣାପା॒ନାବେ॒ବାବ॑ ରୁନ୍ଧେ॒ ଚକ୍ଷୁ॑ରସି॒ ଶ୍ରୋତ୍ର॒ଂ
ନାମେତ୍ୟା॒ହାଽଽୟୁ॑ରେ॒ବାବ॑ ରୁନ୍ଧେ ରୂ॒ପମ॑ସି॒ ବର୍ଣୋ॒ ନାମେତ୍ୟା॑ହ ପ୍ର॒ଜାମେ॒ବାବ॑ ରୁନ୍ଧ
ଋ॒ତମ॑ସି ସ॒ତ୍ୟଂ ନାମେତ୍ୟା॑ହ କ୍ଷ॒ତ୍ରମେ॒ବାବ॑ ରୁନ୍ଧେ ଭୂ॒ତମ॑ସି॒ ଭବ୍ୟ॒ଂ ନାମେତ୍ୟା॑ହ ପ॒ଶବୋ॒
ବା ଅ॒ପାମୋଷ॑ଧୀନା॒ଂ ଗର୍ଭଃ॑ ପ॒ଶୂନେ॒ବା (୩) ଽବ॑ ରୁନ୍ଧ ଏ॒ତାବ॒ଦ୍ୱୈ ପୁରୁ॑ଷଂ
ପ॒ରିତ॒ସ୍ତଦେ॒ବାବ॑ ରୁନ୍ଧ ଋ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା॒ ବ୍ୟୋ॑ମନ॒ ଇତ୍ୟା॑ହେ॒ୟଂ ବା ଋ॒ତସ୍ୟ॒
ବ୍ୟୋ॑ମେ॒ମାମେ॒ବାଭି ଜ॑ୟତ୍ୟୃ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା॒ ବିଭୂ॑ମନ॒ ଇତ୍ୟା॑ହା॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷ॒ଂ ବା ଋ॒ତସ୍ୟ॒
ବିଭୂ॑ମା॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷମେ॒ବାଭି ଜ॑ୟତ୍ୟୃ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା॒ ବିଧର୍ମ॑ଣ॒ ଇତ୍ୟା॑ହ॒ ଦ୍ୟୌର୍ବା॑ ଋ॒ତସ୍ୟ॒ ବିଧର୍ମ॒
ଦିବ॑ମେ॒ବାଭି ଜ॑ୟତ୍ୟୃ॒ତସ୍ୟ॑ (୪) ତ୍ୱା ସ॒ତ୍ୟାୟେତ୍ୟା॑ହ॒ ଦିଶୋ॒ ବା ଋ॒ତସ୍ୟ॑ ସ॒ତ୍ୟଂ ଦିଶ॑

Not For Commercial Use

ଏ॒ବାଭି ଜ॑ୟତ୍ୟୃ॒ତସ୍ୟ॑ ତ୍ୱା॒ ଜ୍ୟୋତି॑ଷ॒ ଇତ୍ୟା॑ହ ସୁବ॒ର୍ଗୋ ବୈ ଲୋ॒କ ଋ॒ତସ୍ୟ॒ ଜ୍ୟୋତିଃ॑

ସୁ॒ବ॒ର୍ଗମେ॒ବ ଲୋ॒କମ॒ଭି ଜ॑ୟତ୍ୟେ॒ତାବ॑ନ୍ତୋ॒ ବୈ ଦେ॑ବଲୋ॒କାସ୍ତାନେ॒ବାଭି ଜ॑ୟତି॒ ଦଶ॒ ସଂ

ପ॑ଦ୍ୟନ୍ତେ॒ ଦଶା॑କ୍ଷରା ବି॒ରାଡନ୍ନ॑ଂ ବି॒ରାଡ୍ ବି॒ରାଜ୍ୟେ॒ବାନ୍ନାଦ୍ୟେ॒ ପ୍ରତି॑ ତିଷ୍ଠତି (୫)॥

(ବ୍ୟୋ॑ମନ ଋ॒ତସ୍ୟ॑ ପ୍ରା॒ଣଃ ପ୍ର॒ଶୂନେ॒ବ ବିଧ॑ର୍ମ॒ ଦିବ॑ମେ॒ବାଭି ଜ॑ୟତ୍ୟୃ॒ତସ୍ୟ॒ ଷଟ୍-ଚ॑ତ୍ୱାରିꣳଶଚ୍ଚ) ॥୩।୩।୫॥

(ଗବାମୟନିକା ପରଃ ସଂଜ୍ଞକା ଅତିଗ୍ରାହ୍ୟାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଦେ॒ବା ବୈ ୟଦ୍ୟ॒ଜ୍ଞେନ॒ ନାବାରୁ॑ନ୍ଧତ॒ ତତ୍-ପରୈ॒ରବା॑ରୁନ୍ଧତ॒ ତତ୍-ପରା॑ଣାଂ ପର॒ତ୍ୱଂ

ୟତ୍-ପରେ॑ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ॒ ୟଦେ॒ବ ୟ॒ଜ୍ଞେନ॒ ନାବ॑ରୁନ୍ଧେ ତସ୍ୟାବ॑ରୁଦ୍ଧ୍ୟୈ॒ ୟଂ ପ୍ର॑ଥ॒ମଂ

ଗୃ॒ହ୍ଣାତୀ॒ମମେ॒ବ ତେନ॑ ଲୋ॒କମ॒ଭି ଜ॑ୟତି॒ ୟଂ ଦ୍ୱି॒ତୀୟ॑ମ॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷଂ॒ ତେନ॒ ୟଂ

ତୃ॒ତୀୟ॑ମ॒ମୁମେ॒ବ ତେନ॑ ଲୋ॒କମ॒ଭି ଜ॑ୟତି॒ ୟଦେ॒ ତେ ଗୃ॒ହ୍ୟନ୍ତ॑ ଏ॒ଷାଂ

ଲୋ॒କାନା॑ମ॒ଭିଜି॑ତ୍ୟା॒ (୧) ଉତ୍ତ॑ରେ॒ଷ୍ୱହଃ॑ ସ୍ୱ॒ମୁତୋ॒ଽର୍ବାଞ୍ଚୋ॑ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେଽଭି॒ଜିତ୍ୟୈ॒ବେମାଁଲ୍ଲୋ॒କାନ୍

ପୁନ॑ରି॒ମଂ ଲୋ॒କଂ ପ୍ର॒ତ୍ୟବ॑ରୋହନ୍ତି॒ ୟତ୍-ପୂର୍ବେ॒ଷ୍ୱହଃ॑ ସ୍ୱି॒ତଃ ପରା॑ଞ୍ଚୋ ଗୃ॒ହ୍ୟନ୍ତେ॒ ତସ୍ମା॑ଦି॒ତଃ

ପରା॑ଞ୍ଚ ଇ॒ମେ ଲୋ॒କା ୟଦୁତ୍ତ॑ରେ॒ଷ୍ୱହଃ॑ସ୍ୱ॒ମୁତୋ॒ଽର୍ବାଞ୍ଚୋ॑ ଗୃ॒ହ୍ୟନ୍ତେ॒ ତସ୍ମା॑ଦ॒ମୁତୋ॒ଽର୍ବାଞ୍ଚ॑

ଇ॒ମେ ଲୋ॒କାସ୍ତସ୍ମା॒ଦ୍ୟାତ॑ୟାମ୍ନୋ ଲୋ॒କାନ୍ ମ॑ନୁଷ୍ୟା॑ ଉପ॑ ଜୀବନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବା॒ଦିନୋ॑ ବଦନ୍ତି॒

କସ୍ମା॑ତ୍ ସ॒ତ୍ୟାଦ॒ଦ୍-ଭ୍ୟ ଓଷ॑ଧୟ॒ଃ ସଂ ଭ॑ବ॒ନ୍ତ୍ୟୋଷ॑ଧୟୋ (୨) ମନୁ॒ଷ୍ୟା॑ଣା॒ମନ୍ନ॑ଂ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିଂ

ପ୍ର॒ଜା ଅନୁ॒ ପ୍ର ଜା॑ୟନ୍ତ॒ ଇତି॒ ପରା॒ନନ୍ୱିତି॑ ବ୍ରୂୟା॒ଦ୍ୟଦ୍ ଗୃ॒ହ୍ଣାତ୍ୟ॒ଦ୍-ଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱୌଷ॑ଧୀଭ୍ୟୋ

ଗୃହ୍ଣାମୀତି॒ ତସ୍ମା॑ଦ॒ଦ୍-ଭ୍ୟ ଓଷ॑ଧୟଃ॒ ସଂ ଭ॑ବନ୍ତି॒ ୟଦ୍-ଗୃ॒ହ୍ଣାତ୍ୟୋଷ॑ଧୀଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ପ୍ର॒ଜାଭ୍ୟୋ॑

ଗୃହ୍ଣାମୀତି॒ ତସ୍ମା॒ଦୋଷ॑ଧୟୋ ମନୁଷ୍ୟା॑ଣା॒ମନ୍ନ॒ଂ ୟଦ୍-ଗୃ॒ହ୍ଣାତି॑ ପ୍ର॒ଜାଭ୍ୟ॑ସ୍ତ୍ୱା ପ୍ର॒ଜାପ॑ତୟେ

ଗୃହ୍ଣାମୀତି॒ ତସ୍ମା॑ତ୍ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିଂ ପ୍ର॒ଜା ଅନୁ॒ ପ୍ର ଜା॑ୟନ୍ତେ (୩)॥

(ଅ॒ଭିଜି॑ତ୍ୟୈ॒ ଭବ॒ନ୍ତ୍ୟୋଷ॑ଧୟୋ॒ଽଷ୍ଟା ଚ॑ତ୍ୱାରିꣳଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୩। ୬॥**

Not For Commercial Use

(ସୋମାଙ୍ଗାଶ୍ରାବଣାଦିମନ୍ତ୍ରବିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିର୍ଦେ॒ବାସୁ॒ରାନ॑ସୃଜତ॒ ତଦନୁ॑ ଯ॒ଜ୍ଞୋଽସୃଜ୍ୟତ ଯ॒ଜ୍ଞଂ ଛନ୍ଦା॒ଂସି॒ ତେ ବିଷ୍ୱ॑ଞ୍ଚୋ॒

ବ୍ୟ॑କ୍ରା॒ମ॒ନ୍-ସୋଽସୁ॑ରା॒ନନୁ॑ ଯ॒ଜ୍ଞୋଽପା॑କ୍ରାମଦ୍ୟ॒ଜ୍ଞଂ ଛନ୍ଦା॒ଂସି॒ ତେ ଦେ॒ବା ଅ॑ମନ୍ୟନ୍ତା॒ମୀ ବା

ଇ॒ଦମ॑ଭୂ॒ବ॒ନ୍ ଯଦ୍ୱ॒ୟଂ ସ୍ମ ଇତି॒ ତେ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତି॒ମୁପା॑ଧାବ॒ନ୍-ସୋ॑ଽବ୍ରବୀତ୍-ପ୍ର॒ଜାପ॑ତି॒ଶ୍ଛନ୍ଦ॑ସାଂ

ବୀ॒ର୍ୟ॑ମା॒ଦାୟ॒ ତଦ୍ୱଃ ପ୍ର ଦା॑ସ୍ୟା॒ମୀତି॒ ସ ଛନ୍ଦ॑ସାଂ ବୀ॒ର୍ୟ॑ (୧) ମା॒ଦାୟ॒ ତଦେ॑ଭ୍ୟଃ

ପ୍ରାୟ॑ଚ୍ଛ॒ତ୍ତଦନୁ॒ ଛନ୍ଦା॒ଂସ୍ୟପା॑କ୍ରା॒ମ॒ନ୍ ଛନ୍ଦା॒ଂସି ଯ॒ଜ୍ଞସ୍ତତୋ॑ ଦେ॒ବା ଅଭ॑ବ॒ନ୍ ପରାସୁ॑ରା॒ ଯ

ଏ॒ବଂ ଛନ୍ଦ॑ସାଂ ବୀ॒ର୍ୟଂ॑ ବେଦାଽଽ ଶ୍ରା॑ବ॒ୟାସ୍ତୁ ଶ୍ରୌ॒ଷ॒ଡ୍ୟଜ॒ ଯେ ଯଜା॑ମହେ ବଷଟ୍-କା॒ରୋ

ଭବ॑ତ୍ୟା॒ତ୍ମନା॒ ପରା॑ଽସ୍ୟ॒ ଭ୍ରାତୃ॑ବ୍ୟୋ ଭବତି ବ୍ରହ୍ମବା॒ଦିନୋ॑ ବଦନ୍ତି॒ କସ୍ମୈ॒ କମ॑ଧ୍ୱ॒ର୍ୟୁରା

ଶ୍ରା॑ବ॒ୟ॒ତୀତି॒ ଛନ୍ଦ॑ସାଂ ବୀ॒ର୍ୟା॑ୟେତି॑ ବ୍ରୂୟାଦେ॒ତଦ୍ୱୈ (୨) ଛନ୍ଦ॑ସାଂ ବୀ॒ର୍ୟ॑ମା ଶ୍ରା॑ବ॒ୟାସ୍ତୁ

ଶ୍ରୌ॒ଷ॒ଡ୍ୟଜ॒ ଯେ ଯଜା॑ମହେ ବଷଟ୍-କା॒ରୋ ଯ ଏ॒ବଂ ବେଦ॒ ସବୀ॑ର୍ୟୈରେ॒ବ

ଛନ୍ଦୋ॑ଭିରର୍ଚତି॒ ଯତ୍ କିଂ ଚାର୍ଚ॑ତି॒ ଯଦିନ୍ଦ୍ରୋ॑ ବୃ॒ତ୍ରମହ॑ନ୍ନମେ॒ଧ୍ୟଂ ତଦ୍ୟଦ୍ୟତୀ॑ନ॒ପାବ॑ପଦମେ॒ଧ୍ୟଂ

ତଦଥ॒ କସ୍ମା॑ଦୈ॒ନ୍ଦ୍ରୋ ଯ॒ଜ୍ଞ ଆ ସଂସ୍ଥା॑ତୋ॒ରିତ୍ୟା॑ହୁରି॒ନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ॒ ବା ଏ॒ଷା ଯ॒ଜ୍ଞିୟା॑

ତ॒ନୂର୍ୟଦ୍ୟ॒ଜ୍ଞସ୍ତାମେ॒ବ ତଦ୍ୟ॑ଜନ୍ତି॒ ଯ ଏ॒ବଂ ବେଦୋପୈ॑ନଂ ଯ॒ଜ୍ଞୋ ନ॑ମତି (୩) ॥

(ଛନ୍ଦ॑ସାଂ ବୀ॒ର୍ୟଂ॑ ବା ଏ॒ବ ତଦ॒ଷ୍ଟୌ ଚ॑) **॥ ୩। ୩। ୭॥**

(ଅବଭୃଥାଙ୍ଗବେଦିଦାହାଦିମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଆ॒ୟୁର୍ଦା ଅ॑ଗ୍ନେ ହ॒ବିଷୋ॑ ଜୁଷା॒ଣୋ ଘୃତପ୍ର॑ତୀକୋ ଘୃତଯୋ॑ନିରେଧି ।

ଘୃତଂ ପୀ॒ତ୍ୱା ମଧୁ॒ ଚାରୁ॒ ଗବ୍ୟ॑ ପି॒ତେବ॑ ପୁ॒ତ୍ରମ॒ଭି ର॑କ୍ଷତାଦି॒ମମ୍ ॥

ଆ ବୃ॑ଶ୍ଚ୍ୟତେ॒ ବା ଏ॒ତଦ୍ୟଜ॑ମାନୋ॒ଽଗ୍ନିଭ୍ୟା॒ଂ ଯଦେ॑ନୟୋଃ ଶୃତଂ॒ କୃତ୍ୟାଥା॒ନ୍ୟତ୍ରା॑ବ

ଭୃଥମ॒ବୈତ୍ୟା॑ୟୁ॒ର୍ଦା ଅ॑ଗ୍ନେ ହ॒ବିଷୋ॑ ଜୁଷା॒ଣ ଇତ୍ୟ॑ବଭୃଥମ॑ବୈ॒ଷ୍ୟଞ୍ଜୁ॑ହୁୟା॒ଦାହୁ॑ତ୍ୟୈ॒ବୈନୌ॑

ଶମୟତି ନାଽଽର୍ତିମାର୍ଚ୍ଛତି ଯଜମାନୋ ଯତ୍ କୁସୀଦ (୧) ମପ୍ରତୀତ୍ତଂ ମୟି ଯେନ ଯମସ୍ୟ

ବ୍ଲିନା ଚରାମି ।

ଇହୈବ ସନ୍ନିରବଦୟେ ତଦେତତ୍ତଦଗ୍ନେ ଅନୃଣୋ ଭବାମି ।

ବିଶ୍ୱଲୋପ ବିଶ୍ୱଦାବସ୍ୟ ତ୍ୱା ସଞ୍ଜୁହୋମ୍ୟଗ୍ଧାଦେକୋଽହୁତାଦେକଃ ସମସନାଦେକଃ ।

ତେ ନଃ କୃଣ୍ୱନ୍ତୁ ଭେଷଜଂ ସଦଃ ସହୋ ବରେଣ୍ୟମ୍ ॥

ଅୟଂ ନୋ ନଭସା ପୁରଃ ସଂସ୍ଫାନୋ ଅଭି ରକ୍ଷତୁ ।

ଗୃହାଣାମସମର୍ତ୍ୟୈ ବହବୋ ନୋ ଗୃହା ଅସନ୍ ॥

ସ ତ୍ୱଂ ନୋ (୨) ନଭସସ୍ପତ ଊର୍ଜଂ ନୋ ଧେହି ଭଦ୍ରୟା ।

ପୁନର୍ନୋ ନଷ୍ଟମା କୃଧି ପୁନର୍ନୋ ରୟିମା କୃଧି ॥

ଦେବ ସଂସ୍ଫାନ ସହସ୍ରପୋଷସ୍ୟେଶିଷେ ସ ନୋ ରାସ୍ୱାଜ୍ୟାନିଂ ରାୟସ୍ପୋଷଂ

ସୁବୀର୍ୟଂ ସଂବତ୍ସରୀଣାଂ ସ୍ୱସ୍ତିମ୍ ॥

ଅଗ୍ନିର୍ବାବ ଯମ ଇୟଂ ଯମୀ କୁସୀଦଂ ବା ଏତଦ୍ୟମସ୍ୟ ଯଜମାନ ଆ ଦତ୍ତେ

ଯଦୋଷଧୀଭିର୍ବେଦିଂ ସ୍ତୃଣାତି ଯଦନୁପୌଷ୍ୟ ପ୍ରୟାୟାଦ୍ ଗ୍ରୀବବଦ୍ଧମେନ (୩)

ମମୁଷ୍ମିଁଲ୍ଲୋକେ ନେନୀୟେରନ୍ ଯତ୍-କୁସୀଦମପ୍ରତୀତ୍ତଂ ମୟୀତ୍ୟୁପୌଷତୀହୈବ ସନ୍ ଯମଂ

କୁସୀଦଂ ନିରବଦାୟାନୃଣଃ ସୁବର୍ଗଂ ଲୋକମେତି ଯଦି ମିଶ୍ରମିବ ଚରେଦଞ୍ଜଲିନା ସକ୍ତୂନ୍

ପ୍ରଦାବ୍ୟେ ଜୁହୁୟାଦେଷ ବା ଅଗ୍ନିର୍ବୈଶ୍ୱାନରୋ ଯତ୍-ପ୍ରଦାବ୍ୟଃ ସ ଏବୈନଂ ସ୍ୱଦୟତ୍ୟହ୍ନାଂ

ବିଧାନ୍ୟାମେକାଷ୍ଟକାୟାମପୂପଂ ଚତୁଃ ଶରାବଂ ପକ୍ତ୍ୱା ପ୍ରାତରେତେନ କକ୍ଷମୁପୌଷେଦ୍ୟଦି

(୪) ଦହତି ପୁଣ୍ୟସମଂ ଭବତି ଯଦି ନ ଦହତି ପାପସମମେତେନ ହ ସ୍ମ ବା ଋଷୟଃ ପୁରା

ବିଜ୍ଞାନେନ ଦୀର୍ଘସତ୍ତ୍ରମୁପ ଯନ୍ତି ଯୋ ବା ଉପଦ୍ରଷ୍ଟାରମୁପଶ୍ରୋତାରମନୁଖ୍ୟାତାରଂ ବିଦ୍ୱାନ୍

ଯଜଂତେ ସମ୍ମୁଷ୍ମିଁଲ୍ଲୋକ ଇଂଷ୍ଟାପୂର୍ତେନଂ ଗଚ୍ଛତେଽଗ୍ନିର୍ବା ଉଂପଦ୍ରଷ୍ଟା ବାୟୁରୁଂପ

ଶ୍ରୋତାଽଽଦିତ୍ୟୋଂଽନୁ ଖ୍ୟାତା ତାନ୍ ୟ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଯଜଂତେ ସମ୍ମୁଷ୍ମିଁଲ୍ଲୋକ

ଇଂଷ୍ଟାପୂର୍ତେନଂ ଗଚ୍ଛତେଽୟଂ ନୋ ନଭଂସା ପୁର (୫) ଇତ୍ୟାଂହାଗ୍ନିର୍ବୈ ନଭଂସା ପୁରୋଂଽଗ୍ନିମେବ

ତଦାଂହୈତନ୍ନେ ଗୋପାୟେତି ସ ତ୍ୱଂ ନୋ ନଭସସ୍ପତ ଇତ୍ୟାଂହ ବାୟୁର୍ବୈ

ନଭଂସସ୍ପତିର୍ବାୟୁମେବ ତଦାଂହୈତନ୍ନେ ଗୋପାୟେତି ଦେବ ସଂସ୍କାନେତ୍ୟାଂହାସୌ ବା

ଆଂଦିତ୍ୟୋ ଦେବଃ ସଂସ୍କାନ ଆଦିତ୍ୟମେବ ତଦାଂହୈତନ୍ନେ ଗୋପାୟେତି (୬)॥

(କୁସୀଦଂ ତ୍ୱଂ ନ ଏନମୋକ୍ଷେଦ୍ୟଦି ପୁର ଆଂଦିତ୍ୟମେବ ତଦାଂହୈତନ୍ନେ ଗୋପାୟେତି) **॥ ୩। ୩। ୮॥**

(ଜୀର୍ଣ୍ଣବୃଷଭାଲମ୍ଭଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଏତଂ ଯୁବାଂନଂ ପରି ବୋ ଦଦାମି ତେନ କ୍ରୀଡଂନ୍ତୀଶ୍ଚରତ ପ୍ରିୟେଣଂ ।

ମା ନଃ ଶାପ୍ତ ଜନୁଷାଂ ସୁଭାଗା ରାୟସ୍ପୋଷେଣ ସମିଷା ମଂଦେମ ॥

ନମୋଂ ମହିମ୍ନ ଉତ ଚକ୍ଷୁଂଷେ ତେ ମରୁଂତାଂ ପିତସ୍ତଦହଂ ଗୃଂଣାମି ।

ଅନୁଂ ମନ୍ୟସ୍ୱ ସୁୟଜାଂ ଯଜାମ ଜୁଷ୍ଟଂ ଦେବାନାଂମିଦମଂସ୍ତୁ ହବ୍ୟମ୍ ॥

ଦେବାନାଂମେଷ ଉଂପନାହ ଆଂସୀଦପାଂ ଗର୍ଭ ଓଷଂଧୀଷୁ ନ୍ୟଂକ୍ତଃ ।

ସୋମଂସ୍ୟ ଦ୍ରପ୍ସମଂବୃଣୀତ ପୂଷା (୧) ବୃହନ୍ନଦ୍ରିରଭବତ୍ତଦେଂଷାମ୍ ॥

ପିତା ବସ୍ତାନାଂ ପତିରଘ୍ନିୟାନାମଥୋଂ ପିତା ମଂହତାଂ ଗର୍ଗଂରାଣାମ୍ ।

ବସ୍ତୋ ଜରାୟୁଂ ପ୍ରତିଧୁକ୍ ପୀୟୂଷଂ ଆମିକ୍ଷା ମସ୍ତୁଂ ଘୃତମସ୍ୟ ରେତଃ ॥

ତ୍ୱାଂ ଗାବୋଂଽବୃଣତ ରାଜ୍ୟାୟ ତ୍ୱାଂ ହଂବନ୍ତ ମରୁତଃ ସ୍ୱର୍କାଃ ।

ବର୍ଷ୍ମନ୍ କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟଂ କକୁଭିଂ ଶିଶ୍ରିୟାଣସ୍ତତୋଂ ନ ଉଗ୍ରୋ ବି ଭଂଜା ବସୂଂନି ॥

Not For Commercial Use

ବୃଦ୍ଧେନ ବା ଏଷ ପଶୁନା ୟଜତେ ୟସ୍ୟୈତାନି ନ କ୍ରିୟନ୍ତେ ଏଷ ହ ଵୈ ସମୃଦ୍ଧେନ ୟଜତେ ୟସ୍ୟୈତାନି କ୍ରିୟନ୍ତେ (୨)॥ (ପୂଷା କ୍ରିୟନ୍ତ ଏଷୋଽଷ୍ଟୌ ଚ) ॥ ୩। ୩। ୯॥

(ପାଶୁକଗର୍ଭପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ସୂର୍ୟୋ ଦେବୋ ଦିବିଷଦ୍-ଭ୍ୟୋ ଧାତା କ୍ଷତ୍ରାୟ ଵାୟୁଃ ପ୍ରଜାଭ୍ୟଃ ।

ବୃହସ୍ପତିସ୍ତ୍ୱା ପ୍ରଜାପତୟେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀଂ ଜୁହୋତୁ ॥

ୟସ୍ୟାସ୍ତେ ହରିତୋ ଗର୍ଭୋଽଥୋ ୟୋନିର୍ହିରଣ୍ୟୟୀ ।

ଅଙ୍ଗାନ୍ୟହ୍ରୁତା ୟସ୍ୟୈ ତାଂ ଦେବୈଃ ସମଜୀଗମମ୍ ॥

ଆ ଵର୍ତନ ଵର୍ତୟ ନି ନିଵର୍ତନ ଵର୍ତୟେନ୍ଦ୍ର ନର୍ଦବୁଦ ।

ଭୂମ୍ୟାଶ୍ଚତସ୍ରଃ ପ୍ରଦିଶସ୍ତାଭିରା ଵର୍ତୟା ପୁନଃ ॥

ବି ତେ ଭିନଦ୍ମି ତକରୀଂ ବି ୟୋନିଂ ବି ଗଵୀନ୍ୟୌ ।

ବି (୧) ମାତରଂ ଚ ପୁତ୍ରଂ ଚ ବି ଗର୍ଭଂ ଚ ଜରାୟୁ ଚ । ବହିସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ବାଲିତି ।

ଉରୁଦ୍ରପ୍ସୋ ଵିଶ୍ୱରୂପ ଇନ୍ଦୁଃ ପଵମାନୋ ଧୀର ଆନଞ୍ଜ ଗର୍ଭମ୍ ॥

ଏକପଦୀ ଦ୍ୱିପଦୀ ତ୍ରିପଦୀ ଚତୁଷ୍ପଦୀ ପଞ୍ଚପଦୀ ଷଟ୍-ପଦୀ ସପ୍ତପଦ୍ୟଷ୍ଟାପଦୀ ଭୁଵନାଽନୁ ପ୍ରଥତାଂ ସ୍ୱାହା ।

ମହୀ ଦ୍ୟୌଃ ପୃଥିଵୀ ଚ ନ ଇମଂ ୟଜ୍ଞଂ ମିମିକ୍ଷତାମ୍ । ପିପୃତାଂ ନୋ ଭରୀମଭିଃ (୨)॥

(ଗଵୀନ୍ୟୌ ବି ଚତୁଶ୍ଚତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) ॥ ୩। ୩। ୧୦॥

(ୟାଜ୍ୟାପୁରୋଽନୁଵାକ୍ୟାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଇଦଂ ଵାମାସ୍ୟେ ହଵିଃ ପ୍ରିୟମିନ୍ଦ୍ରାବୃହସ୍ପତୀ । ଉକ୍-ଥଂ ମଦଶ୍ଚ ଶସ୍ୟତେ ॥

ଅୟଂ ଵାଂ ପରିଷିଚ୍ୟତେ ସୋମ ଇନ୍ଦ୍ରାବୃହସ୍ପତୀ । ଚାରୁର୍ମଦାୟ ପୀତୟେ ॥

Not For Commercial Use

ଅ॒ସ୍ମେ ଇ॑ନ୍ଦ୍ରାବୃହସ୍ପତୀ ର॒ୟିଂ ଧ॑ତ୍ତଂ ଶତ॒ଗ୍ୱିନ॑ମ୍ । ଅଶ୍ୱା॑ବନ୍ତଂ ସହ॒ସ୍ରିଣ॑ମ୍ ॥

ବୃହ॒ସ୍ପତି॑ର୍ନଃ॒ ପରି॑ ପାତୁ ପ॒ଶ୍ଚାଦୁ॒ତୋତ୍ତ॑ରସ୍ମା॒ଦଧ॑ରାଦଘା॒ୟୋଃ ।

ଇନ୍ଦ୍ର॑ଃ ପୁ॒ରସ୍ତା॑ଦୁ॒ତ ମ॑ଧ୍ୟ॒ତୋ ନ॒ଃ ସଖା॒ ସଖି॑ଭ୍ୟୋ॒ ବରି॑ବଃ କୃଣୋତୁ ॥

ବି ତେ॒ ବିଷ୍ୱ॒ଗ୍ୱାତ॑ଜୂତାସୋ ଅଗ୍ନେ॒ ଭାମା॑ସଃ (୧) ଶୁଚେ॒ ଶୁଚ॑ୟଶ୍ଚରନ୍ତି ।

ତୁ॒ବି॒ମ୍ର॒କ୍ଷାସୋ॑ ଦି॒ବ୍ୟା ନବ॑ଗ୍ୱା ବନା॑ ବନନ୍ତି ଧୃଷ॒ତା ରୁ॒ଜନ୍ତ॑ଃ ॥

ତ୍ୱାମ॑ଗ୍ନେ॒ ମାନୁ॑ଷୀରୀଡତେ॒ ବିଶୋ॑ ହୋତ୍ରା॒ବିଦ॒ଂ ବିବି॑ଚିଂ ରତ୍ନ॒ଧାତ॑ମମ୍ ।

ଗୁହା॒ ସନ୍ତ॑ଂ ସୁଭଗବି॒ଶ୍ୱଦ॑ର୍ଶତଂ ତୁବିଷ୍ମ॒ଣସଂ॑ ସୁ॒ୟଜ॑ଂ ଘୃତ॒ଶ୍ରିୟ॑ମ୍ ॥

ଧା॒ତା ଦ॑ଦାତୁ ନୋ ର॒ୟିମୀଶା॑ନୋ॒ ଜଗ॑ତ॒ସ୍ପତି॑ଃ । ସ ନ॑ଃ ପୂ॒ର୍ଣେ ନ॑ ବାବନତ୍ ॥

ଧା॒ତା ପ୍ର॒ଜାୟା॑ ଉ॒ତ ରା॒ୟ ଈ॑ଶେ ଧା॒ତେଦଂ ବିଶ୍ୱ॒ଂ ଭୁବ॑ନଂ ଜଜାନ ।

ଧା॒ତା ପୁ॒ତ୍ରଂ ୟଜ॑ମାନାୟ॒ ଦାତା॒ (୨) ତସ୍ମା॑ ଉ ହ॒ବ୍ୟଂ ଘୃ॒ତବ॑ଦ୍ୱିଧେମ ॥

ଧା॒ତା ଦ॑ଦାତୁ ନୋ ର॒ୟିଂ ପ୍ରାଚୀ॑ଂ ଜୀ॒ବାତୁ॒ମକ୍ଷି॑ତାମ୍ ।

ବ॒ୟଂ ଦେ॒ବସ୍ୟ॑ ଧୀମହି ସୁ॒ମ॒ତିଂ ସ॒ତ୍ୟରା॑ଧସଃ ॥

ଧା॒ତା ଦ॑ଦାତୁ ଦା॒ଶୁଷେ॒ ବସୂ॑ନି ପ୍ର॒ଜାକା॑ମାୟ ମୀ॒ଢୁଷେ॑ ଦୁରୋ॒ଣେ ।

ତସ୍ମୈ॑ ଦେ॒ବା ଅ॒ମୃତା॒ଃ ସଂ ବ୍ୟ॑ୟନ୍ତା॒ଂ ବିଶ୍ୱେ॑ ଦେ॒ବାସୋ॒ ଅଦି॑ତିଃ ସ॒ଜୋଷା॑ଃ ॥

ଅନୁ॑ ନୋ॒ଽଦ୍ୟାନୁ॑ମତିର୍ୟ॒ଜ୍ଞଂ ଦେ॒ବେଷୁ॑ ମନ୍ୟତାମ୍ ।

ଅ॒ଗ୍ନିଶ୍ଚ॑ ହବ୍ୟ॒ବାହ॑ନୋ॒ ଭବ॑ତାଂ ଦା॒ଶୁଷେ॒ ମୟ॑ଃ ॥

ଅନ୍ୱିଦ॑ନୁମତେ॒ ତ୍ୱଂ (୩) ମନ୍ୟା॑ସୈ॒ ଶଂ ଚ॑ ନଃ କୃଧି ।

କ୍ରତ୍ୱେ॒ ଦକ୍ଷା॑ୟ ନୋ ହିନୁ ପ୍ର ଣ॒ ଆୟୂ॑ଂଷି ତାରିଷଃ ॥

ଅନୁ॑ ମନ୍ୟତାମନୁ॒ମନ୍ୟ॑ମାନା ପ୍ର॒ଜାବ॑ନ୍ତଂ ର॒ୟିମକ୍ଷୀ॑ୟମାଣମ୍ ।

Not For Commercial Use

ତସ୍ୟୈ ବ୍ୟଂ ହେଡ଼ସି ମାଽପି ଭୂମ ସା ନୋ ଦେବୀ ସୁହବା ଶର୍ମ ଯଚ୍ଛତୁ ॥

ଯସ୍ୟାମିଦଂ ପ୍ରଦିଶି ଯଦ୍ବିରୋଚତେଽନୁମତିଂ ପ୍ରତି ଭୂଷନ୍ତ୍ୟାୟବଃ ।

ଯସ୍ୟା ଉପସ୍ଥ ଉର୍ବନ୍ତରିକ୍ଷଂ ସା ନୋ ଦେବୀ ସୁହବା ଶର୍ମ ଯଚ୍ଛତୁ ॥ (୪)

ରାକାମହଂ ସୁହବାଂ ସୁଷ୍ଟୁତୀ ହୁବେ ଶୃଣୋତୁ ନଃ ସୁଭଗା ବୋଧତୁ ତ୍ମନା ।

ସୀବ୍ୟତ୍ୱପଃ ସୂଚ୍ୟାଽଚ୍ଛିଦ୍ୟମାନୟା ଦଦାତୁ ବୀରଂ ଶତଦାୟମୁକ୍-ଥ୍ୟମ୍ ॥

ଯାସ୍ତେ ରାକେ ସୁମତୟଃ ସୁପେଶସୋ ଯାଭିର୍ଦଦାସି ଦାଶୁଷେ ବସୂନି ।

ତାଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟ ସୁମନା ଉପାଗହି ସହସ୍ରପୋଷଂ ସୁଭଗେ ରରାଣା ॥

ସିନୀବାଲି ଯା ସୁପାଣିଃ ॥

କୁହୂମହଂ ସୁଭଗାଂ ବିଦ୍ମନାପସମସ୍ମିନ୍ ଯଜ୍ଞେ ସୁହବାଂ ଜୋହବୀମି ।

ସା ନୋ ଦଦାତୁ ଶ୍ରବଣଂ ପିତୃଣାଂ ତସ୍ୟାସ୍ତେ ଦେବି ହବିଷା ବିଧେମ ॥

କୁହୂର୍ଦେବାନାମମୃତସ୍ୟ ପତ୍ନୀ ହବ୍ୟା ନୋ ଅସ୍ୟ ହବିଷଶ୍ଚିକେତୁ ।

ସଂ ଦାଶୁଷେ କିରତୁ ଭୂରି ବାମଂ ରାୟସ୍ପୋଷଂ ଚିକିତୁଷେ ଦଧାତୁ (୫)॥

(ଭାମାସୋ ଦାତା ଉମନ୍ତରିକ୍ଷଂ ସା ନୋ ଦେବୀ ସୁହବା ଶର୍ମ ଯଚ୍ଛତୁ ଶ୍ରବଣଂ ଚତୁର୍ବିଂଶତିଶ୍ଚ)॥୩।୩।୧୧॥

=|| 0 ||=

(ଅଗ୍ନେ ତେଜସ୍ୱିନ୍ନାୟୁର୍ବସ୍ୟବସ୍ତେଽତଦ୍ୱା ଅପାଂ ନାମଧେୟଂ ବାୟୁରସି ପ୍ରାଣୋ ନାମଦେବା ବୈ ଯଦ୍ୟଜ୍ଞେନ ପ୍ରଜାପତିର୍ଦେବାସୁରାନାୟୁର୍ଦା ଏତଂ ଯୁବାନଂସୂର୍ଯୋ ଦେବ ଇଦଂ ବାମେକାଦଶ ॥ ୧୧॥)

(ଅଗ୍ନେ ତେଜସ୍ୱିନ୍ନାୟୁରସି ଛନ୍ଦସାଂ ବୀର୍ଯଂ ମାତରଂ ଚ ଷଟ୍-ତ୍ରିଂଶତ୍ ॥ ୩୬॥)

(ଅଗ୍ନେ ତେଜସ୍ୱିନ୍ ଚିକିତୁଷେ ଦଧାତୁ ॥)

॥ ହରିଃ ଓଁ ॥

ଇତି କୃଷ୍ଣଯଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟସଂହିତାୟାଂ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ତୃତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥ ୩ ॥

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

|| ଅଥ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ଚତୁର୍ଥଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

| ଇଷ୍ଟିହୋମାଭିଧାନମ୍ |

(ବଶାଗର୍ଭଦର୍ଶନନିମିତ୍ତକହୋମବିଧିଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ବି ବା ଏ॒ତସ୍ୟ॑ ଯ॒ଜ୍ଞ ଋ॑ଧ୍ୟତେ॒ ଯସ୍ୟ॑ ହ॒ବିର॑ତି॒ରିଚ୍ୟ॑ତେ॒ ସୂର୍ୟୋ॑ ଦେ॒ବୋ ଦି॑ବି॒ଷଦ୍-ଭ୍ୟ॒

ଇତ୍ୟା॑ହ॒ ବୃହ॒ସ୍ପତି॑ନା ଚୈ॒ବାସ୍ୟ॑ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିନା ଚ ଯ॒ଜ୍ଞସ୍ୟ॒ ବ୍ୟୃ॑ଦ୍ଧ॒ମପି॑ ବପତି॒ ରକ୍ଷା॑ଂସି॒ ବା

ଏ॒ତତ୍-ପ॒ଶୁଂ ସ॑ଚନ୍ତେ॒ ଯଦେ॑କଦେବ॒ତ୍ୟ॑ ଆଲ॑ବ୍ଧୋ॒ ଭୂୟା॒ନ୍ ଭବ॑ତି॒ ଯସ୍ୟା॑ସ୍ତେ॒ ହରି॑ତୋ॒

ଗର୍ଭ॒ ଇତ୍ୟା॑ହ ଦେବ॒ତ୍ରୈବୈନା॑ଂ ଗମୟତି॒ ରକ୍ଷ॑ସା॒ମପ॑ହତ୍ୟା॒ ଆ ବ॑ର୍ତନ ବର୍ତ॒ୟେତ୍ୟା॑ହ॒ (୧)

ବ୍ରହ୍ମ॑ଣୈ॒ବୈନ॒ମା ବ॑ର୍ତୟତି॒ ବି ତେ॑ ଭିନଦ୍ମି ତକ॒ରୀମିତ୍ୟା॑ହ ଯଥା ଯ॒ଜୁରେ॒ବୈତଦ୍ଦୁ॑ରୁ॒ଦ୍ରପ୍ସୋ

ବି॒ଶ୍ୱରୂ॑ପ॒ ଇନ୍ଦୁରିତ୍ୟା॑ହ ପ୍ର॒ଜା ବୈ ପ॒ଶବ॒ ଇନ୍ଦୁଃ॑ ପ୍ର॒ଜୟୈ॒ବୈନ॑ଂ ପ॒ଶୁଭିଃ॒ ସମ॑ର୍ଧୟତି॒ ଦିବ॒ଂ

ବୈ ଯ॒ଜ୍ଞସ୍ୟ॒ ବ୍ୟୃ॑ଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତି ପୃ॒ଥି॒ବୀମତି॑ରିକ୍ତ॒ଂ ତଦ୍ୟନ୍ନ ଶ॒ମୟେ॒ଦାର୍ତି॒ମାର୍ଛେ॒ଦ୍ୟଜ॑ମାନୋ

ମ॒ହୀ ଦ୍ୟୌଃ ପୃ॑ଥି॒ବୀ ଚ॑ ନ॒ ଇତ୍ୟା॑ (୨) ଽହ॒ ଦ୍ୟାବା॑ପୃଥି॒ବୀଭ୍ୟା॑ମେ॒ବ ଯ॒ଜ୍ଞସ୍ୟ॒ ବ୍ୟୃ॑ଦ୍ଧ॒ଂ

ଚାତି॑ରିକ୍ତଂ ଚ ଶମୟତି॒ ନାଽଽର୍ତି॒ମାର୍ଛ॑ତି॒ ଯଜ॑ମାନୋ॒ ଭସ୍ମ॑ନା॒ଽଭି ସମୂ॑ହତି ସ୍ୱ॒ଗାକୃ॑ତ୍ୟା॒

ଅଥୋ॑ ଅ॒ନୟୋ॒ର୍ବା ଏ॒ଷ ଗର୍ଭୋ॒ଽନୟୋ॑ରେ॒ବୈନ॑ଂ ଦଧାତି॒ ଯଦ॑ବ॒ଦ୍ୟେଦତି॒

ତଦ୍ରେ॑ଚୟେ॒ଦ୍ୟନ୍ନାବ॒ଦ୍ୟେତ୍ ପ॒ଶୋରାଲ॑ବ୍ଧସ୍ୟ॒ ନାବ॑ ଦ୍ୟେତ୍ ପୁ॒ରସ୍ତା॒ନ୍ନାଭ୍ୟା॑

ଅ॒ନ୍ୟଦ॑ବ॒ଦ୍ୟେଦୁ॒ପରି॑ଷ୍ଟାଦ॒ନ୍ୟତ୍ ପୁ॒ରସ୍ତା॒ଦ୍ୱୈ ନାଭ୍ୟୈ॑ (୩) ପ୍ରା॒ଣ ଉ॒ପରି॑ଷ୍ଟାଦପା॒ନୋ

ଯାବା॑ନେ॒ବ ପ॒ଶୁସ୍ତସ୍ୟାବ॑ ଦ୍ୟତି॒ ବିଷ୍ଣ॑ବେ ଶିପିବି॒ଷ୍ଟାୟ॑ ଜୁହୋତି॒ ଯଦ୍ୱୈ ଯ॒ଜ୍ଞସ୍ୟା॑ତି॒ରିଚ୍ୟ॑ତେ॒

ଯଃ ପ॒ଶୋର୍ଭୂ॒ମା ଯା ପୁଷ୍ଟି॒ସ୍ତଦ୍ୱିଷ୍ଣୁଃ॑ ଶିପିବି॒ଷ୍ଟୋଽତି॑ରିକ୍ତ ଏ॒ବାତି॑ରିକ୍ତଂ ଦଧା॒ତ୍ୟତି॑ରିକ୍ତସ୍ୟ॒

ଶାନ୍ତ୍ୟା॑ ଅ॒ଷ୍ଟାପ୍ରୂ॑ଡ୍-ଢିର॑ଣ୍ୟ॒ଂ ଦକ୍ଷି॑ଣା॒ଽଷ୍ଟାପ॑ଦୀ॒ ହ୍ୟେ॑ଷାଽଽତ୍ମା ନ॑ବ॒ମଃ ପ॒ଶୋରାପ୍ତ୍ୟା॑

ଅନ୍ତରକୋ॒ଶ ଉ॒ଷ୍ମୀଷ୍ଣେଣାଽଽବିଁଷ୍ଟିତଂ ଭବତ୍ୟେ॒ବମିଁବ॒ ହି ପ୍ର॒ଶୁରୁ॒ଲ୍-ବଁମିବ॒ ଚର୍ମୈ॑ବ

ମା॒ଂସମି॒ବାସ୍ଥୀଁବ॒ ୟାବାଁନେ॒ବ ପ୍ର॒ଶୁସ୍ତମା॒ପ୍ତ୍ୱାଽବଁ ରୁନ୍ଧେ॒ ୟସ୍ୟୈ॒ଷା ୟ॒ଜ୍ଞେ ପ୍ରା॒ୟଁଶ୍ଚିତ୍ତିଃ କ୍ରି॒ୟତେଁ

ଇ॒ଷ୍ଟ୍ୱା ବସୀଁୟାନ୍ ଭବତି (୪)॥

(ବ॒ର୍ତ୍ତ॒ୟେତ୍ୟାଁହ ନ॒ ଇତି॒ ବୈ ନାଭ୍ୟା॒ ଉଲ୍ମ॒ମି॒ବୈକଁବିଂଶତିଶ୍ଚ) ॥ **୩। ୪। ୧॥**

(ବଶାଲମ୍ଭନମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଆ ବାଁୟୋ ଭୂଷ ଶୁଚିପା॒ ଉପଁ ନଃ ସ॒ହସ୍ରଁ ତେ ନି॒ୟୁତୋଁ ବିଶ୍ୱବାର ।

ଉପୋଁ ତେ॒ ଅନ୍ଧୋ॒ ମଦ୍ୟଁମୟାମି॒ ୟସ୍ୟଁ ଦେବ ଦଧି॒ଷେ ପୂର୍ବ॒ପେୟଁମ୍ ॥

ଆକୂଁତ୍ୟୈ ତ୍ୱା॒ କାମାଁୟ ତ୍ୱା ସ॒ମୃଧେ ତ୍ୱା କିକ୍କି॒ଟା ତେ॒ ମନଃ ପ୍ର॒ଜାପଁତୟେ॒ ସ୍ୱାହାଁ କିକ୍କି॒ଟା

ତେଁ ପ୍ରା॒ଣଂ ବା॒ୟବେ॒ ସ୍ୱାହାଁ କିକ୍କି॒ଟା ତେ॒ ଚକ୍ଷୁଃ ସୂର୍ୟାଁୟ॒ ସ୍ୱାହାଁ କିକ୍କି॒ଟା ତେ॒ ଶ୍ରୋତ୍ର॒ଂ

ଦ୍ୟାବାଁପୃଥି॒ବୀଭ୍ୟା॒ଂ ସ୍ୱାହାଁ କିକ୍କି॒ଟା ତେ॒ ବାଚ॒ଂ ସରଁସ୍ୱତ୍ୟୈ॒ ସ୍ୱାହା॒ (୧) ତ୍ୱଂ ତୁ॒ରୀୟାଁ

ବ॒ଶିନୀ ବ॒ଶାଽସି ସ॒କୃଦ୍ୟତ୍ତ୍ୱା॒ ମନଁସା॒ ଗର୍ଭ॒ ଆଽଶଁୟତ୍ ।

ବ॒ଶା ତ୍ୱଂ ବ॒ଶିନୀ ଗଚ୍ଛ ଦେ॒ବାନ୍-ସ॒ତ୍ୟାଃ ସଁନ୍ତୁ ୟଜଁମାନସ୍ୟ॒ କାମାଃ ॥

ଅ॒ଜାଽସି ରୟି॒ଷ୍ଠା ପୃଁଥି॒ବ୍ୟା॒ଂ ସୀଁଦୋ॒ର୍ଧ୍ୱାଽନ୍ତରିଁକ୍ଷ॒ମୁପଁ ତିଷ୍ଠସ୍ୱ ଦି॒ବି ତେଁ ବୃ॒ହଦ୍-ଭାଃ ।

ତନ୍ତୁଁ ତ॒ନ୍ୱନ୍ର॒ଜଁସୋ ଭା॒ନୁମନ୍ୱିଁହି॒ ଜ୍ୟୋତିଁଷ୍ମତଃ ପ॒ଥୋ ରଁକ୍ଷ ଧି॒ୟା କୃ॒ତାନ୍ ।

ଅ॒ନୁ॒ଲ୍-ବ॒ଣଂ ବଁୟତ॒ ଜୋଗୁଁବା॒ମପୋ॒ ମନୁଁର୍ଭବ ଜ॒ନୟା॒ ଦୈବ୍ୟ॒ଂ ଜନଁମ୍ ॥

ମନଁସୋ ହ॒ବିରଁସି ପ୍ର॒ଜାପଁତେ॒ର୍ବର୍ଣୋ॒ ଗାତ୍ରାଁଣାଂ ତେ ଗାତ୍ର॒ଭାଜୋଁ ଭୂୟାସ୍ମ (୨)॥

(ସରଁସ୍ୱତ୍ୟୈ॒ ସ୍ୱାହା॒ ମନୁସ୍ତ୍ୱୟୋଁଦଶ ଚ) ॥ **୩। ୪। ୨॥**

Not For Commercial Use

(କାମ୍ୟାଜାବଶାବିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଇ॒ମେ ବୈ ସ॒ହାଽଽସ୍ତା॒ଂ ତେ ବା॒ୟୁର୍ବ୍ୟ॑ବା॒ତ୍ତେ ଗର୍ଭ॑ମଦଧାତା॒ଂ ତଂ ସୋମଃ॒

ପ୍ରାଜ॑ନୟଦ॒ଗ୍ନିର॑ଗ୍ରସତ॒ ସ ଏ॒ତଂ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିରାଗ୍ନେ॒ୟମ॒ଷ୍ଟାକ॑ପାଲମପଶ୍ୟ॒ତ୍ତଂ

ନିର॑ବପ॒ତ୍ତେନୈ॒ବୈନା॑ମ॒ଗ୍ନେରଧି॒ ନିର॑କ୍ରୀଣା॒ତ୍ତସ୍ମା॒ଦପ୍ୟ॒ନ୍ୟଦେ॑ବ॒ତ୍ୟା॑ମା॒ଲଭ॑ମାନ

ଆଗ୍ନେ॒ୟମ॒ଷ୍ଟାକ॑ପାଲଂ ପୁ॒ରସ୍ତା॒ନ୍ନିର୍ବ॑ପେଦ॒ଗ୍ନେରେ॒ବୈନା॒ମଧି॑ ନି॒ଷ୍କ୍ରୀୟାଽଽଲ॑ଭତେ॒ ଯଦ୍ (୧)

ବା॒ୟୁର୍ବ୍ୟବା॒ତ୍ତସ୍ମା॑ଦ୍ୱାୟ॒ବ୍ୟା॑ ଯଦି॒ମେ ଗର୍ଭ॒ମଦ॑ଧାତା॒ଂ ତସ୍ମା॑ଦ୍ ଦ୍ୟାବାପୃଥି॒ବ୍ୟା॑ ଯତ୍-ସୋମଃ॒

ପ୍ରାଜ॑ନୟଦ॒ଗ୍ନିରଗ୍ର॑ସତ॒ ତସ୍ମା॑ଦଗ୍ନୀଷୋ॒ମୀୟା॒ ଯଦ॒ନୟୋ॒ର୍ବିୟ॒ତ୍ୟୋର୍ବାଗବ॑ଦ॒ତ୍ତସ୍ମା॑ତ୍ ସାରସ୍ୱ॒ତୀ

ଯତ୍-ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିର॒ଗ୍ନେରଧି॑ ନି॒ରକ୍ରୀ॑ଣା॒ତ୍ ତସ୍ମା॑ତ୍ ପ୍ରାଜାପ॒ତ୍ୟା ସା ବା ଏ॒ଷା ସ॑ର୍ବଦେବ॒ତ୍ୟା॑

ଯଦ॒ଜା ବ॒ଶା ବା॑ୟ॒ବ୍ୟା॑ମା ଲ॑ଭେତ॒ ଭୂତି॑କାମୋ ବା॒ୟୁର୍ବୈ କ୍ଷେପି॑ଷ୍ଠା ଦେ॒ବତା॑ ବା॒ୟୁମେ॒ବ

ସ୍ୱେନ॑ (୨) ଭାଗ॒ଧେୟେ॒ନୋପ॑ ଧାବତି॒ ସ ଏ॒ବୈନ॒ଂ ଭୂତି॑ଂ ଗମୟତି ଦ୍ୟାବାପୃଥି॒ବ୍ୟା॑ମା

ଲ॑ଭେତ କୃ॒ଷମା॑ଣଃ ପ୍ରତି॒ଷ୍ଠାକା॑ମୋ ଦି॒ବ ଏ॒ବାସ୍ମୈ॑ ପ॒ର୍ଜନ୍ୟୋ॑ ବର୍ଷତି॒ ବ୍ୟ॑ସ୍ୟାମୋଷ॑ଧୟୋ

ରୋହନ୍ତି ସ॒ମର୍ଧୁ॑କମସ୍ୟ ସ॒ସ୍ୟଂ ଭ॑ବତ୍ୟଗ୍ନୀଷୋ॒ମୀୟା॒ମା ଲ॑ଭେତ॒ ଯଃ

କା॒ମୟେ॒ତାନ୍ନ॑ବାନନ୍ନା॒ଦଃ ସ୍ୟା॒ମିତ୍ୟ॒ଗ୍ନିନୈ॒ବାନ୍ନ॒ମବ॑ ରୁନ୍ଧେ॒

ସୋମେ॒ନାନ୍ନା॒ଦ୍ୟ॒ମନ୍ନ॑ବାନେ॒ବାନ୍ନା॒ଦୋ ଭ॑ବତି ସାରସ୍ୱ॒ତୀମା ଲ॑ଭେତ॒ ଯ (୩) ଈଶ୍ୱ॒ରୋ

ବା॒ଚୋ ବଦି॑ତୋଃ॒ ସନ୍ବାଚ॒ଂ ନ ବଦେ॒ଦ୍ୱାଗ୍ୱୈ ସର॑ସ୍ୱତୀ॒ ସର॑ସ୍ୱତୀମେ॒ବ ସ୍ୱେନ॑

ଭାଗ॒ଧେୟେ॒ନୋପ॑ ଧାବତି॒ ସୈବାସ୍ମି॒ନ୍-ବାଚ॑ଂ ଦଧାତି ପ୍ରାଜାପ॒ତ୍ୟାମା ଲ॑ଭେତ॒ ଯଃ

କା॒ମୟେ॒ତାନ॑ଭିଜିତମ॒ଭି ଜ॑ୟେୟ॒ମିତି॑ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିଃ॒ ସର୍ବା॑ ଦେ॒ବତା॑

ଦେ॒ବତା॑ଭିରେ॒ବାନ॑ଭିଜିତମ॒ଭି ଜ॑ୟତି ବାୟ॒ବ୍ୟ॑ୟୋ॒ପାକ॑ରୋତି ବା॒ୟୋରେ॒ବୈନା॑ମବ॒ରୁଧ୍ୟାଽଽ

ଲ॑ଭତ॒ ଆକୂ॑ତ୍ୟୈ ତ୍ୱା॒ କାମା॑ୟ॒ ତ୍ୱେ (୪) ତ୍ୟା॑ହ ଯଥାଯ॒ଜୁରେ॒ବୈତତ୍ କିଙ୍କି॑ଟା॒କାର॑ଂ ଜୁହୋତି

Not For Commercial Use

କିଙ୍କିଟାକା॒ରେଣ॒ ବୈ ଗ୍ରା॒ମ୍ୟାଃ ପ॒ଶବୋ॑ ରମନ୍ତେ॒ ପ୍ରା॒ଽଽର॒ଣ୍ୟାଃ ପ॑ତନ୍ତି॒ ୟତ୍-କି॑ଙ୍କିଟା॒କାରଂ॑

ଜୁ॒ହୋତି॑ ଗ୍ରା॒ମ୍ୟାଣାଂ॑ ପଶୂ॒ନାଂ ଧୃତ୍ୟୈ॒ ପର୍ୟ॑ଗ୍ନୌ କ୍ରି॒ୟମା॑ଣେ ଜୁହୋତି॒ ଜୀବ॑ନ୍ତୀମେ॒ବୈନା॑ꣳ

ସୁବ॒ର୍ଗଂ ଲୋ॒କଂ ଗ॑ମୟତି॒ ତ୍ୱଂ ତୁ॒ରୀୟା॑ ବ॒ଶିନୀ॑ ବ॒ଶାଽସୀତ୍ୟା॑ହ ଦେବ॒ତ୍ରୈବୈନା॑ଂ ଗମୟତି

ସ॒ତ୍ୟାଃ ସ॑ନ୍ତୁ ୟଜ॑ମାନସ୍ୟ॒ କାମା॒ ଇତ୍ୟା॑ହୈ॒ଷ ବୈ କାମୋ॒ (୫) ୟଜ॑ମାନସ୍ୟ॒ ୟଦନା॑ର୍ତ

ଉ॒ଦୃଚଂ॒ ଗଚ୍ଛ॑ତି॒ ତସ୍ମା॑ଦେ॒ବମା॑ହା॒ଜାଽସି॑ ରୟି॒ଷ୍ଠେତ୍ୟା॑ହୈ॒ଷ୍ୱେବୈନା॑ଂ ଲୋ॒କେଷୁ॒ ପ୍ରତି॑ଷ୍ଠାପୟତି

ଦି॒ବି ତେ॑ ବୃ॒ହଦ୍-ଭା ଇତ୍ୟା॑ହ ସୁବ॒ର୍ଗ ଏ॒ବାସ୍ମୈ॑ ଲୋ॒କେ ଜ୍ୟୋତି॑ର୍ଦଧାତି॒ ତନ୍ତୁଂ॑ ତ॒ନ୍ୱନ୍ରଜ॑ସୋ

ଭା॒ନୁମନ୍ୱି॒ହୀତ୍ୟା॑ହେ॒ମାନେ॒ବାସ୍ମୈ॑ ଲୋ॒କାଞ୍ଜ୍ୟୋତି॑ଷ୍ମତଃ କରୋତ୍ୟନୁଲ୍-ବ॒ଣଂ ବ॑ୟତ॒

ଜୋଗୁ॑ବା॒ମପ॒ ଇତ୍ୟା॑ (୬) ଽହ ୟଦେ॒ବ ୟ॒ଜ୍ଞ ଉ॒ଲ୍-ବଣଂ॑ କ୍ରି॒ୟତେ॒ ତସ୍ୟୈ॒ବୈଷା

ଶାନ୍ତି॒ର୍ମନୁ॑ର୍ଭବ ଜ॒ନୟା॒ ଦୈବ୍ୟ॒ଂ ଜନ॒ମିତ୍ୟା॑ହ ମାନ॒ବ୍ୟୋ॑ ବୈ ପ୍ର॒ଜାସ୍ତା ଏ॒ବାଽଽଦ୍ୟାଃ॑

କୁରୁତେ॒ ମନ॑ସୋ ହ॒ବିର॒ସୀତ୍ୟା॑ହ ସ୍ୱ॒ଗାକୃ॑ତ୍ୟୈ॒ ଗାତ୍ରା॑ଣାଂ ତେ ଗାତ୍ର॒ଭାଜୋ॑

ଭୂୟା॒ସ୍ମେତ୍ୟା॑ହା॒ଽଽଶିଷ॑ମେ॒ବୈତାମା ଶା॑ସ୍ତେ॒ ତସ୍ୟୈ॒ ବା ଏ॒ତସ୍ୟା॒ ଏକ॑ମେ॒ବାଦେ॑ବୟଜନ॒ଂ

ୟଦାଲ॑ବ୍ଧାୟାମ॒ଭ୍ରୋ (୭) ଭବ॑ତି॒ ୟଦାଲ॑ବ୍ଧାୟାମ॒ଭ୍ରଃ ସ୍ୟାଦ॒ପ୍ସୁ ବା॑ ପ୍ରବେ॒ଶୟେ॒ତ୍-ସର୍ବାଂ॑ ବା॒

ପ୍ରାଶ୍ନୀ॑ୟା॒ଦ୍ୟଦ॒ପ୍ସୁ ପ୍ର॑ବେ॒ଶୟେ॒ଦ୍ୟଜ୍ଞବେଶ॒ସଂ କୁ॑ର୍ୟା॒ତ୍-ସର୍ବା॑ମେ॒ବ

ପ୍ରାଶ୍ନୀ॑ୟାଦିନ୍ଦ୍ରି॒ୟମେ॒ବାଽଽତ୍ମନ୍ଧ॑ତ୍ତେ॒ ସା ବା ଏ॒ଷା ତ୍ର॑ୟା॒ଣାମେ॒ବାବ॑ରୁଦ୍ଧା ସଂ॑ବତ୍ସ॒ରସଦଃ॑

ସହସ୍ରୟା॒ଜିନୋ॑ ଗୃହମେ॒ଧିନ॒ସ୍ତ ଏ॒ବୈତୟା॑ ୟଜେର॒ନ୍ତେଷା॑ମେ॒ବୈଷାଽଽପ୍ତା (୮) ॥

(ୟତ୍-ସ୍ୱେନ॑ ସାରସ୍ୱତୀମା ଲ॑ଭେତ॒ ୟଃ କାମା॑ୟ ତ୍ୱା॒ କାମୋଽପ॒ ଇତ୍ୟ॒ଭ୍ରୋ ଦ୍ୱିଚ॑ତ୍ୱାରିꣳଶଚ୍ଚ) **॥୩।୪।୩॥**

(ଜୟହୋମମନ୍ତ୍ରାଃ ତତ୍-ପ୍ରଶଂସା ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଚି॒ତ୍ତଂ ଚ॒ ଚିତ୍ତି॒ଶ୍ଚାଽଽକୂ॑ତଂ॒ ଚାଽଽକୂ॑ତିଶ୍ଚ॒ ବିଜ୍ଞା॑ତଂ ଚ ବି॒ଜ୍ଞାନଂ॑ ଚ॒ ମନ॑ଶ୍ଚ॒ ଶକ୍ୱ॑ରୀଶ୍ଚ॒ ଦର୍ଶ॑ଶ୍ଚ

ପୂ॒ର୍ଣମା॑ସଶ୍ଚ ବୃ॒ହଚ୍ଚ॑ ରଥନ୍ତ॒ରଂ ଚ॑ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତି॒ର୍ଜୟା॒ନିନ୍ଦ୍ରା॑ୟ॒ ବୃଷ୍ଣେ॒ ପ୍ରାୟ॑ଚ୍ଛଦୁ॒ଗ୍ରଃ ପୃ॑ତ॒ନାଜ୍ୟେ॑ଷୁ

ତସ୍ମୈ ବିଶଃ ସମନମନ୍ତ ସର୍ବାଃ ସ ଉଗ୍ରଃ ସ ହି ହବ୍ୟୋ ବଭୂବ ଦେବାସୁରାଃ ସଂୟତ୍ତା ଆସନ୍-ସ ଇନ୍ଦ୍ରଃ ପ୍ରଜାପତିମୁପାଧାବତ୍ତସ୍ମା ଏତାଞ୍ଜୟାନ୍ ପ୍ରାୟଚ୍ଛତ୍ ତାନଜୁହୋତ୍ତତୋ ବୈ ଦେବା ଅସୁରାନଜୟନ୍ ୟଦଜୟନ୍ତଜ୍ଜୟାନାଂ ଜୟତ୍ୱଂ ସ୍ପର୍ଧମାନେନୈତେ ହୋତବ୍ୟା ଜୟତ୍ୟେବ ତାଂ ପୃତନାମ୍ (୧) ॥ (ଉପ ପଞ୍ଚ ବିଂଶତିଶ୍ଚ) ॥ ୩। ୪। ୪॥

(ଅଭ୍ୟାତାନମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଅଗ୍ନିର୍ଭୂତାନାମଧିପତିଃ ସ ମାଽଽବତ୍ୱିନ୍ଦ୍ରୋ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାନାଂ ୟମଃ ପୃଥିବ୍ୟା ବାୟୁରନ୍ତରିକ୍ଷସ୍ୟ ସୂର୍ୟୋ ଦିବଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମା ନକ୍ଷତ୍ରାଣାଂ ବୃହସ୍ପତିର୍ବ୍ରହ୍ମଣୋ ମିତ୍ରଃ ସତ୍ୟାନାଂ ବରୁଣୋଽପାଂ ସମୁଦ୍ରଃ ସ୍ରୋତ୍ୟାନାମନ୍ନଂ ସାମ୍ରାଜ୍ୟାନାମଧିପତି ତନ୍ମାଽବତୁ ସୋମ ଓଷଧୀନାଂ ସବିତା ପ୍ରସବାନାꣳ ରୁଦ୍ରଃ ପଶୂନାଂ ତ୍ୱଷ୍ଟା ରୂପାଣାଂ ବିଷ୍ଣୁଃ ପର୍ବତାନାଂ ମରୁତୋ ଗଣାନାମଧିପତୟସ୍ତେ ମାଽବନ୍ତୁ ପିତରଃ ପିତାମହାଃ ପରେଽବରେ ତତାସ୍ତତାମହା ଇହ ମାଽବତ ।

ଅସ୍ମିନ୍ ବ୍ରହ୍ମନ୍ନସ୍ମିନ୍ କ୍ଷତ୍ରେଽସ୍ୟାମାଶିଷ୍ୟସ୍ୟାଂ ପୁରୋଧାୟାମସ୍ମିନ୍ କର୍ମନ୍ନସ୍ୟାଂ ଦେବହୂତ୍ୟାମ୍ (୧) ॥ (ଅବରେ ସପ୍ତଦଶ ଚ) ॥ ୩। ୪। ୫॥

(ଜୟାଭ୍ୟାତାନରାଷ୍ଟ୍ରଭୃଦ୍ଧୋମବିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଦେବା ବୈ ୟଦ୍ୟଜ୍ଞେଽକୁର୍ବତ ତଦସୁରା ଅକୁର୍ବତ ତେ ଦେବା ଏତାନଭ୍ୟାତାନାନପଶ୍ୟନ୍ତାନଭ୍ୟାତନ୍ୱତ ୟଦ୍ଦେବାନାଂ କର୍ମାଽଽସୀଦାର୍ଧ୍ୟତ ତଦ୍ୟଦସୁରାଣାଂ ନ ତଦାର୍ଧ୍ୟତ ୟେନ କର୍ମଣେତ୍-ସେର୍ତ୍ତତ୍ର ହୋତବ୍ୟା ଋଧ୍ନୋତ୍ୟେବ ତେନ କର୍ମଣା ୟଦ୍ୱିଶ୍ୱେ ଦେବାଃ ସମଭରନ୍ତସ୍ମାଦଭ୍ୟାତାନା ବୈଶ୍ୱଦେବା ୟତ୍-ପ୍ରଜାପତିର୍ଜୟାନ୍ ପ୍ରାୟଚ୍ଛତ୍ତସ୍ମାଜ୍ଜୟାଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା (୧) ୟଦ୍ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃଦ୍-ଭୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାଽଦଦତ ତଦ୍ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତାꣳ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତ୍ତ୍ୱଂ ତେ ଦେବା

Not For Commercial Use

ଅ॑ଭ୍ୟାତା॒ନୈରସୁ॑ରା॒ନଭ୍ୟାତ॑ନ୍ୱତ॒ ଜୟୈରଜୟନ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃଦ୍-ଭୀ ରା॒ଷ୍ଟ୍ରମାଽଦ॑ଦତ॒ ୟଦ୍ଦେ॒ବା

ଅ॑ଭ୍ୟାତା॒ନୈରସୁ॑ରା॒ନଭ୍ୟାତ॑ନ୍ୱତ॒ ତଦ॑ଭ୍ୟାତା॒ନାନା॑ମଭ୍ୟାତାନ॒ତ୍ୱଂ ୟଜ୍ଞୈ॒ରଜ॑ୟ॒ନ୍ତଜ୍ଜୟା॑ନାଂ

ଜୟ॒ତ୍ୱଂ ୟଦ୍ରା॑ଷ୍ଟ୍ରଭୃଦ୍-ଭୀ ରା॒ଷ୍ଟ୍ରମାଽଦ॑ଦତ॒ ତଦ୍ରା॑ଷ୍ଟ୍ରଭୃତା॑ꣳ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃ॒ତ୍ତ୍ୱଂ ତତୋ॑ ଦେ॒ବା ଅଭ॑ବ॒ନ୍

ପରାଽସୁ॑ରା॒ ୟୋ ଭ୍ରାତୃ॑ବ୍ୟବା॒ନ୍-ସ୍ୟାସ୍ସ ଏ॒ତାଞ୍ଜୁ॑ହୁୟାଦଭ୍ୟାତା॒ନୈରେ॒ବ ଭ୍ରାତୃ॑ବ୍ୟାନ॒ଭ୍ୟାତ॑ନୁତେ॒

ଜୟୈ॒ର୍ଜ॑ୟତି ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃଦ୍-ଭୀ ରା॒ଷ୍ଟ୍ରମା ଦ॑ତ୍ତେ॒ ଭବ॑ତ୍ୟା॒ତ୍ମନା॒ ପରା॑ଽସ୍ୟ॒ ଭ୍ରାତୃ॑ବ୍ୟୋ ଭବତି(୨)॥

(ପ୍ରା॒ଜା॒ପ॒ତ୍ୟାଃ ସୋ॑ଽଷ୍ଟାଦ॑ଶ ଚ) **॥ ୩। ୪। ୬॥**

(ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃନ୍-ମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଋ॒ତା॒ଷାଡୃ॒ତଧା॑ମା॒ଽଗ୍ନିର୍ଗ॑ନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟୌଷ॑ଧୟୋଽପ୍-ସ॒ରସ॒ ଊର୍ଜୋ॒ ନାମ॒ ସ ଇ॒ଦଂ ବ୍ରହ୍ମ॑ କ୍ଷ॒ତ୍ରଂ

ପା॑ତୁ ତା ଇ॒ଦଂ ବ୍ରହ୍ମ॑ କ୍ଷ॒ତ୍ରଂ ପା॑ନ୍ତୁ ତସ୍ମୈ॒ ସ୍ୱାହା॒ ତାଭ୍ୟଃ॒ ସ୍ୱାହା॑ ସꣳହି॒ତୋ ବି॒ଶ୍ୱସା॑ମା॒

ସୂର୍ୟୋ॑ ଗନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॒ ମରୀ॑ଚୟୋଽପ୍-ସ॒ରସ॑ ଆ॒ୟୁବ॑ଃ ସୁଷୁ॒ମ୍ନଃ ସୂର୍ୟ॑ରଶ୍ମିଶ୍ଚ॒ନ୍ଦ୍ରମା॑ ଗନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॒

ନକ୍ଷ॑ତ୍ରାଣ୍ୟପ୍-ସ॒ରସୋ॑ ବେ॒କୁର॑ୟୋ ଭୁ॒ଜ୍ୟୁଃ ସୁ॑ପ॒ର୍ଣୋ ୟ॒ଜ୍ଞୋ ଗ॑ନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॒ ଦକ୍ଷି॑ଣା

ଅପ୍-ସ॒ରସ॑ଃ ସ୍ତ॒ବାଃ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିର୍ବି॒ଶ୍ୱକ॑ର୍ମା॒ ମନୋ॑ (୧) ଗନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॑ର୍କ୍ସା॒ମାନ୍ୟ॑ପ୍-ସ॒ରସୋ॒ ବହ୍ନ॑ୟ

ଇଷି॒ରୋ ବି॒ଶ୍ୱବ୍ୟ॑ଚା॒ ବାତୋ॑ ଗନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟାଽଽପୋ॑ଽପ୍-ସ॒ରସୋ॑ ମୁ॒ଦା ଭୁବ॑ନସ୍ୟ ପତେ॒

ୟସ୍ୟ॑ ତ ଉ॒ପରି॑ ଗୃ॒ହା ଇ॒ହ ଚ॑ ।

ସ ନୋ॑ ରା॒ସ୍ୱାଜ୍ୟା॑ନିꣳ ରା॒ୟସ୍ପୋଷꣳ॑ ସୁ॒ବୀର୍ୟꣳ॑ ସꣳବ॒ତ୍ସ॒ରୀଣାꣳ॑ ସ୍ୱ॒ସ୍ତିମ୍ ॥

ପ॒ର॒ମେ॒ଷ୍ଠ୍ୟଧି॑ପତିର୍ମୃ॒ତ୍ୟୁର୍ଗ॑ନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॒ ବିଶ୍ୱ॑ମପ୍-ସ॒ରସୋ॒ ଭୁବ॑ଃ ସୁକ୍ଷି॒ତିଃ ସୁଭୂ॑ତିର୍ଭଦ୍ର॒କୃତ୍

ସୁବ॑ର୍ବାନ୍ ପ॒ର୍ଜନ୍ୟୋ॑ ଗନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॑ ବି॒ଦ୍ୟୁତୋ॑ଽପ୍-ସ॒ରସୋ॒ ରୁଚୋ॑ ଦୂ॒ରେହେ॑ତିରମୃ॒ଡ॒ୟୋ (୨)

ମୃ॒ତ୍ୟୁର୍ଗ॑ନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟ॑ ପ୍ର॒ଜା ଅ॑ପ୍-ସ॒ରସୋ॑ ଭୀ॒ରୁବ॒ଷ୍ଟାରୁଃ॑ କୃପଣକା॒ଶୀ କାମୋ॑

ଗନ୍ଧ॒ର୍ବସ୍ତସ୍ୟା॒ଽଽଧୟୋ॑ଽପ୍-ସ॒ରସ॑ଃ ଶୋ॒ଚୟ॑ନ୍ତୀ॒ର୍ନାମ॒ ସ ଇ॒ଦଂ ବ୍ରହ୍ମ॑ କ୍ଷ॒ତ୍ରଂ ପା॑ତୁ ତା ଇ॒ଦଂ

Not For Commercial Use

ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷତ୍ରଂ ପାନ୍ତୁ ତସ୍ମୈ ସ୍ୱାହା ତାଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ସ ନୋ ଭୁବନସ୍ୟ ପତେ ୟସ୍ୟ ତ ଉପରି ଗୃହା ଇହ ଚ ।

ଉରୁ ବ୍ରହ୍ମଣେଽସ୍ମୈ କ୍ଷତ୍ରାୟ ମହି ଶର୍ମ ୟଚ୍ଛ (୩)॥

(ମନୋଽମୃତୟଃ ଷଟ୍-ଚତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୪। ୭॥**

(ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃନ୍-ମନ୍ତ୍ରାଣାଂ କାମ୍ୟପ୍ରୟୋଗାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ରାଷ୍ଟ୍ରକାମାୟ ହୋତବ୍ୟା ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ବୈ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତୋ ରାଷ୍ଟ୍ରେଣୈବାସ୍ମୈ ରାଷ୍ଟ୍ରମବ ରୁନ୍ଧେ ରାଷ୍ଟ୍ରମେବ ଭବତ୍ୟାତ୍ମନେ ହୋତବ୍ୟା ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ବୈ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତୋ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ପ୍ରଜା ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ପଶବୋ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ୟଚ୍ଛ୍ରେଷ୍ଠୋ ଭବତି ରାଷ୍ଟ୍ରେଣୈବ ରାଷ୍ଟ୍ରମବ ରୁନ୍ଧେ ବସିଷ୍ଠଃ ସମାନାନାଂ ଭବତି ଗ୍ରାମକାମାୟ ହୋତବ୍ୟା ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ବୈ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତୋ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ସଜାତା ରାଷ୍ଟ୍ରେଣୈବାସ୍ମୈ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ସଜାତାନବ ରୁନ୍ଧେ ଗ୍ରାମ୍ୟେ (୧) ବ ଭବତ୍ୟଧିଦେବନେ ଜୁହୋତ୍ୟଧିଦେବନ ଏବାସ୍ମୈ ସଜାତାନବ ରୁନ୍ଧେ ତ ଏନମବରୁଦ୍ଧା ଉପ ତିଷ୍ଠନ୍ତେ ରଥମୁଖ ଓଜସ୍କାମସ୍ୟ ହୋତବ୍ୟା ଓଜୋ ବୈ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତ ଓଜୋ ରଥ ଓଜସୈବାସ୍ମା ଓଜୋଽବ ରୁନ୍ଧ ଓଜସ୍ୱ୍ୟେବ ଭବତି ୟୋ ରାଷ୍ଟ୍ରାଦପଭୂତଃ ସ୍ୟାତ୍ତସ୍ମୈ ହୋତବ୍ୟା ୟାବନ୍ତୋଽସ୍ୟ ରଥାଃ ସ୍ୟୁସ୍ତାନ୍ ବ୍ରୂୟାଦ୍ୟୁଙ୍ଗ୍ଧ୍ୱମିତି ରାଷ୍ଟ୍ରମେବାସ୍ମୈ ୟୁନକ୍ତ୍ୟା (୨) ଽହୁତୟୋ ବା ଏତସ୍ୟାକ୍-ଲୃପ୍ତା ୟସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ନ କଳ୍ପତେ ସ୍ୱରଥସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣଂ ଚକ୍ରଂ ପ୍ରବୃହ୍ୟ ନାଡୀମଭି ଜୁହୁୟାଦାହୁତୀରେବାସ୍ୟ କଳ୍ପୟତି ତା ଅସ୍ୟ କଳ୍ପମାନା ରାଷ୍ଟ୍ରମନୁ କଳ୍ପତେ ସଙ୍ଗ୍ରାମେ ସଂୟତ୍ତେ ହୋତବ୍ୟା ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ବୈ ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତୋ ରାଷ୍ଟ୍ରେ ଖଲୁ ବା ଏତେ ବ୍ୟାୟଚ୍ଛନ୍ତେ ୟେ ସଂଗ୍ରାମଂ ସଂୟନ୍ତି ୟସ୍ୟ ପୂର୍ବସ୍ୟ ଜୁହ୍ୱତି ସ ଏବ ଭବତି ଜୟତି ତଂ ସଂଗ୍ରାମଂ ମାନ୍ଧୁକ ଇଧ୍ମୋ (୩) ଭବତ୍ୟଙ୍ଗାରା ଏବ ପ୍ରତିବେଷ୍ଟମାନା ଅମିତ୍ରାଣାମସ୍ୟ ସେନାଂ ପ୍ରତି ବେଷ୍ଟୟନ୍ତି ୟ ଉନ୍ମାଦ୍ୟେତ୍ତସ୍ମୈ ହୋତବ୍ୟା

Not For Commercial Use

ଗନ୍ଧର୍ବାପ୍-ସ॒ରସୋ॒ ବା ଏ॒ତମୁନ୍ମା॑ଦୟନ୍ତି॒ ୟ ଉ॒ନ୍ମାଦ୍ୟ॑ତ୍ୟେ॒ତେ ଖଲୁ॒ ବୈ ଗ॑ନ୍ଧର୍ବାପ୍-ସ॒ରସୋ॒

ୟଦ୍ରା॑ଷ୍ଟ୍ରଭୃତ॒ସ୍ତସ୍ମୈ॒ ସ୍ୱାହା॒ ତାଭ୍ୟଃ॒ ସ୍ୱାହେତି॑ ଜୁହୋତି॒ ତେନୈ॒ବୈନା॑ଞ୍ଛମୟତି॒ ନୈୟ॑ଗ୍ରୋଧ॒

ଔଦୁ॑ମ୍ବର॒ ଆଶ୍ୱ॑ତ୍ଥଃ॒ ପ୍ଲାକ୍ଷ॒ ଇତୀ॒ଧ୍ମୋ ଭ॑ବତ୍ୟେ॒ତେ ବୈ ଗ॑ନ୍ଧର୍ବାପ୍-ସ॒ରସା॑ଂ ଗୃ॒ହାଃ ସ୍ୱ

ଏ॒ବୈନା॑ (୪) ନା॒ୟତ॑ନେ ଶମୟତ୍ୟଭି॒ଚର॑ତା ପ୍ରତିଲୋ॒ମଂ ହୋ॑ତ॒ବ୍ୟାଃ॑ ପ୍ରା॒ଣାନେ॒ବାସ୍ୟ॑

ପ୍ର॒ତୀଚଃ॒ ପ୍ରତି॑ ୟୌତି॒ ତଂ ତତୋ॒ ୟେନ॒ କେନ॑ ଚ ସ୍ତୃଣୁତେ॒ ସ୍ୱକୃ॑ତ॒ ଇରି॑ଣେ ଜୁହୋତି

ପ୍ରଦ॒ରେ ବୈ॒ତଦ୍ୱା ଅ॒ସ୍ୟୈ ନିର୍ଋ॑ତିଗୃହୀତ॒ଂ ନିର୍ଋ॑ତିଗୃହୀତ ଏ॒ବୈନ॒ଂ ନିର୍ଋ॑ତ୍ୟା ଗ୍ରାହୟତି॒

ୟଦ୍ୱା॒ଚଃ କ୍ରୂରଂ ତେନ॒ ବଷଟ୍-କରୋତି ବା॒ଚ ଏ॒ବୈନ॑ଂ କ୍ରୂରେଣ॒ ପ୍ର ବୃ॑ଶ୍ଚତି

ତା॒ଜଗାର୍ତ୍ତି॒ମାର୍ଛ॑ତି॒ ୟସ୍ୟ॑ କା॒ମୟେ॑ତା॒ନ୍ନାଦ୍ୟ॒ (୫) ମା ଦ॑ଦୀ॒ୟେତି॒ ତସ୍ୟ॑ ସ॒ଭାୟା॑ମୁତ୍ତା॒ନୋ

ନି॒ପଦ୍ୟ॒ ଭୁବ॑ନସ୍ୟ ପତ॒ ଇତି॒ ତୃଣା॑ନି॒ ସଂ ଗୃ॑ହ୍ଣୀୟାତ୍ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତି॒ର୍ବୈ ଭୁବ॑ନସ୍ୟ॒ ପତିଃ॑

ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିନୈ॒ବାସ୍ୟା॒ନ୍ନାଦ୍ୟ॒ମା ଦ॑ତ୍ତ ଇ॒ଦମ॒ହମ॒ମୁଷ୍ୟା॑ମୁଷ୍ୟାୟ॒ଣସ୍ୟା॒ନ୍ନାଦ୍ୟ॑ଂ

ହରା॒ମୀତ୍ୟା॑ହା॒ନ୍ନାଦ୍ୟ॑ମେ॒ବାସ୍ୟ॑ ହରତି ଷ॒ଡ୍-ଭିର୍ହ॑ରତି॒ ଷଡ୍ୱା ଋ॒ତବଃ॑

ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିନୈ॒ବାସ୍ୟା॒ନ୍ନାଦ୍ୟ॑ମା॒ଦାୟ॒ର୍ତବୋ॑ଽସ୍ମା॒ ଅନୁ॒ ପ୍ର ୟ॑ଚ୍ଛନ୍ତି॒ (୬) ୟୋ ଜ୍ୟେ॒ଷ୍ଠବ॑ନ୍ଧୁରପ॑ଭୂତ॒ଃ

ସ୍ୟାତ୍ତଂ ସ୍ଥଲେ॑ଽବ॒ସାୟ୍ୟ॑ ବ୍ରହ୍ମୌଦ॒ନଂ ଚତୁଃ॑ଶରାବଂ ପ॒କ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମୈ॑ ହୋତ॒ବ୍ୟା॑ ବର୍ଷ୍ମ॒ ବୈ

ରା॑ଷ୍ଟ୍ରଭୃତୋ॒ ବର୍ଷ୍ମ॒ ସ୍ଥଲ॒ଂ ବର୍ଷ୍ମ॑ଣୈ॒ବୈନ॒ଂ ବର୍ଷ୍ମ॑ ସମା॒ନାନା॑ଂ ଗମୟତି॒ ଚତୁଃ॑ଶରାବୋ ଭବତି

ଦି॒କ୍ଷ୍ୱେ॑ବ ପ୍ରତି॑ ତିଷ୍ଠତି କ୍ଷୀ॒ରେ ଭ॑ବତି॒ ରୁଚ॑ମେ॒ବାସ୍ମି॒ନ୍ଦଧା॒ତ୍ୟୁଦ୍ଧ॑ରତି ଶୃତ॒ତ୍ୱାୟ॑ ସ॒ର୍ପିଷ୍ୱା॑ନ୍

ଭବତି ମେଧ୍ୟ॒ତ୍ୱାୟ॑ ଚ॒ତ୍ୱାର॑ ଆର୍ଷେ॒ୟାଃ ପ୍ରାଶ୍ନ॑ନ୍ତି ଦି॒ଶାମେ॒ବ ଜ୍ୟୋତି॑ଷି ଜୁହୋତି (୭) ॥

(ଗ୍ରା॒ମୀ ୟୁ॑ନକ୍ତୀ॒ଧ୍ମଃ ସ୍ୱ ଏ॒ବୈନା॑ନ୍ନା॒ଦ୍ୟଂ॑ ୟଚ୍ଛନ୍ତ୍ୟେକା॒ନ୍ନ ପ॑ଞ୍ଚା॒ଶଚ୍ଚ॑) ॥ ୩। ୪। ୮॥

Not For Commercial Use

(ଦେବିକାଖ୍ୟହବିଷାଂ କାମ୍ୟପ୍ରୟୋଗାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଦେବି॑କା॒ ନିର୍ବ॑ପେତ୍ ପ୍ର॒ଜାକା॑ମ॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ବୈ ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସୀବ॒ ଖଲୁ॒ ବୈ
ପ୍ର॒ଜାଶ୍ଛନ୍ଦୋ॑ଭିରେ॒ବାସ୍ମୈ॑ ପ୍ର॒ଜାଃ ପ୍ର ଜ॑ନୟତି ପ୍ରଥ॒ମଂ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି ମିଥୁ॒ନୀ ଏ॒ବ
ତେନ॑ କରୋ॒ତ୍ୟନ୍ୱେ॒ବାସ୍ମା॒ ଅନୁ॑ମତିର୍ମନ୍ୟତେ ରା॒ତେ ରା॒କା ପ୍ର ସି॑ନୀବା॒ଲୀ ଜ॑ନୟତି
ପ୍ର॒ଜାସ୍ୱେ॒ବ ପ୍ରଜା॑ତାସୁ କୁହ୍ୱା॑ ବାଚଂ॑ ଦଧାତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନିର୍ବ॑ପେତ୍ ପ୍ର॒ଶୁକା॑ମ॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ବୈ
ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସୀ (୧) ବ॒ ଖଲୁ॒ ବୈ ପ୍ର॒ଶବ॒ଶ୍ଛନ୍ଦୋ॑ଭିରେ॒ବାସ୍ମୈ॑ ପ୍ର॒ଶୂନ୍ ପ୍ର ଜ॑ନୟତି
ପ୍ରଥ॒ମଂ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି॒ ପ୍ରୈ॒ବ ତେନ॑ ବାପୟ॒ତ୍ୟନ୍ୱେ॒ବାସ୍ମା॒ ଅନୁ॑ମତିର୍ମନ୍ୟତେ ରା॒ତେ
ରା॒କା ପ୍ର ସି॑ନୀବା॒ଲୀ ଜ॑ନୟତି ପ୍ର॒ଶୂନେ॒ବ ପ୍ରଜା॑ତାନ୍ କୁହ୍ୱା॑ ପ୍ରତି॑ଷ୍ଠାପୟତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ
ନିର୍ବ॑ପେ॒ଦ୍ ଗ୍ରାମ॑କାମ॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ବୈ ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସୀବ॒ ଖଲୁ॒ ବୈ
ଗ୍ରା॒ମ॒ଶ୍ଛନ୍ଦୋ॑ଭିରେ॒ବାସ୍ମୈ॑ ଗ୍ରା॒ମ॒ (୨) ମବ॑ ରୁନ୍ଧେ ମ॒ଧ୍ୟତୋ॑ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି ମଧ୍ୟ॒ତ
ଏ॒ବୈନଂ॑ ଗ୍ରାମ॑ସ୍ୟ ଦଧାତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନିର୍ବ॑ପେ॒ଜ୍ଜ୍ୟୋଗା॑ମୟାବୀ॒ ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ବୈ
ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ଖଲୁ॒ ବା ଏ॒ତମ॒ଭି ମ॑ନ୍ୟନ୍ତେ॒ ୟସ୍ୟ॒ ଜ୍ୟୋଗା॒ମୟ॑ତି॒
ଛନ୍ଦୋ॑ଭିରେ॒ବୈନ॑ମଗ॒ଦଂ କ॑ରୋତି ମଧ୍ୟ॒ତୋ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି ମଧ୍ୟ॒ତୋ ବା
ଏ॒ତସ୍ୟା଼କ୍-ଲୃ॑ପ୍ତ॒ଂ ୟସ୍ୟ॒ ଜ୍ୟୋଗା॒ମୟ॑ତି ମଧ୍ୟ॒ତ ଏ॒ବାସ୍ୟ॒ ତେନ॑ କଲ୍ପୟତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନି
(୩) ର୍ବ॑ପେ॒ଦ୍ୟଂ ୟ॒ଜ୍ଞୋ ନୋପ॒ନମେ॒ଚ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ବୈ ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ଖଲୁ॒ ବା ଏ॒ତଂ
ନୋପ॑ ନମନ୍ତି॒ ୟଂ ୟ॒ଜ୍ଞୋ ନୋପ॒ନମ॑ତି ପ୍ରଥ॒ମଂ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି ମୁଖ॒ତ ଏ॒ବାସ୍ମୈ॒
ଛନ୍ଦା॑ꣳସି ଦଧା॒ତ୍ୟୁପୈ॑ନଂ ୟ॒ଜ୍ଞୋ ନ॑ମତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନିର୍ବ॑ପେଦୀଜା॒ନଶ୍ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ବୈ
ଦେବି॑କା ୟା॒ତୟା॑ମାନୀବ॒ ଖଲୁ॒ ବା ଏ॒ତସ୍ୟ॒ ଛନ୍ଦା॑ꣳସି॒ ୟ ଈଜା॒ନ ଉ॑ତ୍ତ॒ମଂ ଧା॒ତାରଂ॑
କରୋ॒ତ୍ୟୁ (୪) ପରି॑ଷ୍ଟାଦେ॒ବାସ୍ମୈ॑ ଛନ୍ଦା॒ꣳସ୍ୟୟା॑ତୟାମା॒ନ୍ୟବ॑ ରୁନ୍ଧ॒ ଉପୈ॑ନ॒ମୁତ୍ତ॑ରୋ ୟ॒ଜ୍ଞୋ

Not For Commercial Use

ନଂମତ୍ୟେତା ଏ॒ବ ନିର୍ବଂପେ॒ଦ୍ୟଂ ମେ॒ଧା ନୋପ॒ନମେ॒ଚ୍ଛନ୍ଦା॑ଂସି॒ ବୈ ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ଂସି॒

ଖଲୁ॒ ବା ଏ॒ତଂ ନୋପ॑ ନମନ୍ତି॒ ୟଂ ମେ॒ଧା ନୋପ॒ନମଂତି ପ୍ରଥ॒ମଂ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି

ମୁଖ॒ତ ଏ॒ବାସ୍ମୈ॒ ଛନ୍ଦା॑ଂସି ଦଧା॒ତ୍ୟୁପୈନଂ ମେ॒ଧା ନଂମତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନିର୍ବଂପେ॒ (୫)

ଦୁ॒ଗ୍ଧ୍ୱାମ॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ଂସି॒ ବୈ ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ଂସୀବ॒ ଖଲୁ॒ ବୈ ରୁକ୍-ଛନ୍ଦୋଂଭିରେ॒ବାସ୍ମି॒ନ୍ ରୁଚଂ॑

ଦଧାତି କ୍ଷୀ॒ରେ ଭଂବନ୍ତି॒ ରୁଚଂମେ॒ବାସ୍ମି॑ନ୍ଦଧତି ମଧ୍ୟତୋ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି ମଧ୍ୟ॒ତ

ଏ॒ବୈନ॑ଂ ରୁ॒ଚୋ ଦଂଧାତି ଗାୟ॒ତ୍ରୀ ବା ଅନୁଂମତିସ୍ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁଗ୍ରା॒କା ଜଗଂତୀ ସିନୀବା॒ଲ୍ୟଂନୁ॒ଷ୍ଟୁପ୍

କୁ॒ହୂର୍ଧା॒ତା ବଂଷଟ୍-କା॒ରଃ ପୂ॒ର୍ବପ॒କ୍ଷୋ ରା॒କାଽପଂରପ॒କ୍ଷଃ କୁ॒ହୂରଂମାବା॒ସ୍ୟା॑ ସିନୀବା॒ଲୀ

ପୌର୍ଣମା॒ସ୍ୟନୁଂମତିଶ୍ଚ॒ନ୍ଦ୍ରମା॑ ଧା॒ତାଽଷ୍ଟୌ (୬) ବସଂବୋ॒ଽଷ୍ଟାକ୍ଷଂରା ଗାୟ॒ତ୍ର୍ୟେକା॑ଦଶ ରୁ॒ଦ୍ରା

ଏକା॑ଦଶାକ୍ଷରା ତ୍ରି॒ଷ୍ଟୁବ୍ ଦ୍ୱାଦଂଶାଦି॒ତ୍ୟା ଦ୍ୱାଦଂଶାକ୍ଷରା॒ ଜଗଂତୀ ପ୍ର॒ଜାପଂତିରନୁ॒ଷ୍ଟୁବ୍ ଧା॒ତା

ବଂଷଟ୍-କା॒ର ଏ॒ତଦ୍ୱୈ ଦେବି॑କାଃ॒ ସର୍ବା॑ଣି ଚ॒ ଛନ୍ଦା॑ଂସି॒ ସର୍ବା॑ଶ୍ଚ ଦେ॒ବତା॑ ବଷଟ୍-କା॒ରସ୍ତା

ୟଂସ॒ହ ସର୍ବା॑ ନି॒ର୍ବପେଂଦୀଶ୍ୱ॒ରା ଏଂନଂ ପ୍ର॒ଦହୋ॒ ଦ୍ୱେ ପ୍ରଂଥ॒ମେ ନି॒ରୁପ୍ୟ॑ ଧା॒ତୁସ୍ତୃ॒ତୀୟ॒ଂ

ନିର୍ବଂପେ॒ତ୍ତଥୋ॑ ଏ॒ବୋତ୍ତଂରେ॒ ନିର୍ବଂପେ॒ତ୍ତଥୈନ॒ଂ ନ ପ୍ର ଦଂହ॒ନ୍ତ୍ୟଥୋ॒ ୟସ୍ମୈ॒ କାମା॑ୟ

ନିରୁ॒ପ୍ୟନ୍ତେ॒ ତମେ॒ବାଽଽଭି॒ରୁପା॑ଽଽପ୍ନୋତି (୭)॥

(ପ॒ଶୁକା॑ମ॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ଂସି॒ ବୈ ଦେବି॑କା॒ଶ୍ଛନ୍ଦା॑ଂସି ଗ୍ରାମଂ॑ କଲ୍ପୟତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନିରୁଂପ୍ତମଂ ଧା॒ତାରଂ॑ କରୋତି ମେ॒ଧା ନଂମତ୍ୟେ॒ତା ଏ॒ବ ନିର୍ବଂପେଦ॒ଷ୍ଟୌ ଦଂହନ୍ତି॒ ନବଂ ଚ) ॥ ୩। ୪। ୯॥

(ପ୍ରବସ୍ତ୍ୟତୋଽଗ୍ନିହୋତ୍ରିଣୋ ହୋମଃ; ସମାରୋପଶ୍ଚ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ବାସ୍ତୋଂଷ୍ପତେ॒ ପ୍ରତି॑ ଜାନୀହ୍ୟ॒ସ୍ମାନ୍-ସ୍ୱାବେ॒ଶୋ ଅଂନମୀ॒ବୋ ଭଂବା ନଃ ।

ୟତ୍ତ୍ୱେମଂହେ॒ ପ୍ରତି॒ ତନ୍ନୋ॑ ଜୁଷସ୍ୱ॒ ଶଂ ନଂ ଏଧି॒ ଦ୍ୱି॒ପଦେ॒ ଶଂ ଚତୁଂଷ୍ପଦେ ॥

ବାସ୍ତୋଂଷ୍ପତେ ଶ॒ଗ୍ମୟା॑ ସ॒ଂସଦା॑ ତେ ସକ୍ଷୀ॒ମହି॑ ର॒ଣ୍ୱୟା॑ ଗାତୁ॒ମତ୍ୟା॑ ।

Not For Commercial Use

ଆବ॒ଃ କ୍ଷେମ॑ ଉ॒ତ ଯୋଗେ॒ ବରଂ॑ ନୋ ଯୂ॒ୟଂ ପା॑ତ ସ୍ୱ॒ସ୍ତିଭି॒ଃ ସଦା॑ ନଃ ॥

ଯଥ୍ସା॒ୟଂ ପ୍ରା॒ତର॑ଗ୍ନିହୋ॒ତ୍ରଂ ଜୁ॒ହୋତ୍ୟା॑ହୁତୀଷ୍ଟ॒କା ଏ॒ବ ତା ଉପ॑ ଧତ୍ତେ॒ (୧)

ଯଜ॑ମାନୋଽହୋରା॒ତ୍ରାଣି॒ ବା ଏ॒ତସ୍ୟେଷ୍ଟ॑କା॒ ଯ ଆହି॑ତାଗ୍ନି॒ର୍ୟଥ୍

ସା॒ୟଂ-ପ୍ରା॒ତର୍ଜୁ॒ହୋତ୍ୟ॑ହୋରା॒ତ୍ରାଣ୍ୟେ॒ବାଽଽପ୍ତ୍ୱେଷ୍ଟ॑କାଃ କୃ॒ତ୍ୱୋପ॑ ଧତ୍ତେ॒ ଦଶ॑ ସମା॒ନତ୍ର॑

ଜୁହୋତି॒ ଦଶା॑କ୍ଷରା ବି॒ରାଡ୍ୱି॒ରାଜ॑ମେ॒ବାଽଽପ୍ତ୍ୱେଷ୍ଟ॑କାଂ କୃ॒ତ୍ୱୋପ॑ ଧ॒ତ୍ତେଽଥୋ॑ ବି॒ରାଜ୍ୟେ॒ବ

ଯ॒ଜ୍ଞମା॑ପ୍ନୋତି॒ ଚିତ୍ୟ॑ଶ୍ଚିତ୍ୟୋଽସ୍ୟ ଭବତି॒ ତସ୍ମା॒ଦ୍ୟତ୍ର॒ ଦଶୋ॑ଷି॒ତ୍ୱା ପ୍ର॒ୟାତି॒

ତଦ୍ୟ॒ଜ୍ଞବା॒ସ୍ତ୍ୱବା॒ସ୍ତ୍ୱେବ ତଦ୍ୟତ୍ତତୋଽର୍ବା॒ଚୀନ॑ꣳ (୨) ରୁ॒ଦ୍ରଃ ଖଲୁ॒ ବୈ ବା॑ସ୍ତୋ॒ଷ୍ପତି॒ର୍ୟଦହୁ॑ତ୍ୱା

ବାସ୍ତୋଷ୍ପ॒ତୀୟଂ॑ ପ୍ରୟା॒ୟାଦ୍-ରୁ॒ଦ୍ର ଏ॑ନଂ ଭୂ॒ତ୍ୱାଽଗ୍ନିର॑ନୂ॒ତ୍ଥାୟ॑ ହନ୍ୟାଦ୍ୱାସ୍ତୋଷ୍ପ॒ତୀୟଂ॑ ଜୁହୋତି

ଭାଗ॒ଧେୟେ॑ନୈ॒ବୈନ॑ꣳ ଶମୟତି॒ ନାଽଽର୍ତି॒ମାର୍ଛ॑ତି॒ ଯଜ॑ମାନୋ॒ ଯଦ୍ୟୁ॒କ୍ତେ ଜୁ॑ହୁ॒ୟାଦ୍ୟଥା॒

ପ୍ରୟା॑ତେ॒ ବାସ୍ତା॒ବାହୁ॑ତିଂ ଜୁ॒ହୋତି॑ ତା॒ଦୃଗେ॒ବ ତଦ୍ୟଦୟୁ॑କ୍ତେ ଜୁହୁ॒ୟାଦ୍ୟଥା॒ କ୍ଷେମେ॒ ଆହୁ॑ତିଂ

ଜୁହୋତି॑ ତା॒ଦୃଗେ॒ବ ତଦହୁ॑ତମସ୍ୟ ବାସ୍ତୋଷ୍ପ॒ତୀୟ॑ꣳ ସ୍ୟା॒ (୩) ଦକ୍ଷି॑ଣୋ ଯୁ॒କ୍ତୋ ଭବ॑ତି

ସ॒ବ୍ୟୋଽଯୁ॒କ୍ତୋଽଥ॑ ବାସ୍ତୋଷ୍ପ॒ତୀୟଂ॑ ଜୁହୋ॒ତ୍ୟୁ॒ଭୟ॑ମେ॒ବାକ॒ରପ॑ରିବର୍ଗମେ॒ବୈନ॑ꣳ ଶମୟତି॒

ଯଦେକ॑ୟା ଜୁହୁ॒ୟାଦ୍ଦର୍ବି॑ହୋ॒ମଂ କୁ॑ର୍ୟାତ୍ ପୁରୋଽନୁବା॒କ୍ୟା॑ମ॒ନୂଚ୍ୟ॑ ୟା॒ଜ୍ୟ॑ୟା ଜୁହୋତି

ସଦେବ॒ତ୍ୱାୟ॒ ଯଦ୍ଧୁ॒ତ ଆ॑ଦ॒ଧ୍ୟାଦ୍-ରୁ॒ଦ୍ରଂ ଗୃ॒ହାନ॒ନ୍ୱାରୋ॑ହୟେ॒ଦ୍ୟଦ॑ବ॒କ୍ଷାଣା॒ନ୍ୟସଂ॑ ପ୍ରକ୍ଷାପ୍ୟ

ପ୍ରୟା॒ୟାଦ୍ୟଥା॑ ଯଜ୍ଞବେ॒ଶସଂ ବା॒ଽଽଦହ॑ନଂ ବା ତା॒ଦୃଗେ॒ବ ତଦ॒ୟନ୍ତେ॒ ଯୋନି॑ରୃ॒ତ୍ୱିୟ॒

ଇତ୍ୟ॒ରଣ୍ୟୋ॑ଃ ସ॒ମାରୋ॑ହୟ (୪) ତ୍ୟେ॒ଷ ବା ଅ॒ଗ୍ନେର୍ୟୋନି॒ଃ ସ୍ୱ ଏ॒ବୈନ॒ଂ ଯୋନୌ॑

ସ॒ମାରୋ॑ହୟ॒ତ୍ୟଥୋ॒ ଖଲ୍ୱା॑ହୁ॒ର୍ୟଦ॒ରଣ୍ୟୋ॑ଃ ସ॒ମାରୂ॑ଢୋ॒ ନଶ୍ୟେ॒ଦୁଦ॑ସ୍ୟା॒ଗ୍ନିଃ ସୀ॑ଦେତ୍

ପୁନରା॒ଧେୟ॑ଃ ସ୍ୟା॒ଦିତି॒ ୟା ତେ॑ ଅଗ୍ନେ ଯ॒ଜ୍ଞିୟା॑ ତ॒ନୂସ୍ତୟେହ୍ୟା

ରୋ॒ହେତ୍ୟା॒ତ୍ମନ୍-ସ॒ମାରୋ॑ହୟତେ॒ ଯଜ॑ମାନୋ॒ ବା ଅ॒ଗ୍ନେର୍ୟୋନି॒ଃ ସ୍ୱାୟା॑ମେ॒ବୈନ॒ଂ

Not For Commercial Use

ୟୋନ୍ୟାଂ ସ୍ମାରୋହୟତେ (୫)॥

(ଧ୍ରୁବେଽର୍ବାଚୀନଂ ସ୍ୟାସ୍ମାରୋହୟତି ପଞ୍ଚ ଚତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୪। ୧୦॥**

(ରାଜସୂୟଗତା ୟାଜ୍ୟାପୁରୋଽନୁବାକ୍ୟାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ତ୍ୱମଗ୍ନେ ବୃହଦ୍ୱୟୋ ଦଧାସି ଦେବ ଦାଶୁଷେ । କ୍ବିର୍ଗୃହପତିର୍ୟୁବା ॥

ହ୍ବ୍ୟବାଡଗ୍ନିର୍ଜରଃ ପିତା ନୋ ବିଭୁର୍ବିଭାବା ସୁଦୃଶୀକୋ ଅସ୍ମେ ।

ସୁଗାର୍ହପତ୍ୟାଃ ସମିଷୋ ଦିଦୀହ୍ୟସ୍ମଦ୍ରିୟକ୍ ସଂ ମିମୀହି ଶ୍ରବାଂସି ॥

ତ୍ୱଂ ଚ ସୋମ ନୋ ବଶୋ ଜୀବାତୁଂ ନ ମରାମହେ । ପ୍ରିୟସ୍ତୋତ୍ରୋ ବନସ୍ପତିଃ ॥

ବ୍ରହ୍ମା ଦେବାନାଂ ପଦବୀଃ କବୀନାମୃଷିର୍ବିପ୍ରାଣାଂ ମହିଷୋ ମୃଗାଣାମ୍ ।

ଶ୍ୟେନୋ ଗୃଧ୍ରାଣାଂ ସ୍ୱଧିତିର୍ବନାନାଂ ସୋମଃ (୧) ପବିତ୍ରମତ୍ୟେତି ରେଭନ୍ ॥

ଆ ବିଶ୍ୱଦେବଂ ସତ୍ପତିଂ ସୂକ୍ତୈରଦ୍ୟା ବୃଣୀମହେ । ସ୍ତ୍ୟସବଂ ସବିତାରମ୍ ॥

ଆ ସତ୍ୟେନ ରଜସା ବର୍ତମାନୋ ନିବେଶୟନ୍ନମୃତଂ ମର୍ତ୍ୟଂ ଚ ।

ହିରଣ୍ୟୟେନ ସବିତା ରଥେନାଽଽ ଦେବୋ ୟାତି ଭୁବନା ବିପଶ୍ୟନ୍ ॥

ୟଥା ନୋ ଅଦିତିଃ କରତ୍ ପଶ୍ୱେ ନୃଭ୍ୟୋ ୟଥା ଗବେ । ୟଥା ତୋକାୟ ରୁଦ୍ରିୟମ୍ ॥

ମା ନସ୍ତୋକେ ତନୟେ ମା ନ ଆୟୁଷି ମା ନୋ ଗୋଷୁ ମା(୨) ନୋ ଅଶ୍ୱେଷୁ ରୀରିଷଃ ।

ବୀରାନ୍ମା ନୋ ରୁଦ୍ର ଭାମିତୋ ବଧୀର୍ହବିଷ୍ମନ୍ତୋ ନମସା ବିଧେମ ତେ ॥

ଉଦପ୍ରୁତୋ ନ ବୟୋ ରକ୍ଷମାଣା ବାବଦତୋ ଅଭ୍ରିୟସ୍ୟେବ ଘୋଷାଃ ।

ଗିରିଭ୍ରଜୋ ନୋର୍ମୟୋ ମଦନ୍ତୋ ବୃହସ୍ପତିମଭ୍ୟର୍କା ଅନାବନ୍ ॥

ହଂସୈରିବ ସଖିଭିର୍ବାବଦଦ୍-ଭିରଶ୍ମନ୍ମୟାନି ନହନା ବ୍ୟସ୍ୟନ୍ ।

ବୃହସ୍ପତିରଭିକନିକ୍ରଦଦ୍-ଗାଉତ ପ୍ରାସ୍ତୌଦୁଚ୍ଚ ବିଦ୍ୱାଂ ଅଗାୟତ୍ ॥

Not For Commercial Use

ଏନ୍ଦ୍ରଂ ସାନ୍ସିଂ ରୟିଂ (୩) ସ୍ଜିତ୍ୱାନଂ ସଦାସହମ୍ । ବର୍ଷିଷ୍ଠମୂତୟେ ଭର ॥

ପ୍ର ସସାହିଷେ ପୁରୁହୂତ ଶତ୍ରୂଞ୍ଜ୍ୟେଷ୍ଠସ୍ତେ ଶୁଷ୍ମ ଇହ ରାତିରସ୍ତୁ ।

ଇନ୍ଦ୍ରାଽଽ ଭର ଦକ୍ଷିଣେନା ବସୂନି ପତିଃ ସିନ୍ଧୂନାମସି ରେବତୀନାମ୍ ॥

ତ୍ୱଂ ସୁତସ୍ୟ ପୀତୟେ ସ୍ଦ୍ୟୋ ବୃଦ୍ଧୋ ଅଜାୟଥାଃ । ଇନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ୍ୟାୟ ସୁକ୍ରତୋ ॥

ଭୁବସ୍ତ୍ୱମିନ୍ଦ୍ର ବ୍ରହ୍ମଣା ମ୍ହାନ୍ ଭୁବୋ ବିଶ୍ୱେଷୁ ସବନେଷୁ ୟଜ୍ଞିୟଃ ।

ଭୁବୋ ନୃଂଶ୍ଚ୍ୟୌତ୍ନୋ ବିଶ୍ୱସ୍ମିନ୍ ଭରେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଶ୍ଚ ମନ୍ତ୍ରୋ (୪) ବିଶ୍ୱଚର୍ଷଣେ ॥

ମିତ୍ରସ୍ୟ ଚର୍ଷଣୀଧୃତଃ ଶ୍ରବୋ ଦେବସ୍ୟ ସାନ୍ସିମ୍ । ସ୍ତ୍ୟଂ ଚିତ୍ରଶ୍ରବସ୍ତମମ୍ ॥

ମିତ୍ରୋ ଜନାନ୍ ୟାତୟତି ପ୍ରଜାନନ୍ମିତ୍ରୋ ଦାଧାର ପୃଥିବୀମୁତ ଦ୍ୟାମ୍ ।

ମିତ୍ରଃ କୃଷ୍ଟୀରନିମିଷାଽଭି ଚଷ୍ଟେ ସ୍ତ୍ୟାୟ ହ୍ବ୍ୟଂ ଘୃତବଦ୍ୱିଧେମ ॥

ପ୍ର ସ ମିତ୍ର ମର୍ତୋ ଅସ୍ତୁ ପ୍ରୟସ୍ୱାନ୍ ୟସ୍ତ ଆଦିତ୍ୟ ଶିକ୍ଷତି ବ୍ରତେନ ।

ନ ହନ୍ୟତେ ନ ଜୀୟତେ ତ୍ୱୋତୋ ନୈନମଂହୋ ଅଶ୍ନୋତ୍ୟନ୍ତିତୋ ନ ଦୂରାତ୍ ॥

ୟ (୫) ଚ୍ଚିଦ୍ଧି ତେ ବିଶୋ ୟଥା ପ୍ର ଦେବ ବରୁଣ ବ୍ରତମ୍ । ମିନୀମସି ଦ୍ୟବିଦ୍ୟବି ॥

ୟତ୍କିଂ ଚେଦଂ ବରୁଣ ଦୈବ୍ୟେ ଜନେଽଭିଦ୍ରୋହଂ ମନୁଷ୍ୟାଶ୍ଚରାମସି ।

ଅଚିତ୍ତୀ ୟତ୍ତବ ଧର୍ମା ୟୁୟୋପିମ ମା ନ୍ସ୍ତସ୍ମାଦେନସୋ ଦେବ ରୀରିଷଃ ॥

କିତ୍ବାସୋ ୟଦ୍ରିରିପୁର୍ନ ଦୀବି ୟଦ୍ୱା ଘା ସ୍ତ୍ୟମୁତ ୟନ୍ନ ବିଦ୍ମ ।

ସର୍ବା ତା ବିଷ୍ୟ ଶିଥିରେବ ଦେବାଥା ତେ ସ୍ୟାମ ବରୁଣ ପ୍ରିୟାସଃ (୬)॥

(ସୋମୋ ଗୋଷ୍ଠୁ ମା ରୟିଂ ମନ୍ତ୍ରୋ ୟଚ୍ଚିଦ୍ଧିରା ସ୍ପ୍ତ ଚ) **॥ ୩। ୪। ୧୧॥**

=|| 0 ||=

Not For Commercial Use

(ବି ବା ଏ॒ତସ୍ୟାଽବାଂୟୋ ଇ॒ମେ ବୈ ଚି॒ତ୍ତଂ ଚା॒ଗ୍ନିର୍ଭୂତାନାଂ ଦେ॒ବା ବା ଅଂଭ୍ୟାତା॒ନାନ୍ଂତା॒ଷାଡ୍ରା॒ଷ୍ଟ୍ର କାଂମାୟ॒ ଦେବିକା॒ ବାସ୍ତୋଂଷ୍ପତେ॒ ଦ୍ୱମଂଗ୍ନେ ବୃହଦେକାଂଦଶ ॥ ୧୧॥)

(ବି ବା ଏ॒ତସ୍ୟେତ୍ୟାଂହ ମୃ॒ତ୍ୟୁର୍ଗଂନ୍ଧ॒ର୍ବୋବ ରୁନ୍ଧେ ମଧ୍ୟ॒ତସ୍ତ୍ୱମଂଗ୍ନେ ବୃହଦ୍ୱୟଃ॒ ଷଟ୍ ଚଂତ୍ୱାରିଂଶତ୍ ॥ ୪୬॥)

(ବି ବା ଏ॒ତସ୍ୟଂ ପ୍ରି॒ୟାସଃ ॥)

॥ ହରିଃ ଓଁ ॥

ଇତି କୃଷ୍ଣୟଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟସଂହିତାୟାଂ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ଚତୁର୍ଥଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥ ୪ ॥

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

|| ଅଥ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ପଞ୍ଚମଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

| ଇଷ୍ଟିଶେଷାଭିଧାନମ୍ |

(ଦର୍ଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସାଙ୍ଗଭୂତାରମ୍ଭଣୀୟେଷ୍ଟିଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପୂ॒ର୍ଣା ପ॒ଶ୍ଚାଦୁ॒ତ ପୂ॒ର୍ଣା ପୁ॒ରସ୍ତା॒ଦୁନ୍ମ॑ଧ୍ୟ॒ତଃ ପୌ॑ର୍ଣମା॒ସୀ ଜି॑ଗାୟ ।

ତସ୍ୟା॑ଂ ଦେ॒ବା ଅଧି॑ ସ॒ଂବସ॑ନ୍ତ ଉତ୍ତ॒ମେ ନାକ॑ ଇ॒ହ ମା॑ଦୟନ୍ତାମ୍ ॥

ଯତ୍ତେ॑ ଦେ॒ବା ଅଦ॑ଧୁର୍ଭାଗ॒ଧେୟ॒ମମା॑ବାସ୍ୟେ ସ॒ଂବସ॑ନ୍ତୋ ମହି॒ତ୍ୱା ।

ସା ନୋ॑ ଯ॒ଜ୍ଞଂ ପି॑ପୃହି ବିଶ୍ୱବାରେ ର॒ୟିଂ ନୋ॑ ଧେହି ସୁଭଗେ ସୁ॒ବୀର॑ମ୍ ॥

ନି॒ବେଶ॑ନୀ ସ॒ଙ୍ଗମ॑ନୀ॒ ବସୂ॑ନା॒ଂ ବିଶ୍ୱା॑ ରୂ॒ପାଣି॒ ବସୂ॑ନ୍ୟାବେ॒ଶୟ॑ନ୍ତୀ ।

ସ॒ହ॒ସ୍ର॒ପୋ॒ଷଂ ସୁ॒ଭଗା॒ ରରା॑ଣା॒ ସା ନ॒ ଆ ଗ॒ନ୍-ବର୍ଚ॑ସା (୧) ସଂବିଦା॒ନା ॥

ଅଗ୍ନୀ॑ଷୋମୌ ପ୍ରଥ॒ମୌ ବୀ॒ର୍ୟେ॑ଣ ବସୂ॑ନ୍-ରୁ॒ଦ୍ରାନା॑ଦି॒ତ୍ୟାନି॒ହ ଜି॑ନ୍ୱତମ୍ ।

ମା॒ଧ୍ୟଂ ହି ପୌ॑ର୍ଣମା॒ସଂ ଜୁ॒ଷେଥା॒ଂ ବ୍ରହ୍ମ॑ଣା ବୃ॒ଦ୍ଧୌ ସୁ॑କୃତେନ॑ ସା॒ତାବଥା॒ସ୍ମଭ୍ୟ॑ଂ

ସ॒ହବୀ॑ରାଂ ର॒ୟିଂ ନି ଯ॑ଚ୍ଛତମ୍ ॥

ଆ॒ଦି॒ତ୍ୟାଶ୍ଚାଙ୍ଗି॑ରସଶ୍ଚା॒ଗ୍ନୀନାଽଦ॑ଧତ॒ ତେ ଦ॑ର୍ଶପୂର୍ଣମା॒ସୌ ପ୍ରୈପ୍ସ॒ନ୍ତେଷା॒ମଙ୍ଗି॑ରସା॒ଂ ନି॒ରୁ॑ପ୍ତଂ

ହ॒ବିରାସୀ॒ଦଥା॑ଽଽଦି॒ତ୍ୟା ଏ॒ତୌ ହୋମା॑ବପଶ୍ୟ॒ନ୍ତାବ॑ଜୁହବୁ॒ସ୍ତତୋ॒ ବୈ ତେ ଦ॑ର୍ଶପୂର୍ଣମା॒ସୌ

(୨) ପୂର୍ବ॒ ଆଲ॑ଭନ୍ତ ଦର୍ଶପୂର୍ଣମା॒ସାବା॒ଲଭ॑ମାନ ଏ॒ତୌ ହୋମୌ॑ ପୁ॒ରସ୍ତା॑ଜ୍ଜୁହୁୟାତ୍-

ସା॒କ୍ଷାଦେ॒ବ ଦ॑ର୍ଶପୂର୍ଣମା॒ସାବା ଲ॑ଭତେ ବ୍ରହ୍ମବା॒ଦିନୋ॑ ବଦନ୍ତି॒ ସ ତ୍ୱୈ ଦ॑ର୍ଶପୂର୍ଣମା॒ସାବା

ଲ॑ଭେତ॒ ଯ ଏ॑ନୟୋରନୁଲୋ॒ମଂ ଚ॑ ପ୍ରତିଲୋ॒ମଂ ଚ॑ ବି॒ଦ୍ୟାଦିତ୍ୟ॑ମାବା॒ସ୍ୟା॑ୟା ଊ॒ର୍ଧ୍ୱଂ

ତଦ॑ନୁଲୋ॒ମଂ ପୌ॑ର୍ଣମା॒ସ୍ୟୈ ପ୍ର॑ତୀ॒ଚୀନ॒ଂ ତତ୍-ପ୍ର॑ତିଲୋ॒ମଂ ଯତ୍-ପୌ॑ର୍ଣମା॒ସୀଂ

Not For Commercial Use

ପୂର୍ବା॑ମା॒ଲଭେ॑ତ ପ୍ରତିଲୋ॒ମମେ॑ନା॒ବା ଲ॑ଭେତା॒ମୁମ॑ପ୍ର॒କ୍ଷୀୟ॑ମାଣ॒ମନ୍ୱପ॑ (୩) କ୍ଷୀୟେତ
ସାରସ୍ୱ॒ତୌ ହୋମୌ ପୁ॒ରସ୍ତା॑ଜ୍ଜୁହୁୟାଦମାବା॒ସ୍ୟା॑ ବୈ ସର॑ସ୍ୱତ୍ୟନୁଲୋ॒ମମେ॒ବୈନା॒ବା
ଲ॑ଭତେ॒ଽମୁମା॒ପ୍ୟାୟ॑ମାନ॒ମନ୍ୱା ପ୍ୟା॑ୟତ ଆଗ୍ନାବୈଷ୍ଣ॒ବମେକା॑ଦଶକପାଲଂ ପୁ॒ରସ୍ତା॒ନ୍ନିର୍ବ॑ପେ॒ତ୍-
ସର॑ସ୍ୱତ୍ୟୈ ଚ॒ରୁଂ ସର॑ସ୍ୱତେ॒ ଦ୍ୱାଦ॑ଶକପାଲ॒ଂ ଯଦା॑ଗ୍ନେ॒ୟୋ ଭବ॑ତ୍ୟ॒ଗ୍ନିର୍ବୈ ଯ॑ଜ୍ଞମୁ॒ଖଂ
ଯ॑ଜ୍ଞମୁ॒ଖମେ॒ବର୍ଧିଂ॑ ପୁ॒ରସ୍ତା॑ଦ୍ଧତ୍ତେ॒ ଯଦ୍ୱୈ॑ଷ୍ଣ॒ବୋ ଭବ॑ତି ଯ॒ଜ୍ଞୋ ବୈ ବିଷ୍ଣୁ॑ର୍ୟ॒ଜ୍ଞମେ॒ବାଽଽରଭ୍ୟ॒
ପ୍ର ତ॑ନୁତେ॒ ସର॑ସ୍ୱତ୍ୟୈ ଚ॒ରୁର୍ଭ॑ବତି॒ ସର॑ସ୍ୱତେ॒ ଦ୍ୱାଦ॑ଶକପାଲୋଽମାବା॒ସ୍ୟା॑ ବୈ ସର॑ସ୍ୱତୀ
ପୂ॒ର୍ଣମା॑ସଃ॒ ସର॑ସ୍ୱା॒ନ୍ତାବେ॒ବ ସା॒କ୍ଷାଦା ର॑ଭତ ଋ॒ଧ୍ନୋତ୍ୟା॑ଭ୍ୟା॒ଂ ଦ୍ୱାଦ॑ଶକପାଲଃ॒ ସର॑ସ୍ୱତେ
ଭବତି ମିଥୁ॒ନତ୍ୱାୟ॒ ପ୍ରଜା॑ତ୍ୟୈ ମିଥୁ॒ନୌ ଗାବୌ॒ ଦକ୍ଷି॑ଣା॒ ସମୃ॑ଦ୍ଧ୍ୟୈ (୪)॥

(ବର୍ଚ॑ସା॒ ବୈ ତେ ଦ॑ର୍ଶପୂର୍ଣମା॒ସାବପ॑ ତନୁତେ॒ ସର॑ସ୍ୱତ୍ୟୈ॒ ପଞ୍ଚ॑ବିଂଶତିଶ୍ଚ) **॥ ୩। ୫। ୧॥**

(ସୌମିକବ୍ରହ୍ମତ୍ୱବିଧିଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଋଷ॑ୟୋ॒ ବା ଇନ୍ଦ୍ରଂ॑ ପ୍ର॒ତ୍ୟକ୍ଷ॒ଂ ନାପ॑ଶ୍ୟ॒ନ୍ତଂ ବସି॑ଷ୍ଠଃ ପ୍ର॒ତ୍ୟକ୍ଷ॑ଂ ପଶ୍ୟ॒ତ୍-ସୋ॑ଽବ୍ରବୀ॒ଦ୍ ବ୍ରାହ୍ମ॑ଣଂ
ତେ ବକ୍ଷ୍ୟାମି॒ ଯଥା॒ ତ୍ୱତ୍-ପୁ॑ରୋହିତାଃ ପ୍ର॒ଜାଃ ପ୍ର॑ଜନି॒ଷ୍ୟନ୍ତେଽଥ॒ ମେତ॑ରେଭ୍ୟ॒ ଋଷି॑ଭ୍ୟୋ॒
ମା ପ୍ର ବୋ॑ଚ॒ ଇତି॒ ତସ୍ମା॑ ଏ॒ତାନ୍-ସ୍ତୋମ॑ଭାଗାନବ୍ରବୀ॒ତ୍ତତୋ॒ ବସି॑ଷ୍ଠପୁରୋହିତାଃ ପ୍ର॒ଜାଃ
ପ୍ରାଜା॑ୟନ୍ତ॒ ତସ୍ମା॑ଦ୍ୱାସି॒ଷ୍ଠୋ ବ୍ର॒ହ୍ମା କା॒ର୍ୟଃ॑ ପ୍ରେବ ଜା॑ୟତେ ର॒ଶ୍ମିର॑ସି॒ କ୍ଷୟା॑ୟ ତ୍ୱା॒ କ୍ଷୟ॑ଂ ଜି॒ନ୍ୱେ
(୧) ତ୍ୟା॑ହ ଦେ॒ବା ବୈ କ୍ଷୟୋ॑ ଦେ॒ବେଭ୍ୟ॑ ଏ॒ବ ଯ॒ଜ୍ଞଂ ପ୍ରାଽଽହ॒ ପ୍ରେତି॑ରସି॒ ଧର୍ମା॑ୟ ତ୍ୱା॒
ଧର୍ମଂ॑ ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହ ମନୁ॒ଷ୍ୟା॑ ବୈ ଧର୍ମୋ॑ ମନୁ॒ଷ୍ୟେ॑ଭ୍ୟ ଏ॒ବ ଯ॒ଜ୍ଞଂ ପ୍ରାଽଽହାନ୍ୱି॑ତିରସି ଦି॒ବେ
ତ୍ୱା॒ ଦିବ॑ଂ ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହେ॒ଭ୍ୟ ଏ॒ବ ଲୋ॒କେଭ୍ୟୋ॑ ଯ॒ଜ୍ଞଂ ପ୍ରାଽଽହ॑ ବିଷ୍ଟ॒ମ୍ଭୋଽସି॒ ବୃଷ୍ଟ୍ୟୈ॑ ତ୍ୱା॒
ବୃଷ୍ଟି॑ଂ ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହ॒ ବୃଷ୍ଟି॑ମେ॒ବାବ॑ (୨) ରୁନ୍ଧେ ପ୍ର॒ବାଽସ୍ୟ॑ନୁବାଽସୀତ୍ୟା॑ହ ମିଥୁ॒ନତ୍ୱାୟୋ॒ଶିଗ॑ସି॒
ବସୁ॑ଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା॒ ବସୂ॑ଞ୍ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହା॒ଷ୍ଟୌ ବସ॑ବ॒ ଏକା॑ଦଶ ରୁ॒ଦ୍ରା ଦ୍ୱାଦ॑ଶାଽଽଦି॒ତ୍ୟା ଏ॒ତାବ॑ନ୍ତୋ॒ ବୈ

Not For Commercial Use

ଦେ॒ବାସ୍ତେଭ୍ୟ॑ ଏ॒ବ ୟ॒ଜ୍ଞଂ ପ୍ରାଽଽହୌଜୋ॑ଽସି ପି॒ତୃଭ୍ୟ॑ସ୍ତ୍ୱା ପି॒ତୄଞ୍ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହ ଦେ॒ବାନେ॒ବ
ପି॒ତୄନନୁ॒ ସଂ ତ॑ନୋତି॒ ତନ୍ତୁ॑ରସି ପ୍ର॒ଜାଭ୍ୟ॑ସ୍ତ୍ୱା ପ୍ର॒ଜା ଜି॒ନ୍ୱେ (୩) ତ୍ୟା॑ହ ପି॒ତୄନେ॒ବ ପ୍ର॒ଜା ଅନୁ॒
ସଂ ତ॑ନୋତି ପୃତନା॒ଷାଡ॑ସି ପ॒ଶୁଭ୍ୟ॑ସ୍ତ୍ୱା ପ॒ଶୂଞ୍ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହ ପ୍ର॒ଜା ଏ॒ବ ପ॒ଶୂନନୁ॒ ସଂ ତ॑ନୋତି
ରେ॒ବଦ॒ସ୍ୟୋଷ॑ଧୀଭ୍ୟ॒ସ୍ତ୍ୱୌଷ॑ଧୀର୍ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॒ହୌଷ॑ଧୀଷ୍ୱେ॒ବ ପ॒ଶୂନ୍-ପ୍ରତି॑ ଷ୍ଠାପୟତ୍ୟଭି॒ଜିଦ॑ସି
ୟୁ॒କ୍ତଗ୍ରା॒ବେନ୍ଦ୍ରା॑ୟ॒ ତ୍ୱେନ୍ଦ୍ରଂ॑ ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହା॒ଭିଜି॑ତ୍ୟା॒ ଅଧି॑ପତିରସି ପ୍ରା॒ଣାୟ॑ ତ୍ୱା ପ୍ରା॒ଣଂ (୪)
ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟା॑ହ ପ୍ର॒ଜାସ୍ୱେ॒ବ ପ୍ରା॒ଣାନ୍ଦ॑ଧାତି ତ୍ରି॒ବୃଦ॑ସି ପ୍ର॒ବୃଦ॒ସୀତ୍ୟା॑ହ ମିଥୁ॒ନତ୍ୱାୟ॑
ସꣳରୋ॒ହୋ॑ଽସି ନୀରୋ॒ହୋ॑ଽସୀତ୍ୟା॑ହ॒ ପ୍ରଜା॑ତ୍ୟୈ ବସୁ॒କୋ॑ଽସି॒ ବେଷ॑ଶ୍ରିରସି॒
ବସ୍ୟ॑ଷ୍ଟିର॒ସୀତ୍ୟା॑ହ॒ ପ୍ରତି॑ଷ୍ଠିତ୍ୟୈ (୫)॥ (ଜି॒ନ୍ୱେତ୍ୟବ॑ ପ୍ର॒ଜା ଜି॑ନ୍ୱ ପ୍ରା॒ଣଂ ତ୍ରି॒ꣳଶଚ୍ଚ॑) ॥ ୩। ୫। ୨॥

(ବିଷ୍ଣୁତିକ୍ରମାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଅ॒ଗ୍ନିନା॑ ଦେ॒ବେନ॒ ପୃତ॑ନା ଜୟାମି ଗାୟ॒ତ୍ରେଣ॒ ଛନ୍ଦ॑ସା ତ୍ରି॒ବୃତା॒ ସ୍ତୋମେ॑ନ ରଥନ୍ତ॒ରେଣ॒
ସାମ୍ନା॑ ବଷଟ୍-କା॒ରେଣ॒ ବଜ୍ରେ॑ଣ ପୂର୍ବ॒ଜାନ୍ ଭ୍ରାତୃ॑ବ୍ୟା॒ନଧ॑ରାନ୍ ପାଦୟା॒ମ୍ୟବୈ॑ନାନ୍ ବାଧେ॒
ପ୍ରତ୍ୟେ॑ନାନ୍ନୁଦେ॒ଽସ୍ମିନ୍ କ୍ଷୟେ॒ଽସ୍ମିନ୍ ଭୂମି॑ଲୋ॒କେ ୟୋ॑ଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି॒ ୟଂ ଚ॑ ବ॒ୟଂ ଦ୍ୱି॒ଷ୍ମୋ
ବିଷ୍ଣୋ॒ଃ କ୍ରମେ॒ଣାତ୍ୟେ॑ନାନ୍ କ୍ରା॒ମାମୀନ୍ଦ୍ରେ॑ଣ ଦେ॒ବେନ॒ ପୃତ॑ନା ଜୟାମି॒ ତ୍ରୈଷ୍ଟୁ॑ଭେନ॒ ଛନ୍ଦ॑ସା
ପଞ୍ଚଦ॒ଶେନ॒ ସ୍ତୋମେ॑ନ ବୃହ॒ତା ସାମ୍ନା॑ ବଷଟ୍-କା॒ରେଣ॒ ବଜ୍ରେ॑ଣ (୧)
ସହ॒ଜାନ୍ୱିଶ୍ୱେ॑ଭିର୍ଦେ॒ବେଭିଃ॒ ପୃତ॑ନା ଜୟାମି॒ ଜାଗ॑ତେନ॒ ଛନ୍ଦ॑ସା ସପ୍ତଦ॒ଶେନ॒ ସ୍ତୋମେ॑ନ
ବାମଦେ॒ବ୍ୟେନ॒ ସାମ୍ନା॑ ବଷଟ୍-କା॒ରେଣ॒ ବଜ୍ରେ॑ଣାପର॒ଜାନିନ୍ଦ୍ରେ॑ଣ ସ॒ୟୁଜୋ॑ ବ॒ୟꣳ
ସା॑ସ॒ହ୍ୟାମ॑ ପୃତନ୍ୟ॒ତଃ । ଘ୍ନନ୍ତୋ॑ ବୃତ୍ରାଣ୍ୟ॑ପ୍ର॒ତି । ୟତ୍ତେ॑ ଅଗ୍ନେ॒ ତେଜ॒ସ୍ତେନା॒ହଂ ତେ॑ଜ॒ସ୍ୱୀ
ଭୂ॑ୟାସ॒ଂ ୟତ୍ତେ॑ ଅଗ୍ନେ॒ ବର୍ଚ॒ସ୍ତେନା॒ହଂ ବ॑ର୍ଚ॒ସ୍ୱୀ ଭୂ॑ୟାସ॒ଂ ୟତ୍ତେ॑ ଅଗ୍ନେ॒ ହର॒ସ୍ତେନା॒ହꣳ
ହ॑ର॒ସ୍ୱୀ ଭୂ॑ୟାସମ୍ (୨)॥ (ବୃହ॒ତା ସାମ୍ନା॑ ବଷଟ୍-କା॒ରେଣ॒ ବଜ୍ରେ॑ଣ॒ ଷଟ୍ ଚ॑ତ୍ୱାରିꣳଶଚ୍ଚ)॥୩।୫।୩॥

Not For Commercial Use

(ଅତିମୋକ୍ଷମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟେ ଦେ॒ବା ୟଂ॑ଜ୍ଞ॒ହନୋ॑ ୟଜ୍ଞ॒ମୁଷଃ॑ ପୃଥି॒ବ୍ୟାମଧ୍ୟାସ॑ତେ ।

ଅ॒ଗ୍ନିର୍ମା॑ ତେଭ୍ୟୋ॑ ରକ୍ଷତୁ ଗଚ୍ଛେ॑ମ ସୁ॒କୃତୋ॑ ବ॒ୟମ୍ ॥

ଆଽଗ॑ନ୍ମ ମିତ୍ରାବରୁଣା ବରେଣ୍ୟା॒ ରାତ୍ରୀ॑ଣାଂ ଭା॒ଗୋ ୟୁ॒ବୟୋ॒ର୍ୟୋ ଅସ୍ତି ।

ନାକଂ॑ ଗୃହ୍ଣା॒ନାଃ ସୁ॑କୃତସ୍ୟ॑ ଲୋ॒କେ ତୃ॒ତୀୟେ॑ ପୃ॒ଷ୍ଠେ ଅଧି॑ ରୋଚ॒ନେ ଦି॒ବଃ ॥

ୟେ ଦେ॒ବା ୟଂ॑ଜ୍ଞ॒ହନୋ॑ ୟଜ୍ଞ॒ମୁଷୋ॒ଽନ୍ତରି॒କ୍ଷେଽଧ୍ୟାସ॑ତେ ।

ବା॒ୟୁର୍ମା॑ ତେଭ୍ୟୋ॑ ରକ୍ଷତୁ ଗଚ୍ଛେ॑ମ ସୁ॒କୃତୋ॑ ବ॒ୟମ୍ ॥

ୟାସ୍ତେ॒ ରାତ୍ରୀଃ॑ ସବିତ (୧) ର୍ଦେ॑ବ॒ୟାନୀ॑ରନ୍ତ॒ରା ଦ୍ୟାବା॑ପୃଥି॒ବୀ ବି॒ୟନ୍ତି॑ ।

ଗୃ॒ହୈଶ୍ଚ॒ ସର୍ବୈଃ॑ ପ୍ର॒ଜୟା॒ନ୍ୱଗ୍ରେ॒ ସୁବୋ॒ ରୁହା॑ଣାସ୍ତରତା॒ ରଜାଂ॑ସି ॥

ୟେ ଦେ॒ବା ୟଂ॑ଜ୍ଞ॒ହନୋ॑ ୟଜ୍ଞ॒ମୁଷୋ॑ ଦି॒ବ୍ୟଧ୍ୟାସ॑ତେ ।

ସୂର୍ୟୋ॑ ମା॒ ତେଭ୍ୟୋ॑ ରକ୍ଷତୁ ଗଚ୍ଛେ॑ମ ସୁ॒କୃତୋ॑ ବ॒ୟମ୍ ॥

ୟେନେନ୍ଦ୍ରା॑ୟ ସ॒ମଭ॑ରଃ॒ ପୟାଂ॑ସ୍ୟୁତ୍ତ॒ମେନ॑ ହ॒ବିଷା॑ ଜାତବେଦଃ ।

ତେନା॑ଗ୍ନେ॒ ତ୍ୱମୁ॒ତ ବ॑ର୍ଧୟେ॒ମଂ ସ॑ଜା॒ତାନା॒ଂ ଶ୍ରୈଷ୍ଠ୍ୟ॒ ଆ ଧେ॑ହ୍ୟେନମ୍ ॥

ୟ॒ଜ୍ଞ॒ହନୋ॒ ବୈ ଦେ॒ବା ୟ॑ଜ୍ଞ॒ମୁଷଃ॑ (୨) ସନ୍ତି॒ ତ ଏ॒ଷୁ ଲୋ॒କେଷ୍ୱା॑ସତ ଆ॒ଦଦା॑ନା ବିମଥ୍ନା॒ନା

ୟୋ ଦଦା॑ତି॒ ୟୋ ୟଂ॑ଜତେ॒ ତସ୍ୟ॑ ।

ୟେ ଦେ॒ବା ୟ॑ଜ୍ଞ॒ହନଃ॑ ପୃଥି॒ବ୍ୟାମଧ୍ୟାସ॑ତେ॒ ୟେ ଅ॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷେ॒ ୟେ ଦି॒ବୀତ୍ୟା॑ହେ॒ମାନେ॒ବ

ଲୋ॒କାଂ॒ସ୍ତୀ॒ର୍ତ୍ୱା ସଗୃ॑ହଃ॒ ସପ॑ଶୁଃ ସୁବ॒ର୍ଗଂ ଲୋ॒କମେ॒ତ୍ୟପ॒ ବୈ ସୋମେ॑ନେଜା॒ନାଦ୍ଦେ॒ବତା॑ଶ୍ଚ

ୟ॒ଜ୍ଞଶ୍ଚ॑ କ୍ରାମନ୍ତ୍ୟାଗ୍ନେ॒ୟଂ ପଞ୍ଚ॑କପାଲମୁଦବସା॒ନୀୟ॒ଂ ନିର୍ବ॑ପେଦ॒ଗ୍ନିଃ ସର୍ବା॑ ଦେ॒ବତା॒ଃ (୩)

ପାଙ୍କ୍ତୋ॑ ୟ॒ଜ୍ଞୋ ଦେ॒ବତା॑ଶ୍ଚୈ॒ବ ୟ॒ଜ୍ଞଂ ଚାବ॑ ରୁନ୍ଧେ ଗାୟ॒ତ୍ରୋ ବା ଅ॒ଗ୍ନିର୍ଗା॑ୟ॒ତ୍ରଚ୍ଛ॑ନ୍ଦା॒ସ୍ତଂ

Not For Commercial Use

ଛନ୍ଦ॑ସା॒ ବ୍ୟ॑ର୍ଧୟତି॒ ୟତ୍-ପଞ୍ଚ॑କପାଲଂ କ॒ରୋତ୍ୟ॒ଷ୍ଟାକ॑ପାଲଃ କା॒ର୍ୟୋ॓ଽଷ୍ଟାକ୍ଷ॑ରା ଗାୟ॒ତ୍ରୀ

ଗା॑ୟ॒ତ୍ରୋ॓ଽଗ୍ନିର୍ଗା॑ୟ॒ତ୍ରଚ୍ଛ॑ନ୍ଦାଃ॒ ସ୍ୱେନୈ॒ବୈନ॑ଂ ଛନ୍ଦ॑ସା॒ ସମ॑ର୍ଧୟତି ପ॒ଙ୍କ୍ତ୍ୟୌ॑ ୟାଜ୍ୟାନୁବା॒କ୍ୟେ॑

ଭବତଃ॒ ପାଙ୍କ୍ତୋ॑ ୟ॒ଜ୍ଞସ୍ତେନୈ॒ବ ୟ॒ଜ୍ଞାନ୍ନୈତି॑ (୪)॥

(ସ॒ବି॒ତର୍ଦ୍ଦେ॒ବା ୟ॑ଜ୍ଞମୁଖଃ॒ ସର୍ବା॑ ଦେ॒ବତା॒ସ୍ତ୍ରିଚ॑ତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୫। ୪॥**

(ଆଦିତ୍ୟଗ୍ରହମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ସୂର୍ୟୋ॑ ମା ଦେ॒ବୋ ଦେ॒ବେଭ୍ୟଃ॑ ପାତୁ ବା॒ୟୁର॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷା॒ଦ୍ୟଜ॑ମାନୋ॒ଽଗ୍ନିର୍ମା॑ ପାତୁ॒ ଚକ୍ଷୁ॑ଷଃ ।

ସକ୍ଷ॒ ଶୂଷ॒ ସବି॑ତ॒ର୍ବିଶ୍ୱ॑ଚର୍ଷଣ ଏ॒ତେଭିଃ॑ ସୋମ॒ ନାମ॑ଭିର୍ବିଧେମ ତେ॒ ତେଭିଃ॑ ସୋମ॒

ନାମ॑ଭିର୍ବିଧେମ ତେ ।

ଅ॒ହଂ ପ॒ରସ୍ତା॑ଦ॒ହମ॒ବସ୍ତା॑ଦ॒ହଂ ଜ୍ୟୋତି॑ଷା॒ ବି ତମୋ॑ ବବାର ।

ୟଦ॒ନ୍ତରି॑କ୍ଷଂ॒ ତଦୁ॑ ମେ ପି॒ତାଽଭୂ॑ଦ॒ହଂ ସୂର୍ୟ॑ମୁଭ॒ୟତୋ॑ ଦଦର୍ଶା॒ହଂ ଭୂ॑ୟାସମୁ॒ତ୍ତ॒ମଃ

ସ॑ମା॒ନାନା॒ (୧) ମା ସ॑ମୁ॒ଦ୍ରାଦାଽନ୍ତରି॑କ୍ଷାତ୍ ପ୍ର॒ଜାପ॑ତିରୁଦ॒ଧିଂ ଚ୍ୟା॑ବୟା॒ତୀନ୍ଦ୍ରଃ॒ ପ୍ର ସ୍ନୌ॑ତୁ

ମ॒ରୁତୋ॑ ବର୍ଷୟ॒ନ୍ତୂନ୍ନ॑ମ୍ଭୟ ପୃଥି॒ବୀଂ ଭି॒ନ୍ଧୀଦଂ ଦି॒ବ୍ୟଂ ନଭଃ॑ ।

ଉ॒ଦ୍ନୋ ଦି॒ବ୍ୟସ୍ୟ॑ ନୋ ଦେ॒ହୀଶା॑ନୋ॒ ବି ସୃ॑ଜା॒ ଦୃତି॑ମ୍ ॥

ପ॒ଶବୋ॒ ବା ଏ॒ତେ ୟଦା॑ଦି॒ତ୍ୟ ଏ॒ଷ ରୁ॒ଦ୍ରୋ ୟଦ॒ଗ୍ନିରୋଷ॑ଧୀଃ॒ ପ୍ରାସ୍ୟା॒ଗ୍ନାବା॑ଦି॒ତ୍ୟଂ ଜୁ॑ହୋତି

ରୁ॒ଦ୍ରାଦେ॒ବ ପ॒ଶୂନ॒ନ୍ତର୍ଦ॑ଧା॒ତ୍ୟଥୋ॒ ଓଷ॑ଧୀଷ୍ୱେ॒ବ ପ॒ଶୂନ୍ (୨) ପ୍ରତି॑ଷ୍ଠାପୟତି କ॒ବିର୍ୟ॒ଜ୍ଞସ୍ୟ॒ ବି

ତ॑ନୋତି॒ ପନ୍ଥା॒ଂ ନାକ॑ସ୍ୟ ପୃ॒ଷ୍ଠେ ଅଧି॑ ରୋଚ॒ନେ ଦି॒ବଃ ।

ୟେନ॑ ହ॒ବ୍ୟଂ ବହ॑ସି॒ ୟାସି॑ ଦୂ॒ତ ଇ॒ତଃ ପ୍ରଚେ॑ତା ଅ॒ମୁତଃ॒ ସନୀ॑ୟାନ୍ ॥

ୟାସ୍ତେ॒ ବିଶ୍ୱାଃ॑ ସ॒ମିଧଃ॒ ସନ୍ତ୍ୟ॑ଗ୍ନେ॒ ୟାଃ ପୃ॑ଥି॒ବ୍ୟାଂ ବ॒ର୍ହିଷି॒ ସୂର୍ୟେ॒ ୟାଃ ।

ତାସ୍ତେ॑ ଗଚ୍ଛନ୍ତ୍ୱାହୁ॑ତିଂ ଘୃ॒ତସ୍ୟ॑ ଦେବାୟ॒ତେ ୟଜ॑ମାନାୟ॒ ଶର୍ମ॑ ॥

Not For Commercial Use

ଆ॒ଶାସା॑ନଃ ସୁ॒ବୀର୍ୟ॑ଂ ରା॒ୟସ୍ପୋଷ॒ଂ ସ୍ୱଶ୍ବି॑ୟମ୍ ।

ବୃହ॒ସ୍ପତି॑ନା ରା॒ୟା ସ୍ୱ॒ଗାକୃ॑ତୋ॒ ମହ୍ୟ॒ଂ ଯଜ॑ମାନାୟ ତିଷ୍ଠ (୩)॥

(ସ॒ମା॒ନା॒ନା॒ମୋଷ॑ଧୀଷ୍ୱେବ ପ୍ର॒ଶୂନ୍ମହ୍ୟ॒ଂ ଯଜ॑ମାନା॒ୟୈକ॑ଂ ଚ) ॥ ୩। ୫। ୫॥

(ପତ୍ନୀବିଷୟକା ଯୋକ୍ତ୍ରବନ୍ଧାଦିମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ସଂ ତ୍ୱା॑ ନହ୍ୟାମି॒ ପୟ॑ସା ଘୃ॒ତେନ॒ ସଂ ତ୍ୱା॑ ନହ୍ୟାମ୍ୟ॒ପ ଓଷ॑ଧୀଭିଃ ।

ସଂ ତ୍ୱା॑ ନହ୍ୟାମି ପ୍ର॒ଜୟା॒ଽହମ॒ଦ୍ୟ ସା ଦୀ॑କ୍ଷି॒ତା ସ॑ନବୋ॒ ବାଜ॑ମ॒ସ୍ମେ ॥

ପ୍ରୈତୁ॒ ବ୍ରହ୍ମ॑ଣ॒ସ୍ପତ୍ନୀ॒ ବେଦି॒ଂ ବର୍ଣେ॑ନ ସୀଦତୁ ।

ଅଥା॒ହମ॑ନୁକା॒ମିନୀ॒ ସ୍ୱେ ଲୋ॒କେ ବି॒ଶା ଇ॒ହ ।

ସୁ॒ପ୍ର॒ଜସ॑ସ୍ତ୍ୱା ବ॒ୟଂ ସୁ॒ପତ୍ନୀ॒ରୁପ॑ ସେଦିମ ।

ଅଗ୍ନେ॑ ସପତ୍ନ॒ଦମ୍ଭ॑ନ॒ମଦ॑ବ୍ଧାସୋ॒ ଅଦା॑ଭ୍ୟମ୍ ॥

ଇ॒ମଂ ବି ଷ୍ୟା॑ମି॒ ବରୁ॑ଣସ୍ୟ॒ ପାଶ॒ଂ (୧) ୟମବ॑ଧ୍ନୀତ ସବି॒ତା ସୁ॒କେତଃ॑ ।

ଧା॒ତୁଶ୍ଚ॒ ୟୋନୌ॑ ସୁକୃ॒ତସ୍ୟ॑ ଲୋ॒କେ ସ୍ୟୋ॒ନଂ ମେ॑ ସ॒ହ ପତ୍ୟା॑ କରୋମି ॥

ପ୍ରେହ୍ୟୁ॒ଦେହ୍ୟୃ॒ତସ୍ୟ॑ ବା॒ମୀରନ୍ୱ॒ଗ୍ନିସ୍ତେଽଗ୍ର॑ଂ ନୟ॒ତ୍ୱଦି॑ତି॒ର୍ମଧ୍ୟ॑ଂ ଦଦତାଂ ରୁ॒ଦ୍ରାବ॑ସୃଷ୍ଟାଽସି ୟୁ॒ବା

ନାମ॒ ମା ମା॑ ହିଂସୀ॒ର୍ବସୁ॑ଭ୍ୟୋ ରୁ॒ଦ୍ରେଭ୍ୟ॑ ଆଦି॒ତ୍ୟେଭ୍ୟୋ॒ ବିଶ୍ୱେ॑ଭ୍ୟୋ ବୋ ଦେ॒ବେଭ୍ୟଃ॑

ପ॒ନ୍ନେଜ॑ନୀର୍ଗୃହ୍ଣାମି ୟ॒ଜ୍ଞାୟ॑ ବଃ ପ॒ନ୍ନେଜ॑ନୀଃ ସାଦୟାମି॒ ବିଶ୍ୱ॑ସ୍ୟ ତେ॒ ବିଶ୍ୱା॑ବତୋ॒

ବୃଷ୍ଣି॑ୟାବତ॒ (୨) ସ୍ତବା॑ଗ୍ନେ ବା॒ମୀରନୁ॑ ସ॒ଂ-ଦୃଶି॒ ବିଶ୍ୱା॒ ରେତା॑ଂସି ଧିଷୀ॒ୟାଗ॑ନ୍ଦେ॒ବାନ୍ ୟ॒ଜ୍ଞୋ

ନି ଦେ॒ବୀର୍ଦେ॒ବେଭ୍ୟୋ॑ ୟ॒ଜ୍ଞମ॑ଶିଷନ୍ନ॒ସ୍ମିନ୍-ସ୍ସୁ॑ନ୍ୱ॒ତି ୟଜ॑ମାନ ଆ॒ଶିଷଃ॒ ସ୍ୱାହା॑କୃତାଃ ସମୁ॒ଦ୍ରେଷ୍ଠା

ଗ॑ନ୍ଧ॒ର୍ବମା ତି॑ଷ୍ଠ॒ତାନୁ॑ । ବାତ॑ସ୍ୟ॒ ପତ୍-ମ॑ନ୍ନି॒ଡ ଈଡି॒ତାଃ (୩)॥

(ପାଶ॒ଂ ବୃଷ୍ଣି॑ୟାବତ॒ସ୍ତ୍ରିଂ ଶଚ୍ଚ॑) ॥ ୩। ୫। ୬॥

(ସ୍ରୁଚାଂ ବୃକ୍ଷାବଶେଷବିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ବେଦେବା ଋଷୟଃ)

ବ୍ଷଟ୍-କାରୋ ବୈ ଗାୟତ୍ରିୟୈ ଶିରୋଽଛିନତ୍ ତସ୍ୟୈ ରସଃ ପରାଽପତସ୍ସ ପୃଥିବୀଂ ପ୍ରାବିଶସ୍ସ ଖଦିରୋଽଭବଦ୍ୟସ୍ୟ ଖାଦିରଃ ସ୍ରୁବୋ ଭବତି ଛନ୍ଦସାମେବ ରସେନାବ ଦ୍ୟତି ସରସା ଅସ୍ୟାଽଽହୁତୟୋ ଭବନ୍ତି ତୃତୀୟସ୍ୟାମିତୋ ଦିବି ସୋମ ଆସୀତ୍ତଂ ଗାୟତ୍ର୍ୟାଽହରତ୍ତସ୍ୟ ପର୍ଣମଛିଦ୍ୟତ ତତ୍-ପର୍ଣୋଽଭବତ୍ତତ୍-ପର୍ଣସ୍ୟ ପର୍ଣତ୍ୱଂ ୟସ୍ୟ ପର୍ଣମୟୀ ଜୁହୂର୍ (୧) ଭବତି ସୌମ୍ୟା ଅସ୍ୟାଽଽହୁତୟୋ ଭବନ୍ତି ଜୁଷନ୍ତେଽସ୍ୟ ଦେବା ଆହୁତୀର୍ଦେବା ବୈ ବ୍ରହ୍ମନ୍ନବଦନ୍ତ ତତ୍-ପର୍ଣ ଉପାଶୃଣୋତ୍-ସୁଶ୍ରବା ବୈ ନାମ ୟସ୍ୟ ପର୍ଣମୟୀ ଜୁହୂର୍ଭବତି ନ ପାପଂ ଶ୍ଳୋକଂ ଶୃଣୋତି ବ୍ରହ୍ମ ବୈ ପର୍ଣୋ ବିଣ୍ମରୁତୋଽନ୍ନଂ ବିଣ୍ମାରୁତୋଽଶ୍ୱତ୍ଥୋ ୟସ୍ୟ ପର୍ଣମୟୀ ଜୁହୂର୍ଭବତ୍ୟାଶ୍ୱତ୍ଥ୍-ୟୁପଭୃଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣୈବାନ୍ନମବ ରୁନ୍ଧେଽଥୋ ବ୍ରହ୍ମୈ (୨) ବ ବିଶ୍ୟଧ୍ୟୂହତି ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ବୈ ପର୍ଣୋ ବିଡଶ୍ୱତ୍ଥୋ ୟତ୍-ପର୍ଣମୟୀ ଜୁହୂର୍ଭବତ୍ୟାଶ୍ୱତ୍ଥ୍-ୟୁପଭୃଦ୍ରାଷ୍ଟ୍ରମେବ ବିଶ୍ୟଧ୍ୟୂହତି ପ୍ରଜାପତିର୍ବା ଅଜୁହୋସ୍ସା ୟତ୍ରାଽଽହୁତିଃ ପ୍ରତ୍ୟତିଷ୍ଠତ୍ତତୋ ବିକଙ୍କତ ଉଦତିଷ୍ଠତ୍ତତଃ ପ୍ରଜା ଅସୃଜତ ୟସ୍ୟ ବୈକଙ୍କତୀ ଧ୍ରୁବା ଭବତି ପ୍ରତ୍ୟେବାସ୍ୟାଽଽହୁତୟସ୍ତିଷ୍ଠନ୍ତ୍ୟଥୋ ପ୍ରୈବ ଜାୟତ ଏତଦ୍ବୈ ସ୍ରୁଚାଂ ରୂପଂ ୟସ୍ୟୈବଂ ରୂପାଃ ସ୍ରୁଚୋ ଭବନ୍ତି ସର୍ବାଣ୍ୟେବୈନଂ ରୂପାଣି ପଶୂନାମୁପ ତିଷ୍ଠନ୍ତେ ନାସ୍ୟାପରୂପମାତ୍ମଞ୍ଜାୟତେ (୩) ॥ (ଜୁହୂରଥୋ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ରୁଚାଂ ସପ୍ତଦଶ ଚ) ॥ ୩। ୫। ୭॥

(ଦଧିଗ୍ରହମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ବେଦେବା ଋଷୟଃ)

ଉପୟାମଗୃହୀତୋଽସି ପ୍ରଜାପତୟେ ତ୍ୱା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମନ୍ତଂ ଗୃହ୍ଣାମି ଦକ୍ଷାୟ ଦକ୍ଷବୃଧେ ରାତଂ ଦେବେଭ୍ୟୋଽଗ୍ନିଜିହ୍ୱେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱର୍ତାୟୁଭ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରଜ୍ୟେଷ୍ଠେଭ୍ୟୋ ବରୁଣରାଜଭ୍ୟୋ ବାତାପିଭ୍ୟଃ ପର୍ଜନ୍ୟାତ୍ମଭ୍ୟୋ ଦିବେ ତ୍ୱାନ୍ତରିକ୍ଷାୟ ତ୍ୱା ପୃଥିବ୍ୟୈ ତ୍ୱାଽପେନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱିଷତୋ

Not For Commercial Use

ମନୋଽପ୍ ଜିଜ୍ଞାସତୋ ଜୁହ୍ୟପ୍ ଯୋ ନୋଽରାତୀୟତି ତଂ ଜଂହି ପ୍ରାଣାୟଂ ତ୍ୱାଽପାନାୟଂ ତ୍ୱା ବ୍ୟାନାୟଂ ତ୍ୱା ସ୍ତତେ ତ୍ୱାଽସଂତେ ତ୍ୱାଽଦ୍-ଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱୌଷଧୀଭ୍ୟୋ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଭୂତେଭ୍ୟୋ ୟତଃ ପ୍ରଜା ଅକ୍-ଖଂଦ୍ରା ଅଜାଂୟନ୍ତ ତସ୍ମୈ ତ୍ୱା ପ୍ରଜାପଂତୟେ ବିଭୂଦାବ୍ନେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମନ୍ତଂ ଜୁହୋମି (୧) ॥ (ଓଷଂଧୀଭ୍ୟଶ୍ଚତୁର୍ଦଶ ଚ) **॥ ୩। ୫। ୮॥**

(ଦଧିଗ୍ରହବିଧାନମ୍ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ୟାଂ ବା ଅଂଧ୍ୱର୍ୟୁଶ୍ଚ ୟଜଂମାନଶ୍ଚ ଦେବତାଂମନ୍ତରିତସ୍ତସ୍ୟା ଆ ବୃଂଶ୍ଚ୍ୟେତେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଦଂଧିଗ୍ରହଂ ଗୃହ୍ଣୀୟାତ୍ ପ୍ରଜାପଂତିଃ ସର୍ବା ଦେବତା ଦେବତାଂଭ୍ୟ ଏବ ନି ହ୍ନୁବାତେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠୋ ବା ଏଷ ଗ୍ରହାଂଣାଂ ୟସ୍ୟୈଷ ଗୃହ୍ୟତେ ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ୍ୟମେବ ଗଂଚ୍ଛତି ସର୍ବାସାଂ ବା ଏତଦ୍ଦେବତାଂନାଂ ରୂପଂ ୟଦେଷ ଗ୍ରହୋ ୟସ୍ୟୈଷ ଗୃହ୍ୟତେ ସର୍ବାଣ୍ୟେବୈନଂ ରୂପାଣି ପଶୂନାମୁପଂ ତିଷ୍ଠନ୍ତ ଉପୟାମଗୃଂହୀତୋ (୧) ଽସି ପ୍ରଜାପଂତୟେ ତ୍ୱା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମନ୍ତଂ ଗୃହ୍ଣାମୀତ୍ୟାଂହ ଜ୍ୟୋତିରେବୈନଂ ସମାନାନାଂ କରୋତ୍ୟଗ୍ନିଜିହ୍ୱେଭ୍ୟଂସ୍ତ୍ୱର୍ତାୟୁଭ୍ୟ ଇତ୍ୟାଂହୈତାବଂତୀର୍ବୈ ଦେବତାସ୍ତାଭ୍ୟଂ ଏବୈନଂ ସର୍ବାଭ୍ୟୋ ଗୃହ୍ଣାତ୍ୟପେଂନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱିଷତୋ ମନ ଇତ୍ୟାଂହ ଭ୍ରାତୃଂବ୍ୟାପନୁତ୍ତ୍ୟୈ ପ୍ରାଣାୟଂ ତ୍ୱାଽପାନାୟ ତ୍ୱେତ୍ୟାଂହ ପ୍ରାଣାନେବ ୟଜଂମାନେ ଦଧାତି ତସ୍ମୈ ତ୍ୱା ପ୍ରଜାପଂତୟେ ବିଭୂଦାବ୍ନେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମନ୍ତଂ ଜୁହୋମୀ (୨) ତ୍ୟାଂହ ପ୍ରଜାପଂତିଃ ସର୍ବା ଦେବତାଃ ସର୍ବାଭ୍ୟ ଏବୈନଂ ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଜୁହୋତ୍ୟାଜ୍ୟଗ୍ରହଂ ଗୃଂହ୍ଣୀୟାତ୍ତେଜଂସ୍କାମସ୍ୟ ତେଜୋ ବା ଆଜ୍ୟଂ ତେଜସ୍ୱ୍ୟେଂବ ଭଂବତି ସୋମଗ୍ରହଂ ଗୃଂହ୍ଣୀୟାଦ୍ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସକାଂମସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସଂ ବୈ ସୋମୋ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସ୍ୟେଂବ ଭଂବତି ଦଧିଗ୍ରହଂ ଗୃଂହ୍ଣୀୟାତ୍ ପଶୁକାଂମସ୍ୟୋର୍ଗ୍ୱୈ ଦଧ୍ୟୂର୍କ୍-ପଶବଂ ଉର୍ଜୈବାସ୍ମା ଉର୍ଜଂ ପଶୂନବଂ ରୁନ୍ଧେ (୩)॥

(ଉପୟାମ ଗୃଂହୀତୋ ଜୁହୋମି ତ୍ରି ଚଂତ୍ୱାରିଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୫। ୯॥**

Not For Commercial Use

(ଅଗ୍ନିଗ୍ରାହ୍ୟାଃ ପ୍ରାଣଗ୍ରହାଷ୍ଟ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ତ୍ୱେ କ୍ରତୁମପି ବୃଞ୍ଜନ୍ତି ବିଶ୍ୱେ ଦ୍ୱିର୍ୟଦେତେ ତ୍ରିର୍ଭବନ୍-ତ୍ୟୂମାଃ ।

ସ୍ୱାଦୋଃ ସ୍ୱାଦୀୟଃ ସ୍ୱାଦୁନା ସୃଜା ସମତ ଊ ଷୁ ମଧୁ ମଧୁନାଽଭି ୟୋଧି ॥

ଉପୟାମଗୃହୀତୋଽସି ପ୍ରଜାପତୟେ ତ୍ୱା ଜୁଷ୍ଟଂ ଗୃହ୍ଣାମ୍ୟେଷ ତେ ୟୋନିଃ ପ୍ରଜାପତୟେ ତ୍ୱା । ପ୍ରାଣଗ୍ରହାନ୍ ଗୃହ୍ଣାତ୍ୟେତାବଦ୍ୱା ଅସ୍ତି ୟାବଦେତେ ଗ୍ରହାଃ ସ୍ତୋମାଶ୍ଛନ୍ଦାଂସି ପୃଷ୍ଠାନି ଦିଶୋ ୟାବଦେବାସ୍ତି ତ- (୧) ଦବ ରୁନ୍ଧେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ବା ଏତାନ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ ପୁରା ବିଦାମକ୍ରନ୍ତସ୍ମାତ୍ତେଷାଂ ସର୍ବା ଦିଶୋଽଭିଜିତା ଅଭୂବନ୍ ୟସ୍ୟୈ ତେ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ୍ୟମେବ ଗଚ୍ଛତ୍ୟଭି ଦିଶୋ ଜୟତି ପଞ୍ଚ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ ପଞ୍ଚ ଦିଶଃ ସର୍ବାସ୍ୱେବ ଦିକ୍ଷ୍ୱୃଧ୍ନୁବନ୍ତି ନବନବ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ ନବ ବୈ ପୁରୁଷେ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରାଣାନେବ ୟଜମାନେଷୁ ଦଧତି ପ୍ରାୟଣୀୟେ ଚୋଦୟନୀୟେ ଚ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ ପ୍ରାଣା ବୈ ପ୍ରାଣଗ୍ରହାଃ (୨) ପ୍ରାଣୈରେବ ପ୍ର ୟନ୍ତି ପ୍ରାଣୈରୁଦ୍ୟନ୍ତି ଦଶମେଽହନ୍ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ ପ୍ରାଣା ବୈ ପ୍ରାଣଗ୍ରହାଃ ପ୍ରାଣେଭ୍ୟଃ ଖଲୁ ବା ଏତତ୍-ପ୍ରଜା ୟନ୍ତି ୟଦ୍ୱାମଦେବ୍ୟଂ ୟୋନେଶ୍ଚ୍ୟବତେ ଦଶମେଽହନ୍-ବାମଦେବ୍ୟଂ ୟୋନେଶ୍ଚ୍ୟବତେ ୟଦ୍ଦଶମେଽହନ୍ ଗୃହ୍ୟନ୍ତେ ପ୍ରାଣେଭ୍ୟ ଏବ ତତ୍-ପ୍ରଜା ନ ୟନ୍ତି (୩)॥

(ତତ୍-ପ୍ରାଣଗ୍ରହାଃ ସପ୍ତ ତ୍ରିଂଶଚ୍ଚ) **॥ ୩। ୫। ୧୦॥**

(ପାଶୁକହୌତ୍ରୋପୟୋଗିମନ୍ତ୍ରାଃ ॥ ବିଶ୍ୱେଦେବା ଋଷୟଃ)

ପ୍ର ଦେବଂ ଦେବ୍ୟା ଧିୟା ଭରତା ଜାତବେଦସମ୍ । ହବ୍ୟା ନୋ ବକ୍ଷଦାନୁଷକ୍ ॥

ଅୟମୁଷ୍ୟ ପ୍ର ଦେବୟୁର୍ହୋତା ୟଜ୍ଞାୟ ନୀୟତେ ।

ରଥୋ ନ ୟୋରଭୀବୃତୋ ଘୃଣୀବାଞ୍ଚେତତି ତ୍ମନା ॥

ଅୟମଗ୍ନିରୁରୁଷ୍ୟତ୍ୟମୃତାଦିବ ଜନ୍ମନଃ ।

ସହ॑ସଶ୍ଚିତ୍-ସହୀ॑ୟାନ୍-ଦେ॒ବୋ ଜୀ॒ବାତ॑ବେ କୃ॒ତଃ ॥

ଇଡା॑ୟାସ୍ତ୍ୱା ପ॒ଦେ ବ॒ୟଂ ନାଭା॑ ପୃଥି॒ବ୍ୟା ଅଧି॑ ।

ଜାତ॑ବେଦୋ॒ ନି ଧୀ॑ମ॒ହ୍ୟଗ୍ନେ॑ ହ॒ବ୍ୟାୟ॒ ବୋଢ॑ବେ ॥ (୧)

ଅଗ୍ନେ॒ ବିଶ୍ୱେ॑ଭିଃ ସ୍ୱନୀକ ଦେ॒ବୈରୂର୍ଣା॑ବନ୍ତଂ ପ୍ର॒ଥ॒ମଃ ସୀ॑ଦ॒ ୟୋନି॑ମ୍ ।

କୁ॒ଲା॒ୟିନଂ॑ ଘୃତବ॑ନ୍ତଂ ସବି॒ତ୍ରେ ୟ॒ଜ୍ଞଂ ନ॑ୟ॒ ୟଜ॑ମାନାୟ ସା॒ଧୁ ॥

ସୀଦ॑ ହୋତଃ॒ ସ୍ୱ ଉ॑ ଲୋ॒କେ ଚି॑କି॒ତ୍ୱାନ୍-ସା॒ଦୟା॑ ୟ॒ଜ୍ଞଂ ସୁ॑କୃ॒ତସ୍ୟ॒ ୟୋନୌ॑ ।

ଦେ॒ବା॒ବୀର୍ଦେ॒ବାନ୍ ହ॒ବିଷା॑ ୟଜା॒ସ୍ୟଗ୍ନେ॑ ବୃ॒ହଦ୍ୟଜ॑ମାନେ॒ ବୟୋ॑ ଧାଃ ॥

ନି ହୋତା॑ ହୋତୃ॒ଷଦ॑ନେ॒ ବିଦା॑ନସ୍ତ୍ୱେ॒ଷୋ ଦୀ॑ଦି॒ବାଂ ଅ॑ସଦତ୍-ସୁ॒ଦକ୍ଷଃ॑ ।

ଅଦ॑ବ୍ଧବ୍ରତପ୍ରମତି॒ର୍ୱସି॑ଷ୍ଠଃ ସହସ୍ରମ୍ଭ॒ରଃ ଶୁଚି॑ଜିହ୍ୱୋ ଅ॒ଗ୍ନିଃ ॥

ତ୍ୱଂ ଦୂ॒ତସ୍ତ୍ୱ (୨) ମୁ॑ ନଃ ପର॒ସ୍ପାସ୍ତ୍ୱଂ ବସ୍ୟ॒ ଆ ବୃ॑ଷଭ ପ୍ରଣେ॒ତା ।

ଅଗ୍ନେ॑ ତୋ॒କସ୍ୟ॑ ନ॒ସ୍ତନେ॑ ତ॒ନୂନା॒ମପ୍ର॑ୟୁଚ୍ଛ॒ନ୍ଦୀଦ୍ୟ॑ଦ୍ବୋଧି ଗୋ॒ପାଃ ॥

ଅ॒ଭି ତ୍ୱା॑ ଦେବ ସବିତ॒ରୀଶା॑ନ॒ଂ ବାର୍ୟା॑ଣାମ୍ । ସଦା॑ଽବନ୍-ଭା॒ଗମୀ॑ମ ହେ ॥

ମ॒ହୀ ଦ୍ୟୌଃ ପୃ॑ଥି॒ବୀ ଚ॑ ନ ଇ॒ମଂ ୟ॒ଜ୍ଞଂ ମି॑ମିକ୍ଷତାମ୍ । ପି॒ପୃ॒ତାଂ ନୋ॒ ଭରୀ॑ମଭିଃ ॥

ତ୍ୱାମ॑ଗ୍ନେ॒ ପୁଷ୍କ॑ରା॒ଦଧ୍ୟଥ॑ର୍ବା॒ ନିର॑ମନ୍ଥତ । ମୂ॒ର୍ଧ୍ନୋ ବିଶ୍ୱ॑ସ୍ୟ ବା॒ଘତଃ॑ ॥

ତ ମୁ॑ (୩) ତ୍ୱା ଦ॒ଧ୍ୟଙ୍ ରଷିଃ॑ ପୁ॒ତ୍ର ଈ॑ଧେ॒ ଅଥ॑ର୍ବଣଃ । ବୃ॒ତ୍ର॒ହଣଂ॑ ପୁରନ୍ଦ॒ରମ୍ ॥

ତ ମୁ॑ ତ୍ୱା ପା॒ଥ୍ୟୋ ବୃଷା॒ ସମୀ॑ଧେ ଦସ୍ୟୁ॒ହନ୍ତ॑ମମ୍ । ଧ॒ନ॒ଂଜ॒ୟଂ ରଣେ॑ରଣେ ॥

ଉ॒ତ ବ୍ରୁ॑ବନ୍ତୁ ଜ॒ନ୍ତବ॒ ଉଦ॒ଗ୍ନିର୍ବୃ॑ତ୍ର॒ହାଽଜ॑ନି । ଧ॒ନ॒ଂଜ॒ୟୋ ରଣେ॑ରଣେ ॥

ଆ ୟଂ ହସ୍ତେ॒ ନ ଖା॒ଦିନ॒ଂ ଶିଶୁଂ॑ ଜା॒ତଂ ନ ବିଭ୍ର॑ତି । ବି॒ଶାମ॒ଗ୍ନିଂ ସ୍ୱ॑ଧ୍ୱ॒ରମ୍ ॥

ପ୍ର ଦେ॒ବଂ ଦେ॒ବବୀ॑ତୟେ॒ ଭର॑ତା ବସୁ॒ବିତ୍ତ॑ମମ୍ । ଆ ସ୍ୱେ ୟୋନୌ॒ ନି ଷୀ॑ଦତୁ ॥

Not For Commercial Use

ଆ (୪) ଜା॒ତଂ ଜା॒ତବେ॑ଦସି ପ୍ରି॒ୟꣳ ଶି॑ଶୀ॒ତାତି॑ଥିମ୍ । ସ୍ୟୋ॒ନ ଆ ଗୃ॒ହପ॑ତିମ୍ ॥

ଅ॒ଗ୍ନିନା॒ଽଗ୍ନିଃ ସମି॑ଧ୍ୟତେ କ॒ବିର୍ଗୃ॒ହପ॑ତି॒ର୍ୟୁବା॑ । ହ॒ବ୍ୟ॒ବାଡ୍ ଜୁ॒ହ୍ଵା॑ସ୍ୟଃ ॥

ତ୍ଵꣳ ହ୍ୟ॑ଗ୍ନେ ଅ॒ଗ୍ନିନା॒ ବିପ୍ରୋ॒ ବିପ୍ରେ॑ଣ॒ ସନ୍-ସ॒ତା । ସଖା॒ ସଖ୍ୟା॑ ସମି॒ଧ୍ୟସେ॑ ॥

ତଂ ମ॑ର୍ଜୟନ୍ତ ସୁ॒କ୍ରତୁ॑ଂ ପୁରୋ॒ ୟାବା॑ନମା॒ଜିଷୁ॑ । ସ୍ଵେଷୁ॒ କ୍ଷୟେ॑ଷୁ ବା॒ଜିନ॑ମ୍ ॥

ୟ॒ଜ୍ଞେନ॑ ୟ॒ଜ୍ଞମ॑ୟଜନ୍ତ ଦେ॒ବାସ୍ତାନି॒ ଧର୍ମା॑ଣି ପ୍ରଥ॒ମାନ୍ୟା॑ସନ୍ ।

ତେ ହ॒ ନାକ॑ଂ ମହି॒ମାନ॑ଃ ସଚନ୍ତେ॒ ୟତ୍ର॒ ପୂର୍ବେ॑ ସା॒ଧ୍ୟାଃ ସନ୍ତି॑ ଦେ॒ବାଃ (୫)॥

(ବୋଢ଼॑ବେ ଦୂ॒ତସ୍ତ୍ଵଂ ତମୁ॑ସୀଦ॒ଦ୍ଧ୍ୱା ୟତ୍ର॑ ଚ॒ତ୍ଵାରି॑ ଚ) **॥ ୩। ୫। ୧୧॥**

=|| 0 ||=

(ପୂ॒ର୍ଣର୍ଷି॑ୟୋ॒ଽଗ୍ନିନା॒ ୟେ ଦେ॒ବାଃ ସୂ॒ର୍ୟୋ॑ ମା॒ ସଂ ତ୍ଵା॑ ନହ୍ୟାମି ବଷଟ୍-କା॒ରଃ ସ ଖ॑ଦି॒ର ଉ॑ପୟା॒ମ ଗୃ॑ହୀତୋସି॒ ୟାଂ ବୈ ତ୍ଵେ କ୍ରତୁ॑ଂ ପ୍ର॒ ଦେ॒ବମେକା॑ଦଶ ॥ ୧୧॥)

(ପୂ॒ର୍ଣା ସ॑ହ॒ଜାନ୍ତବା॑ଽଗ୍ନେ ପ୍ରା॒ଣୈରେ॒ବ ଷଟ୍-ତ୍ରି॑ꣳଶତ୍ ॥ ୩୬॥)

(ପୂ॒ର୍ଣା ସନ୍ତି॑ ଦେ॒ବାଃ ॥)

॥ ହରିଃ ଓଁ ॥

ଇତି କୃଷ୍ଣୟଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟସଂହିତାୟାଂ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡେ ପଞ୍ଚମଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥ ୫ ॥

ଇତି କୃଷ୍ଣୟଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟସଂହିତାୟାଂ ତୃତୀୟକାଣ୍ଡଃ ସମ୍ପୂର୍ଣଃ ॥ ୩ ॥

Not For Commercial Use